

TOMKA ÁGOSTON SJ.

MIT BESZÉLTÉM DIÁKJAIMMAL ISTENRŐL?

PÁLGY

• KORDA RT KIADÁSA BPEST. •

MIT BESZÉLTEM DIÁKJAIMMAL ISTENRŐL?

IRTA:
TOMKA ÁGOSTON S. J.

BUDAPEST, 1942
K O R D A R. T. K I A D Á S A

319. 1941. Imprimi potest. Budapestini, die 19. Martii 1941.
Eugenius Somogyi S. J. Praep. Prov. Hungariae. — Nihil
obstat. P. Joannes Hemm S. J. censor dioec. Nr. 2692/1941.
Imprimatur. Strigoni, die 25. Apr. 1941. Dr. Joannes Drahos
vicarius generalis.

Nyomatott: Korda R. T. nyomdájában. Bp., VIII., Csepregy-u. 2.

A hittan

1. — Nálunk senki sem tanulja a hittant.
— Ugyan miért?
— Azt mondják a fiúk, az potya tantárgy.
— Potya tantárgy? Miért potya?
— Mert nem számít. Abból senki sem kap rossz jegyet.

— Hm! És ha kapnának, akkor tanulnának?
Látogatóm csak a fejével intette az igent.
— Hát nem bánom, — feleltem — tegyük fel, hogy tanulnák, de mit gondolsz ebben az esetben már elérte a hittantanítás a maga célját?

Vendégem kérdőleg nézett reám.

— Azt véled talán, — tettem fel ezért világosabban a kérdést — hogy elég, ha valaki pusztán csak az osztályzat miatt jelesre bevágja az egész könyvet?

A fiú még mindig nem értett meg, azért folytattam:

2. — Lásd, kedves Barátom, a hittan nemcsak tantárgy. Ha valaki jól, közepesen vagy elégségesen megtanulta a latint, görögöt, természetrajzot meg földrajzot, az már megfelelt az iskola követelményeinek, de a hittant korántsem elég csak tudni, az abban előadott igazságokat *hinni* is kell. Tudod te, hogy ez mit jelent?

— Tudom.

— A hittel pedig mindenkor velejár bizonyos szent melegség, mely lelkünket áthatja; olyasvalami, mint a szimpátia. Szívesen foglalkozunk azzal, ami nekünk rokonszenves. Az eredményes hittantanulás-

hoz ez szükséges: szimpátia, rokonszenv, vagy ha jobban tetszik: szeretet.

— Melyik a te kedvenc tantárgyad?

— A természetrajz.

— És mit tennél, ha a tanár úr elnéző jósága folytán, belőle mindenki, szinte fáradság nélkül jutna jó jegyhez? Ha nálatok véletlenül az is potya tantárgy volna? Bele se néznél?

— De igen!

— Ugye, tanulnád?

— Tanulnám!

— Látod! Tanulnád, mert szereted. A hittant is szeretned kell, mert aki szereti, az tanulja is. Sőt annak kevés az, amit a hittanórán hall, az többet akar tudni, éppen mert szeretete hajtja. Azért más, rokontárgyú könyveket is szerez magának, hogy olvassa, nem törődve az osztályban uralkodó közfelfogással.

3. — Ezt nálunk, sajnos nem lehet megtenni.

— Miért nem?

— Mert ha nálunk valaki hittant tanul, arra ráfogják, hogy stréber.

— Stréber?

— Igen, mert az ilyet a tisztelendő úr megdicséri, azt mondja, hogy különb fiú, mint a többi.

— És az nem stréber, akit a tornatanár úr dícsér meg? Akiről a jelvénytörzsházversenyen nyilvánosan, az egész iskola előtt elismerik, hogy úszásban, futásban, atlétikában vagy más ilyesfélekben különb, mint a többi?

Az nem stréber, aki szavalóversenyen lép fel vagy az önképzőkörben nyer kitüntetést? Akit az osztályfőnöke vagy a tanári konferencia dícsér meg? Csak éppen az stréber, aki hittant tanul?

És amit az osztályban ráfognak valakire, az mindjárt valóra válik? Ha azt állítanók rólad, hogy süket vagy béma vagy, azzá lennél?

— Nem.

4. — Látod! A stréberséggel is csak így van. Ok-talanul beszélnek: hát csak hagyd beszélni őket. Okos ember nem hallgat az értelmetlen beszédre. Azután csak nem teszed kockára egész jövődet azért, mert néhány éretlen fiú esztelenségeket beszél?

— Jövőmet?

— Igen bizony! Egész jövőjét kockáztatja, aki elhanyagolja a hittanulást.

— Hogyan lehet az?

— Csak úgy, hogy egyetlen tudomány sem tanít meg arra, miképen szerezhethjük meg magunk-nak a boldog jövőt, csak éppen a hittan. Az egyete-men megtanulhatod a módját annak, hogy ügyes orvos, kitűnő mérnök, igazságos bíró, híres ügyvéd lehess; a kereskedelmi, ipari pályán viszont, hogy miképen légy gazdag ember, de a boldogsághoz mindez nem elég.

Hírnév, hatalom, vagyon, tekintély nem zárja ki, hogy birtokosa szerencsétlen legyen. Egyedül a hittanban tanuljuk meg a *megelégedettség* titkát, ez pedig nélkülözhetetlen kelléke minden boldogság-nak. Elégedetlen ember boldog nem lehet. Belátod ezt?

— Be.

— Azért igen nagy oktalanságot követ el az, aki tréfára veszi a hittant, az abban tárgyalt szent igazságokkal nem törődik és azokat könnyelműen nem tanulja.

5. — De mikor az nem érdekes.

— Nem érdekes? Van talán valami, ami az örök életnél érdekesebb? Neked érdekesebbek a lepkék meg a rovarok, mint az angyalok? A tűzhányóhegyek inkább, mint az örök halál tűzbiro-dalma? A vademberek jobban, mint Isten? Te szíve-sebben foglalkozol a siralomvölgygel, mint az el nem múló örömök honával? ... Tudod, miért? Egyedül azért, mert nem ismered eléggé a hit világát. Amit nem ismerünk, azt nem is becsüljük. Ignoti nulla

cupido! — mondja a latin közmondás. Igyekezz a hitigazságokkal behatóbban foglalkozni, törekedj azokat mélységesebben megérteni, és meglátod, hogy nincsen annál érdekesebb . . .

6. Élt egyszer egy vakonszületett ember. Kisgyermek kora óta maga körül tapogatott. Csak azt tudta, amit megfoghatott, aminek sugárzását érezhette, amiről szülei beszéltek neki. A csillagos ég sziporkázása, a kertek, mezők színpompája, a nagyszerű kilátások a magas csúcsokról, egyszóval mindaz, amit el nem érhetett, amit ki nem tapinthatott, rejtélyes, érthetetlen, érdektelen dolog maradt számára. Hiába hallott sötétségről, fényről, ragyogásról, tarkaságról, sziklás hegyormokkal szegélyezett völgyek panorámájáról, még a legköltőibb leírás is hidegen hagyta. Mert mindilyet ő sohasem látott, nem értette hát, hogy mi lehet azon szép meg érdekes.

Egyszer aztán, talán tízéves volt akkor, Isten csodája következtében megnyíltak szemei: látóvá lett. Elálmélkodott! És nagyot kiáltott! Úgy tűnt előtte, mintha eddig szűk és sötét koporsóban élt volna, egy csapásra lehullott körülötte a feketeség, a szemfedő, és egy egészen más, sokkal nagyobb, ezerszer, milliószor érdekesebb világban találta magát.

Pedig nem volt igaza. Ugyanott volt, ahol az előbb, csak éppen látóvá lett.

7. Mint ez a fiú gyógyulásakor, úgy jártunk mi a távcső feltalálása által. Csodálkoztunk! Felkiáltottunk, mert megnyílt előttünk egy új világ, a csillagok, a megmérhetetlen nagyságok birodalma. Amiről azt hittük addig, hogy kemény égi kupola, arról kitűnt, hogy beláthatatlan mélység; amiről azt véltük, hogy szikrázó pontok, azokról megtudtuk, hogy földünknel milliószorta nagyobb, a pusztá úrben lebegő golyók; ahol szemünk azelőtt csak sötétséget látott, ott az égtestek milliárdjait fedeztük fel: szü-

kös világfelfogásunk a végtelenbe tágult, megunhatatlan érdekességekre döbbsentünk rá: a távcső nekünk új világot hozott...

8. Ugyanezt tette valamivel később a mikroszkóp. Mert ugyan ki merné gondolni csak úgy pusztá szemmel, hogy pl. egy-egy vízcseppben egész aquárium elfér? Száz meg száz élő apróság, mely úzi, kergeti és falja egymást. Az infuzóriumok, amőbák, baktériumok világa hány billió egyedet ölel fel, ki ennek a megmondhatója?

Azután a sejtek és szövetek csodálatos élete. A sejtmag osztódása, a kromoszómák páros elhelyezkedése az oszlásnak induló sejtben, ez mind-mind egy külön világ, a parányok birodalma, melyet a mikroszkóp nyitott meg előttünk.

A lehulló hályog, a távcső és a mikroszkóp: új világok megnyitói, szép és érdekes világoké. Aki azonban szert tesz a hitre, az előtt az elmondottaknál milliószor tágasabb, színesebb, ragyogóbb világ tárul fel, mely jelentőségével messze megelőzi ezt a sárból, vasból, napsugárból összegyúrt, arasszal, kilométerrel, fényévekkel mérhető országunkat, és melynek Földünk, csillagaink, gazdagságunk és hatalmunk legfeljebb csak gyengén szürkülő árnyéka.

Szépnek találod árnyékvilágunkat? Mit gondolsz, — nem szebb az, ami ezt az árnyékot veti? Érdekesekek az ásványok, növények, állatok, emberek, gépek, találmányok? És nem volna érdekesebb az, Aki mindezt semmiből valóságra hívta? Vagy nem így gondolod?

9. — Igen! ... De ... de ... miből ismerhetem meg a hit világát?

— A hittankönyvből és hittantanárod magyarázataiból.

— Igen! De ...

Ilyen és hasonló beszélgetések nem egyszer hangzottak el szobámban. Az eszmecserék rendszerint megakadtak annál az utolsó szónál: De ... Job-

ban mondom: azután sok minden következett, amit most sorjában leírtam... Így született meg ez a könyv. Vedd, Fiam, e fejezeteket: szeretettel nyujtom. És amint a hittanárod egy-egy leckét elmagyarázott, úgy olvasd hozzá azt, amit arra vonatkozólag e lapokon találsz. Bár az egyes fejezetek sorrendje más, mint a tankönyvedben, mégis megtalálász itt mindent, amit még tudni szeretnél, és ha a tartalomjegyzék nem igazít el, keresd meg a tárgymutatóban.

A vallás

10. Már maga a vallás is érdekes jelenség az ember életében: az a körülmény, hogy hisz, hogy nemcsak azzal törődik, ami körülveszi, ami életének biztosításához, jólétéhez, boldogságához szükséges, hanem azon túlmenőleg, a halálát követő jövőbe néz: és aggódva kérdi, mi következik azután?

Az ember ősidők óta vallotta, hogy van Isten, aki megjutalmazza a jót és megbünteti a gonoszt. Ennek a meggyőződésnek megfelelően igyekezett Isten jóindulatát a maga részére biztosítani, amikor őt tisztelte, kedvében járni törekedett és neki áldozatokat mutatott be.

11. Nekünk is van vallásunk, mert

1. mi is valljuk, hogy van Isten;

2. mert mi is törekszünk Istennek kedvében járni azért, hogy igyekszünk híven megtartani parancsolatait. Ezt másszóval úgy fejezzük ki, hogy vallásunk szerint, azaz erkölcsösen élünk.

3. Mert Isten iránt érzett tiszteletünket nyilvánosan is kifejezzük, amikor a vallásunk által előírt szertartásokon részt veszünk, illetőleg azoknak alávetjük magunkat.

(Vallásunknak tehát három eleme van:

amit hiszünk, azok a hitigazságok — tudomá-

nyos rendszerükkel foglalkozik a dogmatika, magyar szóval kifejezve a *hittan*;

amit megteszünk, azok a parancsolatok — tudományos rendszerükkel a morális, az *erkölcstan* foglalkozik;

amin részt veszünk, azok a szent szertartások — melyeket a liturgia, illetőleg a *szertartástan* foglalt össze.)

12. A vallás az emberek életében igen nagy szerepet játszik, különösen a mi vallásunk. Végigkísér születésünktől halálunkig, és rányomja bélyegét életünk minden megnyilvánulására.

Az évszámlálás, a naptár és abban az ünnepek, vallásunk egyes igazságaira emlékeztetnek. Örömeink nagy része vallásos eredetű. Ünnepeink — karácsony, húsvét, pünkösd — vallásos eseményekkel — szentségek felvételével függnek össze. Ha bánatunk — haláleset, sikertelenség, szenvedésünk — van, ismét csak vallásunk az, melyből a leghatásosabb vigasztalást meríthetjük. Művészetünk legszebb alkotásait vallásunk szolgálatában hozta létre; tudományaink mindenegyves ága végső következtéseiben Istenhez vezet; irodalmunk túlnyomó részben vallásos tárgyú. Egyszóval a katolicizmus átlengi egész műveltségünket, és ilyen értelemben beszélünk keresztény kultúráról, melyet szembeállítunk a nemkeresztény, a pogány és zsidó szellemet lehelő műveltséggel.

13. Hazánkban túlnyomó többségben katolikusok élnek, valamivel kevesebb, mint 70 %. A többi % a reformátusok, lutheránusok, görög keletiek, zsidók és több apró felekezet között oszlik meg.

Az egész emberiség vallási megoszlása azonban már nem ilyen szerencsés. Az egész világra kiterjedő pontos statisztikával a dolog természetéből kifolyólag nem rendelkezünk: a vad népek összeírása nem könnyű. Az alábbi adatok tehát csak hozzávetőlegesek.

A Földön, leginkább Európában és Amerikában kb. 370 millió katolikus él, továbbá 220 millió protestáns, 170 millió szakadár. Ez utóbbiak a görög keletiek: Oroszországban és a Balkánon. De hogy jelenleg az Orosz Birodalom összalakosságának hányadrésze keresztény, azt sajnos, még hozzávetőleg sem tudjuk megmondani. Él továbbá, leginkább Afrika északi és Ázsia déli részein mintegy 270 millió mohamedán; nagyrészt Indiában 225 millió brahmanista; Indiában, Kínában és Japánban 300 millió taoista és 265 millió buddhista; Afrika középső és délibb részein, Ausztráliában és a szigeteken 75 millió fétisimádó és az egész világon elszóródva 13 millió zsidó: összesen mintegy 1900—2000 millió ember.

Az egész emberiségnek, mint az elsorolt számokból láthatod, csak valamivel több, mint 19%-a katolikus és alig 40%-a keresztény. Rengeteg embertársunk él tehát még szellemi sötétségben, amennyiben nincsen tiszta fogalma Istenről, a teremtés céljáról, lélekről, megváltásról, bűnről meg erényről, pokolról és mennyországról, szóval a legfontosabb, legéletbevágóbb kérdésekről, igazságról.

14. — Igaz, hogy az emberiség legnagyobb része faji vallásokat követ?

— Való igaz! Nem tagadhatjuk, hogy egyes vallások bizonyos nép vagy népek között terjedtek el inkább. A zsidók izraeliták, a törökök, a perzsák mohamedánok, a románoknál, szerbeknél, oroszoknál görög keleti nemzeti egyházakat találunk. De azért mindeme elsorolt felekezetek sokért nem adnák, ha az egész világot átfoghatnák. Másszóval a nemzeti egyházak nem azért nemzetiek, mert magukat nem tartják alkalmasnak más nép számára, hanem egyedül azért, mert a népi öntudat és *nem* az igazság az, ami alapjukat képezi.

Te, ugyebár nem tudnál zsidóvá lenni? Magyarságod, nemzeti öntudatod visszariad e gondolattól.

Hasonlóképen távol áll tőled, hogy valaha mohamedánna, görög keleti szerbbé vagy éppen románna légy. Büszkeséged tiltakozik ellene. Más is hasonlóan érez. Ez az oka, hogy a nemzeti vallások saját népükön kívül sehogyan sem vagy csak nehezen, rendesen állami nyomásra terjednek.

15. — Nem elég, ha valamely faji vallás csak éppen a maga népét tartja össze?

— Tulajdonképen nem! Mert a vallásnak nem az a célja, hogy a népi öntudatot fokozza, hanem hogy Istenhez fűzzön. Isten előtt pedig nem mint ennek vagy amannak a népnek fiai, hanem mint az emberiség tagjai állunk.

— A népeket nem Isten teremtette?

— Mondjuk helyesebben, a történeti fejlődés hozza létre őket. Fellépnek a történelem színpadán, majd ismét letűnnek onnan. Húnok, tatárok, púnok, föníciaiak hol vannak ma már? De azok, akik valamikor e népeket alkották, mint Isten teremtményei, mint halhatatlan lelkek, Teremtőjük előtt állanak ma is. Azért annak a vallásnak, mely Istenhez elvezet, szilárdabb alappal kell bírnia, mint amilyen-nel a nemzetek bírnak. E szilárdabb alap pedig az *igazság*, mely örök és változatlan.

16. — A népi sajátságok nem maradnak meg a másvilágon?

— Hogy lesznek-e a feltámadás után a fehérek mellett feketék, rézbőrűek és sárgák, nem tudjuk. De ha lesznek is: amiben különböznek, csak testi különbségek, melyek a lelket nem érintik. A néger éppen úgy tud gondolkodni, mint az indián, európai vagy kínai, éppen úgy képes hinni, remélni, Istent, embert szeretni, éppen olyan erényeket bír gyakorolni; éppen úgy vágyódik a soha el nem múló boldogság után, aminek kedvéért éppen úgy tudja szolgálni Istent: és egyedül ezeknek a szempontoknak van az örökkévalóság szemszögéből nézve érté-

kük, nem pedig annak, hogy kinek milyen színű az arcbőre, milyen hajlású az orra, milyen a koponyaalkata, milyen nyelven beszél vagy hasonlók.

17. Isten nem személyválogató. Aki pedig azt képzei, hogy Isten előtt vannak első-, másod- és századrendű népek, annak igen kezdetleges fogalma van a világ végtelenül tökéletes Uráról.

18. A népi vagy amint elég helytelenül mondani szokták, faji vallások a túlzott népi öntudatnak fattyúhajtásai, melyek széjjeltépik annak a mindenkiket, jóbarátot és ellenséget felölelő általános felebaráti szeretetnek szálait, mely hivatva van az egész emberiséget egy nagy családba összefogni, megbékélni és éppen ezáltal boldogítani.

A faji vallások által túlzottan ápoltt népi öntudat másokkal szemben igen könnyen megvetést érlel, a lebecsülés viszont elválaszt, majd szembe fordít és gyűlölködést szít. Éppen ezért világbékét a nemzeti vallások hívei nem hirdethetnek. Ez kizárólag annak a vallásnak joga, mely minden ember egyenlőségét tanítja, más szóval, mely az igazi felebaráti szeretet alapjain áll. Ez pedig egyedül a mi szent vallásunk, a katolikus vallás!

19. — De én azt hallottam, hogy a más vallásokban is van valami jó!

— Igaz! Nem tagadjuk, hogy minden vallás adott az emberiségnek több-kevesebb jót, kulturális értéket. De ha ezeket egymással összehasonlítjuk, azt találjuk, hogy valamennyi közül aránytalanul többet hozott a katolikus.

Legszembetűnőbb e különbség, a katolikus vallás javára, az erkölcsi nagyság terén. Minden vallás tisztel a maga kebelén belül nagyokat.

— Szenteket?

— Nem bánom, mondjuk, szenteket. De egyetlen vallási felekezet sem bír annyi, valóban örök vonatkozásban nagy, a szó teljes értelmében vett

szentet felmutatni, mint a katolikus. Márpedig minden vallás igazának ez a próbaköve. Mert lásd, mi más lehetne a vallás célja, mint hogy követőit a szó legnemesebb értelmében kiművelje, finomabbakká, erkölcsileg magasabb értékűvé, jellemileg megbízhatóbbakká, egyszerűen szentebbekké tegye?

A vallások ilyen irányú hatásán múlik azok kulturális értéke. Évezredes tapasztalat bizonyítja ugyanis, és ezért megcáfolhatatlanul igaz marad, hogy a szent, a jellemükben tökéletes emberek jóval többet jelentenek embertársaik javára másoknál, a kevésbé szenteknél; viszont ártanak, rombolnak, destruálnak a jellemileg hajótöröttek, akik alacsony, önző céloktól üzetik magukat.

20. Barátom elmosolyodott.

— Úgy látom, örvendesz valaminek?

— Annak, hogy katolikus lehetek!

— Igazad van! Az elsorolt igazságok megfontolása örömmel, mégpedig nem csekély örömmel tölt el minket. Örvendünk, mert érezzük, hogy vallásunkkal kezünkben tartjuk igazi nagyságunknak, erkölcsi magasröptőségünknek zálogát, és már csak rajtunk áll, hogy azon lelki erőket, melyeket szent hitünk magában rejt, magunkra eredményesen hatni engedjük.

Légy tehát naponta hálás a Gondviselés iránt, hogy olyan körülmények között jöhettél a világra, melyek folytán beleszülettél a legkiválóbb és legtökéletesebb vallásba. Mások sokszor nagy fáradtsággal, évtizedes munkával találják csak meg azt, ami neked kiskorod óta birtokodban van. Szeresd katolikus mivoltodat és légy szentül büszke rá, mert nagy és egészen kiváló dolog az Anyaszentegyház tagjának lenni, mint majd a továbbiakban meglátod, Krisztus misztikus testéhez tartozni.

I. RÉSZ:

**BESZÉLGETÉSEK
A TEREMTŐRŐL**

Van-e Isten?

21. — Így hangzik a világ legfontosabb kérdése.

— Elöttem sokkal fontosabbnak látszik, hogy meglegyen a mindennapi kenyér.

— Jól mondod! De lásd, a kettő szorosan összefügg.

— Nem értem, hogy miképen?

— Nem érted, mert megvan mindened, ami a mindennapi élethez szükséges, és azt hiszed, hogy ennek így is kell lenni. Nem vagy vak, sem süket, sem nyomorék. Elég jó tehetségeid vannak, tanulhatsz, művelődöl. Nem tudod, mi a kolduskenyér, nem érzed az elnyomatás keserűségét, legszebb vágyaid és reményeid még teljesülhetnek. Előtted nyitva áll a jövő, címzésed is kifejezi ezt: szépreményű, nagyreményű, írják leveleidre neved elé.

22. De gondold csak, hogy holnaptól kezdve valamelyik cigányfiúval kellene cserélned. Ott laknál a faluvégen rozoga, kukoricaszárral fedett kunyhóban, melybe akadálytalanul beleszorog az eső és megszöen keresztülfütyül a téli szél. Ruházatod csupa piszok és rongy, lábad mezítelen, élelmed száraz kenyér és a környékbeli gazdaságokban elhullott baromfi lenne. Iskolába nem járhatnál, lelkedet nem képezhetnéd, és amerre járnál, az emberek megvetése kísérne. Látnád a jobb családokból származott fiúkat, jól öltözöttek, kocsin, kerékpáron vagy éppen autóban, tudnád róluk, hogy milyen rendes, tiszta, fűthető, csinosan bútorozott házukban laknak, ízletes kosztot élnek... Mit éreznél?... Különösen, ha a jövődre, a cigányfiúra váró jövőre gondolnál?

Nem fájna a szíved? Azokból a kocsin, autóban járókból lehet jómódú gazda, iparos vagy kereskedő, mérnök, orvos, ügyvéd, katonatiszt, gazdag ember, híres ember, hatalmas ember, tenéked meg megmarad a cigányputri hideg, keserves, szennyes tengődése!...

23. — A cigány maga oka nyomorult sorsának. Miért nem dolgozik?

— Igaz! Legalább sok cigányra nézve. De mennyi millió, nem éppen cigányfiú él a földön, akinek náladnál sanyarúbb élete van, aki kész-örömet segítene a baján, de a körülmények nem engedik.

— Miért?

— Mert szülei szegények, vagy ő maga fogyatékos képességű, talán nyomorék vagy születésétől fogva ügyetlen. Mi történjék ezekkel? E szegényeket talán arra kárhoztatta a nagy természet, hogy életük örömtelen, szenvedéssel teli nyomorgások láncolata legyen: *a szebb jövőnek minden reménye nélkül?*

Hiszen akkor jobb sorsa van az oktalan állatnak, mert az legalább öntudatlan, és ezért nincsen fogalma igavonó, alárendelt, elnyomott voltáról, és nem is vágyódik boldogabb jövő után.

24. — Igazságosabb szociális rendet kellene végre valahára teremteni.

— Ebben is igazad van, mindenáron és minél előbb törekednünk kell erre, de mit gondolsz, elérhető egy olyan társadalmi rend, melyben nincsenek urak és szolgák, tehetségesek meg ügyefogyottak, egészségesek és betegek, örvendezők és kereszthorodozók, a szerencse kegyeltjei meg nyomorultak?

Elképzelhető egy olyan társadalom, melyben nem kell takarítani, főzni, utcát seperni, bányában görnyedni, kazánházakban izzadni, kanálisokat tisztítani? Egy olyan társadalom, melyben mindenki miniszterelnök, tábornok vagy bankigazgató lesz? Ugyebár nem? Vannak és mindenkor maradnak kü-

lönbségek az egyes emberek között, melyeket senki sem bír megváltoztatni vagy éppen megszüntetni.

25. Amíg föld a föld, siralomvölgy lesz annak a neve, melyben bármilyen körülmények között a legkülönfélébb emberi sorsokat találjuk összekeverve; csak a szívünk marad változatlan, mindig egyformán telítve a vágygal, minden emberi sóvárgás legnagyobbjával, a boldogságnak, a soha el nem múló, meg nem fogyatkozó boldogság vágyával.

És most tegyük fel, hogy *nem volna Isten*, aki az embereket nem testi származásuk, tehetségeik, vagyonuk, rangjuk vagy címeik, hanem egyedül *belső értékük* szerint szereti és ennek megfelelően egyszer valamikor, egész bizonyosan elsimítva az elsorolt fájdó különbségeket, szívük vágya szerint maradék nélkül boldogítja.

Gondolkozz kissé! Ebben az esetben nem lehetne reménye a vaknak, hogy egyszer még látó lesz; a szegénynek, hogy jobb sorsba jut; a tudatlannak, hogy okosságra lesz szert; a szenvedőnek, hogy letörlik könnyeit, mert a keserves földi élet után nem következne örök élet, hanem teljes és tökéletes elmúlás.

De még a rendkívüli fokban megnyilatkozó önfeláldozás, szegények, bélpoklosok, vagy más elretentő betegek önzetlen ápolása, a lemondás, az önkéntes szegénység, tekintélyes vagyonnak nagylelkű szétosztása, a szüzi tisztaság, mellyel embertársai örömtelen, elismerést sohasem nyerő kiszolgálására szentelik magukat kiváló egyének, — is hiábavaló hősiesség volna!

Gondolkozz ezen! Mi lenne akkor? Talán el sem bírod képzelni? Akkor bizony nem embernek való volna az élet, mert valóságos pokol a föld. Egyetlen gondolkozó sem bírná azt ki, még azok sem, akiknek jól megy soruk, hanem csak azok, akik

állatok módjára gondolkodás nélkül töltenék napjaikat...

De mondok neked még mást is!

26. Tudod te, hogy mi az igazságtalanság? Hogyne tudnád! Hisz lépten-nyomon panaszkodnak a fiúk, hogy igazságtalanok velük szemben. Hogy tanáraiktól meg nem érdemelten szekundát kaptak, hogy szüleik nem értik meg őket, ... és más hasonlók.

Ne gondold azonban, hogy csak a diákéletben fordulnak elő ilyen bajok. Mi felnőttek hozzátok hasonlóan érezzük, hogy milyen kevés az igazság a földön. És a legnagyobb baj ott van, hogy ezen nem is bírunk segíteni.

— Miért?

— Azért, mert a legbölcsebb, legigazságosabb ember sem képes embertársának a lelkébe látni. Mi valamennyien többé-kevésbé csak a külső látszat szerint ítélünk, valószínűségek alapján. Nem tehetünk másképp. Ha tanárod rossz jegyet ad, azért adta, mert a látszat szerint ezt érdemelted. Ki a megmondhatója, hogy mi rejtőzik lelkedben?

— De én megmondom!

— Helyes, és hiszünk neked. De mit gondolsz, mindenki igazat beszél? És ha a bíró a hazugságnak ad hitelt, akkor az igazságnak megfelelően ítél?

— Tanúkkal kutassák ki az igazságot.

— Szép! Mindenkor törekszenek erre, de sokszor ez nem lehetséges, mert a vádlott körömfontan lódit, a tanúk pedig össze-vissza beszélnek. Ilyenkor a földi bíró nem tehet mást, kénytelen a látszat szerint ítélni és ha a látszat csalt, akkor ítélete igazságtalan lesz.

És most tegyük fel, hogy nem volna Isten! Nem volna egy mindentudó, szíveket és veséket vizsgáló, végtelenül igazságos Lény, aki egykor egészen bizonyosan megjutalmazza a jót és kérlelhetetlenül megbüntet minden gonoszt, mi lenne akkor?

Nem az következne-e, hogy büntetlenül a leg-

ügyesebb gonosztevők hatalmába kerülne a föld. Ők gazdagodnának, boldogulnának, ranghoz, hírnévhez jutnának, aki viszont becsületes, tisztességes, szorgalmas és *szerény*, annak maradna a kolduskenyér, az fizethetné az adót, nyöghetne a robot alatt, élhetne szolgásgorban, csak azért, mert erényes és becsületes.

— Már most is így van!

— Hogy minden esetben így volna? No-no, ez az állításod erősen túlzott, de azért szívesen megengedem, hogy nem egyszer találkozunk a legégbe kiáltóbb igazságtalanságokkal, — azonban! — és éppen ez a fontos, *mindig megmarad a reményünk*, hogy egyszer egészen bizonyosan el fog, mert el kell hangzani az igazságos Isten ítéletének, amikor a gonoszság, még a legtitkosabb is, az igazságosság teljes mértéke szerint bűnhődik, míg a jó a megérdemelt jutalomban részesül.

27. Látod e példákból, hogy a földi élet ezer nyomorúsága, tökéletlensége, bűne-baja, hangosan kiált Isten után és ha nem volna, olyan lenne a világ, mint a középpont nélküli kör.

Mit szólnál, ha valaki azt erősítené előtted, hogy a körnek nincsen középpontja?

— Hogy az illető... hosszúfűlű!

— Én is azt állítanám, de más szóval. Azt mondanám, hogy egészen tanulatlan és csak evvel magyarázható, hogy képtelenséget kíván velünk elfogadtatni.

Ugyanezt kell mondanunk mindenkiről, aki a világot Isten nélkül akarja elképzelni. A világ Isten nélkül hasonló a középpont nélküli körhöz: képtelenség. A körnek mindenegyres pontja utal a közép-pontra és ha csak egészen kis részét ismerjük a körnek, már meghatározhatjuk a középpontját. Ilyen a világ is. Minden jelenség, melyet benne megfigyelhetünk, Istenre mint középpontra utal, azért gondolkozó ember, olyan, aki akár a csillagok járását, akár

az emberek, állatok életét, az eseményeket és történéseket végső okaikban kutatja, csak istenhívő lehet.

Érted már, hogy miért a legfontosabb kérdés a világon az, hogy van-e Isten? ... Még nem egészen!?

28. — Azért, mert számunkra a földi élet csak addig *emberi élet*, ameddig Isten van és a mindennapi kenyér közönséges abrakká válik ott, ahol az istenhit elveszett. Valóban fontos, életbevágóan fontos, hogy meglegyen a mindennapi kenyér, arcunk veritékével kell megdolgoznunk érte, de abban a társadalomban, ahol ezt a munkát hit nélkül végzik, a kenyérharc semmi egyéb, mint kutyák marakodása a konc felett. Emberi méltóságunk az istenhiten nyugszik és azzal együtt áll vagy bukik, ezért még a mindennapi kenyérnél is égetőbb reánk nézve, hogy biztos feleletet nyerjünk a nagy kérdésre, *van-e Isten?*

Isten létének bizonyítékai

29. — Tessék elmondani, hogy miképen jöttek rá az emberek Isten léteire?

— Tanultad a Bibliában.

— Mikor?

— Másodikos korodban, amikor az összüelőkről volt szó.

— Ádám és Éva jöttek rá? Ezt mi nem tanultuk.

— Ha azt képzeled, hogy ők Isten léteire mint valami felfedezésre jöttek rá, akkor valóban nem tanultatok, mert a dolog tényleg nem úgy történt, hanem a Teremtő szólott hozzájuk, parancsot adott nekik, jutalmat, illetőleg büntetést ígért. Ebből a ki nyilatkoztatásból tudták meg, hogy Isten van. Ezt azután elmondották gyermekeiknek, azok is tovább-

adták leszármazottaiknak, úgymint tulajdonképpen sohasem volt az emberiség istenhit nélkül.

30. — De ha tegyük fel, valaki nem hallana erről, ha nem járna iskolába és senki sem tanítaná, az mi-ből tudná meg, hogy Isten van?

— Okosan kérded! A végtelenül bölcs és előrelátó Isten gondolt erre. Ő tudta azt, hogy egykor élnek majd olyan emberek, akikhez a kinyilatkoztatásnak híre nem jut el, azért minden embernek külön-külön mélyen beleoltotta a lelkébe azt a törekvést, melyet közönségesen csak kíváncsiságnak nevezünk, és mely abban áll, hogy mindennek oka után kutatunk. Mindenki tudni szeretné, miért van ez meg az, miért történik valami így és nem inkább amúgy, mi az oka ennek is, annak is.

A természetünkben fekszik a törekvés, hogy mindennek oka után kutassunk, ezért már a legrégebbi idők óta keresték az emberek, sok minden egyéb mellett, a világ eredetének okát. Arra hamarosan rájöttek, hogy a mindenség nem lehet örök idők óta és hogy nem lehet önmagától. Azt tapasztalták ugyanis, hogy a látható világban semmi sem jött létre magától, másszóval minden keletkezésnek meg történésnek oka van, valami előidézi, valami létrehozza azt. Az élő lények más élő lényektől származnak, a növekedést a táplálék idézi elő, a mozgáshoz erő kell, stb. Sohasem figyelhetek meg olyan keletkezést vagy történést, melynek oka ne lett volna. Véletlenül semmi sem történik és ha valamire mégis azt mondjuk, hogy véletlenül lett, azzal csak azt akarjuk kifejezni, hogy annak okát nem ismerjük.

Ezen megfigyelés után így következtettek:

Ha a világon mindenegyres jelenségnek van okozója, akkor az egésznek együttvéve is van. Ha semmi sincsen a világban, ami magától jöhetne létre, akkor az egész világ sem jöhetett magától létre. Éppen úgy igaz ez, amint az alábbi következtetés:

Egyetlen ember sem született önmagától, azaz

a maga erejéből, a maga akarata folytán, — ámde ha egyetlenegy ember sem kezdett élni így, akkor az egész emberiség sem. Hasonló módon következtek a növény- és állatvilágra vonatkozóan. Ha pedig nem jöhettek önnön erejükből létre, akkor okvetlenül másvalaki adott nekik létet és ezt az alkotót, akitől az emberiség, a növény- és állatvilág, sőt az egész mindenség is eredt, elnevezték Istennek.

Sokezer év óta gondolkodtak így az emberek és következtetésük helyes eredményre vezetett: a látható világból felismerték Istent, a Teremtőt, annak örök voltát, erejét meg hatalmát és hódolattal meg imádattal borultak le előtte.

31. Szépen jellemzi a Szentírás azon emberek oktalanságát, akik a látható világ szemléletéből nem jutottak el az igaz Isten ismeretére. Ezt olvassuk a Bölcsesség könyvében:

Mert balgák mindazok az emberek, kikben nincsen Isten ismerete, kik nem tudták a látható jókból megismerni azt, aki vagyon, s a műveket — t. i. Isten műveit, a teremtményeket — szemlélve nem ismerték föl az alkotót, hanem a tüzet vagy a szellet vagy az iramló levegőt vagy a csillagok körét vagy a vízárat vagy a napot, holdat tartották a világot kormányzó istenségnek.

Ha már ezeket isteneknek gondolták, — mert szépségük elbájolta őket — tudhatták volna, mennyivel kiválóbb ezek ura, hisz a szépség szerzője alkotta mindezeket. Ha pedig megcsodálták ezek erejét és tevékenységét, megérthették volna, hogy alkotójuk még erősebb, mert a teremtmények nagyságából, szépségéből nyilván meg lehet ismerni azok teremtetőjét.

De ezek ellen még csak kevesebb a kifogás, mert ők talán csak tévednek, miközben Istent keresik és meg akarják találni. Amikor ugyanis alkotásaival foglalkoznak s azokat vizsgálják, megejtí őket a látásuk, hisz annyira szép, mit látni lehet!

Másrészt ezeknek még sincs mentségük, mert ha tudásban annyira vitték, hogy át tudták kutatni a világot, honnét van, hogy ennek urát nem tudták előbb megtalálni?

De boldogtalanok azok és holt dolgokba vetik reményüket, kik emberi kéz művét hívják istennek: mesterséges alkotást aranyból, ezüstből, az állatok képeit vagy haszontalan követ, régi kéz munkáját. — Így, mikor a fafaragó alkalmas törzset vág az erdőben, gondosan lehántja egész kérgét, majd hozzáértő szorgalommal hasznos holmit — tálat, kanalat, bútort — készít az élet szükségére, s a munka hüladékát — a forgácsot — étel készítésére — a főzéshez tüzet rak vele — fordítja, ami pedig megmarad belőle és semmire sem alkalmas: a görbe és görcsökkal telenőtt fát üres idejében szorgalmasan kifaragja, gondos művészettel alakot ad neki s ember képére formálja vagy valami hitvány állathoz szabja; bevonja vörös agyaggal, pirosra keni pirostitóval és minden foltját befesti, majd hozzáillő hajlékot készít, a falra illeszti és vassal megerősíti, — bálványt faragott és házacskájával együtt a falra szegezi — tehát gondját viseli, hogy le ne essék, mert tudja, hogy az nem tud magán segíteni, hiszen csak képmás és segítségre szorul! — Amikor pedig vagyonáért, gyermekeiért és feleségéért fogadalmat tesz és imádkozik, nem restell szólni ahhoz, — t. i. a saját maga faragta bálványhoz — ami lélek nélkül vagyon; az erőtlenséghez könyörög egészségért, a holt-hoz esedezik életért s a gyámoltalanhoz fordul segítségért; szerencsés utat kér attól, ami lábát sem tudja mozdítani; keresetért, munkájáért és minden ügye sikeréért ahhoz könyörög, mi semmire sem képes. (Bölcsesség könyve 13. fejezet.)

32. Hasonló értelemben ítéli el Szent Pál a rómaiakhoz írt levelében a pogányokat:

Ami ugyanis megtudható az Istenről, — írja az apostol — az világosan ismert közöttünk, mert

Isten világosan megismertette velünk. — Az alkotásból ugyanis mindig következtethetünk az alkotó egyes tulajdonságaira. — Ha képet nézünk, önkénytelenül kritikát mondunk a festőjéről. A grafológus valamely írást vizsgálgatva pontosan meg bírja mondani, hogy írója milyen jellemű ember, stb.

Hiszen ami láthatatlan benne, — t. i. Istenben — örök ereje, valamint istensége észlelhető a világ teremtése óta, mert az értelem a teremtmények révén felismeri. Épp ezért nincs mentség számukra, mivel ámbár megismerték Istent, nem dicsőítették őt mint Istent és nem adtak hálát neki, hanem üresek lettek gondolataikban és sötétség borult oktan szívékre. — Bölcsenek mondották magukat és esztelenek lettek és felcserélték a halhatatlan Isten dicsőségét halandó embernek, sőt madaraknak és csúszó-mászóknak képmásával.

Ezért az Isten átadta őket szívük vágya szerint a tisztátalanságnak, hogy maguk becstelenítsék meg testüket, mint olyanok, akik elcserélték az Isten igazságát hazugságra, és inkább tisztelték és szolgálták a teremtményt, mint a Teremtőt, aki áldott mindörökké. Amen. (I Róm. 19—25.)

33. Nagy igazságot tesz itt szóvá az apostol. Azt t. i., hogy a hitelenségnek, az oktan istentagadásnak következménye az erkölcsi romlás; továbbá hogy aki nem akar Isten előtt meghódolni, az hitványságokat, az emberi méltóságot mélyen meg alázó dolgokat fog tisztelni, amiáltal ezeknek válik rabszolgájává.

Tudod-e most már, kedves Barátom, hogy miképen jöttek rá az emberek Isten létének ismeretére?

— Tudom. Kétféleképen. A kinyilatkoztatás és a világ szemlélete révén.

— Helyesen jegyezted meg magadnak. Az elmondottakból azt is könnyen megértheted, hogy gondolkodó ember sokáig nem lehet istentagadó és aki

Isten létét mégis tagadja, annál gyanakodnunk kell, hogy nem rosszakaratból teszi-e?

Te pedig légy büszke istenhitedre és gondosan ápd, erősítsd azt, mert ez jogosít fel, hogy mindig felemelt fejjel és nyílt tekintettel, valóban emberhez illő méltósággal járhasd az élet útjait.

Milyen az Isten?

34. — Azt kérdeid tőlem, hogy milyen az Isten? ... Azt mondod, hogy nagyon szeretnéd őt látni. Csak egyszer, legalább egy rövid percre! Szép tőled! Ez az én kívánságom is és kettőnkön kívül még sok százmillióé. A végtelen Bölcsesség azonban úgy határozott, hogy míg e romlandó testben élünk, csak a hit szemével nézzük tulajdonságait: szépségét, jóságát, hatalmát, irgalmát.

A hit szemével pedig csak azt látjuk, amit a kinyilatkoztatásból, azaz magának Istennek hozzánk intézett szavából és nagyszerű művéből, a világból kiolvashatunk.

Látom arcodon, hogy sajnálkozol. Mi bánt?

— De én többet szeretnék Istenről tudni!

— Ne gondold, hogy a kinyilatkoztatás szűkszavú, hogy kevés az, amit a világ szemléletéből Istenről megtudhatunk. Jócskán sok az, mindenesetre bőségesen elég, hogy a leghidegebb szívben is fellobbanjon az igazi istenszeretet örömhözó tüze! Halljad azért!

35. Az első, amit a kinyilatkoztatásból Istenről megtudunk, örökkévalóságára vonatkozik. A Szentírás ugyanis ezekkel a szavakkal kezdődik: Kezdetben teremtette Isten a mennyet és a földet. (I Móz. 1, 1.) Kezdetben, azaz az idő kezdetén. Mert idő csak akkor kezdődött, amikor Isten első teremtményeinek létet adott. Akkor kezdődött az elmúlás, a teremtmények sajátos tulajdonsága és az elmúlást nevezzük

időnek. Azelőtt csak örökkévalóság létezett és abban Isten. Nem érdekes ez?

— Akkor tehát egyszer volt olyan idő, amikor még nem volt idő?

— Igazad van. Akkor még nem volt múlt és jövő, csak jelen, mondjuk megfelelőbb szóval: örökkévalóság és abban Isten élte titokzatos életét.

— Istenben nincsen elmúlás?

— Nincsen. Azért mondhatta Mózesnek az égő csipkebokor előtt ott a pusztában: Én vagyok az, „Aki vagyok”. Majd mondá: Ekképen mondd Izrael fiainak: Az, *aki van*, küldött engem hozzátok. (II. Móz. 3, 14.) Így csak az beszélhet, akiben nincsen elmúlás, vagy más szóval változás, akiben nincsen múlt meg jövő, aki mindig egyformán van. — Mi legfeljebb azt mondhatnók, azok vagyunk, akik voltunk meg leszünk, mert a mi jelenünk egy, a múltunkat a jövőnkől elválasztó, folyton tovairamló, megfoghatatlanul kicsiny pillanat, amelyről igazán nem állíthatjuk, hogy van: mert mire ezt valamely szempillantásunkról kimondtuk, az már el is múlt, olyan tökéletesen elmúlt, hogy sohasem tér többé vissza. Istennél nem így van. Ő mindig egyformán van. Ő örökkévaló.

Istennek örökkévalóságára gondolt Mózes, mikor így imádkozott: Mielőtt a hegyek lettek, föld és világ születtek, öröktől fogva és mindörökké vagy Te, Isten. (Zsolt. 89, 2.) Minden teremtmény élete, hasonlóan a mienkhez, multból és jövőből tevődik össze, csak Isten, a végtelenül tökéletes Isten változatlanul örökkévaló. Ezért is mondja önmagáról: Bizony én vagyok az Úr, ki nem változom. (Mal. 3, 6.)

36. Isten változatlanságát végtelen tökéletességének megfontolásából is megértheted.

— Már értem is!

— Ugyebár könnyű! Mert aki végtelenül tökéletes, az minden tökéletességnek erősen birtokában van és ezért semmi újabb tulajdonságra szert

nem tehet, de a meglevőkből sem veszíthet. Mit gondolsz, miért?

— Az gyengeségének volna jele.

— Jól mondd. Ha Isten a meglevő tökéletességéből bármit is veszíthetne, az részéről akkora fogyatékoság volna, melyet végtelen tökéletessége meg nem tűrhet.

Isten végtelen tökéletessége, változatlansága és örökkévalósága olyan tulajdonságok, hogy csak szent csodálkozással gondolhatunk azokra, de egészen átérteni nem vagyunk képesek. Ilyen csodálatos Istennek mindenüttvalósága is.

— Mit jelentsen ez?

37. — Istennek azt a tulajdonságát, melynél fogva mindenütt jelen van. Erre vonatkozóan szépen ír Dávid, a királyi próféta:

Hová mehetnék lelked elől?
Hová menekülhetnék színed elől?
Ha felszállok az égbe, te ott vagy,
Ha leszállok az alvilágba, jelen vagy.
Ha felölteném a hajnal szárnyait
S a tenger túlsó szélén telepedném meg,
Ott is a Te kezéd lenne vezérem,
S a te Jobbod tartana engem. (Zsolt. 138, 7—10.)

Addig, amíg csak erre a szobára vagy kicsiny hazánkra, esetleg még szerény bolygócskánkra vagy nem bánom, naprendszerünkre gondolunk, nem nehéz elképzelni a mindenütt jelen lévő Teremtőt. De ha képzeletünk szárnyaira bízunk magunkat és bejárjuk az eget, a csillagok felmérhetetlen birodalmát, ha meggondoljuk, hogy ugyanaz a fény, mely a Naptól hozzánk nem is kilenc perc alatt sugárzik, egyes csillagoktól nem évekig, nem is évszázadokig vagy évezredekig, de évmilliókig, sőt évmilliókkal mért évszázadokig száguld és Isten abban az elképzelhetetlen távolságban éppen úgy jelen van, mint itt a szobában, akkor kezdjük igazán gyanítani Isten meg-

foghatatlan nagyságát, melyet oly szépen dicsér
ugyancsak Dávid:

Magasztallak téged, Istenem, királyom,
S áldom nevedet örökkön-örökké.
Áldalak téged minden napon,
És dicsérem nevedet örökkön-örökké.
Nagy az Úr és felette méltó a dicséretre,
Nagyságának nincsen vége. (Zsolt. 144, 1—3.)

Valóban nincsen olyan hely, hol Isten jelen ne
volna, sőt ilyen nem is lehetséges, mert mindenütt,
ahol valami létezik vagy történik, azért létezik és
történik, mert ott Isten ereje működik.

38. Tedd csak kezedet szívedre! . . . Dobog? . . . Is-
ten dobogtatja . . . Hallgasd órád ketyegését! . . . Isten
ketyegteti. Ő hűsít meg a pohár vízben, Ő melegít
ruhád kelméjében, Ő hullatja rád az eső cseppjeit
és a ragyogó nap sugarait, Ő igazgatja a csillagokat
az égen és nélküle nem vész el fejünkről egyetlen
hajszál sem.

— Nem gyerekes felfogás ez?

— Gyerekes, ha azt képzeljük, hogy mindezt
Isten közvetlenül, mintegy sajátkezüleg teszi, de
ha a dolgok mélyére nézünk, meglátjuk azokat az
erőket, melyek által Isten a nagy mindenségben te-
vékenykedik.

— Én másképen gondolom.

— Hogyan?

— Hát hogy az órát a rugó mozgatja, a szívet
az élet lükteti, a csillagok pedig a vonzási erőnek
engedelmeskednek.

— Ebben igazad van, de ennél tovább kell néz-
ned és meglátod azt, amiről én beszéltem.

— Miképpen nézhetek tovább?

— Kérdezd: ki adott a rugóba, az emberi testbe,
a csillagokba és minden másba mozgási erőt?

— Én azt gondolom, senki! Egyszerűen ilyen a
természetük.

— A kilőtt puszkagolyó ugyebár repül. De mit gondolsz, ez a természetéhez tartozik?

— Nem, mert akkor mindig repülne.

— Igazad van! Minden más mozgással és erővel is így van; egyik sem tartozik hordozójának természetéhez. Mindegyik mástól kapta erejét.

— A rúgó is?

— Az is! Tedd csak be, bár a legerősebb rúgót a tűzbe és miután izzóvá lett, vedd ki és hagyd szépen lassan kihűlni, — azután vizsgáld meg, hogy megvan-e még rúgódzó természete. Azt látod majd, hogy elvesztette. Mert, mint már említettem, minden erő mástól, — végeredményben az örök, változatlan mozgatótól — Istentől ered és azért igaz az, amit előzőleg állítottam, hogy maga Isten az, aki az egész mindenséget mozgatja.

Hogyha tehát helyes fogalmat akarsz magadnak Istenről alkotni, nem képzelheted Őt kicsinynek, valamilyen kis helyre körülhatárolva, talán éppen emberi alakban, mert a végtelen Isten az egész mindenséget betölti és mindenütt egyformán dolgozik. Ezért mondhatta róla Szent Pál apostol, hogy mindannyian „Őbenne élünk, mozgunk és vagyunk”. (Ap. csel. 17, 28.)

39. Minthogy Isten mindenütt jelen van és az ő ereje meg közreműködése nélkül semmi sem történhetik, könnyen megértheted, hogy Neki mindenről tudomása van, másszóval, hogy Ő mindentudó.

A multkor megmutattad nekem a magad készítette rádiódat. Emlékszel még? Én akkor elcsodálkoztam, hogy az milyen bonyolódott készülék, hogy abban mennyi minden drót, csavar, ellenállás, lámpa és más huncutság van. Azután megkérdeztelek, hogy te mindegyikről tudod-e, mire való? — Kissé megsértődöttél akkor... Igaz?... És méltatlankodva azt felelted, hogy hogyne tudnád, hiszen magad készítetted! — Látod! Isten is így van a világgal. Ő maga teremtette az egészséget, tőle függ abban minden, még

a legapróbb atom vagy elektron is, természetes tehát, hogy mindenről tudomása van. Erre vonatkozóan mondja a Szentírás: Az Úr Isten ismert mindent, még mielőtt azt megteremtette. (Jéz. 23, 29.)

Az isteni mindentudás kiterjed legtitkosabb gondolatainkra, legrejtettebb cselekedeteinkre is. Hiába beszél így a bűnös:

„Ki lát engem? Sötétség vesz körül és falak takarnak; senki sem néz engem! Kitől féljek? Nem gondol a Magasságbeli bűneimmel.” Az ilyen emberi félelem ugyanis elúzi magától Isten félelmét, — mert csakis az emberek szemétől tart és nem tudja, hogy az Ő szeme mindent meglát. Nem gondol azzal, hogy az Úr szeme a Napnál is sokkal fényesebb, kémleli az ember minden útját és a tenger mélységét és látja az ember szívének legtitkosabb rejtékét. (Jéz. 23, 25—28.)

Nagyon nagy igazság az, drága Barátom, hogy Isten mindenütt ott van és ezért el nem futhatunk, el nem rejtőzhetünk előle!

40. — Nem tetszik nekem, amit mondani tetszett, mert valahogy úgy érzem, hogy Isten nem terpeszkedik széjjel az egész világban.

— Jól mondd! Mert bár igaz, hogy Isten betölti az egész teret, mégsem képzelhetjük Őt kiterjedtnek, széjjelterpeszkedőnek, Isten ugyanis szellem, a szellemi lényeknek pedig nincsen kiterjedésük, sem húruk, sem csontjuk, amint maga Jézus mondotta feltámadása után apostolainak. (Lk. 24, 39.)

— Azt tetszett mondani, szellem. Ezt sehogy sem bírom elképzelni!

— Dehogynem bírod! Csak még sohasem próbáltad helyesen. Gondolj csak a lelkedre. A te lelked is szellem. Kicsiny testedben rejtőzik és mégis akkora, hogy belefér ez az egész szoba, sőt a ház és a város, de nemcsak egy város, hanem egy egész nagy vidék, erdők, mezők, falvak, városok és sok ezer ember is egyszerre.

— Az én lelkembe?

— Abba bizony! Húnyd csak be a szemed és emlékezz vissza. Talán 5—6 hete, hogy fentjártunk a templomtoronyban. A kilátásban gyönyörködtünk akkor. Mekkoraának látod azt most lelkedben? Akkorának, mint a valóságban vagy kicsinyítve?

— Mint a valóságban.

— Látod! Az az egész vidék és azonkívül még sok ezer más is elfér lelkedben a maga egész nagyságában, holott lelked kis testedben lakozik, nem valahogyan összepréselve, hanem egészen kényelmesen, természetesen.

— Érdekes!

— Bizony érdekes! Nagyon érdekes természete van a szellemnek: kis helyen elfér és mégis ki bír terjeszkedni óriási területre. Isten szelleme is ilyen: kicsiny helyen elfér, habár helyet talál benne az egész világ.

— Nem gondoltam volna!

— Pedig így van! Hogy Isten szellem, az minden, már eddig megismert tulajdonságából következik, de kifejezetten tanította Jézus, amint a Szentírásban olvashatjuk. Amikor Jákob kútjánál a szamariai asszony azt kérdezte Tőle, hogy hol kell Istent imádni, Jeruzsálemben-e vagy Garizím-hegyén, Jézus azt felelte: Hidd el nekem asszony, hogy eljön az óra, mikor sem ezen a hegyen, sem Jeruzsálemben nem fogjátok imádni az Atyát... Lélek az Isten és akik őt imádják, lélekben és igazságban kell imádniok. (Ján. 4, 20—24.)

41. Éppen azért, mert Isten lélek, vagy másszóval szellem, nem láthatjuk őt, amíg ebben a földi életben vándorolunk, de bírjuk az ígéretét, hogy majdan, ha életünk útját végigjártuk és magunkat eközben méltóknak mutattuk, lehull lelkünk szeméről a fátyol és látni fogjuk őt, amint van. (I Ján. 1, 3.) Azért már most örülj annak, hogy kívánságod egy-

kor teljeseedik és láthatod Istent, de nem egy röpké perczig, hanem az egész örökkévalóságon át.

A Szentháromság

42. Elmondottam már neked, hogy Isten örökkévaló, végtelenül tökéletes és változatlan, hogy mindenütt jelen van, mindentudó és láthatatlan szellem. Azt is említettem már, hogy Ő ismételten szólott hozzánk, amikor kinyilatkoztatásokat adott. Nem egyszer hangsúlyozta ilyenkor, hogy ő az első és az utolsó, hogy rajta kívül nincsen Isten. (V. ö. Iz. 44, 6; V Móz. 6, 4; Mk. 12, 29; Róm. 3, 30; Jel. 1, 8.) Másszóval *csak egy Isten van*, azaz csak egyetlen végtelenül tökéletes Lélek létezik, mely örökkévaló, mindenütt jelenlévő és mindentudó.

43. De míg a Szentírás egyes kijelentéseiből bizonyosak vagyunk arról, hogy csak egy Isten van, ugyane szent könyvek több helyén kifejezetten három isteni személyről olvashatunk. Pl.: Krisztus Urunk megkeresztelkedését így írja le Szent Lukács: ... Jézus is megkeresztelkedék és míg imádkozott, megnyílék az ég és leszálla rája a Szentlélek testi alakban, mint galamb és e szótat hangzék mennyekből: Te vagy az én szeretett Fiam, tebenned telik kedvem. (Lk. 3, 21—22.)

Jézus, akit a mennyei Atya — mint éppen mondtam, — szeretett Fiának nevezett, maga is három isteni személyről tesz említést. Az utolsó vacsorán például így beszél tanítványaihoz: ... én kérni fogom az Atyát és más Vigasztalót ad nektek. (Ján. 14, 16.) — Vagy amikor mennybemenetele előtt az apostoloiktól búcsúzott, ezt hagyta meg nekik: Elmenvén tehát tanitsatok minden népet, megkeresztelvén őket az Atya, Fiú és Szentlélek nevében. (Mt. 28, 19.)

44. Az is világosan kitűnik a Szentírásból, hogy mind a három isteni személy valóságos, másszóval igazi Isten.

Amikor például Jézus az utolsó vacsorán menygyei Atyjához főpapi imáját intézte, ezt a kijelentést tette: Atyám! Eljött az óra, dicsőítsd meg fiadat... Az pedig az örök élet, hogy megismerjenek téged, *egyedül igaz Istent*. (Ján. 17, 3.) Jézus szavai szerint tehát a mennyei Atya igazi Isten.

Jézus Krisztust, a Fiút, kifejezetten Istennek mondják az evangéliumok: Kezdetben volt az Ige, — így nevezi Jézust Szent János evangélista, — és az Ige Istennél volt és *Isten volt az Ige*. (Ján. 1, 1.) — Jézus maga is Istennek vallotta magát, amit ellenségei éppen úgy, mint tanítványai elismertek róla. A papok, mint tudjuk, azért kívánták Pilátustól halálát, mert *Isten Fiává* tette magát. (Ján. 19, 7.) — Feltámadása után pedig Szent Tamás apostol borult le imádattal előtte és vallotta: Én Uram és én *Istennem*! (Ján. 20, 28.)

Végül a Szentlélekről is úgy írnak az újszövetségi szent könyvek, mint valóságos Istenről:

Amikor például Ananiás Szent Péter előtt tudatosan letagadott némi összeget vagyonából, a nevezett apostol azt kérdezte tőle: Ananiás, miért ejté a sátán kísértésbe szívedet, hogy hazudjál a *Szentléleknek*?... Nem embereknek hazudtál, hanem az *Istennek*. (Ap. 5, 3—4.) — Szent Pál pedig arra figyelmezteti a korintusi híveket, hogy ők *Isten* templomai, mert a *Szentlélek* lakik bennük. (I Kor. 3, 16.)

45. Amíg tehát Isten határozottan azt állítja, hogy csak ő van egyedül és rajta kívül nincs Isten, addig ugyancsak a hozzánk szóló Isten azt kívánja, hogy három isteni Személynek, nevezetesen az Atyának, Fiúnak és Szentléleknek létét elismerjük.

— Azt mondta nálunk az osztályban egy fiú, hogy ez lehetetlenség.

— Ugyan bizony miért?

— Mert ami egy, az nem lehet három és ami három, az nem lehet egy.

— Ebben persze igaza volt, csakhogy a Szentháromságnál nem így áll a dolog.

— Tessék elmondani, hogy hogyan!

— Erre a kérdésre az Anyaszentegyház, — a Jézus által számunkra rendelt tévedéstől mentes tanító, — adja meg a választ a IV. Lateráni egyetemes zsinaton. (1215-ben tartották.) Ekkor ünnepélyesen kimondották, amit az Anyaszentegyházban már azelőtt is kifejezetten hittek és a szentatyák világosan tanítottak, hogy Istenben az egység az isteni lélekre, vagy másszóval az isteni szellemre, Isten természete vonatkozik, míg a háromság a személyekre. Vagy világosan és röviden kifejezve: az egyetlen isteni lelket három isteni személy birtokolja: az egyetlen isteni lélek a három isteni személyé. (DB. 439.) Érted már?

— Nem nagyon.

46. — Akkor még világosabban megmagyarázom. Mindegyikünk azt mondhatja magáról: emberi személy vagyok. Mármost, mint személyek beszélhetünk egyes tagjainkról és mondhatjuk: ez a kezem, lábam, fejem, stb., sőt azt is mondhatjuk, nekem van testem, lelkem, természetem. Mondhatjuk ezt, mert valóban nekünk, mint személyeknek vannak tagjaink, testünk, lelkünk, természetünk. De mindegyikünknek külön-külön van teste-lelke-természete. Az én testem más mint a tied, hasonlóképen más a lelkem, más a természetem, ez az enyém és csak az enyém, míg a tied csak a tied. Így van ez minden embernél. Istennél azonban, a végtelenül tökéletes lénynél, másképen áll a dolog. Ugyanis, mint már mondtam csak egy, vagy határozottabban kifejezve, csak egyetlen isteni természet, egyetlen isteni lélek létezik, de ez az egyetlen isteni lélek, illetőleg természet nem egy, hanem három isteni személy birtokában van.

Az Atya tehát ugyanazt a természetet birtokolja, mint a Fiú, és kettőjük ugyanazt, amit a Szentlélek. — Ez az eset akkor állana elő itt a földön, ha teszem, bármelyikünk testét-lelkét, egyszóval természetét rajtunk kívül még két másik személy is birtokolná, azaz éppen úgy a magáénak nevezhetné, mint jómagunk. Érted?

— Úgy tetszik gondolni, mintha apának, anyának meg nekem közösen csak egyetlen, ugyanaz a testünk volna?

— Úgy!

— Lehetséges ez?

— Emberek között nincsen rá példa, de Istenél így van.

— És van, aki ezt megérti?

47. — A Szentháromság titkának mibenlétét, azt t. i., amit a titokról hinnünk kell, ismerjük, de mikéntje, az t. i., hogy amit hiszünk, miképen lehetséges, földi életünkben *titok* marad előttünk, mert hozzá hasonlót itt nem találunk. A mennyországban azonban, amikor színről-színre látjuk Istent, ez a titok nyilvánvalóvá válik előttünk, mint Isten többi szépsége.

48. — Ha nem értjük, miért nyilatkoztatta ki Isten?

— Hogy miért bízta ránk Isten mélységes belső életének e titkát? Kérdésedre azt felelem, először minden bizonnal azért, hogy szeretetét irányunkban ezáltal is kimutassa. Mint jól tudod, Isten a megszentelő kegyelem adományozása által fiaivá fogadott. Úgy illet tehát, hogy az örökbefogadó jóságos Atya nekünk, mostmár fiainak, családi titkaiból is elmondjon egyet-mást. És minél titkosabb dolgot közölt velünk, annál inkább kitüntetve érezhetjük magunkat.

Másodszor azért is tudtunkra adta a szóbanforgó titkot, hogy szent vallásunk egyes igazságait jobban megérthessük. A teremtés, megváltás és

megszentelés a Szentháromság ismerete által sokkal könnyebben érthető, mint nélküle.

— E titok harmadszor alkalmul szolgál arra, hogy alázatos hitünket gyakorolhassuk. A földi atyák is beavatják fiaikat egyik-másik titkukba. Pusztán szeretetből. De akárhányszor csak szüksé-vűan. Elvárják azonban, — és ezt méltán — hogy fiaik nekik teljes hitelt adjanak. Így tett velünk mennyei Atyánk is.

És végül éppen e titok kinyilatkoztatása által zálogát nyertük majdani örök boldogságunknak. Mert ha nem szánta volna nekünk Isten a menny-országot, ahol Őt mint Szentháromságot színről-színre láthatjuk, akkor ennek titkát sem tárta volna fel előttünk. — Ezért, hogyha a Szentháromságról megemlékezel, jusson mindig eszedbe örök rendeltetésed, ami fölött érzett örömödnék méltó megnyilatkozásaképen mondjad: Dicsőség az Atyának és Fiúnak és Szentlélekistennek, miképen kezdetben volt, úgy legyen most és mindörökké! Amen.

A teremtés

49. — Tessék a Szentháromságról még valamit elmondani!

— Mit mondjak el?

— Például, hogy mit tett a három isteni személy, amikor még nem volt világ?

— Szép kérdést adtál! Hadd gondolkozzam kevéssé... Úgy van... Megvan!... Tehát halljad!

Az utolsó vacsorán, amikor Krisztus Urunk mennyei Atyjához főpapi imáját intézte, a maga számára azt a dicsőséget kérte, mely az övé volt, mielőtt a világ lett. (Ján. 17, 5.) — Az Üdvözítő e szavai megengedik, hogy egy pillantást vessünk abba a titokzatos életbe, melyet a három isteni személy a világ teremtése előtt magában folytatott. E három

szent személy először is öröktől fogva teljes tudatában volt istenségének; ismerték végtelen tökéletességüket, örökkévalóságukat, változatlanságukat. Érezték jóságukat, mindenhatóságukat, szemlélték szépségüket, mindentudásukat. E felbecsülhetetlen belső gazdagság szemlélete végtelen boldogsággal töltötte el őket, leírhatatlan örömmel, kimeríthetetlen szeretettel önmaguk és egymás iránt.

Gondold csak! Ha valamilyen csoda folytán egyszerre mindentudóvá lennél! És többé mit sem kellene tanulnod! Sem bárkitől kérdezned! Ha egyben mindenható is lehetnél és megtehetnéd, amit szemed-szíved kíván! Ha nem maradna benned semmi rossz! Semmi gyengeség! Betegség! Bűn vagy hasonló! Ha örök életűvé is lennél és többé nem kellene félned a haláltól! Ha te lennél a világon a legszebb és legjobb! Gondold csak el, mit éreznél? ... Örölnél?

— Nagyon!

50. — Látod, ilyen örömben, boldogságban élt a Szentháromság örök idők óta. És mert végtelenül jó, nem akarta boldogságát, lemérhetetlen örömét magába rejteni. Ellenkezőleg, részesíteni kívánt abban másokat. Mivel azonban kívülről nem volt más, elhatározta, hogy teremteni fog élő, érző, örülni tudó, értelemmel és szabadakaratúval rendelkező, és éppen ezért boldogságra képes lényeket.

51. Ezt az örökkévalóságban megfogamzott elhatározást a tett követte. A Szentháromság teremtővé lett. A Szelélektől eredt a törekvés, hogy a három isteni személy a maga boldogságát másokra kiáraszsa; a Fiútól a terv, mely szerint a teremtés megvalósult, és az Atyának tulajdonítjuk a keresztülvitelt, amiért közönségesen csak azt szoktuk mondani, hogy az Atya teremtette a világot.

A teremtés a mindenható Szentháromságnak csodálatos ténykedése. Teremteni csak Isten tud.

És hogy a teremtés miképen lehetséges, az titok marad előttünk mindaddig, míg a mennyországba nem jutottunk.

52. A teremtés titokzatos voltát akkor értheted meg leginkább, ha azt az emberi alkotás módjával összehasonlítod. — Ugyebár, ha valamit létrehozni akarsz, mondjuk egy jó rajzot... vagy valami kis gépet... esetleg fából, agyagból szobrocskát... először azon gondolkozol, hogy miképen kezdhetnél hozzá; majd azon, hogy milyen legyen az, amit elkészíteni szándékozol? Gondolataidat azonban nem magadból merited, mert olyasmit szeretnél létrehozni, amit előzőleg valahol láttál vagy amiről hallottál. Aki nem látott, hallott, tapasztalt semmit, annak nincsenek gondolatai. Ez a magyarázata annak, hogy az egészen kis gyermek még semmit sem tud elkezdni. Gondolataink kivétel nélkül kintről származnak, tanulás útján szerezzük azokat. Ámde mindaz, akitől vagy amiből tanulhattunk Istentől eredt. Végeredményben ezért minden gondolatunk csak olyasminak utánzása, amit Isten teremtett. Nemde ez könnyen érthető?

A jó Istennél azonban másképp áll a dolog. A minden tökéletességet és szépséget magában hordozó Szentháromság a teremtéskor önmagába tekintett. Önmagából vette a gondolatokat. Mi gondolsz miért?

— Talán azért mert még nem volt más!

— Eltaláltad! És ezért mindaz, aminek létet adott, végtelen tulajdonságainak némi utánzása, árnyképe, tükröződése. A nagy mindenség tehát nem más, mint a Teremtőnek halvány képmása. Ez az oka, hogy a világból felismerhetjük Istent, mint azt, ha emlékszel még, Szent Pál apostol is tanítja. Remélem megértettél?

— Gondolom, igen.

— Miképen magyaráznád meg ezt valamelyik osztálytársadnak?

— Azt mondanám neki, hogy a világ szépsége Isten szépségének az árnyéka, hasonlóképen nagysága Isten nagyságának és így tovább.

— Úgy van! Akkor hát folytatom!

53. Amíg mi alkotásainkhoz anyagra szorulunk, — ha festeni akarsz: papír, festék, ecset kell, ha faragni szeretnél: fára, bicskára vagy vésőkre van szükség — addig Isten mindentől függetlenül, semmiből hozta létre teremtményeit.

Hogy Isten valóban *semmiből* teremtett, azt ki-fejezetten olvashatjuk a Szentírásban. Amikor IV. Antiokus Epifánesz a zsidókat vallásuk megtagadására akarta bírni, többek között hét testvér is bátran elszenvedte a vértanúhalált. Ezek anyja e szavakkal bátorította legkisebb fiát: Kérlek, fiam! Tekints az égre, a földre és mindenre, ami bennük van, és értsd meg, hogy mindezt, valamint az emberi nemet is, *semmiből* teremtette az Isten. Ne félj tehát ettől a hóhértől... (Makk. II. 7, 28.)

Gyakran hallhatjuk a hitetlenkedők részéről azt az ellenvetést, hogy semmiből semmi sem lesz. Képtelenség tehát, amit a Szentírás állít.

— Ezt már én is hallottam!

— Feleld nekik, hogy egészen igazuk van! — Semmiből valóban nem lehet valamit *alkotni*. Erre még Isten sem képes. De oda, ahol előzőleg semmi sem volt, azaz a semmi helyére az isteni mindenhatóság képes valamit teremteni. Amikor tehát a Szentírás azt állítja, hogy Isten a mindenséget semmiből hozta létre, nem azt akarja mondani, mintha Isten a semmit vette volna elő, hogy abból valamit előállítson, hanem azt, hogy Istennek a teremtéshez nem volt szüksége anyagra. Másszóval! Ő nem valamiből formálta, hanem bármi nélkül, pusztán akaratának mindenható erejével adott létet gondolatainak ott, ahol ezelőtt semmi sem volt. Ime, ez a második különbség a teremtés és az emberi alkotás között.

— Nehéz volt figyelned?

- Nem éppen.
- Meg tudnád nevezni azt a két különbséget, melyről eddig szóltam?
- Meg.
- Halljuk csak!
- Isten először önmagából merítette a teremtés gondolatát, azután nem szorult anyagra.
- Ezzel szemben mi?
- Gondolatainkat tanulással szerezzük és anyagra szorulunk.

54. — Jól mondtad. De van még más különbség is. Az ember alkotásaiban függ a rendelkezésére álló anyagtól: az ecset, festék, bicskád, vésőd éle, a fa, az agyag vagy kő nem olyan, amilyet szeretnél. Innen ered az az oly gyakori panasz, melyet talán már te is tettél, hogy műveink nem úgy sikerülnek, amint elgondoltuk, ahogyan azt szeretnők. Sikertelenségeink okát másban találjuk.

Istennél ilyesmi nem fordulhat elő. Ő, ha teremt, gondolatainak akaratával ad létet, és azért teremtményei mindig olyanok, amilyenre azokat kigondolta. Istent nem éri sikertelenség.

55. És végül, az ember, ha valamit megalkotott, művét magára hagyhatja. Az egyiptomi fáraók gúlái például már több évezred óta fennállnak a nélkül, hogy azokat bárki is gondozná. Isten azonban nem tehet így teremtményeivel. Ezeket Ő, mint már mondtam, pusztá akaratával hozta létre: léteznek, mert úgy akarja. És létük addig tart, ameddig azoka fenntartani kívánja. Ha fenntartó akaratát valamelyik teremtményét illetőleg visszavonná, ha elhatározná, hogy ez vagy az többé ne létezzék, az azonnal visszasüllyedne a nemlétbe, másszóval megsemmisülne.

- Üresség maradna a helyén?
- Úgy körülbelül.
- Kérem, ezt nem értem.
- Nem is könnyű megérteni, de azért sike-

rülhet. Itt az órád! Fogjad. És most emeld fel. Helyes! Fel bírtad emelni, mert van hozzá elégséges testi erőd. De most helyezd ide az asztalra, és emeld fel, de ne kezddel, hanem a nélkül, hogy hozzányúlnál, pusztán akarattal. Próbáld meg! Nem sikerül? Mit gondolsz miért?

— Mert nem elég erős az akaratom?

— Úgy van! Nincsen teljesen hatalmadban!

— Hát van olyan ember, akinek elég erős?

— Nem hiszem, hogy van, de ha volna, és az illető tisztán pusztán akarásával felemelné órámat a magasba, mit gondolsz, meddig lebegne az ott?

— Nem tudom!

— Dehogy nem! Gondolkozz kevéssé! Mit tartja az órát a magasban?

— Az illető akarata.

— Tehát meddig marad fenn?

— Értem már, ameddig az illető akarja!

— Helyesen mondd! Így van ez Istennél is. Ő a teremtményeit akarattal hozta létre: azaz akarattal emelte ki a semmiből. Addig léteznek tehát, amíg akarja, amíg létüket fenntartja. Szépen mondja erre vonatkozóan a Szentírás: Mert szereted, — azaz akarod — mindazt, ami van; mit sem utálsz abból, amit alkottál; mert ha gyűlöltél volna bármit is, meg sem teremtetted, meg sem alkottad volna. *Hogy is maradhatna meg bármi, ha te nem akarnád*, és hogyan állhatna fent, mit nem hívtál létre? (Bölcs. 11, 25—26.)

Amíg tehát az emberi alkotások nem szorulnak rá, hogy alkotójuk reájuk gondoljon és akarattal fennmaradásukat biztosítsa: Isten teremtményeinek létét folytonosan akarja.

Az emberi alkotásokat is tulajdonképpen Isten tartja fent, amennyiben azt az anyagot fenntartja, melyből mi alkottunk. Ez a negyedik tulajdonság, melyben a teremtő-tevékenység az emberi alkotástól különbözik...

— Érdekes! ... Mindennel így van?

— Így!

56. — De hogyan tud Isten annyi millió dologra egyszerre gondolni, annyit egyszerre fenntartani?

— Teheti, mert *mindenható*. Éppen ebből támad némi fogalmunk a mindenhatóságról. Fontold meg jól, hogy mennyi mindent teremtett az Isten. Mennyi angyalt, embert, állatot, csillagot és még ki tudná elsorolni, mi mindent. És mindezt megtette a nélkül, hogy erejéből veszített, hogy kifáradt vagy meggyöngült volna. Nem nagyszerű? Valóban csodálattal kell leborulnunk Isten mindenhatósága előtt! És amint teremtő ereje nem ernyed el az alkotásban, úgy értelme sem fárad bele a gondolkodásba, akarata a fenntartásba.

— Szeretnék még valamit kérdezni.

— Csak bátran!

— Azt mondotta egy fiú, hogy Isten nem mindenható, mert nem tud akkora követ teremteni, melyet maga sem bír felemelni!

— Oktalan beszéd! Isten fenntartja az egész csillagvilágot. Meggondoltad már, hogy ez mit jelent?

Földünknek átmérője 12,755 km. Nem csekély távolság. Azon az alagúton, melyet a Föld középpontján fúrnának keresztül, olyan gyorsvonat, mely óránként 120 km-t robog, megállás nélkül csak 106 óra, azaz 4 nap és tíz óra alatt futna végig. Ime a Föld nagysága. Ez csak elég nagy kő?! Pedig micsoda az a Naphoz képest? Ennek átmérője 1.391,000 km. Erről a távolságról akkor szerezhetsz magadnak legmegfelelőbb fogalmat, ha egy derült éjjel a Holdat nézed. Hűséges kísérőnk 384,750 km távolságban kering körülöttünk. Hogyha Napunkat üres golyónak képezed, melynek középpontjában Földünk állana, a Hold éppen olyan távolságban keringhetne a Napon belül, mint jelenleg és még maradna a

Nap széléig majd akkora üres köz, mint ide a Hold! Ime mekkora csillag a Nap.

A Betelgeuse mellett azonban a Nap is csak porszem. Ez a csillagóriás ugyanis akkora, hogy benne Földünk akadálytalanul keringhetne Napunk körül jelen távolságában. A Betelgeuse átmérője ugyanis kerek 500.000,000 km, míg Földünk a Naptól középértékben csak 149.450,000 km-re kering. A földpálya átmérője ezért csak 298.900,000 km. Tehát csak valamivel több, mint a Betelgeuse átmérőjének a fele. És hány van hozzá hasonló, sőt még nagyobb csillag is?

— Nem számolták még meg a csillagokat?

— Csak úgy nem, amint a tengerparton a homokszemeket sem. Számukat nem tudjuk felbecsülni. És most képzeld el, hogy mindezt a rengeteg anyagot Isten egyetlenegy kővé gyúrná össze! Elég nagy volna?

— Elég.

— És Isten kezében annak sem volna *semmi* súlya! Még annyi sem, mint tiedben egy fogpiszkálónak! ... Mit gondolsz, miért?

— Nem tudom.

— Mert a súlyt a tömegvonzás adja. Azért nehéz valami, mert a Földünk vonzza és csak az érzi ezt a súlyt, aki maga is alá van vetve a Föld vonzásának.

— Más csillagokon nincsen súly?

— De van, Isten azonban minden csillagon kívül áll. Ő, mint már megbeszéltük, akarátával tart fent mindent. Az akaratra pedig nem hatnak a nehézkedési erők. Ezért tehát bármekkora követ teremtene Isten, annak az ő kezében semmi súlya sem volna. Azért, ha barátod ezt legközelebb előhozza, azt feleld neki, hogy a Mindenható olyan erős, hogy egyáltalában nem érzi a súlyt, még a legnagyobbat sem ...

— Hát fából vaskarikát?

— Vigyázzunk kevéssé! Azt könnyen meg-

teheti Isten, hogy valamely fakarikát átváltoztat vaskarikává vagy fordítva. Ebben nincs semmi lehetetlen. De azt, hogy valamely fakarika egyidejűleg legyen fa is, vas is, azt nem teheti meg.

— De akkor nem mindenható.

— A Mindenható mindent megtehet, *ami lehetséges*. Képtelenségeket Isten sem tehet. Például nem teremthet háromszögű négyszöget, vagy kocka alakú golyót. Ezek ostobaságok; vagy mondjuk képtelenségek. Ilyeneket a Mindenható sem hozhat létre.

57. Végül jegyezd még meg, hogy Isten egészen szabadon teremtett. Őt senki és semmi sem kényszerítette, de nem is kényszeríthette. Nemcsak azért, mert senki sem áll fölötte, hanem azért sem, mert Ő a teremtés által semmit sem nyert. Ő éppen olyan maradt a teremtés után, amilyen volt előtte: végtelenül tökéletes...

58. De egyet kérdeznék még tőled! — Gondoltál már arra, hogy a végtelen hatalmas Isten gondol reád?

— Reám?

— Úgy van!

— Mikor?

— Most is!

— Honnan tetszik ezt tudni?

— Egyszerűen onnan, hogy itt vagy és beszélek veled. Mert ha Isten nem gondolna reád, és éppen úgy reám, ha megfeledezett volna rólunk, nem ülnénk itt együtt, sőt máshol sem az egész mindenségben, hanem megsemmisültünk volna.

— Valóban, erre nem gondoltam!

— Pedig erre sokszor kell gondolnunk, mert ez Isten szeretetének legbiztosabb jele. Igyekezz ezért gyakran Istenhez szállni gondolataiddal, hogy neki önmagadért hálát adj!

A mennyország

59. — Isten valamennyi alkotása között melyik a legszebb?

— Kétségekívül a mennyország.

— Hol van az? Azt hallottam egyszer, hogy az nincsen a csillagokon túl.

— Arról, hogy a mennyország, vagyis az a hely, ahol Jézus, a boldogságos Szűz Mária és majd a feltámadás után az üdvözültek tartózkodnak, hol van, a jó Isten semmit sem mondott nekünk.

— Akkor talán nincs is!

60. — Hogy mondhat sz ilyen? A mennyország léte egészen bizonyos a kinyilatkoztatásból. Az isteni Üdvözítő többször is beszélt róla. Pl.: odahívja majd az utolsó ítélet után az irgalmasokat, amikor így szól hozzájuk: Jöjjetek, Atyám áldottai, vegyétek birtokba a világ kezdetétől nektek készített országot. (Mt. 25, 34.) A lelki szegényeket boldogoknak nevezi, mert övék a mennyek országa. (Mt. 5, 3.) Ugyanezt ígéri azoknak, akik miatta üldözést szenvednek. (Mt. 5, 12.) Az utolsó vacsorán pedig azt mondta tanítványainak, hogy Atyja házában — azaz a mennyországban — sok lakóhely van. (Ján. 14, 2.) — Szépen ír az örök boldogság helyéről Szent János apostol a Jelenések könyvében. Gyönyörű városhoz hasonlítja, ahol a jók nagy fénytől körülvéve, véget nem érő gyönyörűségben együtt élnek Istennel. (Jel. 21.)

61. — Mit kapnak a mennyországban a jók, hogy annyira boldogok?

— Két végtelenül nagy, és több kisebb körülmény teszi őket azzá.

— Két nagy? Melyik az?

— Az első, hogy Istent láthatják.

— Miképen tehet az boldoggá?

— Első pillanatban ugyebár különösnek lát-

szik, hogy valakinek a látása boldoggá tegyen. De ha keveset gondolkozol felette, hamarosan megérted.

Minden értelmes lény, hasonlóan hozzád, tudásra vágyik. Értelmünk természetébe van oltva a kíváncsiság, a tudásslomj. Innen van, hogy ha valamit hirtelen megtudunk, aminek ismerete után már régen vágyódtunk, örvendezünk és úgy érezzük magunkat, mintha fény ragyogna fel előttünk. Szinte felkiáltunk csodálkozó örömlünkben: Ah! Hát így van ez? Nagyszerű!

Veled még nem történt ilyesmi? Gondolkozz csak! Ugye hogy igen!

E lelkünk mélyéből fakadó kíváncsiság, amíg a földön élünk, nem szűnik meg, bármennyit tanuljunk, halljunk, lássunk vagy tapasztaljunk. Sőt! Tudásunk növekedtével inkább nagyobbodik, sem hogy csökkenne. Csak akkor csillapodhat le, ha felviláglott előttünk az az Igazság, mely minden lehetséges kérdésre elégséges és megnyugtató választ ad. Ez pedig a mennyországban történik majd, amikor meglátjuk Istent, aki a maga léte által mindennek elégséges magyarázatát adja, aki minden egyes kérdésünkre bőségesen megfelel. Érted már?

— Nem nagyon.

62. — Akkor még jobban megmagyarázom. Nemde, földi életünkben is van tudomásunk Istentről?

— Van!

— Igen, de csak a hit révén. E tudás, bár csekély, mégis némi világosságot támaszt értelmünkben. Erre gondolunk, amikor a hit fényéről beszélünk és szertartásainkban gyertyafényhez hasonlítjuk azt.

A hívő, akiben e lelki világosság megvan, sok fontos kérdésre — milyen például, hogy mivégre vagyunk a földön, mi lesz a halál után, és még sok más hasonlóra — játszi könnyedséggel megfelel, és

mert e kérdések megoldását ismeri, lelkét nyugalom tölti be: egy kissé máris boldog.

A hitetlentől hiába kérded mindezt. Annak lelkében e dolgokat illetőleg vak sötétség uralkodik. Szívét-lelkét e tudatlanságból eredő bizonytalanság miatt félelem és nyugtalanság tölti ki. E kettő együtt pedig annyi, mint boldogtalanság.

Isten ismerete tehát már itt a földön is nyújt némi boldogságot, habár ez az ismeret homályos, olyan, mint a festett kép, mely sohasem mutatja be nekünk az ábrázoltat a maga való, eleven szépségében. Azért a belőle eredő boldogság csak gyöngé, sokszor alig észrevehető. Erre az igazságra gondolt Szent Pál, amikor azt írta, hogy földi életünkben mintegy tükörben látjuk Istent, akkor pedig, majd az égben, színről-színre. (V. ö. Kor. I. 13, 12.) — Szent János hasonlóan tanít. Szerinte az üdvözültek láthatják Isten arcát, és ezért nem lesz számukra többé éjtszaka, — sötétség, tudatlanság — mert az Úr világosítja meg őket. (V. ö. Jel. 22, 4—5.)

Ha erre az éppen említett világosságra gondolunk, máris öröm tölti be lelkünket, de Isten színről-színre való látása még más gyönyörűséget is rejt magában.

63. Isten maga a Szépség, és szépet nézni te is szeretsz? Gondolj vissza a legszebb dologra, melyet eddig láttál. Nem látnád azt szívesen viszont?

— De igen.

— Ismételten is?

— Akárhányszor.

— És meddig gyönyörködnél benne?

— Sokáig.

— És mit éreznél, ha elhívnának?

— Sajnálkozást.

— Helyesen mondod. Mindnyájan így volnánk vele. A földi szépségek azonban, legyenek bármekkoraak, mégis csak megúnhatók. És azért a legszebb tárgynak, személynek nézése is kielégít egyszer.

Tovább nem kívánjuk látni. Isten azonban, mert végtelenül szép, *megúnhatalan*. Ezért, akik őt látják, Benne örökre gyönyörködnek. Sőt minél tovább nézik, annál szebbnek találják.

64. De ez még nem elég. Istenben látszik végtelen jósága és szentsége. Ennek nézése is örömet okoz, mert megerősíti az üdvözülteket szentségükben, jóságukban.

— Hogy lehet ez?

— Akik Istent nézik, azok előtt annyira nyilvánvaló mindennek, ami szent akaratával ellenkezik, rútsága, hogy nem képesek többé vétkezni, azt, aminek gonoszságát napnál világosabban belátták, elkövetni. Ennekfolytán teljessé válik bennük a bizonyosság, hogy Istent többé el nem veszíthetik, ami nagyban növeli örömüket és egyben boldogságukat. Érted már, hogy miképpen válik boldoggá az, aki Istent nézheti?

— Értem és örülök!

65. — A mennyország boldogsága azonban nem volna teljes, ha az üdvözültek Istent éppen csak láthatnák, benne csak gyönyörködhetnének. Az örök haza így ugyan pazar volna és fényes, de hideg. Annak melegét a szeretet adja, Isten bírása. Egyszerűbben kifejezve, az a körülmény, hogy Őt az üdvözültek magukénak nevezhetik.

— Ez a második nagyszerű körülmény, mely a mennyország boldogságát adja?

— Ez, drága Barátom! — Az a szeretet, mely a jókat már földi életükben Istenhez láncolta, a végtelen Jóságnak, vagy mint Szent János mondja, a SZERETET-nek meglátása folytán minden elképzelésünket meghaladó módon megerősödik. Akik meglátják Istent, úgy járnak, mint az a szentjánosbogárka, mely egykor a Napba jutott. Piciny kis fénye beleolvadt a lángtengerbe, ... de nem égett el, hanem maga is napsugarakat kezdett lövellni.

Akik Istenhez jutnak, megértik azt az isteni

szeretetet, melyről Jeremiás prófétánál maga Isten mondja: Örök szeretettel szerettelek téged (Jer. 31, 3.), azt a szeretetet, melyről Jézus mondja, hogy úgy szerette Isten a világot, hogy egyszülött Fiát adta érte. (Ján. 3, 16.) — A kölcsönös szeretet pedig egybefűz, összeláncol. Gondolj arra a szeretetre, mely téged szüleidhez kapcsol. — Akik szeretik egymást, kölcsönösen odaadják magukat: egymásra hallgatnak, egymás kedvében járni törekszenek, egymást segítik, támogatják. Ugyanez történik a mennyországban is. Isten és az üdvözültek egymásnak élnek, és ezért minden lélek egészen magáénak nevezheti Istent, a végtelen Jót, és még hozzá örökre és elveszíthetetlenül. Így válik a mennyei boldogság teljessé Isten bírása által. Izaiás próféta és Szent Pál egybehangzóan azt állítják róla: Sohasem lehetett hallani, sem fül fel nem fogta, szem nem látta, és ember szívébe föl nem hatolt, amit Isten azoknak készített, akik őt szeretik. (V. ö. Iz. 64, 4; és Kor. I. 2, 9.)

66. Megértheted az elmondottakból, hogy az üdvözültek lelkét tökéletes öröm tölti ki, az az öröm, melyet Jézus a derék és hű szolgának ígér, amikor azt mondja neki: menj be urad örömébe (Mt. 25, 23.), oda, ahol örvendezni fog szívetek és örömtöket senki sem veszi el tőletek (Ján. 16, 22.), mert Isten majd letöröl szemükből minden könnyet és halál nem lesz többé, sem gyász, sem jajkiáltás, sem fájdalom nem lesz többé. (Jel. 21, 4.)

— Mit szólsz hozzá? Szép lesz?

— Szép!

— Hogy ítéled? Érdemes érte küzdeni, fáradni?

67. — Érdemes! . . . De azt tetszett mondani, hogy más, kisebb körülmények is boldoggá teszik az üdvözültet.

— Jó, hogy eszembe juttatod! Elsősorban az angyalok és szentek társasága. Már a földön is jól

érezzük magunkat kedves és finom emberek között, pedig ezek még útban vannak a megszentelődés felé. Képzeld, milyen lesz az égben, ahol senki sem kiállhatatlan vagy ellenszenves, hanem mindenki barátságos és szeretetreméltó.

68. A mennyei boldogságot növeli továbbá a megérdemeltség tudata. Mindig jobban örvendünk a megérdemelt jutalomnak, mint az ingyen kapott kegyadománynak. Az érdemek különféleségének megfelelően azonban a mennyei jutalom sem egyenlő. A szűzeknek pl. a Jelenések könyve szerint különleges kitüntetés, hogy követhetik az Üdvözítőt, bármerre megy. (Jel. 14, 1—5.) Akik pedig az igazságra oktattak sokakat, — írja Dániel próféta — azok ragyogni fognak, mint az égboltozat fényessége, és tündökölnek örökkön-örökké, miként a csillagok. (Dán. 12, 3.) A Szentírás több kijelentésére támaszkodva tanítják a szent egyháztudósok, hogy a vértanúkra is különös jutalom vár. (V. ö. Mt. 5, 10—12; Ján. 15, 13; Jel. 6, 9—11.)

69. — Nem okoz az üdvözültek különféle fokú boldogsága szomorúságot azokban, akik kevesebbet kaptak?

— Semmiképen sem!

— Hogyan lehetséges az?

— Először azért, mert ott senki sem irigy.

Másodszor azért, mert mindenkit teljesen megnyugtat Isten végtelenül igazságos ítélete. Világosan látják az üdvözültek, hogy mindenki arányosan sokkal többet kapott, mint amennyit megérdemelhettek. Éppen ezért az okozna szomorúságot, ha valahol a jutalmakban igazságtalanságot vennének észre. Aki tehát kevesebbet kapott, és a másiknak nagyobb jutalmát látja, boldog a maga kisebb jutalmával és visszaadná a jó Istennek, ha nagyobbat kapott volna. Aki kisebb lélek maradt, annak nem is kell a nagyobb jutalom, mert az nem neki való, nem tudna vele mit kezdeni.

— Kisebb lélek maradt? Hogy értsem ezt?
— Minél több jót tesz valaki, annál nagyobbá válik a lelke. A hősies erények hőssé nevelnek. Aminek megfelelően a jutalom is nő!

— Melyek a hősies erények?

— Minden erény azzá lesz, ha gyakorlásában nem csüggedünk. Aki hosszú időn át kitart a jóban, és inkább szaporítja erényes cselekedeteit, semhogy azok gyakorlatában ellanyhulna, az idővel erényhőssé lesz. Azért csak kitartás!...

70. — ... Nem rontja a mennyei boldogságot az, hogy esetleg egyesek azok közül, akiket itt a földön szerettünk, elkárhoztak?

— Ettől csak addig félünk, míg az árnyékvilágban tartózkodunk, hol szeretetünk túlnyomórészt emberi szempontok szerint alakul. Akik Istent látják, azok nem bírják szeretni azokat, akikben nincsen megszentelő kegyelem, másszóval akik maguk sem szeretik Istent. A megszentelő kegyelem mértéke adja az egyes lelkeknek a szeretetreméltóságot és akiben a Mindenhatónak e legnagyobb ajándékát nem látjuk majd, abban semmit sem találunk, amiért az illetőt szerethetnők. Éppen ezért igyekezzünk oda hatni, hogy mindazok, akiket földi életükben másoknál jobban szeretünk, a kegyelem állapotában haljanak meg. Akkor találkozunk majd velük az égben és ez lesz a legjobb.

Az angyalok

71. — Miért volt Isten az angyalokkal irgalmasabb?

— Mint?

— Mint velünk.

— Miért lett volna?

— Mert őket azonnal a mennyországba he-

lyezte, míg nekünk előbb sok évig a földön kell küszködnünk.

— Az angyalok sem kerültek azonnal a mennyországba. Őket is hasonlóan hozzánk, először próbának vetette alá Isten.

72. — Hát nem tudta Isten, hogy közülük kik a jók és kik a rosszak?

— Amikor őket megteremtette, még egyformán mind jók voltak. Csak később határozták el magukat egyesek a rosszra.

— És nem tudta Isten előre, hogy kik lesznek azok?

— De tudta.

— Miért teremtette akkor őket?

— A mi okulásunkra! Hogy hozzájuk hasonlóan ne járjunk! Azonkívül Istent tetteiben nem befolyásolhatja teremtményei esetleges vétke.

73. — Mióta hisznek az emberek az angyalokban?

— A legrégibb idők óta. — Már ősszüleink bűnbeesésénél szerepelnek. Fejedelmük, a Sátán volt az, aki Évát bűnre csábította. (Móz. 3, 1; Bölcs. 2, 23—24.) A bűn után Isten kerubokat állított a Gyönyörűség paradicsoma elé, hogy őrizték az élet fájához vezető utat. (Móz. I. 3, 24.) Bizonyára emlékszel Jákob álmára is, arra a létrára, mely a földön állva az égig ért, és melyen Isten angyalai fel-alá jártak. (Móz. I. 28, 12.) A próféták könyveiben is sokszor olvashatunk róluk, emlékezz arra a nagy-szerű jelenetre, melyet Izaiás ír le. Az Urat látta ő magas és kiemelkedő királyi széken ülni, ruhájának szegélye pedig betöltötte az egész templomot. Szeráfok lebegtek felette, mindegyiküknek hat szárnya volt, kettővel befedték az arcukat, kettővel lábukat és kettővel lebegtek és kiáltották egymásnak: Szent, szent, szent az Úr, a seregek Istene, dicsőségével tele van az egész föld! (Iz. 6, 1—3.) Az angyalokba vetett hit nem tudott az emberekből kivészni, mert időről-időre megisméltődtek az an-

gyali jelenések. Gondolj például Szűz Mária esetére. Neki, mint tudjuk, angyal hirdette előre, hogy a Megváltó az ő fia lesz. (Lk. 1, 26.) A pásztorokhoz angyalok vitték Jézus születésének jóhírét. (Lk. 2, 10—11.) Az Istenember sírjánál angyalok hirdetik a dicsőséges feltámadást. (Mt. 28, 2.) Szent Pétert is angyal szabadítja ki a börtönből. (Ap. 12, 7.) Stb.

74. — Napjainkban is megjelennek még angyalok?

— Olyan angyali jelenéssel, mely az egész Anyaszentegyházra nézve fontossággal bírna, az apostoli idők óta nem találkozunk, de egyes személyeket mindezideig felkeresnek.

— Tessék említeni valakit, akinek nemrégén angyal megjelent.

— Nevezetessé vált századunk elején az olasz leányka: Gemma Galgani, akinek őrzőangyala többszörösen szolgálatára állott.

75. — Hogyan lesznek az angyalok láthatóvá?

— Egyes hittudósok úgy vélik, hogy legtöbbször látszólagos testet vesznek fel. Legalább Ráfáel főangyal, aki mint szép fiatalember ajánlkozott, személyének kilétét eltitkolva, hogy az ifjú Tóbiásnak útítársa lesz, ilyen testtel tartózkodott nála, kísérte el hosszú útján, tett neki számos szívességet, de a hálából felajánlott jutalmat nem fogadta el. Csak ekkor vallotta be a valót, Tóbiás legnagyobb csodálkozására. — Én ugyanis Ráfáel angyal vagyok, — mondotta — egy a hét közül, akik az Úr előtt állunk... *Látszólag* ugyan ettem és ittam veletek, én azonban láthatatlan étellel és itallal élek, mely rejtve van az ember szeme előtt... — Amint ezt kimondotta, eltűnt a szemük előtt és többé nem láthatták őt. (Tób. 12, 15—21.)

76. — Miért ábrázolják őket szárnyakkal?

— Mert egyszer-másszor így jelentek meg.

Bár ezzel inkább nagy készségüket akarják feltüntetni, mellyel Istennek rendelkezésére állanak, hogy szent akaratát a legnagyobb gyorsasággal végrehajtsák.

77. — Mindentudók az angyalok?

— Bizonyos, hogy többet tudnak nálunk. Ez pusztán szellemi mivoltukból következik, amit azonban a Szentírás kifejezetten is tanít. (Zsolt. 8, 6.) A nehezebb dolgokat is könnyebben értik meg. Ha a Szentírás valakinek bölcsességét dicsérni akarja, úgy azt az angyalokéhoz hasonlítja. (Kir. III. 14, 20.) Mindamellet nem mindentudók. Az emberi szív titkos gondolatait sem ismerik. Lelkünkbe csak Isten lát, aki a szívek és vesék vizsgálója. (Zsolt. 7, 10.)

78. Arányban tudásukkal, akaratuk és ezzel együtt erejük is nagyobb az emberénél. Kitűnik ez azokból a feladatokból, melyeket Isten reájuk bízott. — Többek közt például ezt olvassuk a Szentírásban: Ügymond az Úr, mert megoltalmazom és megmenntem e várost, — t. i. Jeruzsálemet — Enmagamért és szolgálémrt, Dávidért. — Csakugyan kivonult az Úr *angyala* és megölt az asszírok táborában száznolcvanötezer embert. Reggelre kelve, íme, mindezek hullák voltak. Erre felkerekedett és vizatért Sznácherib, az asszírok királya. (Iz. 37, 34—37.)

— Egy angyal ölte meg ezt a sok embert?

— Egy; egyetlen éjtszakán!

79. — Hány angyal van?

— Számukról pontosat mitsem tudunk. A Szentírásban csak általánosságban esik erről szó. Dániel próféta írja: Ezernyiezen szolgálnak neki, és tízezerszer százezren hódolnak neki. (Dán. 7, 10.) — Szent János apostol látomásában milliónyi angyalról emlékezik meg. (Jel. 5, 11.) A szentatyák azt állítják, hogy számuk megszámlálhatatlan.

— Megszámlálhatatlan? Mennyi az? Mint ahány csillag van?

— Körülbelül. Csillag vagy falevél. Homokszem a pusztában.

— De az angyalok csak tudják egymásról, hogy hányan vannak?

— Bizonyára.

80. — És mit csinálnak?

— A szentatyák véleménye szerint rendekbe és karokba osztva segítenek Istennek a világ kormányzásában. A Szentírásban kilenc karokról történik említés. Az egyes karokhoz tartozó angyalok tökéletességben különböznek. A hittudósok szerint a Szeráfok alkotják a legmagasabb kart. Ők kaptak legtöbbet Isten szeretetéből. Utánuk következik a Kerubok kara, akiket inkább éles értelmük emel a többiek fölé. A Trónusok nevéből arra következtethetünk, hogy ők Isten trónállói. — A három további kar, úgymint az Uralkodók, Fejedelmek és Erősségek a világ kormányzásában segédkeznek, míg a három legalsó, a Hatalmak, Főangyalok meg Angyalok az emberek gondozásában szolgálják a Teremtőt.

81. — Azt tetszett az előbb mondani, hogy Isten próbának vetette alá őket. Miben állott az?

— Isten az angyaloknak az örök boldogságot szánta. Azonban azt akarta, hogy mint öntudatos, szabadakarattal bíró lényekhez illik, maguk döntsenek sorsuk felett. A jó Isten tehát szabad választásukra bízta, hogy teljesítik-e feltételeit, amitől boldogságukat függővé tette. Egy részük megtagadta az engedelmességet és fellázadt Isten ellen. Vezérüket Sátánnak nevezi a Szentírás.

82. — Mit nem akart teljesíteni?

— Pontosan nem tudjuk. A szentatyák véleménye szerint ő volt valamennyi angyal között a legkiválóbb és ezért felfuvalkodott. Kevélységében Istennek kijáró jogokat követelt magának. Az angyalok egyrésze csatlakozott hozzá. Azt hihetjük: hogy elfogadta őt fejének. Erre a jó angyalok közül Szent

Mihály felkiáltott: Quis ut Deus! — Kicsoda olyan, mint Isten! és a köréje sereglett jó angyalokkal harcba ment a Sátán meg követői ellen és Isten erejével a pokolra taszította a lázadókat, akiket azóta ördögöknek nevezünk. (V. ö. Jel. 12, 7—9.) A bukott angyalok azután megátalkodtak a rosszban és a pokolban örök kínokat szenvednek (Pét. II. 2, 4.), míg a jók mindörökké örvendeznek Isten boldogító látásának (Zsid. 12, 22.).

— Nem Lucifer az ördögök vezére?

— Csak a későbbi századok folyamán adták neki ezt a nevet, mellyel a Szentírás Tirus és Babilon királyát illeti (Iz. 14, 12.).

83. — Igaz az, hogy a gonoszlelkek kijöhetnek a poklóból?

— Isten megengedte nekik, hogy a világ végéig a földön tartózkodhassanak és az embereket kísértsek. Még az isteni Udvözítőhöz is odamerészkedett a kísértő hazug ígéretekkel. (Mt. 4, 1—11.) Szent Péter így figyelmeztet minket rá: Jőzanok — azaz éberek — legyetek és vigyázzatok, mert a ti ellenségetek, az ördög, mint ordító oroszlán körüljár, keresvén, akit elnyeljen; erős hittel álljatok ellen neki... (Pét. I. 5, 8—9.) Soha ne higgy a kísértőnek, mert minden szava hazugság. Az Úr Jézus maga mondja róla: Az gyilkos volt kezdet óta és az igazságban meg nem állott; mert nincs őbenne igazság. Mikor hazugságot szól, tulajdonából beszél; mint-hogy hazug ő és a hazugság atyja (Ján. 8, 44.).

— Miképen engedheti Isten, hogy a gonoszlelek minket bűnre csábíthasson?

— Azért engedheti ezt, mert az ördög az ő terveinek nem árthat. Az emberek közül csak azokat döntheti romlásba, akik szavára hallgatnak és ezáltal önként alávetik magukat hatalmának. És minél inkább enged valaki a kísértőnek, annál több hatalmat nyer az felette.

— Azt hallottam, hogy valaki eladta magát az ördögnek. Lehetséges ez?

— Lehetséges, mert megtörténhetik, hogy valaki egészen a gonoszlélek szolgálatába álljon, aki-nek ezért a sötétség szelleme, a maga korlátolt ha-talma szerint, valamelyes anyagi előnyöket juttat.

— Megszállja az illetőt?

— Az éppen nem szükséges.

— Kiket száll meg?

— Régebben, mint arról a Szentírásban olva-sunk, többször előfordult, hogy az ördög egyeseket megszállott. Felnőtteket és gyermekeket egyaránt. Hogy kik voltak ezek? Bizonyára olyanok, akik neki valamiképen több hatalmat engedtek maguk felett. De ma már, hála érte Jézusnak, megtört a Sátán uralma az emberek felett és az Anyaszentegyház minden papjának van hatalma a megszállottakat a gonoszlélektől megszabadítani. Ezért is a megszá-lottság ma aránylag ritkán, egészen kivételesen for-dul elő.

— Amikor az ördögök a poklot elhagyják, hogy itt a földön járva az embereket kísértsék vagy megszállják, kivonják magukat Isten büntetése alól?

— Semmiképen, mert pokoli kínjaikat minden-hová magukkal hurcolják, hasonlóan a fadarabhoz, melyet ha kiragadtunk a tűzből, a kályhán kívül to-vább lángol. Gyűlölködő gonosz lelküknek azonban jól esik, hogy az embereket kísérthetik és sokszor megismétlődő csábításaikkal zaklathatják, gyötörhe-tik. Csak azt nem engedi meg Isten, hogy bárkit erején, meg ellenállóképességén túl kísértsenek. Ezért, aki a kísértésben elesett, mindig maga oka bűnének.

84. Amíg a gonoszlelkek gyűlölnek minket és irigykednek reánk, addig a jó angyalok azon fára-doznak, hogy a mennyországba jussunk. A mennyei Atya szerető gondoskodásában mindegyikünk mellé még külön őrzőangyalt is rendelt. Angyalaidnak pa-

rancsolt felöled, — írja a Szentírás, — hogy minden utadon őrizzenek; kezükben hordoznak téged, hogy kőbe ne üsd lábadat. (Zsolt. 90, 11.)

Szépen figyelmeztet Szent Bernát őrangyalunk iránti háromszoros kötelességünkre: Tisztelettel tartozunk neki jelenléte, hálával jóakarata és bizalommal oltalma miatt.

Gondoltál már arra, hogy milyen sokra becsül téged az Isten? Képzeld! külön angyallal őriztet! Vajjon van-e benned akkora önbecsülés, amekkora Istennek irányodban megnyilatkozó megbecsülése?

Légy azért mindenkor készséges égi barátod intelmeinek követésében. Ő már az égben van és azért egészen tisztában van az élet céljával és jól tudja, hogy hol végződik azok útja, akik elfordulnak Istentől.

A Szentírás még arra is tanít, hogy nemcsak az egyes embernek, hanem nagyobb társulatoknak, városoknak, sőt országoknak is van külön őrangyala. (Dán. 10, 13. skk.) Így tudjuk azt is, hogy az Anyaszentegyháznak védőangyala Szent Mihály, akihez minden csendes mise végén az Anyaszentegyház szabadságáért és felmagasztalásáért imádkozunk.

A pokol

85. A jó angyalok a sikeresen kiállott próba után a mennyországba, az elbukott gonoszok a pokolba jutottak. Erről a borzasztó helyről, mint az örök büntetésnek, tűznek, kínoknak meg gyötrelmeknek helyéről sokszor esik szó a Szentírásban. Már Mózes „lángoló tűznek” nevezi Isten haragját (Móz. V. 32, 22.) A 20. zsoltárban ezeket olvassuk: Érje utól kezéd minden ellenséged, érje el jobbod minden gyűlölődöt. Tedd őket hasonlókká tüzes kemencéhez, abban az időben, amikor megjelenysz. Re-

megtesse meg az Úr őket haragjában, a tűz pedig eméssze el őket. (Zsolt. 20, 9—10.) Sirák fiának könyvében ezeket találjuk: A bűnösök társasága kóc-csomó (-hoz hasonlít) és végezetük tűzláng. A bűnösök útja kövel van egyengetve, de a végén alvilág van, sötétség és bűnhődés. (Jéz. 21, 10.). Izaiás próféta is beszél az örök büntetésről: Megremegtek Sionban a bűnösök, félelem fogta el a képmutatókat: Ki lakhatik közületek együtt az emésztő tűzzel, ki lakhatik közületek az örök forrósággal? (Iz. 33, 14.)

86. Az ószövetségi kinyilatkoztatásnál azonban sokkal világosabban beszélt Isten a poklóról az újszövetségben. Vegyük például fontolóra Jézus szavait: A fejsze már a fák gyökerére tétetett. Azért minden fát, mely jó gyümölcsöt nem terem, kivágának és a tűzre vetnek (Mt. 3, 10.). Ha jobb szemed megbotránkoztat téged, vájd ki azt és vedd el magadtól; mert jobb neked, hogy egy vesszen el tagjaid közül, mintsem egész tested a gehennára vetessék (Mt. 5, 29.). Vagy még: És ne féljete az októktól, kik megölik a testet, de nem tudják megölni a lelket, hanem inkább attól féljete, aki mind a lelket, mind a testet elveszítheti a gehennában. (Mt. 10, 28.)

87. — Miért nevezi az Udvözítő a poklot gehennának?

— Gehenna héber szó. Annyit jelent mint Hinnon völgye. Nevét egykori birtokosától kapta. Ez a völgy délre húzódik Jeruzsálemtől. A királyok korában itt áldoztak a zsidók Molochnak, az ammoniták bálványának (Kir. IV. 23, 10.). Ezért később, a babiloni fogság után, mikor már tisztultabb volt vallási felfogásuk, a bűnös mult megvetéseképen minden szemetet idevetettek, sőt magát a poklot is ennek a völgynek a nevével illették.

Érdekesekek és világosak az Úr Jézusnak a következő szavai is: Amint összeszedik a konkolyt és tűzben elégetik, úgy leszen a világ végén: az Em-

berfia elküldi angyalait és összeszedik országából mind a botrányokat és azokat, kik gonoszságot cselekszenek és tüzes kemencébe vetik őket; ott leszen sírás és fogak csikorgatása (Mt. 13, 40—42.). Az utolsó ítéleten pedig így fog Jézus a gonoszakhoz szólani: Távozzatok tőlem átkozottak az örök tűzre, mely az ördögöknek készített és az ő angyalainak... És ezek örök büntetésbe mennek, az igazak pedig örök életbe (Mt. 25, 41—46.).

88. — És mégis többször hallottam az iskolában egyes fiúktól, hogy nincsen pokol, hogy az csak a papok találmánya, amivel a népet ijesztgetik.

— Oktalan beszéd. Akik így nyilatkoznak, sohasem gondolták végig komolyan az előbb elsorolt idézetek értelmét, de egyébként sem gondolkoztak mélyrehatóan a dologról. Mert a pokol szent vallásunk egyik *alapigazsága*.

Ha nem volna pokol, nem lenne szükség megváltásra, keresztségre, gyónásra, kegyelemre, Anyaszentegyházra. Az egész katolicizmus végeredményképen azért van, hogy a pokol borzalmaitól biztosan megmenekülhessünk. Amilyen igaz tehát, hogy Jézus Krisztus a világra jött és itt kegyetlen kereszthalált szenvedett, olyan igaz az is, hogy van pokol. Amilyen igaz, hogy szentségeket rendelt, olyan igaz a pokol. Amilyen igaz, hogy Anyaszentegyházat alapított, olyan igaz a pokol. Gondolkozz csak keveset ezen, magad is belátod, hogy igazat mondtam.

89. — Mivel bünteti Isten az elkárhozottakat?

— Az elkárhozottakat kettős büntetés gyötri Jézus eme szavai szerint: Távozzatok tőlem — az örök tűzre. Az első tehát Istennek, az örök és teljes boldogság tárgyának elvesztésében, a második a kiolthatatlan tűz égető gyötrelmében áll.

Isten elvesztése óriási szerencsétlenség. Akkora csapás, amilyen szerencse a mennyország. Minél nagyobb veszteség ér valakit, annál inkább szenved. A legnagyobb veszteség azonban, mely bárkit

érhet, Istennek, a legnagyobb jónak elveszítése. Pedig ez természetes következménye a halálos bűnnek. Aki ugyanis ilyet elkövet, az elfordul Istentől, amiért Isten is elfordul tőle. Aki a súlyos bűnhöz beleegyezését adja, az megveti Isten akaratát, fellázad Isten ellen, annak nem kell Isten és ha ezt az elhátározását haláláig meg nem változtatta, élete végén nem is kerül Hozzá. De azért boldogság utáni vágya vagy ami ugyanaz: Isten utáni vágya megmarad. Sőt! Éppen mert szenved, még növekszik. Bár be kell látnia, hogy soha Istenhez nem juthat és éppen ezért boldoggá sem lehet. Így válik Isten elvesztése a legnagyobb szenvedés okozójává. Ehhez képest a másik, az örök tűz okozta szenvedés kicsi, — bár magában véve mérhetetlenül fölülmúl minden földi gyötrelmet, mégis, mint a szentek mondják, elviselhető volna, ha ugyanakkor Istent láthatnák.

90. — Igaz az, hogy a pokol tüze nem igazi tűz?

— Igaz is meg nem is. Bizonyos, hogy az örök kárhozat helyén nincsen olyan tűz, mint amilyen kályháinkban lobog vagy amely tűzvészek alkalmával pusztít, de azért az mégis igazi tűz, mert olyasvalami, ami tűzhöz hasonlóan maró, égető fájdalmakat okoz nemcsak a testnek, hanem szellemi lényeknek is.

— Hogyan lehet az?

— Nemde az erős paprikára azt mondjuk, hogy összeégette a szánkat, habár nincsen lángja. A kénssavval is kiégetheted a ruhádat, pedig az magában véve hideg, sőt folyadék. Tehát a földön is találunk anyagokat, melyek égetnek, jóllehet nem tűzből való. Ilyesvalamit gondolj a pokolba is.

91. — Más büntetés nincsen a pokolban?

— De van. Erősen kínozza az elkárhozottakat saját lelkiismeretük. Onmagukra haragszanak, mert örök szerencsétlenségük miatt senkit sem okolhatnak. Ők ezt egészen maguknak kanalazták be. Kö-

rülbelül olyasmit éreznek, csak persze sokkal nagyobb mértékben, mint az az ember, aki valamely helytelen tette miatt kétségbeesett és azt hangoztatja, hogy szeretné a fejét a falba verni. — Az elkárhozottak lelkiismeretfurdalását említi a Szentírás, amikor azt mondja: Az ő férgük meg nem hal. (Mk. 9, 42.) Amint a gyümölcsöt a féreg, úgy rágja a gonoszokat saját lelkiismeretük. Kétségbeesésükben sírnak és fogaikat csikorgatják (Mt. 8, 12.).

92. Szenvednek továbbá a sötétségtől, mely őket minden oldalról körülveszi. (Mt. 8, 12.) Amint az üdvözülteket, mert Istent, az Igazságot látják, örök világosság, azaz a tudás szellemi fényessége ragyogja körül, úgy az elkárhozottak, mert Istentől elszakítva kell vergődniök, szörnyű sötétségben, azaz nagy tudatlanságban vannak. Megmaradt bennük a tudásvágy, de az soha ki nem elégül. Ez okozza azt a fájdalmat, melyet a lelki sötétség miatt éreznek.

93. És mindezt betetőzi az a tudat, hogy a pokolból nincsen szabadulás. Aki odajutott, annak nem lehet több *reménye*. Bármekkora szenvedés is látogasson meg minket földi életünkben, mindig megmarad a reményünk, hogy vége lesz egyszer és ez a remény igen sok vigasztalást rejt magában. A pokolban kialszik minden remény, mert az örökké tart és sohasem lesz vége.

— Ezt nem tudom elképzelni.

94. — Bizony nehéz is. Nem is tetszik a bűnösöknek. Igyekeznek is elhitetni magukkal, hogy majd csak vége szakad egyszer, mert hisz Isten annyira igazságos, nem vetheti örök kínra azt, akinek bűne csak néhány pillanatig tartott. — Akik azonban így beszélnek, azok elfelejtik, hogy a bűnt nem időtartama, hanem súlyossága szerint bünteti az Isten, a halálos bűnben pedig végtelen gonoszság rejlik.

— Ismételten hallottam már ezt, de valahogy nem tudom egészen elhinni!

— Pedig úgy van! Az alábbi példa majd megérteti veled. Gondold el, hogy valahol testvérek vesztek össze és gyalázó szavakkal illették egymást... Egyenrangúakról lévén szó, nem történt főbenjáró vétség. Ha atyjuk rajtakapja őket, egyszerű büntetéssel helyrehoz mindent. Hogyha azonban ugyanilyen módon fordulnának atyjuk ellen, a gonoszságnak nem mindennapi esetével állanánk szemközt. Ha pedig a történetesen jelen levő megyéspüspököt vagy az ország hercegprímását illetné azzal a sértéssel, cselekedetük jóval nagyobb elvetemültséget árulna el. És szinte nem tudnánk azt minősíteni, ha azzal, tegyük fel Rómában, egy kihallgatás alkalmával magának a Szentatyának személyét bántanák.

Ebből az elsorolásból láthatod, hogy a bűn gonoszsága a megsértett és sértő személy méltósága közötti különbséggel áll egyenes arányban. Ennek a meghatározásnak kevésbé számtanszabály ize van. Mindazonáltal könnyen megérthető. Minél kimagaslóbb méltóságú a sértett, illetőleg minél alacsonyabb rangban áll a sértő, a bűnben rejlő gonoszság annál nagyobb. — Ámde Istennek, a végtelenül tökéletes Teremtőnek méltósága végtelenszer nagyobb, mint az őt sértő, ellene a bűnnel fellázadó teremtménynek. Ennélfogva a bűn gonoszsága is végtelen és éppen ezért örök büntetésre méltó...

95. — Azt is hallottam, hogy Isten jósága miatt nem képes senkit az örök tűzbe taszítani. Megkönyörül ő a legnagyobb bűnösön is és megbocsát!

— Isten irgalma miatt valóban nem akarja, hogy akár csak egy lélek is elkárhozzék. El is követett a maga részéről mindent, hogy angyalt-embert attól visszatartson. Figyelmeztetett e veszedelemre, — hathatós kegyelmekkel erősít a jóra, — nekünk embereknek még szentségeket is adott, hogy a halálos büntől és következményeitől magunkat megszabadíthassuk, — elküldötte egyszülött Fiát,

hogy értünk eleget téve minket megváltson! Mit kellett volna még tennie a bűnös megmentéséért? Gondolkozzál kevéssé! Azután igyekezzél felelni kérdéseimre! — Ugye nem tudsz okosat mondani? Mert Isten valóban mindent megtett. Ha ezek után mégis akad olyan, aki a pokolba rohan, aki nem hisz, aki vakmerően bizakodik, akkor ha az ilyen elkárhozik, nem az Isten a hibás. Nem is esik e miatt árnyék jóságára, de irgalmára sem.

96. Azzal sem áltathatja magát bárki, hogy évmilliókig tartó büntetés a leggonoszabb életért is elég. Mert ha nem volna a pokol örök, büntetése semmit sem érne. Szépen mondja erre vonatkozólag Szent Jeromos: Ez esetben az összes értelmes teremtmények egyenlők volnának és hosszú és hosszú idő multán és végtelen századok után ugyanegy volna a méltósága valamennyinek. Mert mi volna akkor a különbség Isten Anyja és a nyilvános paráználkodók között? Ugyanazzá válnék egykor a Sátán, aki ma Gábor főangyal; megszűnnék a különbség az ördögök és az apostolok között; a hit-hirdetők és a népbolondítók között. Képzeld tehát magadnak mégannyi időt és sokszorozd meg ezeket mégannyiszor, tölts meg még végtelen századokat kegyetlen szenvedésekkel, ha mégis egyszer véget ér mindez, egyforma lesz a sorsa mindenkinek, mert ami elmúlt, azt elfeledjük, mert nem azt keressük, hogy mik voltunk, hanem hogy örökké mik maradjunk. Belátod ezt? ...

— Ha a pokol büntetésének valamikor vége szakadna, akkor egy helyre, az örök boldogság helyére kerülnének még a legnagyobb gonosztevők is, és ott méltán kinevethetnék a szenteket. Akkor minden nehéz erény, türelemmel elviselt szenvedés, keserves önmegtagadás oktalansággá lenne: Isten parancsoló szava pedig nem volna komoly beszéd. Ezt Isten végtelen felsége és szentsége nem tűrheti. Isten önmagának tartozik azzal, hogy hű szolgáit,

szent akaratának lelkiismeretes teljesítőit örök jutalomban részesítse, de parancsainak megvetőit ugyanilyen büntetésben. Ezért amilyen szent az Isten és amilyen bizonyos, hogy nekünk parancsolatokat adott, olyan bizonyos, hogy van pokol.

97. — Tessék még megmondani, hogy merre lehet a pokol?

— Erre a kérdésre csak úgy nem felelhetek, amint azt sem tudtam megmondani, hogy a mennyország merre van. Erről a Szentírásban mitsem találunk, de nem is fontos, hogy tudjuk. A fő az, hogy ne kerüljünk oda.

A látható világ teremtése

98. — Azt mondotta egyik barátom, hogy ő nem hiszi azt, amit a világ teremtéséről tanultunk.

— Miért nem hiszi?

— Azért, mert az, mint mondja, lehetetlenség.

— Hogy-hogy?

— Miképen teremthette Isten az első napon a világosságot, — kérdezte tőlem — amikor a napot, holdat és a csillagokat csak a negyediken alkotta?

— Ezt kérdezte? És te mit feleltél?

— Csak a vállamat vontam.

— Nemde azért, mert magad sem igen tudod, hogy amit tanultatok, miképen volt lehetséges?

— Körülbelül.

— A dolog pedig egyszerű. Mózes ugyanis csak úgy írja le a teremtés történetét, mintha maga a földről végignézte volna.

— De hogy tehette ezt?

— Értesülését csak a jó Isten közléséből méríthette és valószínű, hogy a Teremtő látomásokban,

talán álmokban mutatta meg neki. Látomásai, illetőleg álmai talán hat egymásra következő napra estek, innen eredhetett az egész történet felosztása napokra. Amit azonban Mózes hat egymásután következő látomásban szemlélt, az a valóságban hosszú időben, egészen bizonyosnak látszik, hogy sok-sok százezer évben zajlott le. Ebből a hosszú történetből ő csak hat pillanatfelvételt közöl velünk úgy, amint azt neki Isten megmutatta.

Képzeld ezt úgy, mintha valaki egy hosszú, sokezer képből álló filmszalagból hat, egymástól jó messze fekvő képet vágna ki és a moziban a nézőknek csak ezeket mutatná. Isten Mózesnek e példához hasonlóan hézagosan mutatta be a teremtés történetét, a többit, a hiányzót a tudománynak kell kifürkésznie, már amennyire arra képes.

— És kikutatták?

— Úgy félig-meddig.

— Tessék elmondani!

— Szívesen, de akkor Mózes elbeszélését is pontosan ismerned kell.

99. Hogyan is kezdi leírását? Kezdetben teremté Isten a mennyet és a földet. A föld azonban pusztaság és üres volt és sötétség volt a mélység színén: de az Isten lelke ott lebegett a vizek felett. És mondá Isten: Legyen világosság! És lőn világosság. És látá az Isten, hogy a világosság jó s elválasztá a világosságot a sötétségtől és elnevezé a világosságot nappalnak s a sötétséget meg éjszakának. És lőn este meg reggel: egy nap.

Mózes így látta. És mit mondanak hozzá a tudósok?

Először teremtette Isten a mennyet! Gondolj arra, amit az angyalokról már elmondottam. — Aztán a Földet.

Amit Mózes Földnek nézett, az alighanem a még kialakulatlan anyagtenger lehetett, mert a kezdet kezdetén az volt pusztaság meg üres, annak tömege

látszhatott sötét vízhez hasonló mélységnek, mely felett Isten lelke lebegett. Ezzel a látomással kétségkívül azt kívánta a Teremtő Mózesnek tudtára adni, hogy a rendezetlen anyagra az ő szellemének mindenható erői hatottak.

Ebből a rendezetlen anyagtömegből alakultak ki lassú fejlődéssel a csillagok, először a nagy közép-pontok, vagy mondjuk, napok, azután a körülöt-tük keringő kisebbek, a bolygók. Földünk is ilymó-don születhetett, talán Napunk testéből szakadt le. A csillagokká sűrűsödő anyag összehúzódás közben izzásba jött. Földünk is tüzes golyó volt, mikor Napunk körül keringeni kezdett. Hosszú évmilliók fo-lyamán azonban lassan lehűlt, felszíne megkeménye-dett olyképen, amint azt borszesz lámpádon tégely-ben megolvasztott ólom kihűlésénél megfigyelheted. Ez a felszínre merevedett kemény kéreg azonban még túlságosan forró volt ahhoz, hogy rajta a víz meg-maradhasson, azért az mint sűrű sötét gőzburok vette körül az egész Földet. Ilyenféle állapotban lehet je-lenleg a Vénus, az a ragyogó csillag, melyet Est-hajnal csillag néven ismer a nép. A Vénust állandóan vastag felhőréteg veszi körül annyira, hogy még egyszer sem sikerült a csillagászoknak e bolygó felszínét meglátni.

100. A földkéreg lehűlése azonban egyre tartott és azért sok-sok idő, bizonyosan ismét több tízezer év után a gőz felhőkké sűrűsödhetett, melyekből bősé-ges záporok vagy még inkább felhőszakadások hul-lottak alá. A gőzburok ezáltal megvékonyodott és a Nap sugarai mint gyenge világosság áthatolhattak rajta. Ekkor a Földön szemlélődő már észrevehette, hogy a Föld forgása folytán a sötétség a világosság-gal, a nappal az éjtszakával váltakozik a nélkül, hogy magáról a Napról mint a világosság okáról tudomást szerezhetett volna. Ezt az állapotot írja le Mó-zes mint az első nap történetét. Azután ekképen folytatja:

101. Mondá továbbá az Isten: Legyen boltozat a vizek között s válassza el a vizeket a vizektől. Meg is alkotá az Isten a boltozatot s elválasztá azokat a vizeket, amelyek a boltozat alatt voltak azoktól, melyek a boltozat felett voltak. Úgy lőn tehát. És elnevezé az Isten a boltozatot égnek. És lőn este meg reggel: második nap.

Amit Mózes mint a második nap történetét ír le, az csak az évezredes fejlődés további foka. Az esőzések ugyanis mindinkább lehűtötték Földünk felszínét és azért a ködök felemelkedhettek és a magasban boltozatot képeztek úgy, amint borús napokon ma is megfigyelhetjük. A boltozat feletti vizek a felhők esőtartalma, az égboltozat alattiak pedig a folyók, tavak meg tengerek, melyek kialakulásáról a Szent Író ezeket mondja:

102. Mondá továbbá az Isten: Gyűljenek a vizek, melyek az ég alatt vannak, egy helyre s tűnjék elő a száraz! Úgy is lőn. És elnevezé az Isten a szárazat földnek, az egybegyűlt vizeket pedig elnevezé tengernek. És látá az Isten, hogy jó. Majd mondá: Hajtson a föld füvet, mely zöldül és magot hoz és gyümölcsöző fát, mely gyümölcsöt hoz faja szerint, belsőjében maggal a földön. Úgy is lőn. Hajta ugyanis a föld füvet, mely zöldül és magot hoz faja szerint és fát, mely gyümölcsöt hoz, mindegyiket maggal, faja szerint. És látá az Isten, hogy jó. És lőn este meg reggel: harmadik nap.

— De mi azt tanultuk a földrajzban, hogy a hegyeket azok az óriási földrengések emelték a magasba, melyeknek a Föld kihűlése és ennek folytán fokozatos összehúzódása volt az oka.

103. — Igen helyesen tanultátok. Ez azonban nincsen ellentétben a Szentírás elbeszélésével, mert Isten akarta úgy, hogy a kihűléssel összehúzódás és azzal a földburok felgyűrődése meg vetődése járjon együtt, hatalmas földrengésekkel mint kísérő jelenségekkel kapcsolatban. Mózes csak azt mondja el,

hogy Isten parancsára hegyek keletkeztek és tengerek gyűltek össze, de nem említi, hogy a Teremtő milyen fizikai erők működtetése által érte el akaratát.

— Nem lenne elbeszélése hitelesebb, ha ezt is elmondaná?

— Gondold meg, hogy a Szent Író három és félezer évvel ezelőtt élt. Hogy nemcsak a mai tudósoknak, hanem a mindenkori egyszerű népeknek is írt. Ugyan ki értette volna meg őt, ha vulkánikus erupciókról, euráziai gyűrődésekről, tektonikus vetődésekről, a légkörben sztratoszféráról, ionoszféráról, az anyaggal kapcsolatban atomokról, molekulákról, protonokról, elektronokról és még ki tudná elsorolni, hogy mi minden csodás erőről meg tényezőről beszélne, melyek a világmindenség kialakulásánál közreműködtek? Néhány évtized előtt még a tudósok sem tudtak ilyesmikről. És ha Mózes Isten felvilágosító kegyelme folytán egészen úgy írja le a teremtést, amint az valójában történt, valószínűleg még napjaink legelső tudósai sem értenék.

— Miért?

— Mert bizonyára még jónéhány olyan természeti törvény és hatóerő közreműködéséről kellett volna megemlékeznie, melyek létezéséről mai napig mitsem tudunk.

104. — Azt is beszélnek az iskolában, hogy az életet sem Isten teremtette, hanem hogy az úgy jött létre magától, ősnemződés által.

— Élettelenből önnön erejéből sohasem lesz élő, mert az élettelen anyagban nincsen elég képesség ahhoz, hogy életet hozhasson létre. Azért is tanítja a tudomány Pasteur óta: *Omne vivum ex vivo*, minden ami él, élőtől lett. Ha azonban Isten valamely anyagba belehelyezte azt az erőt, hogy életet hozzon létre, akkor persze létrehozhat. De az ilyen élet nem magától lett, az már Istentől eredt. Valószínűleg így is történt. Mert Mózes szerint Isten azt pa-

rancsolta, hogy hajtson a föld fűvet, mely zöldül és gyümölcsöző fát. Másszóval a Teremtő akaratára sarjadtak ki a földből a fű és a faféleségek, egyszóval minden növény.

105. A Föld történetének ebben a szakában már annyira lehűlt a földkéreg, hogy a páráképződés kisebb volt, mint a lecsapódás. Ennek következtében a Földet körülvevő felhőburok megrepedezett és a Nap áldásos sugarai leragyoghattak a felszínig. Ez a magyarázata a negyedik napnak, melyet Mózes ilyképen ír le:

Mondá továbbá az Isten: Legyenek világítók az ég boltozatán s válasszák el a nappalt az éjszaktól, jelezzék az időket, világoskodjanak az ég boltozatán s világítsanak a földre. Úgy is lőn. Megalkotá ugyanis Isten a két nagy világítót — a nagyobbik világítót, hogy uralkodjék a nappalon, s a kisebbik világítót, hogy uralkodjék az éjszakán — meg a csillagokat és az égboltozatra helyezé őket, hogy világítsanak a földre, uralkodjanak a nappalon és éjszakán és válasszák el a világosságot a sötétségtől. És látá az Isten, hogy jó. És lőn este meg reggel: negyedik nap.

Érted most már, hogy miképen lehetett első naptól kezdve világosság, holott a Napot, Holdat és csillagokat csak a negyediken alkotta a Teremtő?

— Értem. Mert Mózes csak a látszólagos sorrendet írja le. A látszat szerint pedig az égitestek a Föld fejlődésének már meglehetősen előrehaladott fokán váltak csak észrevehetőkké.

— Jól mondod. Ha tegyük, valaki jelenleg a Vénuson élne, az még nem tudná, hogy Nap és csillagok léteznek, mert ezeket onnan még meg nem figyelhette.

— Azt gondolta Mózes, hogy az égboltozat valami mennyezet- vagy kupolaféle, melyre Isten a csillagokat felerősítette?

— Hogy Isten közléséből tudta-e, milyen

hatalmas égitestek a csillagok, hogy sejtette-e azokat a rettenetes távolságokat, amelyekben azok az úrön keresztülszáguldanak, nem tudjuk. De joggal feltehetjük, hogy nem, mert Isten általában nem szokott természettudományi közléseket tenni. Ezért Mózes is csak a pusztá látszat után írta le az eget, és ma is úgy látjuk, amint ő leírta. De nem is az a fontos, hogy a csillagok mekkorák és hogy milyen messzire vannak tőlünk, hanem az, hogy mindezt Isten teremtette, és mindennek ő az egyedüli ura.

106. Miért teremtette Isten a csillagokat?

— Azért, hogy az embernek mindenkor helyes fogalma lehessen a Teremtő nagyságáról meg hatalmáról és kevélyé, beképzeltté ne váljék, ha a maga, első tekintetre talán nagyszerűnek látszó alkotásait: felhőkarcolóit vagy gépóriásait megbámulja, hanem adja meg Neki, a végtelen Mindenhatónak azt a hódolatot és dicsőítést, mely Őt igazság szerint megilleti. — De ne kalandozzunk olyan messzire, hanem olvassuk el az ötödik nap történetét!

107. Mondá továbbá az Isten: Hozzanak elé a vizek csúszó-mászó élő lényeket és szárnyaljon szárnyas a föld felett, az ég boltozata alatt. Meg is teremt az Isten a nagy tengeri szörnyetegeket meg mindazt az élő s mozgó lényt, melyet a vizek éléhoztanak, fajuk szerint, s minden szárnyast, faja szerint. És látá az Isten, hogy jó. És megáldá őket mondván: Szaporodjatok, sokasodjatok s töltsétek be a tenger vizeit, és sokasodjék a szárnyas a földön. És lőn este meg reggel: ötödik nap.

Ezt írja Mózes az ötödik nap történetéről, amihez igen sok érdekeset tud hozzáadni a tudomány. A föld mélyében ugyanis sok minden van eltemetve, nemcsak régi városok, melyek feltárásáról már nem egyszer hallottál, hanem ősrégen élt mindenféle állatok csontjai is. Bizonyára láttál már lerajzolva ilyen ősellatokat: csontvázukat, valószínű alakjukat. Sokezer félélt hoztak elő a föld mélyéből. Vala-

mennyi Mózes elbeszélését igazolja, azt t. i., hogy az állati élet a tengerből eredt, hogy eleinte apróbb, később mindinkább nagyobb csúszó-mászó fajok éltek, halak, rákfélék meg hüllők, igazi szörnyetegek, akárhányszor háznagyságúak, melyek közül nem egy szárnyas volt, denevérszárnyakkal és erősen fogazott csőrrel: valóságos sárkányok.

— Mennyi ideig éltek ilyenek a földön?

— Mindenesetre sokezer évig.

— És miért pusztultak ki?

— Valószínűleg azért, mert megváltoztak az életkörülmények. Kevesebb lett a tenger és mélyebb a vize. Az előbb említett óriás szörnyek meg inkább a mocsaras, sekély vizeket keresték. Azután lehet, hogy a hőmérséklet sem kedvezett már nekik, mivel a föld fokozatos kihűlése folytán hidegebb lett az éghajlat. Így érkezett el lassan-lassan az az idő, melyet Mózes mint a hatodik napot ír le:

108. Mondá továbbá az Isten: Hozzon elé a föld élő lényt faja szerint: barmot, csúszó-mászó s szárazföldi vadat faja szerint. Úgy is lőn. Megalkotá ugyanis Isten a szárazföld vadjait fajuk szerint, meg a barmokat s a föld minden csúszó-mászóját faja szerint. És látát az Isten, hogy jó.

— De mi azt tanultuk, hogy az állatok fajai úgy fejlődtek ki egymásból, hogy azokat nem az Isten teremtette, mint Mózes írja.

109. — Mózes, mint éppen hallhattad, nem írja le, hogy miképpen teremtette Isten a fajokat. Nagyon gyerekes volna, ha úgy képzelnéd a Teremtőt, mint valami szobrászt, aki talán széken ülve, az ölében tartott agyagból egyenkint gyúrja ki a különféle állatfajokat. Így egészen bizonyosan nem történt. De Mózes sem állítja ilyképen. Szerinte Isten azt parancsolta: hozzon elé a föld élő lényt faja szerint. Úgy is lőn. Mózes tehát csak azt mondja, hogy Isten parancsára életet hozott elő a föld, másszóval azon élet kezdődött, olyan fajok szerint, amilyeneket a

Teremtő kívánt. De arról, hogy ezek egymásból fejlődtek-e vagy függetlenül léptek fel, mitsem említ. Miután pedig a nagy világban minden lassan, fokozatosan alakult ki, nem csodálkozhatunk azon, hogy az Isten akarata szerint napjainkban található élet sem máról-holnapra lett, hanem hosszasan és lassan, fokozatosan fejlődött.

— És az lehetséges, hogy egyik állatfaj a másiktól származzék?

— Amint Isten az élettelen földbe belehelyezhette azt az erőt, hogy életet hozzon elé, úgy az egyes fajokba is beleolthatta azt a képességet, hogy más, addig még nem létező féleségnek adjanak létet. — De nem az a fontos, hogy miképpen léptek fel Földünkön az egyes fajok, hanem az, hogy valamennyi Isten akaratából, az ő szent kívánságának megfelelően keletkezett.

110. A szárazföldi állatfajok megjelenésével tulajdonképpen befejezést nyert Isten második nagy műve, a tisztán anyagi világ.

— Melyik volt az első?

— Nem találod el magadtól? . . . Az angyalok világa . . . Ők tisztán szellemiek. Együttesük a szellemi világ. Mindaz, amit az emberen kívül magunk körül látunk, a pusztán anyagi világot alkotja. A magasrendű állatfajok teremtésével ez a világ befejezést nyert. Hiányzott azonban az összekötő kapocs, az a lény, aki részben szellemi, részben anyagi: vagyis az ember.

Ember nélkül az anyagi világ befejezetlen; hiányzik belőle a megértő értelem: az, aki az abban megnyilatkozó Isten szépségét-jóságát élvezni, hatalmát-bölcsességét csodálni tudja, — és a szabadakarat, mely Istennek mindama jóért, amit megalkott és bőségesen kiosztott, szolgálattal, hódolattal meg szeretettel adózik. Mivel pedig a Teremtő művei nem befejezetlenek, nem késhetett soká az ember.

Az első emberpár

111. Az első emberpár teremtését a hatodik napon a szárazföldi állatok teremtése után a következőképpen beszéli el a Szentírás: Majd mondá (Isten): Alkossunk embert a mi képünkre s hasonlatosságunkra, s uralkodjék a tenger halain, az ég madarain, az állatokon és az egész földön, meg minden csúszómászón, mely mozog a földön. Meg is teremté az Isten az embert: a maga képére, az Isten képére teremtette, férfiúnak és asszonynak teremtette. És megáldá őket az Isten és mondá: Szaporodjatok, sokasodjatok s töltsétek be a földet s hajtások uralmatok alá és uralkodjatok a tenger halain, az ég madarain s minden állaton, mely mozog a földön. Majd mondá az Isten: Ime, nektek adtam minden fűvet, mely magot hoz a földön, s minden fát, melynek benn a gyümölcsében van fájának megfelelő magva, hogy eledeletekre legyen, a zöld növényzetet pedig a föld minden állatának, az ég minden madarának s mindannak, mi mozog a földön s miben élő pára legyen, hogy eledelükre legyen. Úgy is lőn. — És látá az Isten, hogy mindaz, amit alkotott, felette jó volt. És lőn este meg reggel: hatodik nap... (Móz. I. 1.)

Megalkotta tehát az Úr Isten az embert a föld agyagából és arcára lehelte az élet leheletét és élő lényvé lett az ember.

Ultette pedig az Úr Isten kezdettől fogva a Gyönyörűség paradicsomát: ebbe helyezé az embert, akit alkotott. És növeszte az Úr Isten a földből mindenféle fát, melyet látni szép és melyről enni jó — az élet fáját is, a paradicsom közepén, meg a jó és gonosz tudásának fáját...

Vette tehát az Úr Isten az embert s a Gyönyörűség paradicsomába helyezte, hogy művelje és őrizze meg. És parancsola neki mondván: A paradicsom minden fájáról ehetel, de a jó és gonosz

tudásának fájáról ne egyél, mert amely napon arról eszel, halált kell halnod.

Mondá továbbá az Úr Isten: Nem jó, hogy az ember egyedül legyen: alkossunk hozzá illő segítőt is. Megalkotta ugyanis az Úr Isten a föld minden állatát s az ég minden madarát, és odavezette őket Ádámhoz, hogy lássa, minek nevezi el őket, — mert minden élő lénynek az lett a neve, aminek Ádám elnevezte. — Meg is adta Ádám minden baromnak s az ég minden madarának s a föld minden vadjának a maga nevét: de Ádámnak nem akadt magához illő segítője. Ezért az Úr Isten mély álmot bocsátott Ádámra, s mikor az elaludt, kivette egyik bordáját s hússal tölté ki helyét. Aztán asszonnyá építé az Úr Isten a bordát, melyet Ádamból kivett és odavezeté Ádámhoz. Mondá ekkor Ádám: Ez most csont az én csontomból s hús az én húsemból: ezt a férfi feleségének nevezzék, mert a férfiúból véteték. Ez okból hagyja el az ember az atyját s az anyját s ragaszkodik feleségéhez, s lesznek ketten egy testté. — Mindketten pedig, Ádám tudniillik meg a felesége mezítelenek voltak, de nem szégyelték magukat. (Móz. I. 2, 7—9; és 15—25.)

112. Isten tehát az első ember testét földből alkotta. Ezt különben más helyeken is olvashatjuk a Szentírásban. (Tób. 8, 8; Préd. 12, 7; Jéz. 33, 10.) Mindazonáltal, amint azt már előzőleg említettem, nem szabad ezt úgy elképzelned, mintha Isten szobrász módjára kezeivel agyagból gyúrta volna az ember testét. Istennek, a végtelenül tökéletes szellemi lénynek, mint jól tudod, nincsen teste, azért nem is beszél, néz meg hall emberi módra, és ha Mózes mégis úgy ír róla, mintha hozzánk hasonlóan cselekednék, azt csak az egyszerűség kedvéért teszi, amit magunk is megteszünk a mindennapi beszédben. A mindenható Isten egyedül akaratával cselekszik. Neki elég, ha akar és megtörténik az, amit akar. Ádám esetében hasonlóan történt.

113. Érdekesen beszéli el Mózes Éva teremtését. Ádám előzőleg egyedül volt, az állatok között nem talált magához illő segítőtársat. Ekkor Isten mély álmodat bocsátott reá, és egyik bordájából — Ádám egyik feléből — formálta Évát — Ádám feleségét.

114. Amíg azonban az emberi testet anyagból hozta létre, a lelket, vagy amint Mózes írja: az élet lehelletét arcára lehelte, és csak ezáltal lett az anyagból levő test élővé.

Hogy az ember valóban testből és lélekből áll, azt félreérthetetlen világossággal tanítja a Szentírás. Ha felütöd a Prédikátor könyvének 12. fejezetét, a 7. versben ezt találod:

És visszatér a por a földbe, honnét vétetett, az éltető lehellet pedig visszatér Istenhez, ki adta. (Préd. 12, 7.) Vagy olvasd el Ezekiel prófétát: Így szól az Úr Isten a csontokhoz: Ime, én lelket bocsátok belétek, hogy életre keljete! És izmokat adok reátok, húst növesztek rajtatok, bőrrel vonlak be, és lelket adok nektek, hogy éljete: és megtudjátok, hogy én vagyok az Úr. (Ez. 37, 5—6.) Tanulságosak Jézusnak idevonatkozó szavai: Ne féljete azoktól, kik megölik a testet, de nem tudják megölni a lelket, hanem inkább attól féljete, aki mind a lelket, mind a testet elveszítheti a gehennában. (Mt. 10, 28.)

Az ember tehát testből és lélekből áll, és mint ilyen, összekötő kapocs a tisztán szellemi és pusztán anyagi világ között. Ezt az utóbbit az összülőknek adta Isten, megáldotta őket és meghagyta nekik, hogy szaporodjanak és sokasodjanak és töltsék be az egész földet. Valóban tőlük származik az egész emberiség, amit ismételten és ugyancsak világosan tanít a Szentírás. (V. ö. Móz. I. 1, 28; Jéz. 49, 19; Ap. 17, 26.)

115. — De a múzeumban azt magyarázta nekünk a multkor egy úr, hogy az emberiség valamilyen ősmajom fajtól származott, és nem egy emberpártól, amint azt a papok tanítják. Meg is mutatta nekünk

a majomember szobrát, melyet azoknak a csontoknak alapján készítettek, melyeket Jáva szigetén és a Neándervölgyben kiástak.

— Ilyen csontokat valóban találtak, de azok, mint azt okkal feltehetjük, Ádámnál *jóval későbbi* korokból származnak, abból az időből, amikor az emberek már elterjedtek a földön. Ekkor már, az eredeti bűn és sok-sok személyes bűn, meg a kezdetleges, műveltség nélküli, durva élet folytán valószínűleg az emberek túlnyomóan nagyobb része elvesztette eredeti szépségét és elvadult, eldurvult, degenerálódott, szinte elállatiasodott és majomhoz lett hasonlónak. Talán ezekről mondja a Szentírás, hogy azokban a napokban óriások voltak a földön. (Móz. I. 6, 4.) Ilyen emberek csontjait lelhatték meg az általam említett és még sok más helyen, és ezen leletek alapján igyekeztek rekonstruálni az ősember alakját. Ez azonban csak az ősemberé, nem pedig a legősibbé, legkevésbé az első emberpáré!

Továbbá — habár e kiásott ősember a majoméhoz hasonló arculattal és megfelelően erősebben fejlett testtel bírtak, mégis gondolkodni meg akarni tudó, tehát szellemi lélekkel bíró lényeknek kellett lenniök, mert már — ugyan csak egészen kezdetleges — de határozottan kimutatható műveltségük volt. Kőszerszámokkal dolgoztak és győzelmesen hadakoztak a náluknál sokszorta erősebb állatokkal. Ismerték a tűzrakás és főzés titkát. Barlanglakásaikat rajzokkal díszítették. Halottaikat eltemették. Istennek oltárokat emeltek. Egyszóval sok olyan dolgot műveltek, amire a léleknélküli állat nem képes. Azonkívül az ősemberek eldurvultabb fajtái, mint például a neándervölgyi is, kihalt és átadta helyét egy kevésbé degenerált, a Cromagnoni fajnak, mely siralmas állapotából hosszú évezredek folyamán kiemelkedett úgy, amint fokozatosan műveltségében gyarapodott.

116. — Igaz-e, hogy az őseembernek értelme fejletlenebb volt a mienknél?

— Attól függ, hogy mit értesz fejletlenség alatt. Ha azt, hogy tudatlanabb, tanulatlanabb volt, akkor helyesen gondolod. Ennek azonban nem bennük rejlett az oka, hanem egyedül abban, hogy akkor még csak kevés találmányra tettek szert, nem tanulhattak tehát egymástól sokat. De ha azt érted fejletlenség alatt, hogy nem tudott hozzánk hasonlóan gondolkodni, hanem talán csak valamivel volt értelmesebb, mondjuk, kutyáinknál, akkor bizony tévedsz. Mert az őseembernek egész sereg találmánya volt, melyekre ő éppoly joggal büszke lehetett, mint mi a rádióra, repülőgépre és a többi modern csodára.

— Találmányai voltak? Milyenek?

— A kőbalta, a tűzrakás, a cserépedény készítése, a főzés, a ruhavarrás, a kőfalépítés, a nyíl és a tű, a gyapjúfonál meg háziállatok tartása, és még igen-igen sok minden, amit mi egészen természetes dolognak tartunk.

— Nem valami nagy találmányok.

— A mi szemünkben valóban jelentékteleneknek tűnhetnek fel, de gondold csak, mekkora kincs lehetett az első kőbalta annak a kezében, akinek semmiféle más szerszáma nem volt. Azért, ha mélyebben gondolkozunk, azt kell állítanunk, hogy a mai embernek nem kellett akkora szellemi munkát végeznie, hogy feltalálja a rádiót, mint amekkora feltalálás volt az első kőbalta. Aki azt kitalálta és kifaragta, az bizony igen okos és ügyes ember lehetett.

117. Éppen ez a körülmény, hogy t. i. az embernek, még a legvadabb őseembernek is volt műveltsége, a legbeszédesebb bizonyítéka annak, hogy az embert szellemi lélek, értelemmel, szabadakarattal bíró lélek élteti, míg az állatnak, még a legokosabb-

nak is csak értelem nélküli *párája* van, és éppen ennekfolytán hiányzik a műveltsége.

Az embert nem a teste, finomabb vonású arca, vagy szőrözetlen tagjai különböztetik meg az állattól, hanem a lelke, amelynek révén Istenhez hasonló. Egyetlen állatfajt sem teremtett az Úr a maga képére és hasonlatosságára, csak az embert. Éppen azért az embert tette úrrá a föld felett, amikor mindent, ami azon van, hatalma alá rendelt. Már az ősember uralkodott az állatokon, még a legerősebb mammuton is. Elfogta hurokkal, veremmel. Megölte. Húsát, bőrét, csontjait a maga céljaira fordította. Van olyan állat, mely gyorsabb az embernél, van, amelyiknek sokkal élesebb a látása, hallása, szaglása stb., de az ember valamennyit felülmúlja, mert értelmes és amiben érzékei az állatokénál fogyatékosabbak, azt sokszorosán kipótolja értelme, feltalálóképessége.

118. Az állatot ösztönei vakon igazgatják. Éppen azért, mert nincsen értelme, nem is lehet saját sorsának intézője. Az ember és az ősember is szabadakaratúval rendelkezett: azt tette, amit jónak látott. E tulajdonsága is Istenhez tette hasonlóvá.

— Az állat nem azt teszi, amit akar?

— Egyetlen állat sem tudja megkülönböztetni az erkölcsi értelemben vett jót a rossztól. Nem tud vétkezni, mert nem parancsok szerint cselekszik, hanem vakon. Ösztönei öntudatlanul kormányozzák. Például egyetlen fecske sem tudná önként elhatározni magát, hogy ősszel itt maradjon. Az állatoknál nem találsz önmegtagadást, éppen oly kevésbé bármilyen más erényt. Az állatnak nincsenek erkölcsi, az nem ismeri a jogrendet, az alárendeltséget, az érdemet, a jutalmat és a büntetést.

Az ember ezzel szemben, a legősből emberi emlékek tanúsága szerint, törzsszervezetben élt, aminek velejárója, hogy elismert maga felett előljárót, hogy önként vállalta az engedelmisséget, hogy

elfogadta főnöke jutalmazását és alávetette magát büntetésének. Az ember mindig erkölcsös lény volt, istenhittel, büntudattal, egyszóval vallásossággal.

119. Ádám és Éva azonban a Gyönyörűség paradicsomában még több olyan tulajdonsággal bírtak, mely az elsoroltakat felülmúlta, mely őket még inkább az állat fölé emelte, de mely, sajnos, az eredeti bűnnel elveszett. Ilyen volt testi halhatatlanságuk. Isten különös kegye folytán testi fáradtságot nem éreztek, a betegségektől sem szenvedtek, és feltéve, hogy engedelmesek maradnak, a testi halál közbejötté nélkül a mennyországba, Isten boldogító látására juthattak volna: mert — és kétségkívül ez volt a legnagyobb ajándéka Istennek — a megszentelő kegyelemmel is felruházta őket. A megszentelő kegyelem, amint azt Szent Péter apostol mondja, részesedés Isten természetéből (Pét. II. 1, 4.), melynek birtokában Isten felé kiálthatjuk: Abba, az-az Atyánk! (Róm. 8, 15; Gal. 4, 6.) A megszentelő kegyelem által az összülők Isten fogadott gyermekei és a mennyország örökösei lettek. Ezáltal megváltozott viszonyuk a Teremtőhöz. Nem úgy állottak egymással szemközt, mint szolga az urával, hanem mint atya a fiával. Éppen ezért, hogy a fogadott fiakhoz mindenkor méltó módon tudjanak cselekedni, a hitnek, reménynek, szeretetnek, egyszóval az isteni erényeknek, sőt még az okosságnak, mértékletességnek, lelki erősségnek és igazságosságnak, azaz a sarkalatos erényeknek képességét is lelkükbe öntötte a mennyei Atya.

120. Ezzel teljessé vált Isten műve, melyet, ha elmélkedve fontolgatunk, önként ajkunkra tolódik a Zsol-táros szava: Uram, mi Urunk, mily csodálatos az egész világon a Te neved!

Mert hiszen, ha nézem az eget, ujjaidd alkotását,

A holdat és a csillagokat, melyeket alapítottál:

Mi az ember, hogy figyelemre méltatod,
És mi az emberfia, hogy meglátogatod?
Kevéssé tetted őt kisebbé az angyaloknál,
Dicsőséggel és tisztelettel koronáztad meg,
És kezéd művei fölé állítottad,
Lába alá vetettél mindeneket:
Minden juhot és minden barmot,
És hozzá a mezei vadat,
Az égi madarat s a tengeri halat,
Mely a tenger ösvényein halad.
Uram, mi Urunk,
Mily csodálatos az egész világon a Te neved.
(Zsolt. 8, 4—10.)

Valóban, az eredeti szentségben, szépségben megteremtett emberrel koronázta meg a Teremtő hatnapi művét, és látá az Isten, hogy mindaz, amit alkotott, felette jó volt. Elkészüle tehát az ég és a föld s minden ékességük és befejezé az Isten a hetedik napra munkáját, melyet végezett és megnyugovék. (Móz. I. 2, 1—2.)

Ősszüleink bűnbeesése

121. A teremtés ünnepi hangulatban ért véget. Isten megáldotta művét, mert úgy látta, hogy az igen jó. Ádám és Éva is boldogok voltak. Kiváló észtehetséget kaptak a Teremtőtől: Ádám például képes volt arra, hogy elnevezte az összes állatokat; egészen ártatlanul éltek, minden bűnös hajlandóság nélkül, nem is szégyenkeztek tehát egymás előtt, habár ruhátlanok voltak. A paradicsomkert gondozása édes munka volt nekik, az élet fájának gyümölcse mindig frissen, fiatalosan tartotta egészségüket. Minden az övék volt, csak éppen a jó és gonosz tudás fájáról nem ehettek. Istennek eme egyetlen bőjti parancsát kellett megtartaniok. De ezt szigorúan

meghagyta nekik Isten: halálos büntetés terhe alatt: amely napon arról eszel, halált kell halnod.

122. Ámde a kígyó ravaszabb volt, mint a föld minden állata, melyet az Úr Isten alkotott. Ez azt mondá az asszonynak: Miért parancsolta meg néktek az Isten, hogy a paradicsom egyik fájáról ne egyetek? Felelé néki az asszony: A paradicsomban lévő fák gyümölcséből eszünk! Hogy azonban a paradicsom közepén levő fa gyümölcséből ne együnk, meg hogy ahhoz ne nyúljunk, azt megparancsolta nekünk az Isten, hogy meg ne találjunk halni. Mondá erre a kígyó az asszonynak: Dehogyan haltok meg! Csak tudja az Isten, hogy azon a napon, amelyen arról esztek, megnyílik szemetek s olyanokká lesztek, mint az Isten: tudtok jót és gonoszt.

A kígyóban a Sátán rejtőzött. Erre vonatkozóan ezt olvashatod a Bölcsesség könyvében: A halál pedig a Sátán irigységéből jött a világba. (Bölcs. 2, 24.) Szent János a Jelenések könyvében az ördögöt, azaz a Sátánt sárkánynak és öskígyónak nevezi. (Jel. 20, 2.)

Látá tehát az asszony, hogy a fa evésre jó, szemre szép és tekintetre gyönyörű — azaz nem látszott romlottnak, mérgesnek, halált hozónak — és vőn a gyümölcséből és evék s ada férjének s az szintén evék.

123. Erre megnyílék mindkettejük szeme: s mikor észrevették, hogy mezítelenek, fügefaleveleket aggátának egybe s kötényeket csinálának maguknak. — Amíg ártatlanok voltak, nem ütköztek meg mezítelenségükön. Olyanok voltak, mint az egészen kicsi gyermek. Az ártatlannak minden tiszta. Csak akin erőt tudnak venni a tisztátalan érzések, jön zavarba a mezítelenség láttára. — Mikor pedig meghallották az Úr Isten szavát, ki a paradicsomban járkált az alkony hűvösén, elrejtőzék Ádám meg felesége az Úr Isten színe elől a paradicsom fái közé. — A szent-atyák szerint Isten a paradicsomban érzékelhető.

talán emberi alakban érintkezett az ősszülőkkel, akik előle elrejtöztek. Elhomályosult értelmükkel azt hitték, hogy Isten elől elbújhatnak. — Szólitá azonban az Úr Isten Ádámot és mondá neki: Hol vagy? Az mondá: Hallottam szavadat a paradicsomban s megijedtem, mivel mezítelen vagyok; elrejtöztem tehát. Mondá neki az Úr Isten: Ugyan ki adta tudtadra, hogy mezítelen vagy, hacsak nem ettél arról a fáról, amelyről megparancsoltam neked, hogy ne egyél? Mondá erre Ádám: Az asszony, akit társul adtál nekem, adott nékem a fáról és ettem. — Ádám mentegetődzött és bűnét el akarta háritani magáról Évára, és rajta keresztül Istenre. Körülbelül azt gondolta: hogy ha nem adod ezt mellém segítőül, nem ettem volna. — Mondá erre az Úr Isten az asszonynak: Miért tetted ezt? Az felelé: A kígyó rászedett és ettem. Mondá erre az Úr Isten a kígyónak: Mivel ezt tetted, átkozott légy minden állat s földi vad között: melleden jársz s földet egyél élted valamennyi napja alatt. Ellenségeskedést vetek közéd és az asszony közé, ivadékok és ivadéka közé: Az széttiporja fejedet, te pedig a sarka után leselkedel. — A kígyó valószínűleg már a paradicsomban is a hasán csúszott, miközben nyelvét a porba öltögette, akárcsak ma, de Isten azt akarta, hogy ettől kezdve ez a tulajdonsága úgy tűnjék fel, mint az Ő átká. Az emberek féljenek tőle, és aki teheti, tiporja szét a fejét, a kígyó viszont kapkodjon az ember sarka után. E büntetés jelképes: jelzi az emberiség harcát a kísértővel, míg nem egy Asszony Ivadéka — Jézus Krisztus, a Megváltó — győzedelmeskedik felette. — Az asszonynak pedig mondá: Megsokasítom gyötrelmeidet s terhességed kínjait: fájdalommal szülsz a gyermeket s légy a férj hatalma alatt, az meg uralkodjék rajtad. — Az eredeti bűn büntetéseképen az anyáknak gyermekeik élete sok fájdalomba kerül, és a családban Isten végzése szerint a férfi az úr. — Ádámnak pedig mondá: Mivel hallgattál feleséged szavára s ettél

a fáról, melyről megparancsoltam, hogy ne egyél, — átkozott legyen a föld munkád alatt: fáradalmak árán egyél abból éted valamennyi napja alatt. Töviset és bogáncsot hajtson az néked s a föld növényzetét egyed. Arcod verejtékével edd a kenyeredet, — eddig könnyen kereste meg azt, ezen túl gyötrődve, fáradva, verejtékezve — míg vissza nem térsz a földbe, amelyből vétettél, — mert por vagy s vissza kell térned a porba! (Móz. I. 3, 1—19.) Ezt a büntetést mérte ki rájuk a végtelenül igazságos Bíró, mert parancsának nem engedelmeskedtek.

124. — Miért adta a jó Isten az összülőknek e parancsot?

— Amint az angyaloknak, úgy az embereknek is alkalmat adott a mennyei Atya, hogy örök boldogságukat megérdemeljék. Az összülők azonban inkább hallgattak a kísértőre.

125. — Halálos bünt követtek el?

— Sajnos, azt; mégpedig kétféle értelemben. Elveszítették a testi halhatatlanságot, — a megszentelő kegyelemmel pedig a természetfeletti életet. Tettük bizony nem menthető. A parancs könnyű volt, semmivel sem nehezebb, mint amely pénteken minket eltilt a húseledeltől. Teljes öntudattal és szabadakarattal szegték meg. Nem hajtotta őket a torkosság. Természetük még nem volt rosszrahajló. Éva nyugodtan, hidegen mérlegelte, nézegette a gyümölcsöt. Szépnek találta. Nem látszott romlottnak. Sem mérgesnek. Nem hitte, hogy az, mint Isten állította, halált hozó lehessen. Szakított ezért és evett, majd urának is adott, aki ugyanezt tette.

126. Cselekedetük gyászos következményeit hamarosan tapasztalhatták. Szemeik megnyiltak, olvassuk a Szentírásban, és észrevették ruhátlanságukat. A bűn előtt ez nem bántotta őket, de utána szégyenkezni kezdtek, mert természetük rosszrahajló lett, amiért testük indulatai nem engedelmeskedtek feltétlenül akarataknak. Hogy azokat könnyebben

fékezhessék, fügefaleveleket aggatának egybe és kötényeket csinálának maguknak.

Értelmük is elhomályosodott. Azt hitték, hogy elrejtőzhetnek Isten elől. Mindketten fogékonyak lettek a szenvedésre, mellyel leginkább hivatásuk járt: Ádámnak keservessé vált a kenyérkereset, Évának az anyaság. Szenvedéssel telt földi életüknek pedig véget vetett a halál.

127. Mindennél azonban jóval nagyobb csapás volt számukra, hogy kiestek Isten kegyelméből. Már nem nevezhették a Teremtőt mennyei Atyjuknak és csak úgy állhattak meg előtte, mint bűnös szolga ura előtt.

Az ősszülők bűne továbbá mint valami fertőző ragály, nemcsak nekik, hanem a tőlük leszármazó egész emberiségnek is ártott. Ádám vétke folytán minden ember az eredeti bűnnel jön a világra, azaz megszentelő kegyelem nélkül.

— Nem igazságtalanság ez?

— Bizony annak látszik, ha felületesen gondolkozunk e dologról. Figyeld meg azonban a következő példát, az majd világosságot vet a szóbanforgó hitigazságra.

128. Élt egyszer egy király, aki kedvenc katonáját és ennek valamennyi fiát, lányát, unokáját hercegi rangra emelte, azonkívül még gazdagon megajándékozta arannyal, ezüsttel, drágakövekkel. Cserébe csak egyet kívánt tőle: a rendületlen hűséget. Ha ezt megtagadná és hűtlenné lenne, bármennyire nehezére essék is, kénytelen volna minden adományát visszavenni tőle, sőt hercegi rangjától is megfosztaná. Természetesen ugyanez a sors érné gyermekeit, unokáit, egyszóval minden ivadékát.

— Mit gondolsz, tehetett az a király az igazságság megsértése nélkül ilyen kikötést?

— Tehetett.

— Mondd meg azt is, — ha gondolod — hogy miért?

— Úgy vélem azért, mert a hercegséggel és kincsekkel nem tartozott neki.

— Jól mondd! És ha valóban vétkeznék és hűtlenné válnék, jogosan fosztaná meg őt uralkodója mindez adományoktól?

— Jogosan.

— Fiait is?

— Azokat is.

— Az uralkodóra pedig egyikük sem panasz-kodhatnék?

— Egyikük sem.

— Lásd, éppen ez történt Ádámmal és utódai-val. A mennyei Atya, az egész mindenség királya, hercegi rangra emelte őt, mint az emberiség törzs-atyját, a megszentelő kegyelem által és ezzel olyas-mit tett vele, amihez joga legkevésbé sem volt. Ádám azonban vétkezett. Inkább követte a maga akaratát, mint örökbefogadó atyjáét. Elveszítette tehát a fogadott istenfiúságot, az égi herceg rangját és a velejáró kitüntető tulajdonságokat, éppen úgy, mint a fentemlített mesebeli katona, nemcsak a maga, hanem valamennyi fia és leszármazottja számára is.

129. — De mégis miképen büntetheti Isten azokat, akik mitsem tehetnek arról, hogy Ádám vétkezett?

— Nem bünteti őket.

— De hiszen mindannyiunknak sokat kell szenvednünk és meg is kell halnunk. Akit pedig meg nem kereszteltek, nem üdvözülhet.

— Ebben igazad van, de mindezt nem tarthat-juk csak büntetésnek.

— Hogyan tetszik ezt érteni?

— Majd mindjárt világosabbá válik előtted.

130. A Szent Hubertusz-legendában olvashatsz egy csodás szarvasról, melynek fehér kereszt ragyogott agancsai között. Ez a dísz sokszorosán megnövelte a természetadta szépségét, büszke, méltóságteljes testtartását. Amint az erdő fái közül a szent férfiú

elé lépett, valóban elragadó látványt nyújtott. Hubertusz csodálattal nézte.

A sugárzó kereszt később eltűnt a nemes vad fejéről és egyikünk sem látott hozzá hasonlót, de azért a szarvas szép állat maradt. Sohasem keressük szarvai között a keresztet, sőt, ha valahol, akár képen, akár elevenen találkozunk vele, eszünkbe sem jut a kereszt, mert nem hiányzik róla, mert nem tartozik hozzá.

131. Hasonló az eset az őszülőknek jutott kitüntető adományokkal: csodálatos észtehetségükkel; akaratuknak alárendelt ösztöneikkel; kárt nem szenvedő egészségükkel; testi épségükkel és halhatatlanságukkal. Istentől mindezt mint rendkívüli kegyelmet kapták, de az sem az ő, sem senki más emberi természetéhez sohasem tartozott hozzá. Éppen oly kevésbé vált hiányossá elvesztésük által pl. észtehetségünk, amint nem hiányos kereszt nélkül a szarvas feje. Csodálatosan fejlett műveltségünk, tudományaink, művészeteink pedig minden igényünket kielégítik, valóban nem érezzük értelmünk fogyatékoságát.

— Én, sajnos, érzem! Nagyon szeretnék jobb tanuló lenni!

— Ami után te vágyódsz, az csak a természetes tehetségek nagyobb foka. Verni szeretnéd osztályodban a legjobbakat! Nemde? Első akarnál lenni tudásban, rajzban, zenében, ügyességben egyaránt?

— Ezt szeretném!

— Ehhez azonban nem kellene az a képesség, mellyel Ádám rendelkezett a bűn előtt. Elég volna, ha annyit tudnál, mint teszem Marconi, Edison vagy más lángeszű ember. Csak erre vágyódsz te, és hozzád hasonlóan annyi más. E tehetségek pedig természetes velejárói a szerencsésebb embereknek.

132. — De ha Ádám nem vétkezik, nem élnének ma okosabbak meg tehetségtelegebbek!

— Ezt éppen nem állíthatjuk. Igen valószínű,

hogyan abban az esetben is megmarad nem egy olyan körülmény, amilyen például az agykéreg egyénenként különféle fokú fejlettsége, amivel az észtehetőségek arányban állanak. Vagyis az akkori iskolákban is megtalálnók az osztályelsőt, de az utolsót is!

Ugyanezt kell mondanunk akaratunkra vonatkozólag. Mert nem tartozik természetünkhöz, hogy ösztöneink megmozdulása akaratunknak teljesen alá legyen vetve. Azonkívül Ádám óta nem élt olyan ember, aki Isten kegyelmével, kitartó igyekvéssel testi indulatait idővel mindinkább meg nem fékezhette volna. Az életszentség mindenki számára elérhető és ennél többet senki sem kívánhat. Ezért nem mondhatjuk *a szó igazi* értelmében, rosszhajló természetünkről sem, hogy az Isten büntetése.

133. — De a sok szenvedés meg a halál?

— Nézz körül a földön! Igen hamar meggyőződhetsz, hogy születés, balesetek, fájdalmak, betegségek, elöregedés és halál, minden testtel bíró élő lénynek közös sorsa. Ez egyszerűen ennek a természetnek rendjéhez tartozik, ez alól nem vonhatja ki magát senki, semmi.

A balesetek előidézői akárhányszor természeti erők: szélvész, villámcsapás, hegy- vagy sziklaomlás, lavinák, felhőszakadások, árvizek, szárazság, tűzvész és földrengés; fájdalmat idéz elő a hideg, a meleg, az éhség és szomjúság, a rossz táplálék és hasonló. Az elöregedés a testi szervezet fokozatos elhasználódása, a természetes halál pedig ennek a folyamatnak végén következik. Mindez hozzátartozik ahhoz a természeti rendhez, amelyben élünk.

134. — Az előbb azonban azt tetszett mondani, hogy Isten Ádám bűne miatt megátkozta a földet.

— Igaz! Isten megátkozta a földet Ádám munkájában, de ez az átok jóságos lelkéből fakadt és tulajdonképpen nem eredményezett mást, mint hogy az a boldog állapot, melyet a hatodik napon az em-

berekre adott áldása hozott, megszűnt, hogy helyébe lépjen a természetes rend.

Amennyiben pedig mégis kíséri Isten verése nyomorúságos életünket, úgy az sokkal kevesebb, mint amennyit gonoszságunkkal, személyes bűneinkkel megérdemeltünk.

135. — Miért mondják akkor, hogy az, amit Ádám-tól örököltünk, bűn?

— Csak azért, mert mindent, ami Isten akaratával ellenkezik, bűnnek nevezhetünk. A mennyei Atya azt akarta, hogy mindenki megszentelő kegyelemmel jöjjön a világra. Ez csak azért nem történik, mert Ádám vétkezett. Az az állapot tehát, melyben meglátjuk a napvilágot, nincs a Teremtő szándéka szerint. Joggal bűnösnek nevezhetjük tehát, habár más értelemben használjuk itt e szót, mint a személyes bűnöknél.

— Gondold el, hogy ide jönné Ádám, úgy, amint volt az elkövetett bűn után, és melléje állnál Te, mielőtt megkereszteltek volna. Mindkettőtök lelke bűnös volna, de nagyon különböző értelemben. Ádám lelkéről hiányoznék a megszentelő kegyelem és ezért nem tetszenék Istennek, nem is juthatna a mennyországba. Azonkívül — és ez a nagyobbik tényező — vétkes is volna, amiért Isten haragudnék reá és megérdemelten a pokolra taszíthatná. Míg neked Ádám bűne folytán ugyan hiányoznék lelkedről a megszentelő kegyelem és ezért te sem tetszenél a mennyei Atyának, Ádámhoz hasonlóan te sem juthatnál a mennyországba, de mert magad által elkövetett vétked nem volna, a pokolba sem juthatnál.

136. — De ha nem tetszenék Istennek, hová jutnék?

— Feltéve, hogy meghalnál, mielőtt vétkeztél volna, a kisedek pítvarába jutna lelked.

— Az nem büntetés?

— Nem, mert akik ott vannak, nem szenved-

nek, hanem csendes, békés nyugalmat élveznek. Mindenük megvan, amit természetük megkívánhat, többre pedig nincs joguk.

— Nem vágyódnak Isten és a teljesebb boldogság után?

— Nem, mert nincs tudomásuk róla, hogy Istenhez juthattak és a mennyországban nagyobb boldogságban részesülhettek volna.

— Hogyan lehetséges ez?

— A kisdedek pitvarába csak apró gyermekek jutnak, akik földi életükben nem érték meg értelmük használatának, a jó és gonosz tudásának a korát. Kicsi korban elhalva, nem szerezhettek tudomást Istenről, nem tanulhatták meg, mi a jó meg a rossz, következésképp nem is határozhatták el magukat, hogy a kettő közül melyiket kövessék. Sohasem hallották lelkiismeretük szavát, mely tetteikért dicsérte, illetőleg megfedte volna őket, egyszer sem féltek a büntetéstől, de jutalmat sem remélhettek. Ők egy természetes világban ébredtek öntudatra, melyben hozzánk hasonlóan nem lesznek próbára téve. Nem ismerik a kinyilatkoztatásokat, sejtelmük sincs arról a jutalomról, melyet a jóknak Isten ígért. És mert mindezt nem tudják, nem is vágyódhatnak utána.

— Semmit sem tudnak Istenről?

— Hogy a másvilágon mennyiben szerezhettek tudomást a világmindenség uráról, arról a Teremtő semmit sem közölt velünk. Hasonlóképpen nem is sejtjük, hogy ők ott miképpen használják értelmüket és mire képes akaratuk.

— Nem kár ezért a sok kis lélekért?

— De bizony kár, és éppen ebben áll az eredeti bűnnek egyik gyászos következménye.

137. — Miért nem szabadítja ki őket onnan a jó Isten?

— Igen komoly kérdést intéztél hozzám! — Ha az életet meg akarod érteni, akkor tudnod kell, hogy

a jó Isten nem játszik, hanem végtelen felséggel, szentséggel, komolysággal kormányozza a világot.

Amikor szabadakaratot adott, szinte felfoghatatlanul nagy kegyben részesített: megengedte, hogy saját elhatározásainkkal, tetteinkkel beleavatkozzunk a világ folyásába, kovácsolhassunk a magunk és embertársaink sorsán. De nem úgy, mint a homokban játszó gyermek, aki ha nem sikerült tetszése szerint az alagút vagy a vár, egyszerűen széjjelrugja, amit épített, hanem végérvényesen és megmásíthatatlanul. Amit egyszer megtettünk, azt megtettük. És amit megtettünk, azt nem lehet meg nem történné tenni. És mert *szabad* elhatározással tettük, a felelősség egészen a mi vállainkat nyomja. Ez az oka, hogy meggondolatlan, vétkes cselekedeteink következményeit viselnünk kell és minél végzetesebb volt balfogásunk, annál borzasztóbbak következményei.

Ádám mint az egész emberiség törzsatyja vétkezett. Nem úgy tett, ahogyan Isten kívánta. Ezért sok millió apró kis lélek a kisdedek pítvarába jutott. Ádám akarta így! Cselekedetének következményeit érzik leszármazottjai, a felelősséget pedig viselnie kell neki. Isten meg nem változtatja elhatározásait.

— Borzasztó!

— Bizony fiam! Az élet nem tréfa. Kicsiben majdnem minden ember életében találsz hasonlót. Ha egy családapa teszem részeges, szenved miatta az egész család. Ha valamelyik diák lusta, sok bánatot okoz szüleinek. Isten az egyesek vétkei miatt nem másítja meg a világ rendjét. Földi létünk nem játék! Nagyon-nagyon komoly dolog az és e szerint kell vigyáznunk cselekedeteinkre.

138. — Elkárhoztak az öszülők?

— Nem! Bűnbeesésük után még sokáig éltek és bűnbánatot tartottak. Bánatukkal visszaszerezték maguknak a megszentelő kegyelmet és haláluk után

először a pokol tornácába, majd a megváltás után a mennyországba jutottak. Az Anyaszentegyház pedig szentjei között tiszteli őket. Ünnepük december 24-én van.

— És mi történt fiaikkal?

139. — Az ősszülők bukása után a tiltott fa elvesztette jelentőségét: a Teremtő az örök üdvösséget más feltételekhez kötötte. A paradicsom kertben adott böjti parancs helyébe lépett a természeti törvény, Istennek ama szent akarata, mely megmondja, hogy miképen fékezzük meg rosszra hajló ösztöneinket. Ezt a Teremtő mindenkinek a természetébe írta, és sokezer év után a tízparancsolatban hirdette ki. E parancsolatok betartása azonban az üdvösséghez nem volt elég, hozzá kellett járulnia az eljövendő Megváltóba vetett hitnek. Aki e hitet magában ápolta, feltéve, hogy súlyos vétkei nem voltak, a megszentelő kegyelem állapotába jutott és a megváltás után üdvözülhetett.

— Bűneiktől miképen szabadulhattak meg?

— Bűnbánat által.

140. — És hogy tudták, hogy a Megváltó eljön majd?

— Maga Isten ígérte meg Őt az ősszülőknek. Igéretét a kígyóhoz intézett szavaiban találjuk meg. Egy Asszonyról beszélt akkor, aki ellenkezésben lesz a gonoszlélekkel, vagyis nem hallgat szavára, nem áll soha annak hatalma alatt. Ilyen Asszony csak egy élt a földön: a Boldogságos Szűz Mária. Ennek a bűnnélküli szent Asszonynak ivadéka, azaz Fia, széjjeltiporja a gonoszlélek fejét, másszóval megtöri hatalmát, kiragadja az embert uralma alól, vagyis megszabadít, megvált minket. E nagy feladatot, mint tudod, Jézus Krisztus oldotta meg.

Hogy az eljövendő Megváltóba vetett hit, melyet leginkább a szóhagyomány tartott fent, el ne enyésszen, Isten időről-időre prófétákat küldött, akik

jövendöléseikkel, a Messiás életéről elmondott újabb részletekkel ébren tartották azt.

Mindebből láthatod, hogy az örök üdvösség mindenkor mindenki előtt nyitva állott és éppenséggel senkinek sem *kell*ett elkárhoznia Ádám vétke miatt.

141. — Az ősszülők vétke nélkül is lenne bűn a világon?

— Lenne, csak nem öröklődnék. Amint az első emberpár vétkezhetett, habár nem volt rosszraajló természete, éppen úgy vétkezhetnének utódaik is. Ez azonban mind csupa személyes bűn volna, mely lelkileg egyedül annak ártana, aki elkövette.

Igaz azonban, hogy ha Ádám nem vétkezik, ma sokkal kevesebb gonoszság lenne a világon és ennek következtében hiányoznék annak a rengeteg bajnak nagy része, amely a személyes bűnök nyomában jár. Valószínűleg nem nyögnénk az irigység, harag és fösვნýség szörnyű következménye, a háború terhe alatt; valószínűleg nem ismernők a tor-kosságnak, a részegeskedésnek, az alkoholizmusnak vészes velejáróit; valószínűleg nem tudnánk arról a mérhetetlenül sok és nagy szenvedésről, amit a tisztátalanság előidéz.

— És nem volna halál és betegségek, és még sok más rossz!

— Igaz! Mindez nem volna, de hiányoznék Jézus is, az Oltáriszentség is, Szűz Mária is és sok-sok más szépség, melyet a jó Isten azóta adott. Azért is éneklí az Anyaszentegyház a nagyheti szertartásban: O felix culpa, quae talem ac tantum meruit habere Redemptorem! Szerencsés vétek, mely ilyen és ekkora Megváltót érdemelt!

Nem tagadhatjuk, hogy ha Ádám nem vétkezik, sok minden jó lenne a világon, melyet a jelen rendben nélkülözünk, de abban az esetben másképp alakul a világtörténelem, más emberek születnek és élnek, mi sem léteznénk és a helyettünk élők Isten-

nek sok nagyszerű, imádandó, boldogító adományát sem ismernék, melyeknek most örvendhetünk. Azért sohase búsulj az elveszett mult miatt, hanem mindenkor örvendj a meglévő jelennek.

A Gondviselés

142. — A proletárok is örvendjenek a meglévő jelennek?

— Sanyarú helyzetükre célzol. Nemde?

— A főszereelő mondta nekem, hogy ez a világ olyan rossz, melynél rosszabb már nem lehet.

— Pedig Isten a teremtés mindenegyes napján látta, hogy aminek létet adott, jó, sőt a hatodik napon, az ember teremtése után azt látta, hogy mindaz, amit alkotott, felette jó. Mit gondolsz, kinek van igaza?

— Bizonyosan Istennek! De hogyan van az mégis, hogy annyian nyomorognak?

— A nyomor nagyrészét a Teremtő nem nézi jó szemmel, és ha itt a földön minden Isten szándékai szerint történék, jóval kevesebb bajjal találkoznánk.

143. — Miért nem történik minden az Ő akarata szerint?

— Mert, mint azt már említettem neked, Isten kitüntető jósága folytán szabadakaratot adott nekünk. Ez a tulajdonságunk képessé tesz, hogy sokban magunk irányítsuk sorsunkat. Hogyha elbízuk magunkat és Alkotónknál jobban akarjuk tudni, hogy mi a jó; ha letérünk a mennyei Atya tízparancsolata által kijelölt útról: eltévedünk és a társadalmi bajok meg a nyomor országába jutunk. De ennek nem Isten az oka!

144. — Más bajok is vannak: a főszereelő fiacskája vakon született!

— Több százezer embert meg az árvíz tett hajléktalanná az elmúlt tavasszal! Bizonyos, hogy igen sok keserves és fájó dologgal találkozunk életünk folyamán, de mindez csak azok szemében borzasztó, akik rövidlátók vagy éppen hitnélküli sötétségben tévelyegnek.

— Rövidlátók?

— Úgy van! Mert a természeti jelenségeket csak egy oldalukról nézik. — Tűzvész, árvíz, jég-eső, villámok, lavinák, földrengések! — kiáltják. Mily borzasztó dolgok! Mily rossz miattuk a világ! Mily kegyetlen az Isten, hogy ilyesmit alkotott! — Így beszélnek, mert rövidlátók. Nem látják, hogy mindez legalább annyi, ha nem több jót is jelent, mint amennyi rosszat ők abban észrevesznek.

— Mi jó lehet a tűzvészben?

— Nem jól tetted fel a kérdést. Azt kutasd, hogy mi jó van a tűzben. De azért a tűzvészre is felelek.

145. Tűz nélkül nincsen élet. A Nap tűzből sugárzó melege éltet mindnyájunkat. Nélküle jéggé keményednék víz és megdermedne minden. Tűz nélkül sohasem született volna meg a huszadik század kultúrája. Még a kőszén és petróleumot is tűznek, a Nap sokszor tízezer év előtt Földünkre hullott sugarainak köszönjük. Azért azt hiszem, minden gondolkozó egykönnyen belátja, hogy a tűz a Gondviselő egyik legnagyobb ajándéka.

— De a tűzhányó hegyek?

— A lávából sok minden hasznosat készíthetünk és a belőle alakult földben terem a legjobb bor.

— A villámcsapás?

— A légköri villamosság tanulmányozása vezetett korunk legnagyobb találmányához, a rádióhoz. Ami pedig a villámokat illeti, megadta Isten a módját, hogy káros hatásuktól megvédehessük magunkat villámhárítók készítése által. És ha a szerencsétlenség valakit mégis elér és leég a háza, búzája

vagy termése, annak kárát ugyancsak az istenadta találékonyságunkkal megszervezett biztosító intézet megfizeti. Az elpusztult épületek helyreállítása viszont sok embernek keresetet, kenyeret jelent.

Már e néhány mondatból is bőségesen látható, hogy az esetleges tűzvésznek semmiképen sem Isten nemtörődömsége vagy tehetetlensége az oka, hanem legtöbbször az emberi hanyagság. E miatt pedig csak igazságtalanul nevezhetjük világunkat rossznak.

Ugyanezt kell állítanunk az árvívről is. A Gondviselőnek nagy céljai vannak az esővel. Ahová nem hullatja, ott Szahara keletkezik: pusztaság, sivatag. Az embernek pedig észtt adott, hogy a vadvizeket megszabályozza, gátak közé szorítsa, vízerők hajtására, hajózásra, öntözésre fordítsa.

— De ha kiszakad a gát?

— A mi hibánk! Miért nem építettünk erősebbet?!

— Katasztrófális esőzések jönnek!

— Úgy elemi csapás sújtott le ránk, amelyet csak azok viselnek zúgolódva, akik hitnélküli sötétségben botorkálnak. A hívő az elemi csapásokban Isten ujját látja és lelkének szüksége szerint kéri belőle a jóságos Atya szigorát.

Jégeső, lavinák, földrengés és a többi, a természeti erők működését kísérő jelenség, kivétel nélkül hozzájárult napjaink földrajzi viszonyainak kialakulásához. Csak rövidlátó, oktalan ember nevezheti miattuk rossznak a világot.

— Jobb volna, ha e csapások nem érnének minket!

146. — Az elemek vakon követik a természeti törvényeket. Azért kaptunk azonban a Teremtőtől észtt és megfelelő hatalmat fölöttük, hogy megvédehessük magunkat pusztításaiktól.

Segíts magadon, — mondja a magyar közmon-

dás — és Isten is megsegíti! A bátraké a harc, a tehetetleneké a sópánkodás! . . .

Említetted a főszereelő vakonszületett fiacskáját! Hát igen! Testi-lelki fogyatékoság rengeteg van a világon. Bizonyos, hogy még nem élt olyan ember, aki fájdalommal, szenvedéssel, betegséggel saját testében ne találkozott volna. Süketek, vakok, némák, sánták, púposak, bénák, ügyefogyottak, tehetségtelenek, egyszóval betegek mindig voltak és nagy számmal leszenek közöttünk. De ez csak akkor vetne árnyékot Isten jóságára, ha a Gondviselő nem adott volna orvosságokat meg gyógy módokat, ha nem teszi lehetővé, hogy orvostudományra tegyünk szert és ha végül kizárt dolog volna a csoda.

— Nincsenek gyógyíthatatlanok?

— Emberileg szólva vannak. De Istennél semmi sem lehetetlen és még olyan ember soha nem élt, aki számára nem maradt többé remény. Még halottakat is feltámasztott az irgalmas Isten mindenható ereje és milliókra rüg a csodás beteggyógyulások száma. — Éppen ezért a betegség és minden testi-lelki fogyatékoság, hasonlóan az elemi csapásokhoz csak annak szemében elborzasztó, aki rövidlátó meg hitetlen.

147. Gondold csak, hogy betegségek nélkül mennyi nagyszerű dolog hiányoznék! A keresztény szeretet legnagyobb hősei, Szent Erzsébet, Lélliszi Szent Kámill vagy a bélpoklosok nagy jótevői Deveuster Damjással élükön; az önfeláldozó betegápolók óriási serege egyrészt, a türelemmel, megadással szenvedni tudók százmilliói másrészt. Ezt a sok erkölcsi értéket nem vesszük figyelembe?

Gondold meg azt is, hogy a betegségektől való félelem mekkora kultúrtényező. Ha nem rettegnénk a pestistől, kolerától, tifusztól, tüdővészttől, mennyire elhanyagolnánk a köztisztaságot, holott az emberi méltóságunk lényeges járuléka.

Gondold meg végül, hogy a betegségektől való

félelem mennyi embert riaszt vissza a bűntől. Hányan élnek tisztán, mert félnek a parázñaság következményeitől. Hányan gyakorolják a mértékletességet ételben-italban, nehogy érelmeszesedést, gyomorbajt vagy más nyavalyát szerezzenek maguknak. Hány millió ember üdvözlül éppen azért, mert betegségek vannak?

— De az elmebajosok vagy vízfejűek! Ez csak igazán borzasztó?

— Sajnáljuk valamennyit! Emberi szemmel nézve eleven holtak ők, mert cselekedeteikben nem beszámíthatók. Azonban az örökkévalóság szemszögéből korántsem veszítettek el mindent. Mert bár beszámíthatatlanságuk révén érdemeket nem szerezhetnek, de nem is vétkezhetnek és ezért, feltéve, hogy részesültek a keresztségben, evilági szerencsétlenségük túlvilági üdvösségük biztosítója.

Érted ezek után, miképen állíthatom, hogy csak rövidlátó vagy hitetlen ütközik meg testi-lelki fogyatékoságainkon? Aki csak jelen életünket látja, aki a túlvilágról mitsem tud vagy akar tudni, annak valóban borzasztó lehet viselni az élet terhét és e mellett folytonosan, de reménytelenül vágyódni, sóvárogni az el nem múlt boldogság után.

148. — De a proletárok? És a nyomortanyák lakói? Róluk is gondoskodik az Isten?

— Róluk is, mert Isten nem tart senki személyétől és nem fél senki rangjától, hisz a kicsinyt is, a nagyot is ő alkotta s egyaránt viseli gondját mind-egyiknek (Bölcs. 6, 8.).

— Miért hagyja meg akkor őket keserves sor-sukban?

— Mert a balsors semmiképen sem akadályozza az örök üdvösségnek és téved, akit azt hiszi, hogy a kényelmes élet Isten szeretetének és gondoskodásának egyedüli jele. Tartózkodásunk, mint tudod, e látható világban ideiglenes és arra való, hogy érdemeket szerezzünk az örök életre. Ilyenekhez pedig

könnyebben jutnak a földi élet mostohái, mint akiknek napjai gondtalan gazdagságban telnek.

Azután, mert a társadalmi bajok, a szegénység, háborúk, tömegnyomor, elnyomatás, kizsákmányolás, csalás, rablás, gyilkosságok, a családi élet számtalan szenvedése az emberek bűneiben bírja okát. A mennyei Atya pedig, mint azt már ismételten említettem, a földi viszonyok kialakítását reánk hagyta. Ő megmondotta, mit tegyünk, mit ne tegyünk. Utóvégre nem gyermekeknek beszélt. Ha sokan mégsem követik szavát és saját elgondolásuk szerint kovácsolják mind maguk, mind embertársaik sorát, ám lássák, hogy mi lesz belőle és viseljék érte maguk a felelősséget, — de egyben a kötelességet is, hogy amit elrontottak, azt jóvátegyék. Mi pedig nem kívánhatjuk, hogy a Gondviselő folytonos csodákkal hozza helyre azt, amit az emberi szenvedélyek elrontottak.

149. Azt azonban ne feledd, hogy habár vétkeink miatt igen-igen sok ember olyan, ki lankadt és segítségre szorul, igen szűkölködik erőben és bővelkedik szegénységben, de Isten szeme kegyesen tekint reá és felemeli alacsony helyzetéből; felmagasztalja fejét úgy, hogy sokan elámulnak rajta és dicsérik Istent. (Jéz. 11, 12—13.)

A Gondviselő minden imádkozó, benne bízó szegénynek pártjára áll. Kivételesen, de azért nem éppen ritkán, még anyagi helyzetén is segít. Mindenkor megadja azonban kegyelmét, hogy a nehéz és keserves sorsot erős lélekkel, felemelt fejvel viselhessék.

Csak azt ne gondolja senki, hogy Isten róla megfélemedkezett! Sion is így beszélt egyszer: Elhagyott engem az Úr! Megfélemedkezett rólam az Úr! — És mit válaszolt neki Isten?

Hát megfélemedkezhetik-e gyermekéről az aszszony, hogy ne könyörüljön méhe fián? És még ha

az meg is feledkeznék, én akkor sem feledkezném meg rólad! (Iz. 49, 14—15.).

Ha keményen vállainkra nehezedik az élet keresztje, forgassuk elménkben Jézus sorsát Betlehemtől a Golgotáig. Kit szeretett a mennyei Atya jobban egyszülött Fiánál? Nemde senkit! És mégis milyen életutat jelölt ki neki? Ezért mondja népünk közmondása: Akit Isten szeret, azt megsanyargatja. Éppen azok gondját viseli Isten leginkább szíven, akiknek látszólag legkevesebbet adott.

150. — Miért elégedetlenkednek akkor annyian?

— Mert felületesen gondolkoznak. Azt kívánák, hogy Isten csak velük törődjék, mindenben az ő vágyaik szerint tegyen. Az ilyenek tulajdonképpen maguk szeretnék kormányozni a Teremtőt, mindenhatóságát egészen szeszélyeik szolgálatában akarják látni. E beállítottság nem egyéb kicsiny lélekre valló önzésnél.

A világot kormányzó Isten sokszáz millió ember életútját igazgatja. Átfogó, nagy szempontok vezetik tehát.

Ha mindenkor meg akarod érteni a Gondviselőt, úgy vezettesd magad végzései által gyermeki bizalommal. Imádkozd egész belsőd hódolatával a Miatyánk szavait: Legyen meg a Te akaratom! Igyekez mindenben hozzásimulni ehhez a legszentebb akarathoz és ha ezt sikerrel tetted, együtt énekelheted Dávid prófétával:

Az Úr énnékem pásztorem, nincs semmiben
[hiányom.

Kövér gyepen, ott ad helyet tanyáznom.

A megújulás vizére vezet

És fölüdíti tikkadt lelkemet.

És az ő szent nevéért

Az igazság ösvényein vezérel engemet.

Halálos árnyak völgyén hogyha járok,

Még ott sem félek semmi bajtól,

Mert ott is ott vagy énvelem.
A te vessződ, a te pásztorbotod,
Vigasztalásom szüntelen.

Asztalt készítesz szemeim előtt,
Dacára mindazoknak, kik törnek ellenem.
Homlokomat olajjal hizlalod,
S színültig habzik az én serlegem.
Boldogság kísér s irgalom éltem napjain végig,
S hajlékom lesz az Úrnak hajlokában mind-
[örökkéig.

(A 22. zsoltár Sik Sándor fordításában.)

II. RÉSZ:

**BESZÉLGETÉSEK
A MEGVÁLTÓRÓL**

Jézus születése

151. — Mit gondolsz? Isten jóságos, szeretettől túláradó gondviselése irántunk miben nyilatkozik meg leginkább?

— Olyasvalamiben, amit mindenkinek egyformán megad?

— Úgy van!

— De azért nem tudom, mi lehet az.

— Mindenkinek egyformán lehetővé tette az örök üdvösséget.

— Ez gondoskodás?

— Mégpedig a legjóságosabb!

— De hiszen az rajtunk áll!

— A hozzá szükséges kegyelmek igénybevétele igen, de magukat a kegyelmeket a Szentháromság bőkezű gondoskodásának köszönhetjük. Az Atyának, aki úgy szerette a világot, hogy egyszülött Fiát adta érte. (Ján. 3, 16.) A Fiúnak, akinek nem lehetett irántunk nagyobb szeretete, mint hogy életét adja értünk. (Ján. 15, 13.) A Szentléleknek, aki túláradó szeretetében maga jön, hogy lelkünkben lakozzék. (Kor. I. 3, 16.)

152. — Azt tetszett az előbb mondani: amiben mindenki részesült. Az elsorolt kegyelmekben pedig nem részesültek, akik Jézus előtt éltek!

— De bizony részesültek! A Megváltó előtti embereknek az üdvösséghez szükséges kegyelmeket a mennyei Atya, hogy úgy mondjam, Jézus számlájára előlegezte.

153. — Miért kellett az emberiségnek a megváltásra annyi ideig várni?

— Jézus Krisztus személyisége valamennyi

ember szempontjából a legfontosabb. A mennyei Atya éppen ezért nem akarta Őt a bizonytalan, okmányokkal meg nem közelíthető, történetelőtti korban a földre küldeni. Várni kívánt, míg az emberiség elég nagy műveltségre tesz szert, hogy a Megváltót méltóképen fogadhassa. Mert a bűnbeesés után sokezer éves sötét korszak következett: az ősember kora, melyben az Isten rendkívüli ajándékaitól megfosztva, az elhomályosult emberi értelem csak igen lassan tudott magának megfelelő műveltséget szerezni.

Késleltette még a kultúra gyarapodását az emberiség nagyobb részének bálványimádása. Elhomályosult értelmükkel ugyanis összetévesztették a Teremtőt teremtményeivel, megfélemedtek, vagy talán inkább kevésbe vették a természetes erkölcs törvényeit, amiért cselekvésük és ezzel lelkületük lassankint eldurvult. Durvaságuk külsejükre is rányomta bélyegét, Isten képmása mindinkább elmosódott arculatukról és az állathoz, a majomhoz lettek hasonlókká.

Sokezer évig tartott, mert sok megfigyelésre és tapasztalatra, rengeteg próbálkozásra volt szükség, míg a kőbaltától az írás-olvasás művészetéig eljutottak, míg legalább egyes törzsek városokat építhettek, rendezett, államinak nevezhető életet kezdhettek, míg történetírók születtek, hogy feljegyezzék a Megváltó páratlanul sokat jelentő életét, üdvöt hozó cselekedeteit.

154. A mennyei Atya — mint arról már beszéltünk — ebben a vad korban sem hagyta el szolgasorsba süllyedt egykori fogadott fiát és ivadékait. Mindenes, még a legmélyebben lesüllyedt szolgálja is megkaphatta Tőle az eljövendő Megváltó érdemeire való tekintettel mindazt a kegyelmet, mely által újra fogadott gyermekévé lehetett és üdvözülhetett, ha a maga részéről is megtette azt, ami ehhez szüksé-

ges volt: igyekezett megtartani a természetes erkölcs törvényét és hitt az eljövendő Megváltóban.

155. Azzal a néptörzsszel azonban, melynél hosszú évezredek multán legtisztábban megmaradt Neki, a legfőbb Úrnak fogalma és tisztelete, melynél legelevenebben élt az eljövendő Megváltóba vetett hit, mely leginkább tartotta meg a természetes erkölcs törvényeit, többet törődött. Majd legérdemesebb tagját, Ábrahámot kiválasztotta, hogy ivadékaiból külön népet neveljen magának, hogy az a Megváltóba vetett hitet különösen ápolja és ennek a többi nemzet között szószólója legyen.

156. Az Ábrahámól sarjadt nép volt a zsidóság, mely kb. másfél ezer évig teljesítette e feladatot. A Teremtő pedig időnkint felfrissítette és fokozatosan kibővítette a Megváltóra vonatkozó ígéreteket. Így jött létre a pátriárkai kinyilatkoztatás Ábrahám, Izsák és Jákob alatt, melyet Mózes korában lényegesen kibővített és később a jövőmondók által még tovább fejlesztett. Lassankint megtudta ebből az emberiség mindazt, amire szüksége volt, hogy a Megváltó eljövetelére kellőképpen előkészülhessen és ha majd eljött, biztosan felismerhesse.

157. Megtudták a népek, hogy a Megváltó Ábrahám nemzetéből, Júda törzséből, Dávid családjából, szűztől fog születni Betlehemben, amikor népe nemzeti függetlenségét már elveszítette. Világosan beszéltek a próféták az Eljövendő isteni eredetéről. Csodáiról, tanításairól, jövődöléseiről. Előre hirdették országát, mely felvesz magába minden népet és megszelidíti az elvadult erkölcsöket. Végül még azt is mondták Isten ihletett látnokai, hogy a Megváltót népe meg nem érti, hogy keserves kínokat és keserű halált készít majd neki.

158. Közben fejlődött a műveltség és habár lassan, de mégis elérkezett a biztos történeti kor, amikor

nagynevű írók jegyezték fel népeik viselt dolgait, amikor páncélba öltözött százezres hadseregek vonultak kitűnően kövezett országutakon, amikor miliós városok versengtek egymással a hatalomért, amikor bátor kereskedők fűrgé hajói mesés országok gazdagságát cserélték ki és amikor Augustus római császár becsukatta Jánusz templomát, mert egész birodalmában a béke és jólét honolt.

Zsidóországban ezidőtájt erősebb volt a Megváltó utáni vágy, mint bármikor. Sok szó esett Jákobról, az öreg Pátriárkáról, aki halálos ágyán fiait megáldotta. Amikor Júdához, negyedik fiához ért, megjövendölte neki, hogy utódai közül kerülnek majd ki a fejedelmek és el nem vétetik a fejedelmi pálca Júdától, ... míg el nem jó az Elküldendő, Az, akire a népek várakoznak. (Móz. I. 49, 10.)

Augustus császár idejében Jákob jövendölése beteljesedett. Palesztina elvesztette önállóságát, római tartomány lett, másszóval a fejedelmi pálca elvéttetett Júdától és az idumeai származású Nagy Heródes kezébe jutott. Természetes volt tehát, hogy mindenki a Megváltót várta, aki megszabadítja Jahve népét a gyűlölt idegenek rabságából.

159. Régi feljegyzések szerint a Dávid családjából származott nők között vetélkedés támadt, mert mindegyikük szeretett volna a Megváltó anyjává lenni. Mária, aki ugyancsak ennek a legendás hírű nagy királynak ivadéka volt, nem akart résztvenni e versengésben. Sőt szerénységében lehetetlenné kívánta tenni a maga számára a kiváló kegyet. Elhatározta tehát, hogy angyali módon él, teljes önmegtagadásban, lemondva a házastársak Isten előtt is kedves örömeiről és ezért szüzességi fogadalmat tett. Miután azonban testvére nem volt, mint szüleinek egyetlen örökösét, a törvény kötelezte, hogy férjhez menjen, mégpedig saját nemzetségéből származó férfiúhoz, hogy a vagyon a családban maradjon. (V. ö. Mózes. IV. 27, 1—11. és 36.)

— Hát volt Máriának vagyona? Mindíg úgy hallottam, hogy egészen szegény volt.

160. — Názáretben volt kicsiny telke, azon barlanglakása, mely elé egyszerű kis egyszobás házat építettek. Ez volt mindene. De az akkori törvények szerint a családi vagyonnak a családban kellett maradnia. Ezért Mária Józseffel váltott jegyet, aki hozzá hasonlóan Dávid családjából származott és maga is szűzi módon akart élni. Így kötötte meg a világ legszentebb házasságát a két legnagyobb szent: a mintegy tizenötéves Mária és a huszonnégýévesnél nem idősebb József. Habár e szent házastársak gyermektelenül óhajtottak élni, a mennyei Atyának örök idők óta nagy szándékai voltak velük: elhatározta, hogy egyszülött Fiát reájuk bizza. Ekkor érkezett el az idők teljessége, melyben az Isten elküldötte Fiát, ki asszonyból lett, ki a törvény alattvalója lett, hogy azokat, kik a törvény alatt voltak, megváltsa, hogy a fogadott fiúságot visszanyerjük. (Gal. 4, 4—5.)

161. A Megváltó születését az alábbi módon beszéli el nekünk Szent Lukács evangélista:

... elküldé az Isten Gábríel angyalt Galilea városába, melynek neve Názáret, egy szűzhöz, ki egy férfiúnak vala eljegyezve, kinek neve József, Dávid házából, a szűz neve meg Mária. És bemenvén hozzája az angyal, mondá: Udvözlégy, malasztal teljes, az Úr vagyon teveled, áldott vagy te az asszonyok között. Mikor ő ezt hallotta, megzavarodék annak beszédén és gondolkodék, miféle köszöntés ez. És mondá neki az angyal: Ne félj, Mária! mert kedvet találtál az Istennél. Ime méhedben fogansz és fiat fogsz szülni és nevét Jézusnak hívod. Nagy leszen ő, és a Magasságbéli Fiának fog hivatni; és neki adja az Úr Isten Dávidnak, az ő atyjának királyi széket és országolni fog Jákob házában mindörökké és királyságának nem leszen vége. Mondá pedig Mária

az angyalnak: Miképen leszen ez, mikor férfit nem ismerek? És felelvén az angyal, mondá neki: A Szentlélek száll tereád és a Magasságbelinek ereje megármýékoz téged; azért a Szent is, mi tőled születik, Isten Fiának fog hivatni . . . Mária pedig mondá: Ime az Úr szolgálóleánya, legyen nekem a te igéd szerint. És eltávozék tőle az angyal. (Lk. 1, 26—38.)

Történt pedig ama napokban, rendelet mene ki Augusztus császártól, hogy írássék össze az egész földkerekség. Ez az első összeírás történt, mikor Szíriát Cirínus kormányozta. És mennek vala mindenek, hogy összeírássanak, kiki a maga városába. Fölmene tehát József is Galileából, Názáret városából Júdeába, Dávid városába, mely Betlehemnek hivatik, mivelhogy Dávid házából és nemzetségéből való volt, hogy összeírássék Máriával, az ő eljegyzett feleségével, ki áldott állapotban vala. Lőn pedig, mikor ott valának, eljött az ideje, hogy szüljön. És szülé az ő elsőszülött fiát és bepólyázá őt és jászolba fekteté, mert nem kaptak helyet a szálláson. (Lk. 2, 1—7.)

És midőn betelt a nyolcadnap, hogy körülmetéljék a gyermeket, hivaték az ő neve Jézusnak, miként az angyal nevezte, mielőtt a méhben fogantott. (Lk. 2, 21.)

162. Gábriel főangyal azon a napon közölte Máriával isteni Fia születését, melyen mostanság Gyümölcsoltó Boldogasszonyt ünnepeljük. A Szent Szűz először nem értette meg az angyal szavát. Alázatosságában nem is gondolhatott csodára. Azt ugyan mindjárt értette, hogy az égi hirnök őt, mint a jövődő Megváltó anyját köszönti, de azt hitte, hogy megígért fiacskája, minden más gyermekhez hasonlóan férjének szeretete által nyeri el őbenne életét. Ez a gondolat aggodalommal töltötte meg lelkét, mert erről az örömről ő Isten előtt lemondott. Az angyal azonban megnyugtatta. Kijelentette, hogy gyermeke a Szentlélek teremő ereje által foganta-

tik meg méhében és ezért a Szent is, ki tőle születik, Isten fiának fog hivatni. Mária ebből megértette a reá váró nagy csodát: Anyává lesz, Isten Fiának anyjává, de férjének apai szeretete, szüzességi fogadalmának sérelme nélkül. Ezért kimondotta a szép szót: Ime az Úr szolgáló leánya, legyen nekem a te igéd szerint. Beleegyezett tehát Isten akaratába. Amint szavai elhangzottak, a Szentlélek kegyelme folytán szíve alatt, méhében új élet indult, a legcsodálatosabb, melyet földünk valaha hordozott: az Istenember élete. Úgy szoktuk ezt kifejezni: a Fiúisten emberré lett vagy az Ige testté lőn.

163. Jézus Krisztus emberi testét és véré a Szűz Anyától vette, emberi lelkét és ezzel életét a Szentlélek közreműködése folytán és az életrekelő, igazi kis fiúgyermekkel egyesült a második isteni Személy. Innen van, hogy Jézus életének első pillanatától valóságos Isten, de valóságos ember is, akinek teljes és csorbítatlan örök életű isteni természetén kívül éppen olyan emberi természete van, mint bármelyikünknek.

Amikor a Szentháromságról beszélgettünk, említettem Neked, hogy az egyetlen isteni természet három személy, az Atya, a Fiú és a Szentlélek birtokában van. Most ehhez a csodálatos titokhoz hasonlóval találkoztunk, amennyiben a Fiúisten a megtestesülésben isteni természete mellé felvette az emberit is és ettől kezdve Neki, az egy személynek két természete van.

— A Szentháromság titkában egy természet három személyé, a megtestesülés által pedig két természet egy személyé?

— Jól értetted!

164. Kilenc hónapig élt az isteni gyermek anyja ölében, melyet azon a szent éjtszakán, az első kárácszony éjjelén hagyott el csodálatos módon, amennyiben nem okozott születésével Máriának fájdalmat.

165. Nyolc nappal később az ószövetség szertartása szerint, Jézusnak nevezték a kisdedet, amint azt Máriának Gábiel arkangyal meghagyta. Ez a név magyaráz, mint megváltó vagy üdvözítő és az Istenember feladatát jelöli meg, aki azért lett emberré, hogy minket *megváltson*, vagyis bűneinkért eleget téve az örök kárhozattól megszabadítson és *üdvözítsen*, másszóval az elveszített fogadott istenfiúságot, azaz a megszentelő kegyelmet és ezzel az örök üdvösséget visszaszerezze.

166. Így lett Jézus a második Ádám, mint őt Szent Pál apostol nevezi, aki helyrehozta azt, amit az első elrontott. És amint az első Ádamtól valamennyien testünk szerint származunk, úgy a másodíknak köszönhetjük mindannyian természetfölötti életünket.

167. — A Krisztus nevet mikor kapta az Üdvözítő?

— Krisztus görög szó és annyit tesz, mint fölment. E név tehát a Megváltónak hivatását jelenti. Zsidóul Messiás jelenti ugyanezt. Már a próféták előszeretettel beszéltek az Eljövendőről, mint az Úr fölmentjéről, akinek örök, soha véget nem érő királyságára utaltak e névvel. Szűz Mária előtt az angyal említette e méltóságot, hogy ne maradjon benne kétség megígért gyermekének kiléte felől.

168. — És Isten Báránya?

— Keresztelő Szent János használta e kifejezést. Bizonyára Izaiás jövendölésére gondolt, aki a Megváltót szelidsége miatt hasonlította a legártatlanabb áldozati állathoz. Feláldoztatott, írja a próféta, mert ő maga akarta és nem nyitotta meg száját. Viszik, mint a juhot leölésre és mint nyírója előtt a bárány, elnémul és meg nem nyitja száját. (Iz. 53, 7.) De a húsvéti bárány, Jézus előképe is lelki szemei előtt lebeghetett.

169. — Miért nevezzük Jézust néha Igének?

— Ige annyit is jelent, mint beszéd. Pl.: Hall-

gasd meg igéimet! Szent János, evangéliumának elején nevezi az Atya egyszülött Fiát Igének. Ezzel arra a csodálatos, örök idők óta tartó és soha véget nem érő születésre emlékeztet, mellyel a második isteni Személy az Atya Fiává lesz. Ez a lelki születés olyasvalami, mint amikor bennünk gondolatok támadnak. Ilyenkor lelkünkben beszéd születik, melyet el is mondhatunk. A Fiúistent is nevezhetjük az Atya beszédjének, az Atya Igéjének. Csak-hogy amíg a mi beszédünk röpke szó, mely egyszer van, azután elenyészik, addig a mennyei Atya Igéje megmaradó, élő, cselekvésre képes, végtelenül tökéletes, valóságos isteni Személy, nem más, mint Jézus Krisztus.

170. — És Emberfia?

— Az Üdvözítő hallgatói előtt magáról leginkább mint az Emberfiáról beszélt. Ez az elnevezés régi. Dániel prófétától ered (Dán. 7, 13.), és ugyancsak az Úr Fölkentjének, a Messiásnak kijáró címzés volt. (V. ö. Mt. 26, 64.) Amikor tehát Jézus magát az Emberfiának nevezte, azt állította magáról, hogy ő a megígért Megváltó.

Szűz Mária

171. Jézus anyja Istenanya...

— Hogy van az, hogy a másvallásúak nem tisztelik Szűz Máriát?

— Sajátságos, de úgy van! Tapasztalatból tudjuk, hogy Mária tisztelete az igazi, őszinte istenszeretet jutalma. A hátsó gondolat nélküli istenszereteté. Az érdeknélküli Jézus-szereteté. A gyermekded Szentlélek-szereteté. Minden önzetlen istenszeretet felebaráti szeretetet eredményez. És ha képessé tesz minket a Teremtő odaadó szeretete, hogy száz bajban sínylődő, Isten képét magában ezer bűnnel eltorzító, igazán rúttá lett embertársunkat is szeret-

hessük, mennyivel inkább tudjuk szeretni Máriát, akihez a legparányibb bűnhomály sem férkezett, akit a mennyei Atya minden teremtménye fölé emelt, akit Jézus édesanyjának szólít, akit a Szentlélek kegyelmeivel áldottá tett az asszonyok között, akit a Szentírás a legszebb nőnek nevez. Azért, ha meg akarsz győződni kinek-kinek istenszeretetéről, vizsgálgasd Mária-tiszteletét. Aki nem ismeri el Máriát égi anyjának, nem látja meg Istenben a mennyei Atyát... Azonkívül Szűz Mária utolsó porcikájáig katolikus volt. Aki őt tiszteli, annak a katolikus vallást egészen magáévá kell tennie. Ezt az utóbbit pedig az eretnekek, mert tévtanukhoz ragaszkodnak, nem teszik. Elfordulnak tehát Máriától is.

172. — Hol született Szűz Mária?

— Sajnos, nem tudjuk. Alighanem Názáretben. Ósrégi hagyományok szerint Szent Joakim és Szent Anna voltak a szülei. Sokáig gyermektelenül éltek és csak hosszas ima meg könyörgés után áldotta meg házasságukat a Mindenható a kis Máriával. Persze nem is sejtették, hogy mekkora kincset bízott reájuk. Nem gyanították, hogy leánykájuk az, akiről már az ősszülők is tudtak. Akire azóta is szent félelemmel gondoltak a nemzedékek, mint arra a nőre, aki ellenségeskedésben lesz a gonoszlélekkel, és akinek Ivadéka összetiporja az őskígyó fejét. Ők nem tudták azt, hogy Máriát Fia miatt megkímélte Isten az eredeti bűntől, hogy Jézus érdemeire való tekintettel nem szállott reá az ősbűn szeplője, hogy szeplő nélkül fogantatott. Máriának e kiváltságát december 8-án ünnepeljük, azon a napon, mely születésnapját, szeptember 8-át kilenc hónappal megelőzi.

173. Miután Mária ment maradt az eredeti bűntől, Isten további kegyelme folytán természete sem volt rosszra hajló. Lelkét pedig feldíszítette a Szentháromság a kegyelmek teljével. Malasztal teljessé tette

őt. Megkapott mindent, ami a tökéletes szentséghez szükséges. Minden kegyelmet, melyet lelke befogadhatott.

Szépen mondja a kis Máriáról az Anyaszentegyház: növekedni kezdett, mint a cédrusfa a Libanonon, mint a ciprusfa Sion hegyén. Felnőtt, miként a pálma Kadesben és a rózsaliget Jerikóban. Erényei illatoztak, mint a fűszeres balzsam és mint a válogatott mirha kellemes illatot árasztva. (Jéz. 24, 17—20.)

Kegyelemmel teljes lévén és erényekben gazdag, cselekvésében nem maradt kifogásolható: egész életében egyszer sem vétkezett. Még a legkisebb bocsánatos bűnt sem követte el. A szó legteljesebb értelmében ellenkezésben állott a gonoszlélekkel.

Csodálatos szentsége előmlött megjelenésén. Akik társaságában voltak, — miként a hagyományok mondják — még gondolni sem tudtak a bűnre.

Talán 15 éves lehetett, amikor március 25-én köszöntötte őt az angyal. Üdvözlégy! Malaszttal teljes! Az Úr van Veled! Majd tudtára adta a Gondviselőnek hozzá fűzött tervét, hogy Jézusnak, a Mesiásnak, Dávid epedve várt fiának anyjává legyen.

Máriának Isten kívánságára csak egy válasza lehetett: Ime, az Úr szolgáló leánya, legyen nekem a te igéd szerint!

174. Az angyal akkor eltűnt, de leszállott reá a Szentlélek. A Magasságbelinek ereje megárnnyékozta őt: és az Ige testté lőn, hogy miköztünk lakozzék . . .

Mária lelkét eltöltötte az öröm . . .

Anyja vagyok én a szép szeretetnek,
A félelemnek, beismerésnek és a szent reménynek.
Nálam vagyon az út és az igazság minden kegyelme,
Nálam az élet és az erény minden reménye!

(Jéz. 24, 24—25.)

Szűz Mária Erzsébethhez sietett. És amikor átlépte rokona házaküszöbét, előtört lelkéből az ének, mint orgonából a nagyszerű szimfónia:

Magasztalja az én lelkem az Urat, és örvendez az én szívem megváltó Istenem felett,

Mert ránézett szolgálója kicsínységére, íme mostantól fogva boldognak hirdet engem minden nemzedék.

Mert nagy dolgot cselekedett nekem a Hatalmas, kinek szent az ő neve...

(Lk. 1, 46—49.)

175. Félévvel később karjai között tartotta csodálatos gyermekét. Jézus születése, mint arról már beszélgettünk, kivételes módon történt. A közönséges gyermek anyjának sok fájdalmába kerül. Teljesednek ilyenkor Isten szavai, melyeket ott a paradicsomkertben, ama szomorú estén, a bűn után Évához intézett: Fájdalommal szülsz. Mária ebben is kivétel. A testet öltött Ige elhagyta anyja méhét a nélkül, hogy a Szent Szűznek akárcsak a legkisebb fájdalmat okozta, hogy szent testében a legcsekélyebb sérülést ejtette volna. Ezért mondjuk Máriáról, hogy szűz maradt gyermekének születésekor és az maradt utána is.

176. — Ugye nem igaz, hogy Jézusnak testvérei voltak?

— Bizony nem!

— De az evangéliumokra hivatkoznak!

— Tudom! (Mt. 13, 55-re és Mk. 6, 3-ra.) De hivatkozásuk csak felületességüket bizonyítja. Aki a Szentírás szólásmódját csak kevéssé ismeri, az tudja, hogy a szent könyvek a rokonságot, vagy mint népünk előszeretettel mondja, az atyafiságot elég gyakran a testvér szóval illeti. Amint azonban a magyar, ha atyafiságáról beszél, legkevésbé sem állítja, hogy atyafiai valóban atyjának fiai, azaz

testvérei, éppen úgy a keletiek szólásmódjában a testvér szóval sem kizárólag az azonos szülőktől származókat jelölték.

Mózes III. könyvében olvassuk például, hogy Nadáb és Abiu, Áron fiai meghaltak. Mózes ekkor megbízta Misaelt és Eliszáfánt, Ozielnek, Áron atyai nagybátyjának fiait, másszóval Áron unokatestvé-reit, hogy *testvéreik* holttestét vigyék el. (Móz. III. 10, 1—4.) Egyébként Szent Máté megnevezi Jézus állítólagos testvérei közül kettőnek, Jakabnak és Józsefnek szüleit. Anyjuk az ifjabbik Mária, aki Mária Magdolnával az Udvözítő sírjához sietett (Mt. 27, 56.), atyjuk pedig Alfeus. (Mt. 10, 3.)

177. A kereszt alatt, amikor az Istenanya szívét Simeon jövendölésének megfelelően tör járta át, amikor ott remegtek lelkében Jeremiás szavai:

Ó ti mindnyájan, kik jártok-keltek az úton,
Nézzetek ide és lássátok:

Van-e oly fájdalom, mint az én fájdalmam,

(Sir. 1, 12.)

haldokló Fia, mintegy végrendeletileg, szeretett anyját, hogy gyámolítatlanul ne maradjon, *idegenre*, Zebedeus halászmester fiára, Jánosra bízta. Ugyan miért? *Mert neki magának nem voltak testvérei*, mert Máriának rajta kívül *nem voltak gyermekei*.

Ott állott a fájdalmas Anya a kereszt alatt siránkozva. Szenvedéseit a Szentírás szavaival jellemzi az Anyaszentegyház:

— Mivel vesselek össze?

Mihez hasonlítsalak

Jeruzsálem leánya?

Mivel mondjalak egyenlőnek, hogy meg-
vígasztaljalak,

Sionnak szűz leánya?

Mert nagy, mint a tenger, a te romlásod,
Ki gyógyíthatna meg Téged?

(Sir. 2, 13.)

— Távozzatok tőlem!

Sírnom kell keservesen;

Ne fáradjatok azzal, hogy megvigasztal-
jatok ... (Iz. 22, 4.)

178. Máriát valóban nem vigasztalhatta meg senki, de nekünk ama fájdalmas percek nagy vigasztalást hoztak: Jézus nekünk ajándékozta anyját, és azóta nevezhetjük az Ő Anyját a mi Anyánknak!

179. Jézus mennybemenetele után kedvenc tanítványa, a szűzi Szent János, Mesterének végrendelete szerint magához vette a Szűzanyát. Mária pedig a növekvésnek indult Anyaszentegyházért imádkozott, míg imádott isteni Fiához lelke elszállhatott. Testét az apostolok helyezték örök nyugalomra. Az isteni Ige tabernáculuma azonban nem válhatott az enyészet martalékává. Ősrégi, az apostolok idejéig visszanyúló hagyományt jegyzett fel számunkra Damaszkuszi Szent János († 754-ben). Tőle tudjuk, hogy Mária testét az apostolok a Getszemáni-kertben helyezték sírba. Három nappal később érkezett meg Szent Tamás, aki megegyeszer, utoljára látni kívánta az Istenanya jóságos arcát. Kérésére apostoltársai felnyitották a sírt. A temetésnél használt gyolcsruhákat ott találták, de a szent test nem volt sehol. Mi egyebet hihettek ekkor, mint hogy az isteni Ige Anyjának makulátlan testét megóvta a romlástól és az általános feltámadást megelőzve, lelkével újra egyesítve, dicsőségben felvitte az égbe. Évente megüljük ennek emlékét: augusztus 15-én.

180. Szűz Máriát a mennyben minden teremtménye fölé helyezte az Úr. Ő lett a Mennysország Királynéja. Örök méltóságához illő hatalmat is kapott. Amint a földön általa nyertük el a Megváltót, úgy

az égből az ő kezein át áramlanak hozzánk a megváltás gyümölcsei. Ő lett minden kegyelem közvetítője. A megszentelő kegyelmet, fogadott istenfiúságunk természetfölötti életét is Mária közvetíti és ezért a szó igazi értelmében anyánk ő.

E szellemi anyaság különbözteti meg Máriát minden más szenttől, és juttat Neki részünkről egészen megkülönböztetett tiszteletet. Míg a szenteket egyszerűen tiszteljük, addig Mária iránt nemcsak minden szentét felülmúló nagyrabecsülést, hanem gyermeki *hódolatot* is érzünk.

181. Mária hódolattelteljes tisztelete olyan idős a földön, amilyen az emberiség. Az Anyaszentegyházban e tisztelet gyönyörűen felvirágozott. A legnagyobb tudósok róla írták legszívhezszólóbb könyveiket, költők neki énekelték legszebb dalaikat, festők versengve igyekeztek erényeit arcán kifejezni, szobrászok márványba vésni. Nincs olyan templomunk, hol oltárát meg ne találjuk, hol dicsőségét népének ne zengené, orgonajáték ne kísérné, szónokok ne hirdetnék. Unnepeink emlékeztetnek életének legszentebb perceire; számtalan egyesület buzdít erényeinek utánzására. Meg nem szűnik az Anyaszentegyházban az ima hozzá, hogy Őt dicsérjük, jótéteményeiért hálát adjunk, tőle újabb kegyelmek közvetítését kérjük, mert nagyon igaz, amit Szent Bernát imájában oly szépen kifejez: évszázadok óta nem hallotta senki, hogy Mária valakit gyámoltalanul magára hagyott, ki oltalmát kérte, és pártfogásért Hozzá folyamodott.

Jézus zsidó?

182. — Csak ne lett volna Jézus zsidó!

— Nem szereted a zsidókat? Légy nyugodt! Más sem szereti őket. Ez azonban nem ok, hogy elforduljunk a világ Megváltójától!

— Igaz! De azért mégis jobban szeretném, ha nem volna zsidó!

— Rosszul gondolkozol! Még nem mérlegelted eléggé, hogy miért oly gyűlöletesek szemünkben a zsidók!

— Nagyon sokszor megtettem ezt!

— És mit találtál?

183. Gyűlöljük őket kiállhatatlan modoruk miatt. Mert felvágnak! Mert piszkos beszédűek! Mert ki-szákmányolók!

— Ebben tökéletesen igazad van. Csak egyre — úgy látom — mégsem gondoltál.

— Mire?

— Arra, hogy a zsidóság akkor vált ellenszenvesé, amikor Jézust megtagadta. Fontold csak meg, hogy azok a zsidók, akik az Udvözítő istenségét megvallották, akik tanításait elfogadták és követték, milyen rokonszenvesek.

— A kikeresztelkedettekre tetszik ezt mondani?

— Nem napjaink megtértjeiről beszélek. Ezek többé-kevésbé kénytelenek osztozni a Messiás-gyilkos nép sorsában. Én a Jézus korában hozzá csatlakozottakra gondolok. Elsősorban Szűz Máriára, Szent Józsefre, Keresztelő Szent Jánosra, Szent Péterre és a többi apostolra, Szent István vértanúra, az aprószentekre és arra a többi ezerre, akikre, mert Jézus mellé állottak, a te jellemzésed nem illik rá! Azért azt állítom, ha a zsidók akkor megtérnek...

— Akkor nem feszítették volna meg Jézust!

— Még ha keresztthalála vagy Jeruzsálem pusztulása után térnek is meg, szemünkben rokonszenves néppé válnak. Beleolvadnak a kereszténységbe. Megszűnnek mint különálló nemzet, és ma nem ismerjük a zsidókérdést... Sőt! Akárhányan büszkén hivatkozhatnak rá, feltéve természetesen, hogy megfelelő okmányokkal rendelkeznének, hogy ereikben néhány csep zsidó vér folyik és ezért, bár

igen távoli, de mégis valamelyest rokonai a legnagyobb embernek, az Istenembernek, Jézus Krisztusnak.

— Miért vetették meg Jézust néptestvérei?

— Mert kiéreztek benne, hogy nem közējük való. Egészen más felfogású és jellemű, mint ők!

184. Helyesen állítottad a zsidókról, hogy kizsákmányolnak. Már Jézus idejében is ezt tették. Anyagiak voltak. Mindent odaadtak a pénzért. Mindenből üzletet akartak csinálni. A Messiás országát is úgy képzeltek, mint a mérhetetlen gazdagságnak és gondtalan semmittevésnek hazáját. Az a Messiás kellett volna nekik, aki öt árpakenyérrel meg két hallal ezreket tart jól ingyen, és mikor Jézus a maga testéről mint az örök élet kenyeréről beszélt, elfordultak tőle. (V. ö. Ján. 6, 1—16., 51—52. és 67.) Szívesen követnék Jézust, bármerre megy (Mt. 8, 19.), csak ne kívánná a lelki szegénységet (Mt. 5, 3.), vagy a lemondást a gazdagsághoz való ragaszkodásról.

A zsidó lelkület nem bírja megérteni, hogy miképen lehessen valaki csodarabbi, akinek bár minden hatalom égen-földön rendelkezésére áll, mégis olyan szegény, hogy azt kelljen vallania magáról: a rókáknak oduik vannak, a madaraknak fészkeik, de neki nincsen hová a fejét lehajtsa. (Mt. 8, 20.)

185. — Jézus csodarabbi volt?

— Inkább, mint bárki! Sőt a szó igazi értelmében csakis Ő! Gondold csak végig cselekedeteit:

A kánai menyegzőn a vizet borrá változtatta. (Ján. 2, 1—11.)

A kenyeret és szárított halat két ízben megszorította. (Mt. 14, 13—21; Mt. 15, 29—39.)

Parancsára lecsendesedett a háborgó tó vize és elállt a vihar. (Mt. 8, 23—27.)

Megátkozta a fügefát, mely tüstént kiszáradt. (Mt. 21, 19.)

Kívánságára a halak Péter hálójába gyűltek. (Lk. 5, 1—11; Ján. 21, 1—11.)

Egy hal a tó fenekéről felhossa az adógarast. (Mt. 17, 26.)

A legkülönbélebb módon gyógyította a betegeket:

Nyalával a süketnémát (Mk. 7, 34.) és a vakon-születtet. (Ján. 9, 1—38.)

Ruhája szegélyének érintésétől meggyógyult a vérfolyásos asszony (Mt. 9, 20—22) és még sokan mások. (Mt. 14, 36.)

Legtöbbször azonban kézrátétel által szabadította meg a szenvedőket. (Lk. 4, 40; 13, 13.)

Pusztá parancsszóval tisztított meg bélpoklosokat (Mt. 8, 3; Lk. 17, 11—19.), gyógyította meg a harmincnyolc év óta beteget (Ján. 5, 1—16.), az inaszakadtat (Mt. 9, 2—8.) és sok mást.

A kafarnaumi százados szolgáját a távolból orvosolta, tehát a nélkül, hogy látta volna (Lk. 7, 1—10.) stb.

Jézus hatalommal rendelkezett a halál országában.

Jairus leányát a halottas ágyról (Lk. 8, 41.), a naimi ifjút a koporsóból (Lk. 7, 14.),

Lázárt, a negyednapos halottat a sírból hívta vissza az életbe. (Ján. 11, 43.)

Jézus ura volt az angyaloknak is. Megkísértése után angyalok jövének és szolgálnak neki (Mt. 4, 11.); elfogatásakor az ő segítségükre hivatkozik. (Mt. 26, 53.) Hatalma kiterjedt az Istennel szembe fordult gonoszlelkekre. Parancsszóval kiűzi őket az emberekből (Mt. 8, 28; 9, 32.) stb.

Jézus akarata szerint kivonhatta magát a fizikai erők hatása alól és pl. járt a vizen, akár a szárazon. Sőt ezt felszólítására Szent Péter is megtette.

(Mt. 14, 25—29.) Meg tudta változtatni külső alakját: a Tábor hegyén színében elváltozott, arca fénylett, miként a nap, és ruhája fehér lett, mint a hó. (Mt. 17, 2.)

Jézus bűnöket bocsátott. Tehát olyasmit tett, amit csak Isten tehet, mert hiszen a bűn Isten megbántása. Hogy pedig ehhez valóban volt hatalma, azt csodával igazolta. (V. ö. Lk. 7, 47. és Mt. 9, 2—8.)

Végül csodatevő és bűnbocsátó hatalmát tanítványaira is átruházta. (Mt. 10, 1; Ján. 20, 19—24.) Igaz tehát, amit egy ízben nyíltan is kimondott, hogy t. i. minden hatalom birtokában van, röviden, hogy mindenható. Ez pedig kizárólag Istennek tulajdonsága.

186. És most kérdelek: El tudsz képzelni egy olyan zsidót, aki Isten és mindenható, és nem használja fel csodatevő tulajdonságát vagyonszerzésre? Aki nem csinál üzletet abból, hogy betegeket gyógyíthat minden nélkül, kenyeret és halat szaporíthat tetszés szerint, vizet borrá változtathat és mindezt pusztá szóval. Ugye hogy nem? De ebből aztán arról is meggyőződhetsz, hogy Jézusban egyetlen parány sem volt a zsidók gyűlöletes anyagiasságából, pénzsóvár, aranyimádó, kizsákmányoló természetéből. Nem is lehetett, mert mint Isten, minden emberi érdek fölött imádandó magasságban állott.

Ezért, ha a zsidóktól el is fordulunk kapzsiságuk miatt, Jézust, a tökéletesen önzetlen, jószívű Istenembert imádnunk és szeretnünk kell!

*

187. A zsidó, mondottad továbbá, piszkos beszédű. Mondjuk helyesebben, érzéki. Testi gyönyört keres ételben-italban, paráznaságban. Ez a lelkülete árad írásaiból, ezt lehelik rajzai, festményei, reklámjai. Ilyesmivel van tele színháza, mozija. — A Messiás

országáról is azt hitték, hogy az az eszem-iszom, a dorbézolás meg fajtalankodás világa lesz.

Mikor aztán Jézus az önmegtagadást hirdette meg a kereszttviselést (Mt. 16, 24.), mikor nyilvános működését negyven napi böjttel kezdte (Mt. 4, 1—11.), mikor minden tisztátalan gondolatot kímélet nélkül elítélt (Mt. 5, 28.), elfordultak tőle.

188. Jézusban egyetlen makulát sem találunk a zsidóság érzékies, szennyes lelkületéből. Szűztiszta nőt választott anyául. Liliomos férfit nevelőatyául. Tanítványai között megtúrte a tolvaj Júdást, de szemérmetlen embert nem viselt el a maga közelében. Kedvence pedig, mint tudod, Szent János lett, az angyal-lelkű. A nyolc boldogság közül a tisztaszívűeknek ígéri a legkiválóbbat, azok — mint mondja — meglátják az Istent. (Mt. 5, 8.)

Lelkiismeretét egyetlen más bűn sem terhelte. Feddhetetlenségében teljesen elütött fajtestvéreitől. Meg is kérdezte egy ízben irigyeit, halálos ellenségeit, a mindenütt utána leső farizeusokat: Ki vádolhat engem közületek a bűnről. (Ján. 8, 46.) Kérdésére nem adtak választ, csak szívükben izzott hevesebben iránta érzett gyűlöletük. Köveket ragadának azért, hogy rája hajítsák; Jézus pedig elrejtőzék, és kiméne a templomból. (Ján. 8, 59.)

Az Istenembert tökéletes büntelensége magasan kiemeli minden zsidó, sőt általában minden ember fölé. E jellemvonásában is isteni tulajdonság csillog, mely miatt joggal imádatunkra tart igényt.

Azért ha megérdemelt felháborodással fordulunk el a zsidóságtól destruáló tevékenységük miatt, Jézushoz, a feddhetetlenhez, a legkonstruktívabbhoz, minden erkölcsi rontás kérlelhetetlen ostromozójához, az erényesség soha utol nem érhető példájához ragaszkodunk, és tanait erőnek erejével valóra kell váltanunk.

*

189. A zsidót végül faji öntudata jellemzi. Még min-

díg Isten választott népe tagjának hiszi magát. Akiért az Isten harcol. Akit Jáhve a szívébe írt. Ez az öntudat elbizakodottá teszi, gőgössé. Vak hitében lenézi a pogányt, a gójt, a körülmételetlent. Neki csak zsidó a felebarátja. Akit minden körülmények között megsegít, tekintet nélkül erkölcsi értékére, megbízhatóságára, jellemére. A Messiás országát is túlzott faji öntudata táplálta képzeletével festette ki, mint nagy világbirodalmat, melyben ő lesz az uralkodó osztály, míg a többi mind csak lábainál görnyedező rabszolga.

190. Jézust, akiről honfitársai elismerték, hogy hozzá hasonló dolgokat még senki sem művelt (Ján. 3, 2), szívesen megtették volna királyuknak, ha harcba viszi őket a gyűlölt rómaiak ellen, ha nem azzal ad nekik példát, hogy szelíd és alázatos szívű. De ezt a két tulajdonságot nem tudták összeegyeztetni az általuk képzelt világhódító egyéniségével.

Mert észrevették Jézusban a világhódítót! Az elragadó, a lebilincselő szónokot. A tömegmozgatót. Akit napokon át, éhségről-szomjúságról megfélekezve, ezerszámra követnek, nem talán a rajongó nők, hanem kemény férfiak: még a pusztába is. (Mt. 15, 32.)

Aki kitűnő diplomata, mert még a legkörmönfontabb cselszövéseken is keresztüllát és játszi könnyedséggel felel a legravaszabb kérdésekre.

Aki ellenségnek, jóbarátnak tökéletes bizottsággal olvassa gondolatait, sőt azt is tudja, mi történik az égben és majdan a földön meg a pokolban. Csupa olyan tulajdonság, melynek birtokában a világhódítót nem érheti balszerencse.

191. És Jézus? Vajjon mit tesz Ő?

Világhódításra küldi tanítványait, de nem a zsidó forradalmárok és háborús úszítók módszere szerint, . . . nem dárdát, buzogányt vagy kardot nyom markukba, hanem tanítani, keresztelni, bűnöket bocsátani küldi őket, nemcsak zsidókhoz, hanem

kifejezetten minden néphez, pénz nélkül, és azzal a megbízással, hogy még botjuk se legyen.

Ez zsidós? Ugyebár nem! Jézus stratégiája homlokegyenest ellenkezik az arannyal, hadigépekkel, ámitással, terrorral dolgozó plutokrácia taktikájával és ha élesen elítéljük ez utóbbit, lelkes meggyőződéssel kell állanunk az első mellé, mint az egyetértés, a szelídség, a béke és szeretet Istenének mozgalma mellé.

192. Nos? Kérdem! Zsidó volt Jézus?

Lelkületében, jellemében, egyéniségében egyetlen vonást sem találunk korunk zsidóságának gyűlöletes természetéből. Ellenkezőleg! Csodáljuk és bámuljuk meg imádjuk őt mint minden idők legnagyobb példaképét, mint Istennek a mi megváltásunkra küldött egyszülött fiát, akinek édes igájába örömmel hajtjuk nyakunkat, akinek könnyű terhét szívesen vesszük vállunkra.

193. — És ha testileg zsidó volt?

— *Anyai* ágon nem volt, mert életét egyenesen a Teremtőtől nyerte. A Szentlélek száll Tereád, — mondotta Máriának az angyal. Anyai ágon azonban valóban zsidó volt. Mária révén a legelőkelőbb zsidó családból, Dávid királytól származott! De baj ez? Legkevésbé sem, mert az ember értékét sohasem a test vagy a vér, hanem mindig a lélek, a szív és jellem szabja meg! Jézusnak pedig istenemeri szíve volt.

Jézus szocialista?

194. — Igaz az, hogy Jézus volt az első szocialista?

— Ugyan miért? Talán forradalmat kiabált? Halált a papokra és gazdagokra? Azt, hogy a vallás magánügy? Hogy egészen egyre megy, ki mit hisz? Talán tüntetésre vezette a tömegeket? Sztrájkra

izgatott? Ugye hogy nem! Vagy talán azért szocialista, mert királyi vére lévén, mégis csak munkásember volt? Vagy mert újszerű tanokat hirdetett?

Tény-való, hogy szegény volt. Hogy keze keresetével ette mindennapi kenyerét. Hogy szerette a szegénységet és szegényeket. Hogy a gazdagoknak az örök kárhozat veszélyével kötötte lelkükre az alamizsnálkodást. De elégedetlenségről, munkabeszüntetésről, puccsról, hatalomátvételtől, létminimumról, családi berről és a többi ehhez hasonlóról sohasem beszélt.

Jézus nem a földi paradicsomról prédikált, síroninnyi forradalomról, hanem a mennyországról. Nem ideigtartó, hanem örök boldogságról. A szellemi félhomályban tapogatózó zsidóságnak és a vak sötétben botorkáló ókori meg modern pogányságnak ragyogó fényt hozott. Azonban nem neoncsőből vagy kryptonlámpából sugárzót, hanem az igazság világosságától kápráztatót. Nem szemfényvesztőt, hanem mely rávilágít az útra, arra, mely a kiegyensúlyozott, megelégedésben lefolytatott földi élet után a véget nem érő örömek hazájába vezet. Ime Jézus sírontúli, mennyországhódító forradalma.

Amikor Jézus a boldogságról beszélt, akkor nem négylevelű lóherét osztogatott, nem is csörgetett perselyt vagy pénzeszsákokat, nem nyújtott senkinek szerencsemalacot, hanem hirdette, hogy boldogok a szelídek, a békességesek, a lelki szegények, az irgalmasok, a tisztaszívűek, akik éheznek az igazságot, akik őszintén meg tudják siratni vétkeiket, akik üldözést szenvednek az igazságért.

Magad megítélheted, vajjon így beszélnek-e a szocialisták meg forradalmárok?

195. Jézus vallásosságot hirdetett. De nem limonádé ízű, pietisztikus, puha, félig-meddig, tessék-lássék vallásosságot, mely úgy tiszteli Istent, ahogy éppen akarja, mely azt teszi meg az erkölcsi törvényből, ami pillanatnyilag jónak, célszerűnek lát-

szik, nem külszín vallásosságot, mely kifehéřített sírokhoz hasonlít, hanem a teljes, a kemény és férfias *meghódolást Isten előtt*. Egyenesen kimondotta, ha nem fogja felülmúlni a ti igazságatok az írástudókét és farizeusokét, ha hozzájuk hasonlóan telve lesztek álnoksággal, nem mentek be mennyek országába. (V. ö. Mt. 5, 20.)

Jézus imádkozni tanított, de nem büszke farizeus módjára, hanem a szegény vámos szíve szerint. (Lk. 18, 9—14.) Nem szószaporítással (Mt. 6, 5—8.), hanem lélekben és igazságban. (Ján. 4, 24.) Fontolgasd végig a Mi Atyánk-ot! Ez Jézus tanítása. Azután dönts el magad, hogy kérdésedre milyen válasz jár.

A felebaráti szeretetről adott oktatást... Nem beszélt elsőrendű meg századrendű emberekről vagy népfajokról, hanem azt parancsolta, hogy még az ellenséget is mint igaz felebarátot szeretni kell. (V. ö. Lk. 10, 25—37.) Éppen arról ismerjék meg az Ő követőit, hogy nagyszívűek, hogy felölelnek, magukba zárnak mindenkit, ellentétben a pogányokkal. (Mt. 5, 46—47.)

Jézus kívánja a teljes és tökéletes megbocsátást. (Mt. 6, 12; és 18, 21—22.) Gyönyörű tanításokat adott a bizalomról (Mt. 6, 19—34.), az igazmondásról (Mt. 5, 37.), a kegyelmi életről. (Mt. 22, 1—14.)

Hallottál valaha szocialistát ilyesmikről beszélni?

Nos hát? Szocialista volt Jézus?

Azért, mert tanított? Úgy tanított, mint akinek szavához illő hatalma van. (Mt. 7, 29.) Ég és föld elmúlhatnak, mondotta, de az ő igéi el nem múlnak. (Mt. 24, 35.) Örök érvényű igazságokat hirdetett, minden ember szívéhez szólókat, melyek jó hírt jelentenek gazdagnak, szegénynek, tudósnak, tanulatlannak egyaránt. Ez az általánosság és örökérvényűség felülemelik Jézust minden emberen és időn, mindenben, ami határokhoz, népekhez, korokhoz, fajokhoz és kasztokhoz kötött, minden kicsinyes

emberi érdeken, az öröklét magasságaiba, és bemutatják Őt nekünk mint Istent.

*

196. Jézus főpap volt. Már a próféták ezt állították róla. Például Dávid. (Zsolt. 109, 4.) Soha szocialista e szerepre nem vállalkozott. Soha egynek közülük eszébe nem jutott, hogy odaálljon közvetíteni Isten és ember közé, hogy kísérletet tegyen az embert közelebb hozni Istenhez.

— A pap közvetítő?

— Úgy van! Olyan ügyvédféle. Aki azon iparkodik, hogy a mennyei Atyát, a nagy hitelezőt kibékítse fizetéseképtelenné lett adósával, a bűnös emberrel. (V. ö. Mt. 18, 23—35.)

— És a papok bűnadósságát ki közvetíti?

— Jól kérded! Mi emberek kivétel nélkül bűnösök vagyunk és ezért Isten ítélőszéke előtt közbenjáróra vagyunk utalva. E szerepre nem alkalmas, csak aki *bűntelen* vagy akit rá a Teremtő egyenesen *meghív*. Ezért kell a papsághoz hivatás. Jézusban megtaláljuk mindkettőt. Mert minden főpap — olvassuk Szent Pálnál — emberek közül választatván, emberekért rendeltetik az Isten előtt való ügyeikre, hogy ajándékokat és áldozatokat mutasson be a bűnökért; ki részvétellel tud lenni a tudatlanok és tévelygők iránt, mert ő maga körül van véve gyengeséggel, és ezért, valamint a népért, úgy önmagáért is áldozatot kell bemutatnia a bűnökért. És nem is veszi senki magának ezt a tisztséget, hanem akit Isten *hív*, mint Áront. Így Krisztus sem önmagát dicsőítette meg, hogy főpappá legyen, hanem az, aki mondotta neki: Fiam vagy te, én ma nemzettelek téged. Amint más helyen is mondja: Te pap vagy mindörökké Melkizedek rendje szerint. (Zsid. 5, 1—6.)

Jézus ezt a mennyei Atyja által vállaira rakott hivatalt teljes egészében betöltötte. (Tim. I. 2, 5.)

Igen szép például az az imádság, melyet az utolsó vacsorán apostolaiért és értünk mondott:

Én óérettük könyörgök... Szent Atyám, tartsd meg őket a te nevedben... óvd meg a gonosztól... Szenteld meg őket az igazságban... nemcsak óérettük könyörgök, hanem azokért is, kik az ő szavaik által hinni fognak énbenem... (Ján. 17, 9—23.) Még meghatóbbak közbenjáró szavai, melyeket megfeszítőiért elimádkozott: Atyám, bocsáss meg nekik, mert nem tudják, hogy mit cselekszenek. (Lk. 23, 34.) Mivel pedig Jézus örökre megmarad, örök papsága van. (Zsid. 8, 34.)

— Hallottál már valaha szocialistáról, aki ilyen módon tesz?

Jézus azonban ennél sokkal többet tett! Ő nem mások vérént ontotta ki a maga földi szerencsés-jének biztosítására, hanem a magáét adta oda, hogy nekünk az eget megnyissa. Olvasd csak figyelemmel, mit ír róla Szent Pál: Krisztus azonban, mint a jövőendő javak főpapja, ... nem borjak vagy bakok, ... hanem saját vére által ment be egyszersmindenkorra a szentélybe, örök váltságot szerezve. Mert ha a bakok és bikák vére, és az üszőnek elhintett hamva a fertőzötteket megszenteli a test megtisztulására, mennyivel inkább fogja Krisztus vére, ki a Szentlélek által önmagát hozta áldozatul szeplőtelenül Istennek, megtisztítani lelkiismeretünket a holt cselekedetektől, hogy az élő Istennek szolgáljunk. (Zsid. 9, 11—14.)

Jézus önként áldozta fel magát, adta oda testét, ontotta ki vérént. Ezért mondotta az utolsó vacsorán kezében a kenyérrel és borral: ez az én testem, mely érettetek adatik ... és az én vérem, mely értektek kiontatik. (Lk. 22, 19—20.)

Amit az utolsó vacsorán tett, amit a kereszten odaadott, kiontott és feláldozott, az legszentebb parancsa szerint napjainkon keresztül a világ végéig ismétlődik a szentmisében. Ezért örökre is üdvözíteti azokat, akik általa Istenhez közelednek, mert

mindenkor él, hogy értünk közbenjárjon. Mert illő volt, hogy ilyen főpapunk legyen, szent, ártatlan, szeplőtelen, a bűnösöktől elkülönített és felségesebb az egeknél, akinek nincs arra szüksége naponként, hogy miként a papok, először saját vétkeikért mutassanak be áldozatot, azután a népeiért, mert ezt egyszer megcselekedte önmagát feláldozván. (Zsid. 7, 25—27.)

Ime, Jézus, az örök főpap!... És most felelj magad az általad felvetett kérdésre, hogy szocialista volt-e Jézus?

*

197. A szocialisták mindenkor a hatalomra áhítoztak, de mindeztideig nem termett közöttük olyan, aki ha annak birtokába jutott, az igazságosság és szeretet követelményeinek megfelelően tudott volna bánni azzal. Ehhez királyi lélek kell és nem elég a nyers erőszak!

Jézus király volt, királyi vérrel és királyi lélekkel. Már a jövendőmondók ilyen értelemben beszéltek róla. (Zsolt. 2, 6—9.) Emlékezz aztán Gábor angyal szavaira, melyeket Máriához intézett. (Lk. 1, 49.) A napkeleti bölcsek a zsidók újszülött királyát keresik (Mt. 2, 2.), tanítványai az első naptól azt láttak benne. (Ján. 1, 49.) Ő a Dávid fia (Mt. 9, 27.), a nagy Király, a Messiás, a Szabadító, akire annyi évszázad óta vártak. Amikor ünnepélyesen bevonult Jeruzsálembe, e meggyőződés lelkes tüntetésben robbant ki. (Ján. 12, 13.) Pilátus előtt királysága miatt vádolják (Ján. 18, 33—37), a helytartó a keresztfeliratba is beveszi e címet. (Mt. 27. 37.)

Krisztus Király! De nem ábrándkirály. Nem sajnálatraméltó álmodozó. Nem rajongó költő. Hanem igazi király! Hatalommal és dicsőséggel! Aki mai napig fegyver és pénz nélkül, tisztán igazának erejével hódítva járja be a világot. Aki ki merte mondani, hogy az ő országán még a pokol kapui sem vesznek erőt.

— Hol van Jézus országa?

— Itt a földön! Bár nem e világból való. Más-képen van felépítve és berendezve, mint a földi birodalmak. A halandó uralkodók több-kevesebb erőszakkal kormányoznak. Elnyomnak. Adót, vért kívánnak. Jézus valóságos szabadságot ad híveinek. Ő felemel. Az ő igája édes és terhe könnyű. Ő szüntette meg a rabszolgaságot és juttatott megbecsülést a nőnek. Ő tanított meg a szegények, betegek, alacsonyorsúak egyenrangúságára.

És a szocialisták? Uralmuk vért, terrort, elnyomatást, a pogányokénál nagyobb rabszolgaságot, félelmet és rettegést jelent. Ha a gazdagok, kapitalisták és plutokraták szíjbilincset raknak alattvalóik kezére, ők acélból kovácsolják rá azokat.

Jézusból páratlan fölség árad, melyet nem tudott lerontani rágalom és bántalmazás. Őt nem mozdíthatta ki nyugalmaiból népének örömmámora, de a „Keresztre vele!” kiáltó forradalom sem. Ő hidegen bírt elhaladni a lelkesedő tömeg sorai között, amikor koronát nyujtottak feléje és éppen ilyen nyugodt maradt, amikor a sziklaoromról akarták levetni. Felséges tudott lenni a Tábor-hegyi megdicsőülésben és felséges keresztre feszítve.

És most kérdelek! Így viselkednek a népvezérek? Vagy találsz ilyen magatartást az emberek fiai között? Ugye hogy nem!

Aki közülünk való, az csak az araszos lét lehetőségeit látja csillogni maga előtt és kapva-kap utánuk, ha közelednek, lemondóan szomorúvá lesz, ha elfut tőle a szerencse. Jézus ezzel szemben felséges isteni nyugalmaival úgy mutatkozik be, mint aki semmit sem veszíthet, de nem is nyerhet, mint aki leráncígalhatatlanul, örök valósággal, királya a mindenségnek, e földnek éppen úgy, mint az örök létnek, aki nem más, mint Isten.

Jézus istenített ember?

198. — Ismételten hallottam, hogy egyes egészen kiváló embereket tisztelői istenítettek. Nem történhetett Jézussal ugyanez?

— Úgy gondolnád, hogy Őt az apostolok igen nagyra tartották és azért magasztalása közben túlzásba estek. Erényeit, képességeit erősen nagyították, valósággal Istent csináltak belőle?

— Körülbelül!

— Helyes! Tegyük fel, így történt. De ebben az esetben hogyan magyarázod meg a rómaiak, görögök, afrikaiak, egyszerűen a pogányok gyors megtérését?

— Elhitték az apostoloknak, hogy Jézus valóban Isten!

— És nem akadt egyetlenegy sem Jézus keresztrefeszítői közül, aki leleplezte volna a csalást? Azt gondolod, hogy a pogány papok, akik a kereszténység gyors terjedése folytán elveszítették kényelmes és jövedelmező keresetüket, karbafont kézzel nézték, miként vetik ki őket hivatalukból holmi idegenből jött zsidó csalók?

— Eltették őket láb alól!

— Már hogy az apostolok megölték vagy megölték a pogány papokat? Ez merőben új állítás! Eddig mindig csak arról olvastunk, hogy a pogány államhatalom a legkegyetlenebb módon tömegesen ölette halomra a fegyvertelen keresztényeket. A napjainkig épen maradt katakombák milliónyi sírja beszédesen bizonyítja ezt. De keresztények által megölt pogányokról nem tudunk!

199. Ha a kereszténység csaláson, az ember Jézus istenítésén alapult, miképpen tudott minden erőszak nélkül, szigorú erkölcsi követelményei ellenére oly gyors és teljes átalakulást előidézni a feslett, ledér, erkölcstelen élethez, dorbézoláshoz hozzászokott pogányok között?

— Más vallás is gyorsan terjedt!

— Ha fegyverrel és erőszakkal terjesztették. Vagy anyagi előnyöket ígértek érte. Szabadulást a katolikus vallás szigorú erkölcsi törvényei alól. Az ilyenféle terjesztést azonban nem lehet összehasonlítani Jézus apostolainak módszerével, akiknek nem volt szabad botot és pénzt magukkal vinni. (Mt. 10, 9.) A kereszténység gyors terjedését pusztán természetes okokkal, Jézus csodái nélkül megmagyarázni nem lehet.

200. — Azt mondják, hogy Jézus csodáit hipnózissal művelte.

— Sántákat, bénákat, süketeket, vakokat, belpoklosokat? Hipnózissal? Lehetségesnek tartod ezt? És ha Jézusnak ez 1900 év előtt sikerült, miért nem alkalmazzák ezt a gyógyymódot a XX. század híres tudós orvos-professzorai?

Lehet a tengert hipnotizálni? Ötezer ember előtt, öt árpakenyérből, egy becsületes jóllakás után, még tizenkét kosár hulladékot összeszedni? Talán a halak is hipnotikus álomban úsztak be ismételten Péter hálójába? Nemde ilyen nem lehet komolyan állítani?

201. Azonkívül az apostoloknak nem kellett sokáig bizonyítgatni Mesterük csodatevő hatalmát, mert hiszen azt legalább részben, a beteggyógyításokat, halottfeltámasztásokat és még néhány más esetet illetőleg, reájuk is átruházta.

Gondold végig mindazt, amit eddig mondtam és azután felelj magad az általam felvetett kérdéssel! Ki volt Jézus? Isten? Vagy istenített ember?

202. Azután Jézus feddhetetlen életét sem lehet tagadni. Mit gondolsz? Létezhet olyan bűnös, akinek viselt dolgaiat senki, még közvetlen környezete, barátai, bizalmasai sem ismerik? Ha Jézus élete nem volt olyan tiszta és makulátlan, amilyennek a nagy nyilvánosság hitte, miért nem leplezte le őt például

Júdás? Mily kapóra jöttek volna bemondásai a fő-papoknak, akik még pénzért sem bírtak valamirevaló, állításaikban használható hamis tanúkat bérelni Jézus ellen! (Mt. 26, 59—60.)

Jézust istenségének tagadói általában úgy képzelik, mint aki állandóan baráti körben élt, mint akinek közelébe ellenségei sohasem férkőzhettek. Pedig ez tévedés! Körülötte szünet nélkül ott ólálkodtak ellenfelei, akik minden szavába belekötöttek, minden tétében botrányokat kerestek, míg végre is keresztre vitték őt. De hasztalan. Mert Jézus valóban Isten lévén, miután megváltó halál-áldozatát érttünk bemutatva, dicsőségesen feltámadt. E tétével pedig cáfolhatatlan bizonyítékát adta istenségének.

203. — Ezt már mind elmondottam nekik, de csak azt felelik, hogy régen volt, ki tudja, hogy volt.

— Akkor hivatkozz Jézus tanításaira, melyek napjainkig megmaradtak és melyeket ezideig senki sem tudott szebbekkel, jobbakkal helyettesíteni. Vagy hívd fel figyelmüket a vele kapcsolatos jövőndölésekre.

— Mi következik azokból?

— Jézus istensége!

204. — Vagy nem találod azt csodálatosnak, hogy egész élete, származása, családja, születésének helye, ideje, egyiptomi, názáreti tartózkodása, csodái, szenvedése, országa és annak természete aprólékosan meg volt jövőndölve? Háromszáz évvel születése előtt mindez bizonyosan le volt már írva! Találsz még valakit a világon, akiről évszázadokkal előre mindent tudnak és akit egész népek epedve vártak?

Mit gondolsz továbbá: a próféták, akik nem kevesebb, mint egy hosszú évezredre terjedő időben különféle századokban, legtöbbször oly távol éltek egymástól, hogy nem ismerhették egymást, egyhangúan *túloztak*, amikor a még csak *eljövőndő* Messiás

erényeit magasztalták? Pedig amit ők megjövendöltek, az később szószerint bekövetkezett

Felteszem, hogy nehezen hívő barátainak ez sem elég. Azért utald őket Jézus személyes jövendöléseire. Mindazzal, amit a Megváltó előre mondott, mindentudását bizonyította. Csodái a mindentudóság, jövendölései a mindentudás kétségtelen bizonyítékai. Mindkét tulajdonság pedig egyedül Istené.

Jézus tehát Isten!

— Mit jövendölt Jézus?

— Halálát és feltámadását (Mt. 16, 21; 17, 22; 20, 17.); Júdás árulását (Ján. 9, 65.); Jeruzsálem pusztulását (Mt. 24.); az Anyaszentegyház sorsát és éppen ez a jövendölése teljeseodik napjainkban találó módon. Figyeld csak, mit mondott:

Ha a világ gyűlöl benneteket, tudjátok meg, hogy engem előbb gyűlölt nálatok. Ha a világból valók volnátok, a világ szeretné azt, ami az övé; de mivelhogy nem vagytok e világból valók, hanem én választottalak ki titeket a világból, azért gyűlöl benneteket a világ. Emlékezzetek szavaimra, melyeket mondtam nektek. Nem nagyobb a szolga uránál. Ha engem üldöztek, titeket is üldözni fognak; ha az én beszédemet megtartották, a tiéteket is majd megtartják. De mindezeket az én nevemért fogják cselekedni nektek; mert nem ismerik azt, aki engem küldött. Ha nem jöttem volna és szólottam volna nekik, vétkükhöz nem volna; most pedig nincs mentésük bűneikre . . . Ki fognak zárni benneteket a zsinagógákból; sőt eljön az óra, hogy mindaz, aki megöl titeket, szolgálatot vél tenni az Istennek . . . ezeket szólottam nektek, hogy mikor eljövend az óra, rájuk emlékezzetek, hogy én megmondtam nektek. (Ján. 15, 18—22; 16, 2—4.)

205. Jézus megígérte, hogy velünk marad minden nap a világ végéig. (Mt. 28, 20.) És valóban az Oltáriszentságban közöttünk él. Naponta csodálhatjuk azt

az egészen egyedülálló erőt, mely ez igénytelen kenyérből kiárad, hogy százezres embertömegeket magához vonzzon, lelkük mélyéig megrázzon, átalakítson. Nem bámulatos dolog az, hogy a gyakori szentáldozás hány millió embert változtatott nagy bűnösből erényhőssé?

Lásd! Mindez azt bizonyítja, hogy Jézust nemcsak istenítik, hanem ő valóban magasan minden ember, korok és évszázadok felett álló, mindenható, mindentudó Isten, a mennyei Atyának egyszülött Fia.

206. Végül még azt is megkérdézheted hitetlenkedő barátaidtól, hogy találkoztak-e a történelem folyamán Jézuson kívül olyan emberrel, aki következetesen azt állította magáról, hogy Isten? Mert istenített emberekről nem kis számmal tudunk, de hogy ezek egyike is isteni öntudattal bírt volna, arról sehol sem történik említés. Csak Jézus adta ennek tanújelét.

Ha én dicsőítem magamat, — szólt egyszer ellenfeleihez — az én dicsőségem semmi; az én Atyám az, aki dicsőít engem, kiről ti azt mondjátok, hogy Istenetek... (Ján. 8, 54.) Egészen világosan beszélt halála előtt a főtanács ülésén, holott tudta, hogy kijelentéseivel megpecsételi sorsát: Újra kérde őt akkor a főpap és mondá neki: Te vagy-e Krisztus, az imádott Istennek fia? Jézus pedig felelé neki: Én vagyok; és látni fogjátok az Emberfiát a hatalmas Isten jobbán ülni, és eljönni az ég felhőiben. (Mk. 14, 61—62.)

Világos szavait tökéletesen megértették barátai, ellenségei egyaránt. Szent Péter ünnepélyesen vallotta be előtte: Te Krisztus vagy, az élő Isten Fia. (Mt. 16, 16.) A hitetlen Tamás megtörve borult eléje, hogy imádja: Én Uram és én Istenem! (Ján. 20, 28.) Márta, Lázár nővére, még bátyjának feltámadása előtt kijelentette: Igen, Uram, én hittem, hogy te vagy Krisztus, az Isten Fia. (Ján. 11, 27.) Irigyei

életére törnek, mert Istent Atyjának mondom, egyenlővé tévén magát Istennel. (Ján. 5, 18.) Pilátus előtt azt kiáltják: Nekünk törvényünk van és a törvény szerint meg kell halnia, mert Isten Fiának tette magát... (Ján. 19, 7.) És mit szólt ehhez a mennyei Atya? Talán villámot bocsátott az ily kihívóan viselkedőre? Nem! Korántsem! Hanem két-ízből is elismerte őt szerelmes Fiának, akiben neki kedve telik. Először megkeresztelkedésekor, a Jordán partján (Mt. 3, 17.), másodszor a Tábor hegyének ünnepélyes pillanatában. (Mt. 17, 5.) És azt hiszem, akit a mennyei Atya Istennek elismer, az jóval több, mint emberek által istenített ember, az valóban Isten.

207. — És ha még ezután sem akarnának hinni?

— A hitet, drága Barátom, nem tudjuk kikényszeríteni. Ahhoz jóakarát kell, készség!

— Mégis mit mondjak nekik?

— Amit az Udvözítő Tamásnak mondott: Mivelhogy láttál engem, Tamás, hittél; boldogok, akik nem láttak és hittek! (Ján. 20, 29.)

Jézus országa

208. A próféták sokszor jövendöltek a Messiás királyságáról. Lefestették azt, mint a béke birodalmát, ahol együtt lakik a farkas a bárányal és a párduc együtt tanyázik a gödölyével; együtt él a borjú, oroszlán meg juh, és parányi gyermek terelgeti őket.

— Még az állatok is megszelídülnek?

— Izaiás a keleti ember kedvelt szokása szerint a természetből vett hasonlatokkal festi a jövőt. Maga megmondja, hogy szavait miképpen kell érteni: Ahol nem ártanak és nem ölnek... mert eltölti a földet az Úr ismerete, mint ahogy a vizek betöltik a tengert. (Iz. 11, 6—9.) Jellemzésével, mint látod, azt akarja

kifejezni, hogy Jézus országát nem erőszak abroncsolja össze, nem is visel az véres háborúkat, mert maga az Isten jön, hogy szabadulást hozzon!... Akkor majd megnyílik a vakok szeme, s a süketek füle nyitva lesz, ugrándozik majd a sánta, mint a szarvas, és megoldódik a némák nyelve... (Iz. 35, 4—6.) A Messiás neve pedig léssen Csodálatos, Tanácsadó, Isten, Hős, az örökkévalóság Atyja, a béke Fejedelme. Növekszik majd uralma, s a békének nem lesz vége; Dávid trónján és országa fölött fog ülni... mindörökké. (Iz. 9, 6—7.)

209. Ezt az országot várták a zsidók abban az időben, amikor Gábor angyal Szűz Mária előtt megjelent, hogy közölje vele Fia születését, aki nagy léssen és a Magasságbeli Fiának fog hivatni; és neki adja az Úr Isten Dávidnak, az ő atyjának királyi székét és országolni fog Jákob házában mindörökké és királyságának nem lesz vége. (Lk. 1, 32—33.)

A Messiás országáról hirdette harminc évvel később Keresztelő Szent János: Tartsatok bűnbánatot, mert közel van a mennyek országa. (Mt. 3, 2.) Közell Már csak hónapok, hetek választanak el Jézus fellépésétől.

Nem sokkal később az Üdvözítő valóban megjelent a Jordán partján. Előbb maga is felvette a bűnbánat jelképes keresztségét, majd negyven napi böjt és ima után elkezdte hirdetni országának evangéliumát. Beteljesedett a jövendölés, mert a vakoknak látást, a süketeknek hallást, a sántáknak járást, a poklosoknak tisztulást osztogatott. (Mt. 11, 5.)

210. A zsidóság nagyobb részének azonban nem kellett a mennyek országa. Ők nem égi birodalmat vártak. Ők földi után vágyakoztak. Arany és ezüst után. Gondtalan evilági élet és folytonos érzeki öröömök után. Ők a próféták szavait félremagyarázták és a Messiástól világbirodalmat reméltek. Feléjük azt kiáltotta Jézus: elvételtek tőletek az Isten országa és olyan népnek adatik, mely meghozza annak gyü-

mölcset. (Mt. 21, 43.) Szavai teljesedtek: a zsidóság mai napig kívül áll az Anyaszentegyházon.

Jézus mindenkor nyíltan hirdette, hogy az ő országa nem e világból való. (Ján. 18, 36.) Nem is jön el szembetűnő módon, — mint kortársai gondolták: szabadságharcok vagy dicsőséges háborúk révén, — sem nem fogják mondani róla, hogy íme, itt vagy amott van, — határok közé szorítva, mint a nemzetek lakta területek mind, — mert hiszen Isten országa lelki, az bennetek vagyon. (Lk. 17, 20—21.)

211. Erről az országról jövendölte Izaiás és Mikeás próféta: És leszen az utolsó, azaz messiási időkben az Úr házának hegye. Szilárdan emelkedik majd a hegyek fölé, és magasabb lesz a halmoknál. Hozzá tódulnak mind a nemzetek. (Iz. 2, 2; Mik. 4, 1—3.)

És mi történt? Jézus Krisztus ünnepélyesen kijelentette, hogy hegyre, Péterre, kősziklára építi Anyaszentegyházát, mely oly szilárdan áll, hogy azon a pokol kapui sem vesznek erőt. (Mt. 16, 16.) Kiemelkedik minden halom fölé, mert a mustármaghoz hasonlóan nagyobb lesz minden más kerti veteményénél, terjedelmesebb minden más vallási társuláznál és hozzá tódulnak majd minden népek. (Mt. 13, 31.) El is küldte tanítványait az egész világra, hogy hirdessék evangéliumát minden népeknek. (Mt. 28, 19.)

212. A mennyek országa magába zár mindenféle embert: jókat és rosszakat, amint a tengerbe kivetett háló is összefogja a legkülönbözőbb halakat, használhatókat és semmirevalókat egyaránt. (Mt. 13, 47—49.) Polgárainál nem faji, nemzetiségi vagy néprajzi szempontok a mérvadók; nem nyelv vagy arcszín a döntő. Bárki beléphet, ha bűnbánatot tart és megkeresztelkedik. Mert a taggálevésnek egyedül ez a feltétele.

213. — Miért éppen a keresztség?

— Mert tőle újra születünk. Benne lelkünk át-

alakul. Kereszténnyé lesz. Magába veszi a Krisztus testéhez csatoló eltörölhetetlen bélyeget. Újra születve aztán új életet kezdünk: Isten fogadott fiainak életét. Maga Jézus beszélte el ezeket Nikodémusnak: Bizony, bizony mondom neked, ha valaki újra nem születik vízből és Szentlélekből, nem mehet be Isten országába. Ami testből született, az test, és ami lélekből született, az lélek. (Ján. 3, 5—6.) Isten országában új és örök életre születik az ember (Ján. 3, 16.), és ezt az örök életet magának az országalapítónak testével kell táplálni. (Ján. 6, 51—52.)

214. — Érdekes! Isten országát Isten népe, Isten fogadott fiai alkotják!

— Jól mondd! De azt hiszem, ez így természetes! Aki a legnemesebb országhoz, Isten öröklétű birodalmához akar tartozni, annak fel kell vétetnie magát a legnemesebb fajba, Isten fogadott fiainak fajába, melyet nem a romlandó test felépítése, hanem a lelki alkat, a krisztusivá vált lelkület határoz meg.

215. — És ha valaki halálosan vétkezett?

— Akkor ugyan meghalt benne Isten fogadott fiainak élete, mert elveszítette a megszentelő kegyelmet, de a keresztség bélyegét továbbra is lelkén hordozza. Az ilyen tehát tagja marad Isten országának, de holt tagja, aki míg e földön él, mindenkor feltámadhat új életre, a bűnbánat szentsége által.

216. Ilyen előkelő ország nem lehet rendezetlen. Kormányzat nélküli tömeg. Hamarosan gondoskodott ezért Jézus, hogy népének tekintélyelvi alapon előjárókat és azok fölé fejedelmet adjon, mint önmagának helyettesét. Lőn pedig ama napokban, — olvasuk Szent Lukács evangéliumában — hogy kiméne a hegyre imádkozni. Az egész éjszakát Isten imádságában töltötte. Másnap előhíván tanítványait, kiválasztott közülük tizenkettőt, kiket apostoloknak nevezett. (V. ö. Lk. 6, 12—16.)

217. Apostolait ezután mindig maga mellett tartotta. Velük külön foglalkozott. Oktatta, tanította, előkészítette őket jövő nagy és nehéz feladatukra. Hogy Nevének szószólói legyenek egészen a világ végéig, nemcsak a beszéd ereje, hanem példájuk, szenvedéseik, vértanúhaláluk által.

Tanításaiba nekik mélyebb bepillantást enged: Nektek adatott tudni Isten országa titkát, azoknak pedig, kik kívül vannak, minden példabeszédekben szól. (Mk. 4, 11.)

Hősies erényekre neveli őket. A világtól elütő, azokkal homlokegyenest ellenkező elvekre. Tudjátok, hogy a népek fejedelmei uralkodnak rajtuk és nagyjaik hatalmat gyakorolnak felettük. Nem úgy leszen ti köztetek; hanem aki közületek nagyobb akar lenni, legyen a ti cselédetek, és aki első akar lenni köztetek, az lesz a ti szolgátok, miként az Emberfia sem azért jött, hogy neki szolgáljanak, hanem hogy ő szolgáljon. (Mt. 20, 25—28.)

Tanította őket szeretetre: Új parancsolatot adok nektek, hogy szeressétek egymást, amint én szerettelek titeket, hogy ti is úgy szeressétek egymást. Arról fogja mindenki megismerni, hogy az én tanítványaim vagytok, ha szeretettel vagytok egymáshoz. (Ján. 13, 34—35.)

218. Felhatalmazza őket, hogy tanítani menjenek, hogy a hívőket megkereszteljék (Mt. 28, 19.); hogy a bűnöket megbocsássák (Ján. 20, 23.); hogy a kenyér és bor áldozatát bemutassák (Lk. 22, 19); hogy törvényeket hozzanak. (Mt. 18, 18.) Még csodatevő hatalmát is rájuk ruházza (Mk. 3, 15.), hogy nagyobb súlya legyen szavaiknak.

219. Minden jól rendezett országban azonban egy kézben kell összefutnia a legfőbb hatalomnak. Azért a tizenkettő közül kiemelte Pétert és a többi fölé helyezte.

Először csak megígéri neki a legfőbb hatalmat: jutalmul erős hitéért, mellyel őt megvallotta: Te azt

vallod, hogy én Krisztus vagyok, az élő Isten Fia! Én pedig mondom neked, hogy te Péter vagy, azaz kőszál, és erre a sziklára fogom építeni Egyházamat és a pokol kapui nem vesznek erőt rajta. És neked adom a mennyek országa kulcsait. És amit megkötsz a földön, meg lesz kötve mennyekben is és amit feloldasz a földön, fel lesz oldva mennyekben is. (Mt. 16, 18—19.)

220. A Udvözítő ez alkalommal kettős hasonlattal élt. Először kösziklának, sziklahegynek nevezi kedves tanítványát, melyre egész Anyaszentegyházát felépíteni kívánja. Amint a sziklahegy tartja a ráépített házat, úgy kell majd Péternek tartania az Anyaszentegyházát. És amint a sziklára épített házról levált kövek a mélységbe zuhannak, úgy buknak el mindazok, akik elszakadtak Jézus Egyházától. Nem maradhat az Anyaszentegyház tagja, aki Pétertől, a sziklaalaptól elvált.

221. A második hasonlatot a kulcsokról veszi. Aki magánál hordozza valamely ház kulcsát, annak az a ház hatalmában van. Az beereszt vagy kizár, akit akar, az behord vagy kivisz, tetszése szerint. Szent Péter elnyeri majd a mennyek országának, Jézus királyságának, az Anyaszentegyháznak kulcsait, vagyis nála lesz a legfőbb hatalom. A legteljesebb rendelkezési jog.

Amit megköt, azaz parancsol vagy eltilt, az kötelességgé válik az égben is, — olyanná lesz, mintha maga Isten rendelkezett volna, amit megold, azaz megenged, azt az ég Ura is engedélyezi.

222. Jézus isteni szemével a jövőbe nézett. Előre látta, hogy a gonosz lelkek milyen ádáz harcot indítanak majd országa és annak minden tagja ellen. Azért Péterért külön imádkozott. Én könyörögtem érted, hogy meg ne fogyatkozzék hited, és te egyszer megtérvén, megerősítsd testvéreidet. (Lk. 22, 32.) Hegyek közt, nagy viharban a sziklához simulunk. Abba kapaszkodunk. Az támogat minket. Az ad erőt,

hogy le ne sodródjunk a mélységbe. A lelki viharok idején Péterhez, a sziklához kell simulnunk, ő óv meg minket a lezuhanástól.

223. Szent Péter tudta, hogy milyen feladat vár reál Csak a napra várt, hogy megbízatását Mesterétől átvegye. Nem sokáig kellett várnia. Jézus feltámadása után a Galileai-tó partján — szerény lakoma után, — apostoltársai mint tanúk előtt — ünnepélyesen — nagy nyomatékkal — háromszor ismételve szavát, kinevezte Szent Pétert az egész Anyaszentegyház legfőbb pásztorává, amikor azt mondotta neki: Legeltesd bárányaimat, legeltesd juhaimat. (Ján. 21, 15—17.) Amint a pásztor őrzi, gondozza, tereli és legelteti a nyáját, báránykákat és juhokat egyaránt, úgy kell Péternek ezentúl őrizni, gondozni, terelni és legeltetni Jézus nyáját. Híveit: a báránykákat, az egyszerű lelkeket és a juhokat, a nyáj véneit, a papokat és püspököket.

224. Az apostolok mindenkor elismerték Szent Péter főhatóságát. A névsorokban mindig ő áll első helyen, habár sem korra, sem hivatásra nem volt első. (V. ö. Mt. 10, 2; Mk. 3, 16; Lk. 6, 14. stb.) Jézus mennybemenetele után azonnal átveszi a vezetőszerepet: Mátyás megválasztásánál elnököl (Ap. 1, 15.); ő hirdeti pünkösdkor először a feltámadt Jézust és veszi fel az első híveket (Ap. 2, 14.); ő műveli az első csodát (Ap. 3, 6.); ő felel az apostolok nevében a főtanács előtt (Ap. 4, 8.); ő veszi fel az első pogányt az Egyházba (Ap. 10, 1.); ő elnököl az apostoli zsinaton és mondja ki a határozatot (Ap. 15, 7.).

Szent Péter kinevezésével a Messiás ország-alapítása befejezést nyert. Jézus Krisztus felszállhatott az égbe. Anyaszentegyháza nem maradt árván. A többi, a növekedés és terjeszkedés már az eljövendő Szentlélek kegyelmének műve lesz.

A megváltás

225. Az országalapítás nagy munkája mellett egy pillanatra sem tévesztette szeme elől Isten Fia, hogy ő tulajdonképpen Isten Báránya, aki azért jött, hogy elvegye a világ bűneit. (Ján. 1, 29.) Véres jelenetek rajzolódtak ilyenkor képzelete elé, melyeket mindentudása vetített oda.

Hogy gonosztevőkkel fogják egysorba állítani őt, akit senki sem feddhet meg a bűnről... Hogy miképpen tagadja meg népe szenvedélyes kiáltással: Feszítsd meg őt!... Majd pedig, hogy miként adja oda testét az ostromozóknak, fejét a töviskorona kínjainak, szent arcát a köpködők gyalázatának...

Talán elismételgette ilyenkor a 21. zsoltár szavait:

Én azonban féreg vagyok, nem ember,
Emberek csúfja, népnek útálatja.
Aki csak lát, mind gúnyt űz belőlem,
Félrehúzza ajkát, fejét csóváltatja:
Az Úrban bízott, mentse meg őt,
Szabadítsa meg, ha kedvét leli benne!

Erőm, mint a cserép, kiszáradt,
Nyelvem ínyemhez tapadt,
Lesujtottál a halál porába.

Körülvelt engem nagy sereg kutya,
Körülfogott a gonoszok zsinatja,
Átfúrták kezemet és lábamat,
Megszámlálták minden csontomat.

Néznek rám, bámulnak engem,
Szétosztották egymásközött ruhámat,
És köntösömre sorsot vetettek.

(Zsolt. 21, 7—9; 16—19.)

Az Úr Jézus tudta, hogy híveit, akik eddig csak

mindenható erejét, mindentudó bölcsességét, ragyogó dicsőségét látták, hitében megrendíti az ő szenvedése, mert akkor egészen erőtlennek, Istentől elhagyottnak tűnik majd fel. Azért jó előre előkészítette őket a tragikus jövőre.

226. Első ízben ott a Galileai-tenger mellékén, Fülöp Caesareájában beszélt közelgő haláláról, nem sokkal később, hogy Szent Péternek a mennyország kulcsait megígérte. Azt mondta, hogy neki Jeruzsálembe kell menni, és sokat szenvedni a vénektől és írástudóktól és papi fejedelmektől, és megöletni, és harmadnapon feltámadni. (Mt. 16, 21.)

Ismételten színeváltozása után hozta elő a szomorú jövőt. Amikor tanítványai újólág hallották, hogy az Emberfiának az emberek kezeibe kell adatni és megölik őt, de harmadnapra feltámad; igen meg-szomorodának. (Mt. 17, 21.)

Utoljára röviddel húsvét előtt említette halálát: Tudjátok, hogy két nap múlva húsvét lesz, és az Emberfiát elárulják, hogy megfeszítsék... (Mt. 26, 2.) Tudod a Szentírásból, hogy mindez miként vált valóra.

227. Emlékszel még Jézus imájára az Olajfák-hegyn? ... Hogy elhatalmasodott rajta a halálfélelem, miközben véres verejtékének földre hullottak cseppjei. ... (Lk. 22, 44.)

Júdás csókjára ... (Lk. 22, 47.)

Hogy Annás házában arcul ütötte őt a főpap szolgája, akinek csak az előbb gyógyította meg a fülét ... (Ján. 18, 13—24.)

Hogy a főtanácsban halált mondtak ki rá gyűlöletből ... (Mk. 14, 64.)

Hogy a szegény félrevezetett nép Barabást többre tartotta nála, és inkább egy gyilkosnak, mint az élet Urának szabadon engedését kérte ... (Lk. 23, 18.)

Hogy Pilátus kegyetlenül megostoroztatta ... (Ján. 19, 1.)

Hogy a katonák csúfos bíborba öltöztették és töviskoronát nyomtak a fejére... (Mk. 15, 15—20.)

Hogy örök királyságából gúnyt űztek... (Mk. 15, 18.)

Hogy ütötték, verték, leköpdösték... (Mt. 27, 30.)

Hogy embertelen játékuk után diadallal hurcolták ki a Kálváriára, miközben a kimerüléstől ismételten összeesett... (Mt. 27, 32.)

Hogy ott megfosztották ruháitól... feltépve már-már beszáradó sebeit... (Mt. 27, 35.)

Hogy két lator közé keresztre feszítették... Ő pedig viszonzásul megölőieért imádkozott... (Lk. 23, 33—34.)

Hogy végre lehajtotta fejét és meghalt... (Lk. 23, 46.)

228. — Miért engedte Jézus, hogy így bánjanak vele?

— Szeretetből... Szeretetből a mennyei Atya és szeretetből az emberiség iránt.

A mennyei Atya jóságán a bűnnel nagy sérelem esett. Úgy az eredeti bűnben, mint minden más halálos bűnben csúnya hálátlanság rejlik. Isten mérhetetlen szeretetében reánk halmozza jótéteményeit, de az ember, ha vétkezik, hála helyett megvetéssel felel. Semmibe sem veszi Isten parancsait, megveti szent akaratát, hogy inkább kövesse a magáét. Ez tulajdonképpen lázadás, amivel a teremő Atya szeretetét súlyosan sérti, bántja — emberileg szólva mondhatjuk — neki keserű fájdalmat okoz.

A megbántott szeretetet csak viszonszeretettel lehet kiengesztelni, érdemül elfogadott cselekedetekkel jóvátenni. Ezt az érdemekben gazdag, engesztelő viszonszeretetet nyújtotta Jézus, amikor a földre jött, hogy a mennyei Atya akaratát a legapróbb részletre pontosan teljesítse. A maga áldásos engedelmisségével bőségesen visszaszerezte azt, amit Ádám engedetlenségével elveszített: a megszen-

telő kegyelmet, természetfölötti, fogadott istenfiúi életünket.

229. — Akkor miért szenvedett oly sokat és halt meg?

— Mert az emberek bűneikkel nemcsak Isten szeretetén ejtettek sérelmet, hanem magukra vonták a Teremtő igazságos haragját is.

— Nem tud a mennyei Atya a bűnbánó embereknek megbocsátani?

— Minden biztonnyal tud, mert irgalma kimeríthetetlen. De fölséges és szent szigorának is megvannak a maga követelményei.

— Mit kíván Isten szigora?

— Elégtételt! Azt, hogy az emberek könnyelműen elkövetett bűneiért ne engedje el könnyedén a büntetést.

— Miben áll az elégtétel?

— Éppen itt rejlik a nagy baj! Mert az ember bűnével a Teremtő *végtelen* szeretetén ejtett sérelmet. A mennyei Atyának igazságos szigora viszonzásul *végtelen* büntetést követelt. A végtelen büntetés pedig az örök kárhozat. Az ember tehát a maga erejéből sohasem tudott volna bűneiért *eleget* tenni, mert a pokolnak nincsen vége.

— Még egyért sem?

230. — Egyért sem! Még az összes ember egyetlenegy bűnéért sem!... Nem hogy annyiért!... Ebből láthatod, hogy mekkora sértés rejlik a bűnben... Szerencsénk, hogy segítségünkre sietett a Fiúisten szeretete. Ő ajánlkozott, hogy érettünk elviseli a büntetést.

— Ezért szenvedett és halt meg?

— Ezért!

— De hiszen az jóval kevesebb az örök kárhozatnál! Ennyit közönséges ember is kibírt volna! Ezért nem kellett éppen Neki oly rettenetes sokat szenvednie!

— Nem jól gondolod! Jézus szenvedése ugyan rövidebb ideig tartott, mint a kárhozat, de az összes teremtmények együttes és örök időnkig tartó szenvedésénél többet ért!

— Hogyan lehetséges ez?

— Csak úgy, hogy Jézus isteni Szívében mérhetetlenül több szeretet lángol a mennyei Atya iránt, mint az összes emberekében és angyalokéban együttvéve. És ez a mérhetetlen nagy szeretet adott szenvedéseinek olyan nagy értéket, hogy a mennyei Atya kénytelen volt azt, igazságos elégtételül, az összes ember minden bűnéért elfogadni.

231. — Az angyalokat is megváltotta Jézus?

— Azokat nem! Erre vonatkozóan írja Szent Pál: Semmiképen sem az angyalokat karolta fel a Messiás, hanem Ábrahám ivadékait és azért mindenben hasonlóknak kellett lennie testvéreihez. (V. ö. Zsid. 2, 16.) Ő az emberekhez lett hasonló; a mi természetünket vette fel, nem az angyalokét.

— Miért nem váltotta meg őket is?

— Tulajdonképen nem tudjuk. Talán azért, mert azokat nálunknál tökéletesebbre teremtette az Isten. Vagy talán mert világosabban tudták, hogy mekkora rossz rejlik a bűnben. Vagy mert őket nem kísértette a rosszra senki. Minket a Teremtő az angyaloknál gyarlóbbaknak hagyott, mi nem kapunk annyit alkotó bőkezűségéből, többet adott ezért szeretetéből.

232. — Az embereket mind megváltotta?

— Ádámtól kezdve az utolsóig valamennyit. Mert azt akarta, — írja Szent Pál Timóteushoz — hogy minden ember üdvözljön s az igazság ismeretére eljusson. Hiszen egy az Isten s egy a közvetítő is az Isten és emberek között: az ember Krisztus Jézus, ki mindenkiért adta oda magát váltságul. (Tim. I. 2, 4—6.) Tehát egyetlen olyan bűnt sem találunk az emberek között, melyért Jézus meg ne halt volna, ki önmagát adta értünk, hogy meg-

váltson minket minden gonoszságtól s jócselekedetekre igyekvő tulajdon népévé tisztítson. (Tit. 2, 14.)

233. — Miért mondja akkor Szent Pál, hogy Ábrahám ivadékát karolta fel?

— Mert azt a levelet a zsidókhoz írta. A rómaiakhoz írt levelében ezzel szemben azt magyarázza a nagy apostol, hogy Jézus a második Ádám. Mert amint a bűn egy ember, Ádám által jött a világra, és a bűn által a halál, mely átment minden emberre, úgy a megigazulást, azaz a megszentelő kegyelmet is egy embernek, a második Ádámnak, Jézus Krisztusnak köszönjük mindannyian. (V. ö. Róm. 5, 12—20.)

— Egyszer már tetszett említeni, hogy Ádamtól kaptuk természetes emberfiúi, Jézustól viszont természetfölötti, fogadott istenfiúi életünket.

— Úgyvan! Jézus érdemei révén kiálthatjuk Isten felé: Atyánk! Mert újra fogadott fiai vagyunk! Ha pedig fiai, akkor örökösök is. Istennek örökösei, Krisztusnak pedig társörökösei. (V. ö. Róm. 8, 17.) Ez meg azt jelenti, hogy a Megváltó érdemszerző és kiengesztelő halála óta *jogunk* van a mennyországhoz, csak legyünk a kegyelem állapotában.

*

234. Amikor az Üdvözítő meghalt, lelke leszállott a pokol tornácába. A mennyország ugyanis Ádám bűnével bezárult az emberek előtt. Mindazok tehát, akik addig Isten szeretetében haltak meg, a pokol tornácába jutottak.

— Oda, ahol a csecsemők vannak?

— A szegény, kegyelem nélkül elhalt gyermekek a kisdetek pitvarában vannak, ahonnan nincsen szabadulás. A Jézus előtt meghalt szentek és jámborok nem itt voltak. Ezeknek helyét általában csak a pokol tornácának szoktuk nevezni. A Szentírás Ábrahám kebelének is mondja. Ide szállott Jézus lelke, hogy megvigye az ott várakozóknak a megváltás örömhírét. (Pét. I. 3, 18.)

- Meddig maradt Jézus közöttük?
- Valószínűleg feltámadásáig.
- És mi történt akkor a jó lelkekkel?
- A hittudósok közül többen azt állítják, hogy a pokol tornácában várták meg Jézus mennybe-menetelét, hogy azután mintegy díszkíséretet adva neki, vele együtt vonuljanak be az örök boldogság honába. Amíg azonban közöttük tartózkodott, imádandó teste a kereszten függött.

235. — Miért volt imádandó a teste? Hiszen nem élt?

— Igaz! Nem élt! De a halált az emberi lélek eltávozása okozta, az Istenség azonban vele egyesülve maradt és Jézus emberségének imádandó volta innen ered.

— A lelke is imádandó volt?

236. — A teste is, a lelke is, kiömlött vére is! A Második Isteni Személy a megtestesüléskor egyszerűsmindenkorra egyesült az ember Jézus egész természetével, és ez az egyesülés többé meg nem szakadt. Tehát szent, imádandó teste ott függött a kereszten. A zsidók pedig, hogy ne maradjanak a kereszten a testek szombatán, ... kérték Pilátust, hogy törjék meg azok szárcsontjait és vegyék le őket. Menének hát a katonák és az elsőnek ugyan megtörték lábszárait, és a másoknak is, kit megfeszítettek övele. Mikor pedig Jézushoz értek, látván, hogy ő már meghalt, nem törték meg lábszárait, hanem egyik katona lándzsával megnyitotta oldalát, melyből legottan vér és víz jött ki.

És aki azt látta, bizonyosságot tett róla, és igaz az ő tanúsága. És az tudja, hogy igazat mond, hogy ti is higgyetek. Mert ezek azért történtek, hogy beteljesedjék az Írás: Csontot nem fogtok törni benne. És ismét más Írás mondja: Látni fogják, kit döftek át. (Ján. 19, 31—37.)

Mikor pedig esteledett, jöve egy arimateai

gazdag ember, név szerint József, ki maga is tanítványa volt Jézusnak; ez Pilátushoz járulván, elkéré Jézus testét. Pilátus pedig csodálkozék, hogy már meghalt volna. És hivatván a századost, megkérdezé őt, csakugyan meghalt-e már? És midőn megtudta a századostól (Mk. 15, 44—45.), akkor megparancsolá, hogy adják ki a testet.

És vévén József a testet, tiszta gyolcsba takará azt és saját új sírboltjába helyezé, melyet kősziklába vágott vala; és nagy követ gördítvén a sírbolt ajtajára, elméne.

Ott voltak pedig Mária Magdolna és a másik Mária a sír átellenében ülven.

Másnap pedig... egybegyülnének a papi fejedelmek és farizeusok Pilátushoz mondván: Uram, emlékszünk, hogy ez a csaló még életében azt mondotta: Három nap múlva feltámadok. Parancsolt meg tehát, hogy őrizték a sírt harmadnapig, nehogy odamenvén tanítványai ellopják őt, és azt mondják a népnek: Feltámadt halottaiból, és az utóbbi ámtás rosszabb leszen az elsőnél. Mondá nekik Pilátus: Van őrsétek; menjetek, őriztétek, ahogy tudjátok. Azok pedig elmenvén, biztosíták a sírt őrséggel, miután lepecsételték a követ. (Mt. 27, 57—66.)

A feltámadás

237. — Nemde, Jézus pénteken délben halt meg és vasárnap hajnalban támadt fel?

— Úgy van!

— Miképen váltak mégis valóra szavai: hogy valamint Jónás három nap és három éjjel volt a hal gyomrában, úgy leszen az Emberfia a föld szívében három nap és három éjjel?

— A zsidók másképen számították az időt, mint mi. Ők a kezdő napot egész napnak vették, ugyanúgy a befejező napot is, habár az éppen szó-

banforgó esemény azoknak csak néhány órájára terjedt.

Jézust pénteken délután temették el. Ez a kezdő nap, melyet mindenki egésznek számított. Szombathoz nem fér kétség. Vasárnap hajnalban támadt fel. Ez a befejező nap, melyet ugyancsak egésznek vettek. Így jön ki az a három nap és három éjjel, melyről az evangélium beszél. (V. ö. Mát. 12, 40.)

238. — Azt tetszett a multkor mondani, hogy Jézus teste imádandó volt!

— Azt!

— Miért nem maradtak akkor ott Arimateai József és társai, hogy azt imádják?

— Meddig maradtak volna?

— Míg csak fel nem támad!

— Könnyű nekünk ma így gondolkodni, de bezzeg akkor ez senkinek sem jutott eszébe. Mi gyermekkorunk óta halljuk, hogy Jézus feltámadt, és fülünknek ez egészen természetesnek, magától értetődőnek hangzik, de az apostoloknak csak nagynehezen tudott a szóbanforgó igazság a fejébe menni.

Feltámadás?! Bár hittek benne, de mint valami nagyon messze, a világ végén időszerű elkövetkezésben, hogy azonban valaki önmagát feltámassza, az egészen hihetetlen dolognak tűnt fel előttük. Pedig Jézus alaposan előkészítette őket e szent valóságra.

Feltámasztott előttük halottakat, még a negyednapos és már oszlásnak indult Lázárt is, hogy meggyőződhesse nek a feltámadás mindenkor lehető voltáról... Ismételten megjövendölte saját feltámadását, olyan világosan és érthetően, hogy mindenki tisztában volt vele, mit beszél, még ellenségei is... Mindazonáltal nem bírták felfogni, hogy miképpen támadhasson fel valaki saját erejéből, mégha az maga Jézus is, miután testét annyira szétroncsolták, halálra gyilkolták. Könnyebb volt elhinni, hogy

valami rettenetes csalódásnak lettek áldozatai. Ki tudja, hogy miképpen kell értelmezni a názáreti próféta szavait? Ők azt hitték, hogy megtalálták a Mesiást, aki megalapítja Isten országát és Dávid trónjára ül, hogy onnan soha többé le ne lépjen, — de csalódtak! És most? Megadják földi maradványainak a végtisztességet, azután elmennek, hogy elsíriják bánatukat... A jámbor asszonyok majd még eljönnek, hogy bebalzsamozzák a Mester testét, ... azután vége! — Éppen ekkor következett a legnagyobb meglepetés.

239. Elsőnek Mária Magdolna riasztotta meg őket a hírrel, hogy a sír üres. Péter és János a helyszínre siettek. Magdolna igazát látták! Mi történt? Ki tudja? A többi asszony ugyan állította, hogy angyalokkal találkozottak, akik Jézus feltámadását hirdették, azt, hogy ne keressék az élőt a holtak között (Lk. 24, 5.), de ki hihet el ilyesmit?... Jeruzsálemben sem érdemes maradni! Kleofás és társa szomorúan útra keltek Emmausz felé. Jézus hozzájuk csatlakozott. Beszélt velük. Vigasztalta őket. De lelküktől annyira távol állott a gondolat, hogy az elhalt Mestert az élők között találják, hogy nem ismerték fel. Csak amikor este a szentáldozást nyújtotta nekik. Ezt mégsem tehette más! Megdöbbenetek! Ráismertek, de ő eltűnt szemük elől.

240. Azonnal visszatértek Jeruzsálembe, hol nagy örömben találták társaikat, mert valóban feltámadt az Úr és megjelent Péternek. (Lk. 24, 34.) Ők is elbeszélték, ami velük útközben és az emmauszi fogadóban történt. Még beszéltek, amikor megjelent közöttük Jézus és köszöntötte őket: Békesség nektek, én vagyok, ne féljete. Kik megrémülve és félve azt vélték, hogy lelket látnak. És mondá nekik: Miért zavarodtatok meg és miért támadnak ilyen gondolatok szíveitekben? Nézzétek meg kezeimet és lábaimat, hogy én magam vagyok; tapintsatok meg és lássátok, mert a léleknek húsa és csontjai

nincsenek, amint látjátok, hogy nekem vannak. És ezt mondván, megmutatá nekik kezeit és lábait. De mikor örömben még mindig nem hittek és csodálkoztak, mondá nekik: Van-e itt valami ennivalótok? Ők pedig elébe tévének egy darab sült halat és lépesmézet. És miután evett előttük, vévén a maradékot, nekik adá. (Lk. 24, 34—43.)

241. Jézus feltámadása az apostoloknak jót jelentett. Azt, hogy nem csalódtak; azt, hogy akiért elhagytak mindent, nem hagyta cserben őket; azt, hogy akinek odaszentelték egész életüket, valóban meg fogja szentelni őket; azt, hogy igazán megtalálták a Messiást, aki még a halál fölött is úr, és ez záloga országa el nem múlásának. Csupa jó dolog! És mégis milyen nehezen tudtak hinni! De miután meggyőződtek róla, hogy szeretett Mesterük tényleg visszajött az életbe, hitük oly erőre keményedett, hogy szinte semminek tekintették életüket érte adni, vérüket érte kiontani.

242. — Mégis hogyan történhetett, hogy Jézust, aki annyi ideig velük volt, csak oly nehezen ismerték fel?

— Ennek oka egyrészt, mint már mondtam, az volt, hogy Jézust halottnak tudták. Mi sem könnyen ismernénk rá az utcán szembejövő, jószímben levő barátunkra, akit csak röviddel előbb rettenetesen szétroncsolt testtel a ravatalon láttunk! Másrészt a feltámadás megdicsőítette az Üdvözítőt, és szeretett Mesterüket azelőtt nem látták ilyen állapotban.

— Milyen a megdicsőült test?

— A dicsőséges feltámadás négy csodálatos tulajdonságot kölcsönöz a testnek. Az első ezek közül az átszellemült ragyogás, melyre utalva mondta egy ízben Jézus: Akkor az igazak fényleni fognak, mint a nap, Atyjuk országában. (Mt. 13, 43.) Jézus teste ilyené lett.

A második rendkívüli tulajdonság, mely az

apostolokat meglepte, Jézus testének mozgékony-sága volt. Megjelent előttük és eltűnt, áthatolt zárt ajtókon, egyszóval egészen úgy viselkedett, mintha szellem volna. Azért is szólította fel őket, hogy tapintsák meg húsát és csontjait, amikkel a szellemek nem rendelkeznek, és lássák be, hogy igazi teste van, nem úgy, mint valami hazajáró léleknek vagy kóbor szellemnek.

Jézus teste a feltámadás után harmadszor nem szorult táplálékra, italra, nyugalomra. Egyszer ugyan evett még az apostolok előtt, de legkevésbé sem éhségből, hanem egyedül, hogy őket ezáltal is meggyőzze.

A megdicsőült test végül nem ismer betegséget, fájdalmat, szenvedést. Jézus a feltámadásban minden sérüléséből kigyógyult. Az őt nagy sebhelyet ugyan tovább viselte, de nem mint fájdalmak forrását, hanem mint az elszenvedett nagy harcnak diadaljelvényeit.

243. — Miért nem jelent meg Jézus a farizeusoknak is? Vagy a híveknek?

— Az utóbbiaknak megjelent. Több mint ötszázan voltak akkor együtt Galileában egy hegyen. (Kor. I. 15, 6.) A farizeusoknak pedig azért nem jelent meg, mert rosszakaratúak voltak és úgy sem hittek volna benne. Egyiküknek azonban megjelent: Saulnak. Mert jóindulatú volt. Meg is tért e látomása nyomán és Jézus leglelkesebb apostola lett, akit ma Szent Pál néven ismerünk és tisztelünk. (Kor. I. 15, 3—11.)

244. Föltámadását követő negyvenedik napon kivezette Jézus tanítványait az Olajfák hegyére, megáldotta őket, azután szemük láttára felemelkedett az égbe... ott ül a mindenható Atya jobbjára felől.

— Hogy értsük a Hiszekegy e szavait?

— Képletesen. Általuk csak emberi módon akarjuk kifejezni az igazságot, hogy Jézus Krisztus,

mint ember is résztvesz a világ kormányzásában: mintegy jobbkeze a mennyei Atyának.

— Miért nem maradt inkább közöttünk?

— Kérdésedre ő maga adta meg a választ. Jobb nektek, mondta tanítványainak, hogy én elmenjek; mert ha el nem megyek, a Vigasztaló nem jövend tihozzátok; ha pedig elmegyek, el fogom küldeni őt. (Ján. 16, 7.) Azonkívül Atyám házában sok lakóhely vagyon... megyek helyet készíteni számotokra. (Ján. 14, 2.) Fordítsd tehát tekinteted az örök haza felé és keresd az odafent valókat, ahol az Isten jobbján ülő Krisztus vagyon. Az odafent való dolgokat keresd és ne a földieket (Kol. 3, 1—2.), mert nincsen itt maradandó lakásod.

Jézus Szíve

245. Jézus Krisztust igazán nem ismerheti, aki szent Szívének titkaiba bele nem hatolt... Csodatevő ereje: mindenhatósága — kápráztató bölcsesége: mindentudása — büntelen élete: feddhetetlensége — odaadó szenvedése: önfeláldozása — imádandó fensége: istensége, oly magasan fölbenk emelik őt, amint fejünk felett sziporkáznak a csillagok. Ott fent fénylenek a portól, sártól, piszoktól mentes régiókban, csodáljuk, bámuljuk őket, gyönyörködünk ragyogásukban, de ugyan ki kötött közülünk velük barátságot? Kinek jutott valaha is eszébe, hogy közéjük törekedjék, hogy ott fent akarjon tündökölni, hozzájuk hasonlóan? Más világ az övék és más a mienk. Ők nem jönnek ide ázni, fázni, hóban, porban, esőben, sárban gázolni, mi sem mehetünk oda keringeni, vonzani, taszítani, csillogni, izzani. Ha csak a legkisebb is közülük ide jönne, felperzselné lángjaival apró kis világunkat, ha együnkünk is oda feljuthatna, már útközben jéggá fagyna.

Ilyen az Isten is hozzánk hasonlítva. Végtelen,

felfoghatatlan, kimeríthetetlen, megérthetetlen, lenyűgöző, — akinek közelében természetes mivoltunkban szertefoszlanánk, eltűnnénk a semmiségbe, mint szappanbuborék. Tudja ezt a Mindentudó! Azért mikor gyarló emberi mivoltunkhoz közelített, hatalmát, erejét, tudását, felségét gondosan elrejtette szívébe.

Ebből az emberi istenszívből sugárzik azóta felénk minden, ami isteni. Oly érthetően, oly kedvesen, oly vonzóan, oly utánzásra hivatkozóan, oly melegen, annyi szeretettel!

Jézus egész — szinte érthetetlenül csodálatos — életének titka szívében rejlik, szeretetében. Aki megsejtette szeretetét, az kezdi felfogni életét, az elkezd hozzámelegedni, az elindult az úton, hogy lassan krisztusivá alakuljon.

246. Soha senki többetmondóan nem jellemezte a szeretetet, mint Szent Pál. A szeretet — írja a nagy apostol — türelmes, nyájas; a szeretet nem féltékeny, nem cselekszik rosszat, nem fuvalkodik fel, nem nagyravágyó, nem keresi a magáét, nem gerjed haragra, nem gondol rosszat, nem örvend a gonoszságnak, de együtt örvend az igazsággal; mindent eltűr, mindent elhisz, mindent remél, mindent elvisel. (Kor. I. 13, 7—4.) Ilyen sokoldalúan tökéletes Jézus Szívének szeretete.

Szeretete vonzotta közibénk: mert úgy szerette Isten a világot, hogy az ő egyszülött Fiát adta, hogy mindaz, aki őbenne hisz, el ne vesszen, hanem örök élete legyen. Mert nem azért küldötte Isten az ő Fiát e világra, hogy elítélje e világot, hanem hogy üdvözüljön a világ ő általa. (Ján. 3, 16—17.)

Szeretet sugallta ajkaira szebbnél-szebb tanításait: És kiszállván (a csónakból), látá Jézus a nagy sereget, és megkönyörült rajtuk, mert olyanok valának, mint a pásztor nélkül való juhok, és kezdé őket sok mindenre tanítani. (Mk. 6, 34.)

Szeretete töltötte el irgalommal, hogy bűnö-

ket bocsásson. Gondolj a tékozló fiúról szóló példabeszédre, melyben a mennyei Atyát képviselő ember összecsókolja bűnbánó fiát. (V. ö. Lk. 15, 20.)

Szeretete vitte rá, hogy időt nem kímélve gyógyítsa a betegeket: És körüljára Jézus minden várost és falut, tanítván zsinagógáikban, és hirdetvén az ország evangéliumát, és meggyógyítva minden betegséget és minden nyavalyát. Látván pedig a sereget, megkönyörüle rajtuk, mert el valának gyötörve... (Mt. 9, 35—36.)

Szeretete acélozta tagjait, hogy elviselje értünk a megváltó kínokat: mivel szerette övéit, kik a világban valának, mindvégig szerette őket. (Ján. 13, 1.)

Szeretete bilincseli le az Oltáriszentségbe: mert nem akart árván itt hagyni bennünket. (Ján. 14, 18.)

A legmeghatóbb pedig kétségkívül, hogy Jézusnak eme irántunk sugárzó felette nagy szeretetét semmivel sem érdemeltük ki. Szeret minket, de nem mintha mi szerettük volna őt, hanem mivel ő előbb szeretett minket. (V. ö. Ján. I. 4, 10.)

Ennek a sokféle odaadó, tanító, megbocsátó, gyógyító, megváltó és tápláló szeretetnek székhelye pedig keblében dobogó, érettünk lándzsával átdöfött Szíve.

247. — Azt állítja egyik osztálytársam, az, akinek atyja orvostanár, hogy a szívnek semmi köze a szeretethez!

— Hanem?

— A szeretet, mint minden más érzelem az idegrendszerben gyökerez, az agyban, és nem a szívben.

— A doktorok ezt állítják és bizonyára igazuk van. Mindazonáltal az agyvelőről nem írtak verset. Az egész világ lírai költészetének középpontjában egyedül a szív áll és nem az idegrendszer.

Ámor nyilait a szívbe lövi; akit szeretünk,

annak odaadjuk szívünket; jer szívemre, eszem a szívedet, édes szívem, fakad ajkunkról; ha bánat ér, szívünket fájlaljuk, szívünk meghasadása miatt siránkozunk; és akik szeretnek és szerettek, sohasem küldenek egymásnak írásban vagy képben kis agyvelőket, hanem szívet. A szerelem óráiban nem fejüket fogdossák az emberek, nem is agyukra gondolnak, hanem kezüket szívükre szorítják.

Jézus Szívével is csak így áll a dolog. Az Üdvözítő egészen emberi módra beszélt, úgy, mint a nagy tömegek, és azért egészen helyesen szívére utalt, mint ahonnan, a közhit szerint, a szeretet forrászik. Tiszteljéd és imádd azért bátran és minden aggodás nélkül Jézus szent Szívét, mint istenemberi szeretetének jelképét. Ezt kéri Jézus tőlünk, de ha nem is kérné, imádandó az ő Szíve önmagában is!

248. — Miért imádandó Jézus Szíve?

— És te ezt kérded? Nem emlékszel már, mit beszéltünk az Üdvözítő szent testével kapcsolatban? Nemde, azt mondtam akkor, hogy a szent test imádandó, mert azzal a Második Isteni Személy egyszerűsmindenkorra elválaszthatatlanul egyesült. Ugyanez áll Jézus Szívére is.

— És mikor mondta Jézus, hogy Szívét tiszteljük?

— Még mikor a földön járt! Vagy talán nem emlékszel szavaira: Tanuljatok tőlem, mert szelíd vagyok és alázatos szívű. (Mt. 11, 29.)

Felszólítása az apostoli idők óta nagy számmal talált követőkre. Mindig éltek az Anyaszentegyházban lelkek, kik különös módon vonzódtak a szent Szívhez. Tudjuk Szent Ágostonról, Szent Bernátról, Szalézi Szent Ferencről, Szent Gertrúdról, Szent Mechtildisről, Boldog Szűzó Henrikről és még sok-sok jeles egyénről, hogy bensőséges szeretettel tisztelték Jézus Szent Szívét. Mégis e tisztelet Alacoque Szent Margit óta († 1690-ben) vett nagyobb lendületet.

249. Nevezett apáca Franciaország kicsiny városában, Paray-le-Monial-ban élt. 1675 június 16-án, Úrnap nyolcada alatt az Oltáriszentség előtt imádkozott. Akkor megjelent neki az Udvözítő és feltárta előtte keblét, úgyhogy Szíve láthatóvá lett.

Ott sugárzott előtte a szent Szív. Oldalában a lándzsa szakította sebbel, körülvéve a töviskoronával. Fent a kereszt nőtt ki belőle és e körül bőségesen törtek elő az isteni szeretet lángjai. Jézus Szívére mutatott és megszólalt:

Nézd a szívemet! Azt a szívet, mely az embereket annyira szeretle! Mely, hogy szeretetének letagadhatatlan jelét adja, nem kímélte erőit, hanem tökéletesen felemésztette magát! És mégis! Az emberek nagyobb részéről csak hálátlanságot tapasztal, sőt akárhányan a szeretet e szentségében — a kitett Oltáriszentségre utalt — szentségtöréssel meg gyalázatokkal bántalmazták...

Ez okon felszólítalak, hogy az Úrnapja nyolcadát követő pénteket szenteljétek különös módon szívem tiszteletére. E napon járuljatok a szentáldozáshoz, ama megbántások megkövetésére, melyeknek szívem e szentségben állandóan ki van téve.

Igérem, hogy szívem szeretetének bőséges áldását osztom ki azoknak, akik a tőlem kívánt engesztelő tiszteletben részesítenek, vagy előmozdítják, hogy mások abban részesítsenek.

Az Udvözítő kérését teljesítette az Anyaszentegyház. Úrnapjának nyolcadát követő pénteken ünnepeljük Jézus Szent Szívét. A hívek milliói járulnak az engesztelő szentáldozáshoz, és élnek Jézus megígért bőségesebb kegyelmeitől erősítve buzgóbb hitéletet.

250. — De mi nemcsak Jézus szent Szívének ünnepét, hanem minden hónap első péntekét megtartjuk!

— Az első-péntek ünneplése engesztelő szentáldozással kapcsolatban ugyancsak az Úr Jézus kívánságára jött szokásba. Ő ugyanis megígérte,

hogy mindazoknak, akik kilenc egymásra következő hónap első péntekén azzal a szándékkal járulnak a szentáldozáshoz, hogy Szent Szívét az Oltáriszentségben elszenvedett bántalmazásokért megengessz-
teljék, — megadja a jó halál kegyelmét!

— Az ilyenek nem fognak elkárhozni?

— Akik a most említett, úgynevezett nagykilencedet elvégzik, Jézus kegyes ígérete folytán bizton remélhetik, hogy a halál a megszentelő kegyelem állapotában találja őket.

— Akárhogy éltek?

— A nagykilenced buzgó végzői remélhetik, hogy a Szent Szív kitüntető kegyelme folytán *tisztességesen* élnek majd, és ha emberi gyarlóságból vétkeztek, bűneiket meg fogják bánni!... Nagy kegyelem! Nem csodálkozhatunk, hogy évente sok-sok millió lélek végzi a nagykilencedet, sőt hogy sokan, amint nálatok is szokássá lett, évről-évre minden első-pénteken a szentáldozáshoz járulnak.

251. Jézus Szívéből az emberiségre mérhetetlen sok áldás fakadt. Tulajdonképen minden, amit e könyvben találsz, a Szent Szív adománya. Erre a rengeteg, elsorolhatatlanul sok kegyelemre gondol az Anyaszentegyház, amikor Jézus szent Szívének miséjében a prefációt énekli.

Éppen ezért méltó és igazságos, illő és üdvös-séges, — hangzik az ének — hogy mindenkor hálát adjunk szentséges Urunknak, mindenható Atyánk-nak, örök Istenünknek, ki azt akarta, hogy keresz-ten függő Egyszülöttjét a katona lándzsája által-verje, hogy az ilymódon felnyitott Szív, mint az isteni bőkezűségnek szent kincstára a könyörület és kegyelem valóságos áradatát öntse le ránk. És hogy az a Szív, mely sohasem szűnt meg szeretetből irán-tunk lángolni, a jámboroknak nyughelye, a bűn-bánóknak pedig tágra nyitott menedék lehessen.

Minden őszinte Jézus Szíve-tisztelő ismételten tapasztalta e Szív bőséges áldását. Azért, ha lelked

valaha szomjazik, menj bizalommal Jézushoz és igyál kegyelmeinek üdítő forrásaiból.

Mert aki szomjazik, szólít fel saját személyében, jöjjön hozzám és igyék, hogy felfakadjanak lelkében az élő vizek. Ezt pedig a Szentlélek kegyelmeiről mondta, melyet elnyernek majd mindazok, akik Benne hisznek. (V. ö. Ján. 7, 38—39.)

III. RÉSZ:

BESZÉLGETÉSEK

A MEGSZENTELŐRŐL

A Szentlélek eljövedele és kegyelme

252. A távozó Udvözítő ismételtén beszélt az apostoloknak a Szentlélekről, az Igazság Lelkéről, akit majd az Atya az ő nevében küld. Aki megtanítja őket mindenre és eszükbe juttatja mindazt, amit mondott nekik. (Ján. 14, 26.) És a Vigasztaló nem rövid időre jön, hanem velük marad mindörökké. (Ján. 14, 16.) Meg is hagyta nekik, hogy ne távozzanak Jeruzsálemből, hanem várják be ott az Atya ígérését. (Ap. csel. 1, 4.)

Jézus mennybemenetele után az apostolok híven teljesítették Mesterük parancsát és Jeruzsálemben vártak, állhatatosak lévén mindnyájan egy szívvel-lélekkel az imádságban. Midőn pedig elérkezett pünkösöd napja, mindnyájan együtt valának ugyanazon helyen és hirtelenül zaj támadt az égből, olyan, mint a heves szélvész zúgása s betölté az egész házat, ahol ültek. Majd pedig szétoszló nyelvek jelenének meg nekik, olyanok, mint a tűz s leereszkedék mindegyikükre. Ekkor mindnyájan betelének Szentlélekkel s beszélni kezdtek különféle nyelveken, amiképen a Szentlélek adta nekik, hogy szóljanak. (Ap. csel. 2, 1—4.)

253. — A Szentlélek a Jordán folyónál galamb képében ereszkedett Jézusra. Miért nem jött el most is ilyen szelíden?

— A galamb a szeretetnek, békének jelképe. Nem is fejezett ki akkor mást, mint hogy Jézus az Atyának szeretett Fia, akiben néki kedve telik. De most mint a világot meghódításra sarkalló erő, mint világot átalakító szélvihar jött, mint tűz-világosság, hogy megvilágosítsa az apostolok lelkét, eszükbe

juttassa Jézus valamennyi tanítását, azután pedig általuk fáklyázza be az utat azoknak, akik a pogányság sötétségében és a lelki halál árnyékában ülnék. (V. ö. Lk. 1, 79.)

— És a nyelvvalak?

— Hogy miért ereszkedett alá nyelvek alakjában? Ez azonnal megnyilvánult, amennyiben meghozta Szent Péternek és társainak a nyelvek adományát: és egyszerre különféle nyelveken kezdtek beszélni. A zúgásra pedig a ház köré csoportosult a zarándokok tömege, akik az ünnepre gyűltek egybe a világ minden tájáról: pártusok, médek, elamíták, Mezopotámiának, Judeának, Kappadóciának, Pontusnak, Ázsiának, Frigiának, Pamfiliának, Egyiptomnak és a Cirene körüli Líbia részeinek lakói, a Rómából való jövevények, zsidók és prozelíták is, krétaiak és arabok, mind a maguk nyelvén hallották őket, miképen dicsőítik Istennek nagy tetteit. (Ap. csel. 2, 9—10.)

254. A Szentlélek eljövetele nagy esemény volt: nem kisebb nap, mint az Anyaszentegyháznak születésnapja. Leereszkedett az a hatalmas nagy Lélek, mely hivatva volt Krisztus titokzatos testét, az Anyaszentegyházat éltetni. (Kol. 1, 24.) Megvalósult az igazság, melyet Krisztus Urunk a szőlőtőről vett hasonlattal értelmezett.

Én vagyok a szőlőtő, — mondta akkor — és Atyám a szőlőműves. Minden szőlővesszőt, mely énrajtam gyümölcsöt nem hoz, lemetsz és minden gyümölcstermőt megtisztogat, hogy többet teremjen... Miként a szőlővessző nem tud gyümölcsöt hozni önmagától, ha nem marad a szőlőtőn: úgy ti sem, ha énbennem nem maradtok. Én vagyok a szőlőtő és ti a szőlővesszők. Aki énbennem marad és én őbenne, az bő termést hoz; mert nálam nélkül semit sem teremhettek. (Ján. 15, 1—5.)

A szőlőtőből folytonosan áramlik az éltető erő a vesszők felé, hogy magukhoz illően nőhessenek,

zöldeljenek, gyümölcsözzenek. Amely vessző nem kap többé a tőnek édes nedvéből, az terméketlenné lesz, elhal és leszárad. A szőlőtő a maga életéből küld valamit vesszőibe, de csak addig, míg vele össze vannak növe. A levágott, tőtől elválasztott vessző sorsa: tűzrevaló rözse.

A Szentlélek, a Vigasztaló az a titokzatos élet-erő, melyet Jézus, a tő, tagjaiba, a hívőkbe küld. Azért is mondta tanítványainak az utolsó vacsorán, hogy eljövend a Vigasztaló, akit ő küld nekik az Atyától. (V. ö. Ján. 15, 26.)

255. Ugyanezt az igazságot más példával is megvilágítva találjuk a Szentírásban. Azt olvassuk, hogy Krisztus az Egyház feje (Ef. 5, 23; Kol. 1, 48.), a hívek ellenben a tagok. Krisztus a fej, akitől van az egész testnek az egybeerősítése és egybekötése minden összekötő íz közreműködésével, mindenegyes tagra kimért tevékenységben; így történik azután a test növekedése a maga épülésére a szeretetben. (Ef. 4, 15—16.)

Hogy valaki ennek a titokzatos testnek tagjává lehessen, újra kell születnie a Szentlélektől. Ezt már Nikodémusnak megmagyarázta Jézus, de Szent Pál is beszél róla. Mert amint a test egy, — írja a korinthusi híveknek — bár sok tagja van, a testnek pedig minden tagja, bár sok, mégis egy test: úgy van Krisztus is. Ugyanis mi mindnyájan egy Lélekkel — t. i. a Szentlélekkel — egy testté kereszteltettünk, akár zsidók, akár pogányok, akár szolgák, akár szabadok, és mindnyájan egy Lélekkel itattattunk. (Kor. I. 12, 12—13.)

A Krisztusban hívők tehát, bár sokan vannak, mint a tagok vagy sejtek, mégis csak egy testet alkotnak, Jézus titokzatos testét, melynek feje maga az isteni Udvözítő, és melyet a belőle kiáradó erő, a Szentlélek éltet, hasonlóan az emberi lélekhez, mely testünket összetartja és élleti. Amely tag a testtől elválik vagy amelyet többé nem éltet a Lélek, az

elhal és tönkremegy. Jézus titokzatos testével is csak úgy van, mint az emberi testtel.

256. Aki a Szentlélekkel töltekezett, általa a keresztségben újra született, annak egész belső mivolta átalakult: az Isten szolgájából fogadott fiává lett. Mert akiket az Isten Lelke — a Szentlélek — vezérel, azaz éltet, mindazok az Istennek fiai. Nem vették ugyanis a szolgaság lelkét, hogy ismét csak féljenek, — mint az ószövetség folyamán — hanem vették a gyermekfogadás lelkét, amelyben azt kiáltjuk: Abba! (Atyánk!) Maga a Lélek tesz lelkünkkel — a keresztség alkalmából lelkünkbe nyomott eltörölhetetlen jellel — együtt bizonytságot, hogy az Istennek fiai vagyunk. Ha pedig fiai, akkor örökösei is: Istennek örökösei, Krisztusnak pedig társörökösei (v. ö. Róm. 8, 14—17.), más szóval jogosultak a mennyország örömeire.

257. Ezt az átalakulást a megszentelő kegyelem idézi elő a lélekben, az a nagy kegyelmi ajándék, melyet Szent Péter részesedésnek nevez Isten természetéből. (Pét. II. 1, 4.) Nélküle az ember Isten előtt csak szolga. Gazdájától, a Teremtőtől csak bért érdekelhet. Csupán a cselédlakást igényelheti. A vásárnapi kimenőt. Nem kérhet részt ura örömeiből. — Mindezt pedig nekünk, földi lényeknek a mi természetes világunk, a föld adja. Itt a bérünk: amit eszünk, iszunk, amivel ruházkodunk. Itt a cselédlakásunk, falvaink, városaink. Itt pihenhetjük ki fáradalmainkat, vasárnap és ünnepnap. Az a mi szórakozásunk, amit nekünk e világ nyújthat. Többet nem követelhetünk.

Ha azonban megkeresztelkedtünk, ha kiáradt reánk a Szentlélek, hogy Jézus titokzatos testének tagjaihoz hozzáfűzzön, visszanyertük a fogadott fiúságot és Isten Fiának Lelke költözött szívünkbe, aki által Isten felé azt kiálthatjuk: Mi Atyánk! (V. ö. Gal. 4, 6.) A fiút pedig cselekvésében nem szolgálélek hajtja, nem félelemből dolgozik Atyjának,

hanem szeretetből. A szeretetnek viszont semmiféle bér sem lehet ellenértéke. Az Atya nem is fizeti fiát, hanem egyszerűen örökösévé teszi, azt mondja neki: mindenem a tied. A Szentlélek kegyelme által fogadott fiai és ezért örökösei lettünk Istennek, örököljük azt, ami az övé, a mennyországot és társörökösei Jézusnak, azaz abban a dicsőségben részesülünk, melyben Ő, — feltéve természetesen, hogy nem helyezkedünk szembe örökbefogadó Atyánk akaratával halálos bűn által. Mert megszentelő kegyelem és halálos bűn nem férnek meg egyazon lélekben.

258. — Ezt én is meg tudom magyarázni!

— Hogyan?

— Nem lehet Isten barátja, aki ellene fordult.

— Igen, helyes! A halálosan bűnös elfordul Istentől. Elhagyja mennyei Atyjának szent akaratát, felmondja a barátságot, megtagadja a fiúságot és a maga kedvtelését követi. Vétkes cselekménye megfosztja őt a megszentelő kegyelemtől, ami által lenyesett venyigéhez, amputált taghoz lett hasonló.

259. — De azért meglátszik rajta, hogy a Szentlélek kegyelme folytán Jézus titokzatos testének tagja volt?

— Meg! Mert a keresztség eltörölhetetlen jelet hagyott lelkén. A tövéről leszakadt rőzsének belső felépítése is elárulja, hogy mihez tartozott: vadszöllőhöz vagy nemes alanyhoz. Így van az emberrel is.

260. — És aki sohasem tartozott Jézus testéhez?

— Az csak vadszöllő, mely nemes gyümölcsöt nem, hanem csak bogyókat terem. Azért mondja az Udvözítő, hogy nála nélkül semmit sem tehetünk, semmit, ami nemes töből sarjadt venyigéhez illő volna, mert hiányzik hozzá a segítő kegyelem.

— A megszentelő kegyelem által...

— Újra születünk! Jézushoz kapcsolódunk!

Titokzatos testének tagjaivá, Isten örökbefogadott fiaivá leszünk! A segítő kegyelem pedig képesít, hogy újjászületett, megnemesedett mivoltunkhoz méltó, nemes gyümölcsöket teremhessünk, valóban örök jutalomra érdemes cselekedeteket vihessünk végbe.

— Nem érezzük a segítő kegyelem áramlását?

— Legtöbbször észrevétlenül érinti lelkünket. Megvilágosítja értelmünket, hogy hitigazságainkat mélyebben megérthessük, talán miközben valami jót olvasunk, látunk vagy hallunk, vagy ettől függetlenül. Máskor a rosszról szerzett tapasztalataink is a kegyelem erejével hatnak, mert visszariasztanak. E közben mindenkor akaratainkra is erősítőleg hat, hogy valóban elkerüljük a rosszat és megtegyük a jót.

Akárhányszor azonban észrevesszük a kegyelem sugárzását és felfigyelünk a lelkünkben felvilanó szép és jó gondolatokra, melyek örömmel töltenek el, a jámbor, édes érzelmekre, melyek esetleg imáinkat követik vagy valamely szentség buzgó felvétele után töltik el lelkünket.

A segítő kegyelem jön-megy. Olyan mint a lágy szellő. Nem tudjuk honnan jön és merre száll, mondja maga az Üdvözítő, (Ján. 3, 8.) de mindig azért érinti lelkünket, hogy Isten fogadott fiaihoz illő, nemes, természetfölötti értékkel bíró legyen tettünk.

261. A megszentelő kegyelem ezzel szemben állandóan lelkünkben van és *folytonosan képesít természetfölötti cselekedetekre, nevezetesen a három isteni erényre, a hitre, reményre és szeretetre, azonkívül a négy sarkalatos erényre, az okosságra, igazságosságra, mértékletességre és lelki erősségre.*

— A megszentelő kegyelemmel természetfölötti életet kapunk...

— Úgy van! Az éppen elsorolt hét erényre irányuló képességgel pedig azt az erőt, hogy a termé-

szetfölötti életet valóban élhessük. Mert mit érne istenfiúi életünk, ha mennyei Atyánkat nem szeret-hetnők? Mit nyernénk azzal, hogy Jézus társörökösei lettünk, ha a mennyországot nem remélhetnők? Mit használna mindez együttvéve, ha nem tudnánk hinni? Az okosság, igazságosság, mértékletesség képessé tesz a jóra, a lelki erősség a kitartásra. A négy sarkalatos erény együttvéve, hogy a megszen-telő kegyelmet el ne veszítsük...

262. — Hogyan vétekezhetünk mégis?

— Mert az elsorolt kegyelmek csak képessé-get adnak, de nem kényszerítenek. Olyanok, mint az érzékek. Akinek jó a szeme, még nem kénytelen nézni: behúnyhatja szemét. Akinek jó a füle, nem kénytelen hallani: befoghatja a fülét... Ugyanígy, akinek lelkébe a Szentlélek az elsorolt erényképes-ségeket helyezte, nem kényszerült, hogy szerintük cselekedjék.

263. — Értem már!... És a Szentlélek hét aján-déka?

— A lelkünkbe helyezett természetfölötti ösz-tönök szerepét töltik be.

A *bölcsesség* ajándéka által például ösztönösen vonzódunk Istenhez és fordulunk el e világnak min-den csalóka rangjától, címétől, hírnevétől, pompá-jától, fényétől.

Az *értelem* adománya nyilvánul meg benned is, mert ösztönszerűen érdeklődöl szent hitünk igaz-ságai iránt.

A *tudomány* adományát akkor érezzük, ami-kor egyes, addig nem hallott tanításokról ösztön-szerűen megérezzük, hogy jók-e vagy rosszak, hogy megegyeznek-e vagy sem hitünk igazságaival.

A *jámborság* adománya ösztönöz, hogy tisztel-jük és imádjuk Istent, mint legfőbb Urunkat, Terem-tőnket és Atyánkat.

A *tanács* ajándéka sarkall a jóra, a *lelki erős-ség* viszont a kitartásra, még természetes erőinket

esetleg meghaladó, súlyos körülmények között is.

— És a lelki erősség erénye?

— A képességet adja hozzá.

És végül az *Isten félelmének* ajándéka ösztönszerűen viszatart a rossztól, a bűntől.

264. — Mindenki megkapja a Szentlélek hét ajándékát?

— Aki a megszentelő kegyelemben részesült, az igen! De hány szegény embertestvérünk tengeti a földön szerencsétlen életét a nélkül, hogy egyszer is a kegyelem állapotába jutna.

— Ezeket nem predesztinálta az Isten!

— Kifejezésed nem szerencsés. Isten senkit sem predesztinál. Sem az örök kárhozatra, sem a boldogságra.

— De ha nem ad nekik kegyelmet?

— Annyi segítő kegyelmet mindenki kap, hogy általuk a megszentelő kegyelem állapotába jusson. Azután már az egyesektől függ, hogy e kegyelmeket felhasználják-e vagy sem.

— De ha a jó Isten előre tudja, hogy ki fog elkárhozni? Akkor miért ad neki kegyelmet?

— Nem jól képzeled a dolgot... A jó Isten legelőször azt tudja, hogy kiket fog megteremteni.

Azután azt határozza el, hogy mind e sok embernek milyen kegyelmeket osztogat ki. Mindenkinek annyit, amennyi elég, hogy általuk üdvözülhessen. Mert Isten egyikről sem akarja, hogy elveszzen, hanem valamennyiről, hogy örök élete legyen.

Harmadszor látja csak, hogy az egyes emberek miképpen használják fel a kegyelmeket. Kik működnek közre azokkal és kik nem. És végül, ennek a megismerésnek kapcsán határozza el, hogy kik üdvözülnek és kik jutnak az örök kárhozatra.

265. — Isten mindenkinek egyformán sok kegyelmet ad?

— Éppen nem! Csak Szűz Mária volt kegye-

lemmel teljes. A többi mind kevesebbet kapott, különféle mérték szerint.

— Ki kap többet?

— Akiról azt látja, hogy buzgóbban működik majd közre. A kegyelem Istennek drága ajándéka. A pénzt sem szívesen adjuk annak, akiről tudjuk, hogy elpocsékolja. Isten hasonlóan cselekszik. Akiról látja, hogy náluk a kegyelem nem lesz jó cselekedetek létrehozója, azoknak éppen csak a szükségeseket adja meg. Akiról viszont azt látja, hogy buzgón felhasználja adományait, annak többet juttat. Bővebben adja kegyelmeit azoknak, akiknek többre van szükségük. Több kegyelem kell pl. annak az atyának, akire 7 vagy 8 gyermek nevelését bízta, mint annak, aki csak egyet kapott. Több kegyelem kell a papi élethez, mint a világihoz. Több kell annak, akinek nagyobb a felelőssége.

— Az nem számít, hogy ki milyen szent?

— Számít, de az más mérték. Ez a szeretet mértéke, melynek nagysága szerint Isten kegyelmei is növekednek.

266. — Mit tegyek, hogy a lehető legtöbb kegyelmet elnyerhessem?

— Tőled telhetőleg tartsd meg a főparancsolatot. Ez a fő! Ha ezt megteszed, minden egyebet is megtettél, és beteljesedik rajtad, amit Jézus ígért: Ha valaki szeret engem, az én beszédemet megtartja; és Atyám is szeretni fogja Őt, és hozzája megyünk és lakóhelyet szerzünk nála. (Ján. 14, 23.) Másszóval Isten templomává leszel. Kell ennél több?

267. — ... Igaz az, hogy a kegyelem él?

— Igaz! Helytelen fogalmat alkot magának róla, aki azt holt anyaghoz, talán valami édes folyadékhoz vagy hideg csillagfényhez hasonlítja. A kegyelem nem ilyen. Képzeltethjük ugyan ragyogásnak, menyegzős ruhának, királyi koronának, de képzeljük ilyenkor azt is hozzá, hogy az lelkünket

úgy járja át, mint testünket a vér. Vér nélkül halott-halványak volnánk. Külsőnk élő színezetét a vér adja. Vagy hasonlítsd a madárcák pompás tollazatához, mely szépíti, díszíti külsőjüket, de nem úgy, mint a ráncbuzott ruha, hanem élő szépséggel. A kegyelem lelki élet, természetfölötti életerő, melyet erényes cselekedeteink növelnek, fejlesztenek, erősítenek, hasonlóan a munka és sport által kiművelt izmainkhoz.

268. — Hány éves korunkig fejlődik bennünk a kegyelem?

— Miért gondolod, hogy egyszer megszűnik növekedése?

— Mert az izmok sem erősödnek örökké.

— A hasonlatokra azt szokták mondani, hogy sántítanak: hiszen csak hasonlatok és nem azonosságok. Az izmokról vett értelmezésem sem fejezi ki a kegyelem természetét teljes hűséggel. Mert míg az izmok bizonyos korig erősödnek és az öregkorral elernyednek, addig a kegyelem lelkünkben halálunk pillanataig növekedhetik, éljünk bár száz évig.

— És ha valaki sokáig, talán ötven évig halmozta magában a kegyelmet és akkor halálosan vétkezik, mindent elveszt?

— Sajnos, mindent!

— Szerencsétlen! Akkor előről kezdheti!

269. — Igazad van! Szerencsétlen, aki halálosan vétkezik. De Isten irgalma folytán nem kell előről kezdenie, mert az őszinte bánattal teljes szentgyónás visszahelyezi a kegyelemnek abba az állapotába, melyben bűne előtt volt, sőt még gyarapítja is azt.

— Ennek nagyon örülhetünk!

— Helyesen mondod! Ha a Szentlélek titokzatos működését lelkünkben és az Anyaszentegyházban végiggondoljuk, nem tehetünk egyebet.

Az Anyaszentegyház egységes

270. Jézus megváltói szerepének egyik főténykedése abban állott, hogy az emberiség legfontosabb kérdéseire meghozta a helyes választ. Tőle tudtuk meg, hogy a teremtéssel mi volt Istennek célja, hogy életünk útja hová vezet, hogy mit kell tennünk, hogy boldogság utáni vágyunk kielégülést nyerjen.

Tanításával megszabadította az emberiséget a szellemi homályból, és meghozta a jó hírt, az evangéliumot. Világtanító szerepét mennybemenetele után az apostoloknak kellett betölteni, elküldte ezért őket, hogy tanítsanak minden népet. (Mt. 28, 19.)

271. Az apostolok visszarettenhettek e feladat óriási felelősségétől, azért biztosította őket: A Vigasztaló pedig, a Szentlélek, kit az Atya az én nevemben küld, az majd megtanít titeket mindenre és eszetekbe juttat mindent, amit mondtam nektek. (Ján. 14, 26.)

És valóban! A pünkösdkor tűznyelvekben leereszkedő Szentlélek első szembetűnő tevékenysége abban jelentkezett, hogy az apostolok különféle nyelveken kezdtek szólni, és Szent Péter mindjárt kiment a világ minden tájáról összesereglett nép elé, hogy tanítson.

272. — Csak az apostolok tanítottak?

— Csak!

— De mi azt tanultuk, hogy rajtuk kívül mások is elnyerték a nyelvek adományát.

— Helyesen tanultátok. E kegyelem azonban nem azonos a küldetéssel. A tanításhoz még Jézusnak, a legfőbb tekintélynek küldetése szükséges, melyet ő csak az apostoloknak adott. A Szentlélek is csak őket tanította és nekik juttatta eszükbe mindazt, amit Jézus mondott.

Az Anyaszentegyházban egyébként sohasem taníthatott bárki. Jézus országában tekintélyelvűség van, amiért a tanítás az úgynevezett *tanító hivatal*

feladata, melyhez Szent Péter és az apostolok, haláluk után a római pápa és a vele egyetértésben élő püspökök tartoznak.

— De ha mások is tanítanak, mi lenne abból?

273. — A Szentlélek a tévmentesség kegyelmét, az igazi tekintélyelvűség alapját csak a tanító Egyháznak adja. Azért ha mások e hivatalt bitorolták, tanaikban tévedések voltak, melyek miatt eretnkségek hirdetőivé lettek.

— Egészen bizonyos, hogy az apostolok és utódaik nem tévedhettek?

— Bizonyos! Emlékezz Jézus szavaira: A Szentlélek az igazság lelke, aki azért jön, hogy tanítson és eszükbe juttasson. Milyen lehetne azonban az igazság lelke, ha megtűrné, hogy tanítványai valótlanúságot beszéljenek?... Ha Jézus nem helyezne súlyt arra, hogy Anyaszentegyházában csak igazságot hirdessenek, nem küldte volna el a Szentlelket azzal a megbízatással, hogy eszükbe juttasson. Nem kell észbe juttatni ott, ahol mindegy, hogy mit beszélnek.

Azonkívül Jézus a tanítással kapcsolatban a maga segítségét is megígérte, amikor kijelentette, hogy velük marad mindennap a világ végezetéig. (Mt. 28, 19—20.) Velük marad a tanításban! Csakis azért, hogy ne tévedjenek.

Miért kell a diáknak a sűgás? Nemde, hogy jól feleljen. Ha mindegy, hogy mit mond, nem szorul segítségre.

Jézus segítségét a világ végéig ígérte. A Szentlélekről is azt mondja, hogy velük legyen mindörökké. Tehát nemcsak Szent Péterre és társaira gondolt, hanem valamennyi utódjukra is, akik a szóbahozott időpontig élni fognak.

274. — Tudták az apostolok magukról, hogy tévmentesek?

— De mennyire tudták! Figyeld csak meg, hogyan beszéltek? Például amikor a főtanácsban

Jézus messiási voltát hirdették, e szavakkal bizonyították állításuk igazát: Ezeknek a dolgoknak tanúi vagyunk mi és a Szentlélek. (Ap. 5, 32.) Vagy amikor arról folyt a vita, hogy a keresztényeknek meg kell-e még tartani a zsidó szertartásokat, nemleges ítéletüket így erősítik: Úgy tetszett ugyanis a Szentléleknek és nekünk, hogy semmi további terhet ne rakjunk reátok. (Ap. 15, 28.)

275. Ennek megfelelően a keresztény hívek közt ősidők óta megtaláljuk a római pápa és a püspöki testület tévmentességébe vetett hitet. Vitás ügyekben Rómához fordulnak felvilágosításért. Ha onnan a válasz megjött, a vita véget ért, mert mint hitték, a pápa szája által Szent Péter szólott, és ha Róma ítélt, nincsen helye több vitának.

276. Ugyanilyen értelemben kívánják az egyetemes zsinatok egybehívását, vagyis a püspököknek, mint az apostoli testület utódainak gyűlését. A zsinaton imádság és tanácskozás után egyetértésben a pápával döntöttek. Unnepélyesen kihirdetett határozataikat mindig tévedéstől menteseknek tekintették.

Aki pedig a zsinatok döntését nem akarta elfogadni, nem maradhatott tovább az Anyaszentegyház tagja. Az ilyen leszakadt Jézusról, a szőlőtőről, megszűnt továbbra titokzatos testének tagja lenni, azt nem táplálta tovább a Szentlélek megszentelő kegyelmével.

277. — Miért kell a püspököknek zsinatba gyűlni, amikor az apostolok egyenkint is tévmentesek voltak?

— Apostolainak saját személyükre, mintegy kiváltságképpen biztosította Jézus e kegyelmet, sőt kiegészítette általuk a kinyilatkoztatást is. De utódaik csak testületileg, egyetértésben a pápával nyerték el a tévmentességet. Mindazonáltal mindenegyes

püspök a maga egyházmegyéjében hivatalból tanítója és őrzője az igaz tannak.

278. — Akárki kérdezhet valamit a pápától?

— Miért? Talán kérdezni szeretnél valamit?

— Szeretnék!

— Ugyan mit?

— Hogy valóban élnek-e más csillagokon is emberek, amint azt az egyik tanár úr állítja.

— Igen ám! De a pápa tévmentessége nem terjed ki mindenre! Jézus nem azt ígérte, hogy a Szentlélek tudakozó irodává avatja az apostolokat. Hogy a földhátán minden kérdésre hitelt követelő módon felelhetnek majd. A Megváltó csak azt ígérte, hogy az Igazság lelke eszükbe juttat mindent, amit ő tanított. Ezért a pápa sem tudna kérdésedre jobb feleletet adni, mint más tudós. Ő csak arra vonatkozólag tévmentes, amit Jézus tanított, az Udvözítő viszont azt tanította, amit hinnünk és cselekednünk kell, hogy a mennyországba jussunk. A tévmentesség kegyelme tehát kizárólag csak a hit és erkölcsbe vágó dolgokra vonatkozik.

279. És még ezekben sem bármikor tévmentes a pápa.

— Mikor nem tévmentes?

— Ha mint magánszemély beszél. Mert a pápa sincsen mindig hivatalban. A tévmentességet csak szent hivatalának gyakorlására kapta. Ezért csak akkor bírja e kegyelmet, ha mint az Anyaszentegyház legfőbb hit- és erkölcsstanítója, valamely igazságot ünnepélyesen és valamennyi hívét kötelezően — úgy szoktuk ezt mondani — *ex cathedra* kijelent.

280. — Nem lett volna egyszerűbb, ha az apostolok mindent leírnak? Akkor ma nem kellene egyebet tennünk, mint írásaikat megszerezni és mindenki a maga erejéből tisztába jöhetne mindennel.

— Elgondolásod csak elméletben szép. A gyakorlatban kivihetetlen. Sem az arámi, sem az ógörög,

sem a latin nyelvet ma már nem beszélik. Ezért az apostolok iratait ma vajmi kevesen értenék. A többiek fordításokra és azonkívül még bőséges magyarázatokra volnának utalva, mert annyi idő óta a szóhasználat megváltozott. Ki volna mármost esetekben az, aki egészen bizonyosan, mondjuk ki röviden, *tévmentesen* megmagyarázná, hogy az apostolok iratait hogyan kell érteni?

Krisztus Urunk előre látta ezt a nehézséget, és ezért nem írni, hanem tanítani küldte apostolait. Egyháza nem rég leírott, holt betűt hirdet, hanem ma is beszélt élő, eleven igéket. Úgy, amint a Szentlélek élő személy, és az általa lelkünkbe öntött kegyelem élő valóság, úgy az Anyaszentegyház tanítása is élő szó, melyet mindenki, aki hallja vagy olvassa, fáradság nélkül megérthet.

— De hiszen az apostolok leveleit és az evangéliumokat ma is értjük. Nem kellett volna egyebet tenniök, mint hogy többet és bővebben írjanak.

— Aki figyelmesen olvassa az általad említett iratokat, az igen hamar észreveszi, hogy bizony sok mindent nem ért, és ilyenkor el kell olvasnia a szent szöveghez csatolt jegyzetet is: a tévmentes tanító hivatal élő tanítását. Aki ezt elmulasztja, a Szentírás értelmezése közben súlyos tévedésekbe eshet, amint azt az eretnokségek példája bizonyítja. A tévtanítók mind a Szentírásból akarják állításaikat igazolni, de természetesen eredménytelenül.

281. — Mindazt, amit a tanító Egyház hirdet, közvetlenül a Szentlélektől tanulja?

— A Szentlélek csak arra ügyel, hogy amit az Anyaszentegyház a Szentírásból vagy hagyományból előad, azt tévedés nélkül tanítsa, és ha szükséges, világosabban magyarázza, meghatározza.

282. — A Szentírást már sokszor láttam, sőt olvastam is belőle, de a hagyományt nem tudom elképzelni.

— Ne is gondold azt valami könyvnek. A szent

hagyományt rengeteg mindenféle őrizte meg napjainkig. Régi feliratok, sírokra, házak falába vésve — képek a katakombák falán — régiségek — szent írók, egyházi tudósok feljegyzései — pápai és püspöki körlevelek — zsinatok határozatai — imák, hitvallások — a nép ajkán élő hit stb. sok minden, amit ha összegyűjtenénk, talán a világ legnagyobb múzeumára volna szükségünk, hogy elhelyezhessük.

— Miért nem adják ki nyomtatásban?

— Nem egyszer megtették már.

— Hány kötetet tesz ki?

— Nem olyan sok! Mert ne gondold, hogy minden ránk maradt emlék különböző tárgyú hagyományt őrizett meg. Ugyanazzal a hitigazsággal különféle emlékeken ismételten találkozunk. Akárhányszor ránk maradt valami írásban, képben; szoborba, kőbe vésve, és még ki tudná elsorolni hányféle módon. Azonkívül nem tartozik minden vallásos tárgyú emlék a szent hagyományhoz. Csak azt soroljuk ide, amit a hit és erkölcsre vonatkozóan Krisztus Urunk és az apostolok tanítottak, de le nem írtak.

283. — Amit leírtak?

— Az a Szentírásnak újszövetség néven általad is jól ismert része. A Szent István Társulat legújabb kiadásában két kis kötet. A három vastagabb az ószövetségi rész. A két rész együtt az emberiség legfontosabb könyve, mert azokat a közléseket tartalmazza, melyeket *Isten* számunkra tett.

Hogy pedig e fontos igazságokat tévedéstől mentesen írják le, a Szentlélek egyes kiválasztott embereket írásra sarkallt és munkájuk közben megvilágosított, hogy azt és úgy írják, amit Isten általuk leírni akart. A Szentlélek e titokzatos működését sugalmazásnak nevezzük.

284. A *sugalmazás* kegyelmében csak kevesen részesültek. Az a néhány szent író, akiknek a Szentírást köszönhetjük. A *tévmentesség* kegyelmét is

csak kevesen kapták, ha számukat az Anyaszentegyház híveinek többszázmillió tömegéhez hasonlítjuk. És mégis e keveseknek juttatott adománya által a Szentlélek olyan csodálatos hatást eredményezett, mely egészen egyedülálló a világon és biztosan felismerhetővé teszi azt a testet, melyet Ő éltet, t. i. Jézus titokzatos testét: az Anyaszentegyházat.

285. Az Anyaszentegyház sokmillió emberből áll, akik nemzetiségük, műveltségük, életmódjuk, vérmérsékletük és életkoruk szerint igen különfélék. Azonkívül nem is ugyanannak a történeti kornak gyermekei, mert hisz Jézus Krisztus óta idestova már húsz évszázad telt el. És mind e sok ember tökéletes *egységben* ugyanazt a hitet vallotta és vallja.

Azt tartja egy közmondás: ahány fej, annyi vélemény. Krisztus Urunknak a Szentlélek által éltetett testére ez nem áll. Abban fehérek és feketék, fiatalok és öregek, gazdagok és szegények, férfiak és nők, papok és világiak, tudósok és egyszerűek egyformán ugyanazt hiszik, azt t. i., amit az isteni Üdvözítő meg apostolai tanítottak és hirdettek.

Az Anyaszentegyházban ugyanannak a láthatatlan főnek, Jézusnak hódolnak mindnyájan. Ugyanannak a Szentléleknek kegyelme éltet mindenkit. Ugyanarra a látható főre, Szent Péterre, illetőleg utódjára, a római pápára figyelnek valamennyien. Ugyanazokat a szentségeket használják. Ugyanazokat a hitigazságokat vallják, ugyanazokat az erkölcsi törvényeket követik. Nagyobb és tökéletesebb egységgel sehol sem találkozunk a földön, mert nagyobb és tökéletesebb tekintélyelvűség nem lehetséges.

286. A felekezetek — a más vallások — közül egyik sem dicsekedhetik még hozzávetőleg sem ekkora egységgel. Ami igen természetes. Mert ahol nincsen

tévmentes tanító hivatal, legfőbb tekintély, miképen létesüljön egység a tanításban? Ahol nincsen központi kormányhatalom, miképen legyen egység a törvényekben? Ahol nincsen egységes papság, hogyan jöjjön létre egységes istentisztelet?

— Olyan fontos az, hogy meglegyen az egység?

287. Fontos, mert egy az Isten, aki csak egyféle kinyilatkoztatást adott. Egyféle kinyilatkoztatást, mely minden embert egyformán illet. Azért ami bűn ennek, az bűn amannak, az bűn mindenkinek. Amit hinni kell egynek, azt hinni kell mindenkinek. Egyformák a kötelességek és ugyanaz a mennyország vár mindenkire.

Ha az Anyaszentegyház egyedülálló egységét az emberi széthúzás, vélemény- és ízléskülönbségek szemszögéből nézzük, valóban el kell ismernünk, hogy csodálatos, emberi erővel el nem érhető ténnyel állunk szemközt és ebben kézzelfoghatóvá válik előttünk szent vallásunk isteni eredete, szinte nyilvánvalóvá a Szentlélek működése.

288. Csodálatos egységének köszönheti az Anyaszentegyház szilárdságát is. Sem üldözések: külső ellenség támadásai, sem eretnokségek: belső bomlasztó folyamatok nem tudták megingatni. Valósággal beteljesedett rajta, amit Krisztus Urunk Szent Péternek kijelentett: a pokol kapui sem vesznek erőt rajta.

Sziklaszilárdul erős az az alap, melyre építette: t. i. a Szentlélek működése folytán tévedéstől ment legfőbb tanító: Péter, majd utódja, a pápa.

Az Anyaszentegyház szent

289. — Mire gondolsz, ha azt hallod valakiről, hogy szent?

— Hogy az illető jó és hogy nincsenek bűnei.

— Nagyon helyes! És ilyen értelemben ki volt a legszentebb személy a földön?

— Kétségkívül az Úr Jézus.

— Eltaláltad. Őt már születése előtt szentnek nevezte az angyal. (Lk. 1, 35.) Tökéletesen büntelen életéről írta Szent Péter: Krisztus az, aki bűnt nem tett, sem álnokság az ő szájában nem találtatott. (Pét. I. 2, 22.) Jótetteit kimerítően elsorolni nem tudjuk (v. ö. Ján. 20, 30.), elég, ha szeretetére gondolunk, melyről Ő maga mondja, hogy nagyobb senkinek sincsen annál, mint aki életét adja barátaiért (Ján. 15, 13.), Jézus pedig odaadta. Ugyanígy kiviláglik szentsége engedelmességéből. Valósággal abból élt, hogy a legszentebb akaratot, Atyjának akaratát teljesítse. Az én eledelem az, — válaszolta tanítványainak — hogy annak akaratát cselekedjem, aki engem küldött. (Ján. 4, 34.) Minden emberi mértéket meghaladó módon büntelen volt és jó, tehát igazán szent. Szentsége annyira nyilvánvaló, hogy soha még ember a földön nem élt, aki Jézus tökéletes életét, életszentségét el nem ismerte.

Szépen jellemzi Jézus szentségét Szent Pál a zsidókhoz írt levelében: Mert illő volt, hogy ilyen főpapunk legyen, szent, ártatlan, szeplőtelen, bűnösöktől elkülönített és felségesebb az egeknél. (Zsid. 7, 26.) Valóban ez Jézus. Szent főpap, aki életének minden percét, szívének minden dobbanását arra fordította, hogy az emberiséget megszentelje. Ezért hirdetett oly csodálatosan szent tanokat az irgalomról, Isten és ember szeretetéről, alázatosságról, tisztaságról és megbocsátásról; ezért tanított imádkozni, bőjtölni, keresztet hordozni; ezért váltott meg a bűntől, érdemelte vissza a kegyelmet, küldte el a Szent-

lelket; ezért rendelte a szentségeket, elsősorban a keresztséget, gyónást és Oltáriszentséget; egyszóval azért jött a földre, fáradozott itt 33 évig és halt kegyetlen kínhalált, hogy mi is szentek lehessünk, amint mennyei Atyánk szent. (V. ö. Pét. I. 1, 16.)

290. Mennyországba távozóban, ott az Olajfák hegyén, tanítói hivatalához hasonlóan, főpapi tisztének gyakorlását is apostolaira bízta, amikor bensőségesen lelkükre kötötte, hogy *megkereszteljenek* minden népet az Atya, Fiú és Szentlélek nevében, hogy tanítsák őket megtartani mindazt, amit nekik mondott. (V. ö. Mt. 28, 19—20.)

291. Szent Péter tíz társával örvendező szívvel tért vissza a városba. Nem sokáig kellett várniok. Tíz nappal később eljött, akit Krisztus küldött: a vigasztaló Szentlélek, hogy Jézus titokzatos testét ne csak elevenítse, hanem meg is szentelje. A Harmadik Isteni Személy legott elevenített: papi lelkületet, apostoli buzgóságot élesztett. Szent Péter beszédet intézett a házuk körül tolongó tömeghez: Tartsatok bűnbánatot és mindenitek megkeresztelkedjék meg Jézus Krisztus nevében bűneitek bocsánatára: és megkapjátok a Szentlélek ajándékát. (Ap. 2, 37—38.)

3000-en követték felszólítását. Megkeresztelkedtek. Újraszülettek vízből és Szentlélekből. Lelkükbe áradt a megszentelő kegyelem. Virágzó veszőkké lettek Jézuson, a szőlőtövön. A Szentlélek megkezdte az Anyaszentegyház papi hivatala által az emberiség megszentelését. Szépen írja Szent Lukács az első keresztények életéről:

A hívek mind összetartottak és mindenük közös volt. Birtokaikat és javaikat eladták s osztogatták az összeseknek, kinek-kinek szükségéhez mérten. Naponkint egy szívvel-lélekkel időztek a templomban, házankint végezték a kenyérszégést, vigadozással és a szív egyszerűségével vették magukhoz az eledelt, dicsérték az Istent és az egész

nép szeretetében állottak. Az Úr pedig naponta növelte az üdvözülendők számát. (Ap. 2, 44—47.)

292. — Mindenük közös volt?

— Úgy van!

— Kommunisták voltak?

— Vigyázzunk! Az első keresztények, bár mindenük közös volt, mégis igen messze állottak a kommunizmustól. Ez utóbbi ugyanis erőszakos gazdasági rend, mely a magánvagyon megszűnésén alapszik. Ezzel szemben az első keresztények vagyonszövetsége önkéntes lemondásból, nagylelkű adományozásból állott, mely mellett a vagyonjoga kinek-kinek megmaradt. (V. ö. Ap. 5, 4.) Az első keresztények nagylelkűsége Jézus ama szavaiban bírja okát, melyekkel a lelki szegényeket boldogoknak nevezte. Ezt a boldogságot akarták átélni és miatta váltak önként szegényekké.

293. — Mi a lelki szegénység?

— Csodálatos keresztény erény, mely képessé teszi az embert, hogy vagyonával szemben közömbössé legyen, és azt, ha arra szükség van, nagylelkűen szétossza. A lelki szegénység az első századok óta a mai napig megszámlálhatatlan szenttel és hőssel ajándékozta meg az Anyaszentegyházat. Ezren és százezren mondtak le és mondanak még ma is le minden vagyonukról, sőt vagyonjukról, hogy a szerzetesi cellák magányában a szegény Jézushoz hasonlók lehessenek. Jézus, a Szólló, a szó legszorosabb értelmében magához hasonló vesszőket termel, a belőle kiáramló életerő, a Szentlélek kegyelme által.

294. Hasonlóan feltűnő volt mindig a keresztények szeretete. Nézzétek, mennyire szeretik egymást! — mondogatták a pogányok. „Igen! — feleli Tertullian, egyházi író a II. század végén — mi testvérek vagyunk még akkor is, ha a családi vagyon megosztásáról van szó, amikor nálatok a testvéri szere-

tet rendesen megszűnik. Mi, kik szellemben és szívben egyek vagyunk, habozás nélkül osztjuk meg másokkal vagyonunkat." (Apol. c. 39.)

A keresztény hősies szeretetből ered az Anyaszentegyház bőséges gondoskodása a szegényekről. Mindenfelé létesített és létesít szegény-, árva- és kórházakat. Szent Cecília, Szent Erzsébet és még sokmillió nagylelkű szent minden vagyonát szegény betegekre költi. Szent Lőrinc kórházát kincstárának nevezi. Napjainkban is vagy száz szerzetesrend, sok ezer taggal él a legnagyobb önfeláldozással a szegényeknek és betegeknek.

A pogánylelkű a nyomorultakban, önmagukkal tehetetlenekben, a betegekben és szenvedőkben csak társadalmi terhet lát: az Anyaszentegyház ellenben Jézus titokzatos testének szenvedő tagjait, és azért mindenkor a legnagyobb szeretettel sietett segítségükre.

295. Minden korban akadtak Jézus misztikus testének tagjai között százezerszámra olyanok, akikbe átáramlott a szent *Fő tisztaságos szelleme*, akiknek lelkében ezért kivirágzott a lilium, a tiszta élet, a szüzesség. Hallgasd csak, hogy beszél Szent Ágnes, a szűzek között egyik legkedvesebb:

Szeretem Krisztust, kinek jegyesi hajlékába lépek, kinek szűz az anyja, kinek atyja nőt nem ismert, ki nekem bájosan csengő hangon énekel. Akit szeretve tiszta vagyok, akinek érintése nem ejt rajtam foltot, akit ha elnyerek, szűz maradok. A hitnek gyűrűjével jegyzett el engem, felbecsülhetetlen karkötővel díszített, azzal járok jegybe, akit anyalok szolgálnak, kinek szépségét nap és hold bámulják. (Div. Off.)

A szent tisztaság sok lemondást, még több önmegtagadást, nagyon sok önfegyelmézést igénylő életmód. A világ fiai, a testszerinti emberek meg sem értik. Lehetetlenségnek tartják, azokat pedig, akik rá vállalkoznak, közönséges csalóknak. Any-

nyiban igazuk van e világiaknak, hogy ahol nem él a Szentlélek kegyelme, ott valóban nem teremnek Ágnesek és Alajosok. De isteni erőből támogatva még az angyaliszta élet is lehetséges, természetesen, hogy annál inkább az egészen szent házasság, mely életszövetséget Jézus szentségi ranggal nemesített.

296. Már az első századokban megakadt a pogányok szeme a keresztény házastársak életén. „Mily szép kettős fogat a hívő házaspár, — jellemezte Tertullian e szövetséget — melynek egy a reménye, minden kívánságban egy a célja, egy az életmódja, egy: Isten szolgálatában. Együtt imádkoznak, együtt dolgoznak, együtt böjtölnek, egymást oktatják, intik, egymás gyarlóságát kölcsönösen eltűrik. Együtt vannak a templomban, a szentáldozásnál, együtt élik át a szorongattatás és üldözés, valamint a jó-szerencse és boldogság napjait.” (Ad uxor. II. 9.)

297. És az a bámulatraméltó szellem, mely a *vértanúkból* árad felénk? Jézus, a fej a keresztben áldozattá lett. Életét adta azokért, kiket szeretett. Misem természetesebb tehát, hogy titokzatos testének tagjaiban is megtaláljuk ugyanezt az önfeláldozó, szeretetből elégi, életet odaadó, áldozattá váló lelkületet. Semmiféle eszme, még megközelítően sem, még említésreméltóan sem termett annyi szent vértanút, mint az Anyaszentegyház.

Kiknek példájára hivatkozzam? A csak az elmúlt években Mexikóban vagy Spanyolországban „Éljen Krisztus, a király!” kiáltással halálba ment tízezrekre vagy azokra a milliókra, akik a római Colosseum porondján véreztek el? Mindegy! Mert ugyanaz a lélek, a Szentlélek, hősiesítette valamenynyit. Elég csak felületesen végiggondolni szenvedéseiket, — hozzávéve azt a lelkületet, mellyel kiállottak — hogy meghajoljunk hősiességük előtt. Olvasd el például figyelemmel Szent Ignác püspök-vértanú

levelét, melyet Antiochiából útban Róma felé, az ottani hívekhez írt:

„Szíriától Rómaig, szárazon és tengeren, éjjel és nappal küzdök megkötözötten tíz leopárddal, azaz katonával, kik engem őriznek. Kikkel ha jót teszek, még vadabbakká lesznek. Gonoszságuk azonban az én igazam, habár még nem vagyok végleg igazolt.

Bárcsak ama vadállatok áldozata lehetnék, melyeket számomra tartogatnak, s melyeket lélekben arra kérek, hogy siessenek széjjeltépésemre és kivégzésemre. Ingerlem majd őket, hogy felfaljanak, nehogy más vértanúk sorsa érjen, kikhez nem mertek közeledni. Ha pedig jönni nem akarnának, erőszakos leszek, miközben magamat bátorítom, hogy elemésszenek. Ne vegyétek zokon gondolkodásomat, jól tudom, mi válik javamra.

Most kezdek Krisztus tanítványa lenni, a láthatókból már mitsem kívánok, hogy Jézus Krisztust megtaláljam. Tűz, kereszt, fenevadak, csontjaim megzúzása, tagjaim feldarabolása, egész testem összemorzsolása és az ördög valamennyi gyötrése szakadjon rám csak azért, hogy Krisztust elérjem!”

Amikor pedig „A vadállatok elé!” — hangzott ítélete és szenvedés utáni vágyában hallgatta az oroszlánok bőgését, ily szókra fakadt: „Krisztus gabonája vagyok! Fenevadak fogai között őrlődjem, hogy tiszta kenyérnek találtassam!”

Kr. sz. u. kb. 107-ben halt vértanúhalált. Vágya teljesült: a Colosseum porondján szaggatták szét a vadállatok.

298. Szépen jellemzi a keresztények életét egy ismeretlen szerző, aki az úgynevezett Diognéthez címzett levelet írta, Kr. sz. u. kb. 150-ben: „A keresztények nem különböznek a többi embertől sem házra, sem nyelvre, sem külső szokásaikat illetőleg. Laknak a görögök és barbárok városaiban, alkalmazkodnak az ország szokásaihoz, ami a lakást, ruházatot és életmódot egyébként illeti. E mellett

azonban mégis csodálatraméltó és mint általában elismerik, különös életmódot folytatnak. Testben élnek ők is, de nem a test szerint, e földön élnek, és mégis olyanok, mintha az égben élnének.”

Hasonlóan ír Tertullianus: Isten műveinek semmiféle gyümölcsét sem vetjük meg, de uralkodunk önmagunkon, nem élünk velük mértéktelenül, nem élünk vissza velük. (Apol. c. 42.)

Ime, néhány példát soroltam fel, hogy némi fogalmat alkothass magadnak Jézus titokzatos testének szentségéről!

299. — Nemcsak kivételek az elsorolt példák?

— Hogy érted ezt?

— Úgy, hogy igen sokkal többen vannak az Anyaszentegyházban a közönséges emberek, mint a hősök meg szentek, és ez utóbbiaknál még a gonosztevők száma is jóval nagyobb.

— Igazad van! De gondold meg, aki nem akar az Egyház tanítására hallgatni és visszautasítja a Szentlélek kegyelmeit, az, ha nem vált belőle szent, nem hozható fel az Anyaszentegyház szentségének rovására. Mert az Anyaszentegyház a maga részéről ezeknél is megkezdte a megszentelés munkáját. Megkeresztelte őket, igyekezett megtanítani a hit-igazságokra, a szentségek használatára. Hogy nem ért el náluk sikert? Abban mindegyikük maga a hibás!

Az Anyaszentegyház szentségének mérőveszeje mindenkor az az eredmény marad, melyet a *jókban, a készségekben* elért. Ez pedig minden összehasonlítás fölött áll!

300. — A protestáns fiúk állítják, hogy más vallásoknak is vannak szentjeik.

— A világot sem akarom ezt tagadni! Amint azt sem tagadom, hogy egy vitorlás halászcsónakon is át lehet szelni a tengert. De azért ha Amerikába akarsz hajózni, mégis inkább valamely sokezer tonna óceánjáróra fogsz szállni, nemde?

A vallásokkal is csak így van. Ha az égbe akarsz jutni, biztosabb hajót Szent Péterénél nem ajánlhatok. Ezen ezrek és milliók utaznak nagy biztonságban az életszentség vizein az ég és az örök boldogság hazája felé, mint valami egészen nagy elsőosztályú óceánjárón. A többi vallás legfeljebb helászbárka, melyen csak kevesen és kockázatosan érnek célt.

Vagy miért nem találunk a szakadár görög-keletiek, protestánsok, mohamedánok meg buddhisták között is ezerszámra Szent Alajoshoz, Szent Ágneshez, Szent Imréhez hasonló szűzi lelkeket? Miért nem ajándékozták meg őket is az emberiséget százszámra Szent Tamással, Szent Bonaventurával, Szent Bernáttal, Bellarmin Szent Róberttel összemérhető tudósokkal? Miért nem termett az ő vallásuk is Szent Istvánhoz, Szent Lászlóhoz, Szent Lajoshoz hasonló királyokat? Hogyan van az, hogy Szent Erzsébeteket, Szent Vincéket, Kláver Szent Pétereket, Boszkó Szent Jánosokat, az irgalmas ember-szeretet valóságos csodáit éppen csak a mi vallásunk produkálta, és pedig ugyancsak nagy számmal. Miért nem látunk máshol is Colosseumban elvérző, kommunisták, marxisták csapásai alatt diadalénekekkel ajkukon elhulló vértanú milliókat? Miért nem történik soraik közt is említés csodatevőkről, amilyenek Páduai Szent Antal, Xavéri Szent Ferenc, Kis Szent Teréz? Miért? Miért?

Mert egyetlen felekezet sem alkotja az Anyaszentegyházhoz hasonlóan Krisztus misztikus testét, mert a más vallások tagjaiba nem árad át a Szent Főből, Jézusból, a megszentelő Szentlélek kegyelme-eje.

301. Figyeld meg, hogy mily buzgón imádkoznak templomainkban, hogy mennyien járulnak a szent-ségekhez, hogy mily intenzív megszentelő munka folyik nálunk a szerzetekben meg nevelőintézetek-

ben, sőt jámbor családokban, és kísérelj ezt összehasonlítani más vallások tevékenységével...

302. Az Anyaszentegyház hűséggel teljesíti papi hivatalát és megszenteli híveit. Igyekszik őket életük folyamán Jézus titokzatos testéhez minél szorosabban odafűzni, akik azután, mint ennek a testnek eleven, tehát a kegyelem állapotában lévő, és ezért természetfölötti életet élő tagjai halnak el, azok haláluk után is beoltva maradnak Jézusba, a Szőlőtőbe, amiből az a csodálatos kapcsolat adódik, melyet *szentek egyességének* nevezünk.

A szőlőtőből vesszőibe áramlik az éltető nedv, Krisztusból testének tagjaiba, a hívekbe a kegyelem. Ámde a vesszőkből is visszaáramlik valami a tőbe: a kegyelmi életet élő hívek hálája, dicsérete, imája visszajut Krisztushoz. A venyigék egymásra kölcsönhatással vannak, védik, támogatják, erősítik egymást: az Anyaszentegyház tagjai között is fel-leljük a viszonyosságot, a szentek a mennyországból, — az Anyaszentegyház megdicsőült része, vagy mint mondani szoktuk, a *dicsőséges Egyház*, — közbenjár Istennél és imádkozik még a földön küzdőkért, a *küzdő Egyházért*, és a tisztítóhelyen szenvedőkért, a *szenvedő Egyházért*.

A földön élő hívek segítik egymást imáikkal, példájukkal, összetartásukkal, erkölcsi és anyagi támogatásukkal. Együttesen részesülnek az Anyaszentegyház lelki kincstárából: Jézus és a szentek érdemeiből, a szentségek és szentmisék kegyelmeiből. Hálával vannak a *dicsőséges Egyház* iránt és irgalommal a *szenvedő* iránt, melyet imáikkal, alimizsnával, szentmisékkal és más jócselekedetek, nevezetesen búcsúk felajánlásával segítenek. A szegény lelkek segítségét is érezzük, imájuk, tanácsaik és megdicsőülésük után közbenjárásuk nem hatástalan.

Egyszóval Jézus titokzatos testének tagjai szeretetből egymás iránt mindannyian odahatnak, hogy

ez a test valóban szentté legyen: méltó isteni fejéhez, aki szintúgy szereti az Egyházat és önmagát adta érte a végett, hogy megszentelje és megtisztítsa a víz fürdőjében az élet igéjével, s dicsővé tegye magának az Egyházat, hogy sem folt, sem ránc, sem más efféle ne legyen rajta, hanem legyen szent és szeplőtelen (Ef. 5, 25—27.), amilyen valójában lett.

Az Anyaszentegyház apostoli

303. Emlékszel még, hogy nem is olyan régen Jézus királyságáról beszéltünk. Elmondottam akkor Neked, hogy az Üdvözítő igazi hatalommal rendelkező (Mt. 28, 18.), törvényeket hozó (Mt. 5, 6.), parancsokat osztogató (Ján. 13, 13.), ítéletet kihirdető (Ján. 19, 11.) király volt, aki azt akarta, hogy országa sziklaszilárdan álló, jól rendezett világbirodalom és ne csupán lazán együttélő tömeg legyen. Ezért elrendelte, hogy miként az emberi testet a központi irányítás alatt álló idegrendszer kormányozza, úgy misztikus testének, az Anyaszentegyháznak is meg legyen a maga központilag irányított kormányzó szerve, idegrendszere: hierarchiája. Mennybemenetelekor tehát nemcsak tanító és papi, hanem királyi hatalmát is apostolaira ruházta, hogy azt hívei javára gyakorolják, egészen a világ végéig.

304. — Miben áll a királyi hatalom?

— Ha egy szóval akarnék kérdésedre válaszolni, azt mondanám: kormányzásban. Akinek királyi hatalma van, annak jogában áll a kormányzás. De ha bővebb feleletet vársz tőlem, a szóbanforgó hatalom háromféle megnyilvánulásáról kell beszélnem.

— Melyek azok?

— Első a *törvénykezés*. A királyi törvények alakjában közli akaratát alattvalóival. Meghagyja

nekik, hogy mit tegyenek, illetőleg kerüljenek, hogy az ország a maga célját elérje. Alattvalói vagy teljesítik a törvényeket vagy nem. Az első esetben helyesen illeszkednek bele az összességbe és jó úton vannak, hogy mind a maguk, mind az ország célját elérjék. Az utóbbiban azonban, mint törvényszegők, zavart és bajokat okoznak, melyeket a király az összesség érdeke miatt meg nem tűrhet. Annak megállapítására, hogy ki, milyen mértékben szegte meg a törvényeket és vált ezáltal zavar és baj okozójává, bíróságokat szervez, melyek által kormányzói ténykedésének második megnyilatkozását gyakorolja: az ítélezést vagy *igazságszolgáltatást*. Hogy pedig törvényeinek és bíróságai ítéletének érvényt szerezzen, a kormányzáshoz tartozik harmadszor a *végrehajtó hatalom* is.

305. Ilyen, teljes értékű királyi hatalmat ruházott Jézus tanítványaira, amikor azt mondta nekik: Amit megkötök a földön, az meg lesz kötve a mennyekben is és amit föloldotok a földön, az föl lesz oldva mennyekben is. (Mt. 18, 18.) Másszóval, amit ők parancsolnak, engedélyeznek vagy eltiltanak, az az örökkévalóság szempontjából úgy számít, mintha maga Isten rendelkezett volna.

306. — Az apostolok törvénykeztek?

— Mégpedig hamarosan. Egy-kettőre el kellett dönteni például, hogy a pogányok felvehetők-e Jézus országába? Sokan ugyanis azt vélték, hogy Jézus csak a zsidók számára alapította Egyházát. Szent Péter hozta meg a nevezetes döntést: Elrendelte tehát, — olvassuk a Szentírásban — hogy kereszteljék meg őket, az Úr Jézus Krisztus nevében. (Ap. 10, 48.) Nem sokkal később arról folyt a vita, hogy a keresztényeknek meg kell-e még tartani a zsidó szertartásokat? Ebben a vitában is Szent Péter hozta meg a rendelkezést: feloldotta a keresztényeket a zsidók szertartási törvényei alól. (Ap. 15, 28—29.)

Szent Pál leveleiben sok példát találunk, melyekben az apostol törvényeket alkot. Meghatározta például ama tulajdonságokat, melyekkel a püspököknek (Tim. I. 3, 2.) és szerpapoknak (Tim. I. 3, 9—12.) rendelkezniök kell. Megszabta, hogy a templomban a férfiak, ellentétben a nőkkel, fődetlen fővel jelenjenek meg. (Kor. I. 11, 3—6.) Intézkedett, hogy miképen tartsák meg a szeretetlakomákat (Kor. I. 11, 34.) stb.

307. Az apostolok ítélkeztek is. Több más között érdekes példa erre Ananiás és Szafira esete. E házaspár nagylelkűnek akart látszani a hívek előtt, mint ha egész vagyonát a szegények istápolására fordítaná. Titokban azonban letagadtak bizonyos összeget. Szent Péter elítéli csalárd hazugságukat és ezt az ítéletet Isten csodálatos módon azonnal végrehajtja, amivel világosan bizonyítja, hogy amit Szent Péter megkötött, az meg van kötve mennyekben is. (Ap. 5, 1—11.)

Erélyes ítéletet, kiközösítő rendeletet hozott Szent Pál egy korintusi nyilvánosan paráználkodó emberrel szemben. (Kor. I. 11, 2.) Világosak Szent Pál következő szavai: Előre megmondtam és előre megmondom . . . mind a régen vétkezetteknek, mind a többieknek, hogy ha ismét odamegyek, nem fogok kegyelmezni. (Kor. II. 13, 2.) Vagy: Azért írom mind ezt távollétemben, hogy ha jelen leszek, ne járjak el keményen azzal a hatalommal, melyet az Úr nekem építésre adott és nem rombolásra. (Kor. II. 13, 10.)

308. Az elsorolt példákból elég világosan láthatod, hogy az apostolok valóban törvénykeztek, ítélkeztek és parancsaikat végre tudták hajtani. Egyszóval teljes királyi hatalommal bírtak. A keresztények elismerték az apostolok kormányzó hatalmát még anyagi ügyekben is (Ap. 4, 35.) és ítéletüknek mindenkor alávetették magukat.

309. Az apostolok munkája a hívek gyarapodtával nagyon megszorodott. Először hét diákonus segítségét veszik igénybe (Ap. 6, 6.), azután hitközségekint előjárókat: papokat, illetőleg püspököket rendelnek, hogy távozásuk után a hívek gondozatlanul ne maradjanak. (Ap. 14, 22; 20, 28.) Ilymódon szinte észrevétlenül gondoskodtak az utódlásról, másszóval a Jézustól kapott hármias hatalmat átruházták a városokint kinevezett és fölszentelt püspökökre. Az apostoli testületet fokozatosan felváltotta a püspökök testülete. Mire az apostolok között legtovább élő Szent János is meghalt, Kr. u. kb. 100-ban, halála az Anyaszentegyház kormányzásában semmi fennakadást sem okozott, mert mindenfelé hivatalukban állottak az utódok, sőt ebben az időben sok helyen — mint Rómában is — már nem is az első utód. Ez a püspöki testület mai napig él, mert az elhaltak helyébe mindenkor újakat szenteltek fel.

310. — Ki lehet azt mutatni, hogy a ma élő püspökök közül melyik apostoltól nyerte hatalmát?

— Ennyi idő után nem lehet, de nem is szükséges.

— Nem kell attól félni, hogy valamelyik püspöknek nincsen igazi hatalma.

— Ez az eset csak akkor állhatna fenn, ha az Anyaszentegyházban valaha eltűrték volna, hogy fel nem szentelt ember püspöki hatalmat bitoroljon.

— Nem fordult ez elő?

— Nem! Mert soha katolikus hívő ilyen ember kezéből felszentelést el nem fogadott. Aki pedig elfogadta, az megszűnt az Egyház tagja lenni és ezért a hívek megszakították vele a kapcsolatot.

311. — Azt hallottam, hogy más vallásokban is vannak érvényesen felszentelt püspökök.

— Vannak! Az úgynevezett szakadároknál, amilyenek a görögkeletiek. De ezek olyanok az Anyaszentegyház püspökei mellett, mint szelíd

szőlőtő mellett a vadhajtasok: gyümölcsöt, megszentelt híveket, szenteket nem teremnek.

— De ha igazi hatalmuk van?

— Igen, de leszakadtak a töről, elváltak Jézus utódjától, a római pápától, és mindaz, aki Jézus titokzatos testéből kiválik: a fejtől elszakad, elhal, mert már nem árad át bele a Szentlélek életető kegyelme. Ne feledd, hogy Jézus Péterre, a köszik-lára építette Anyaszentegyházát. Nem lehet tehát tagja Egyházának, aki nem ismeri el Szent Pétert alapjának, törvényes utódát fejének.

312. — Azt állítják néhányan a protestáns fiúk közül, hogy Szent Péter nem volt pápa és legalább háromszáz éven át nem volt utóda. Hogy a pápaság a római püspökök túlkapásaiból keletkezett.

— Igen! Tudom! Ezt állítják. De minden történeti alap nélkül. Mert ami megtörtént, azt nem lehet meg nem történtté tenni! Ezt mindenki belátja. Ámde Szent Péter valósággal gyakorolta a főhatalmat és halála után azonnal volt hivatalában utóda, amit történeti tények egész sora bizonyít.

313. Szent Péter főhatalmáról egyszer már beszéltünk. Mindaz, amit akkor felsoroltam, világosan benne van a Szentírásban, melynek igazát a protestánsok is elismerik. Ami pedig az utódot illeti: tudjuk először a történelemből, hogy Péter Jeruzsálemből Rómába ment. Onnan írta első levelét a kisázsiai hívekhez Kr. u. kb. 64-ben. Rómát ugyan nem nevezi nyíltan meg, de az a város, ahonnan levelét keltezi és melyet Babilonnak nevez (Pét. I. 5, 13.), csak Róma lehet, melyet nagysága és erkölcsi romlottsága miatt a keresztények egymás között így neveztek. (V. ö. Jel. 14, 8.)

— Arra nem gondolhatunk, hogy Szent Péter a kisázsiai Babilonból írt?

— Nem, mert ez a város akkor már régen romokban hevert. Azonkívül még más történeti adat

és emlék is bizonyítja Szent Péter római tartózkodását.

Tertullian, Origenes, Szent Cyprián, Szent Irenaeus, Dionisius, Korintus püspöke, Szent Ignác vértanú, Szent Kelemen, Péter harmadik utóda, világosan beszélnek Szent Péter római tartózkodásáról. Szent Irenaeus, Eusebius és Szent Epiphanes felsorolják a római püspökök jegyzékét, melyben első helyen Péter neve áll. Semmi kétség sem férhet hozzá, hogy Szent Péter Rómában szenvedett vértanúságot. Sírját az első századok óta szorgalmasan látogatták a keresztények és éppen napjainkban (1921-ben) Styger ásatásai vezettek oda, hogy megtaláltuk azt az ideiglenes sírt, ahová Szent Péter földi maradványait az üldözések idején a hívek eltemették.

Egyszóval Szent Péter Rómába jött, a római hitközség alapítója lett, annak hosszabb ideig püspöke volt, ott is halt meg, temették el és sírja mai napig ott van. Aki mármost utóda lett a püspökségben, az utóda lett a pápaságban is. Első utóda, mint tudjuk, Szent Linus volt.

314. Péter utódainak elsőségét senki sem vonta kétségbe, ellenkezőleg, az egész őskeresztény hagyomány mellette szól. Például: még Szent János apostol életében vizály tört ki a korintusi hívek között. Döntésért nem a közelebbi Efezusban élő apostolhoz, hanem a távoli Rómában tartózkodó Szent Kelemenhez, Péter harmadik utódához fordultak, amivel nyíltan elismerték, hogy annak szava súlyosabb még az apostolénál is.

A kereszténység terjedésével mind többen folyamodnak Rómába nemcsak keresztények, mint pl. Szamáriának és Jeruzsálemnek püspökei, Polycarpus és Abercius, hanem eretnekek is, mint Marcion és a montanisták. Míg a római püspök sohasem fordult máshoz tanácsért vagy felvilágosításért. Aki Rómából választ kapott, az az ítéletben megnyugo-

dott és sehová sem fellebbezett. Akinek pedig Róma döntése nem tetszett, az kivált az Egyházból.

315. Bizonyítja végül a római püspök elsőségét az a történeti tény, hogy soha más e kiváltságra nem tartott igényt. Azért vagy a római püspök Szent Péter utóda, vagy egyáltalában nincsen utóda. Akkor pedig Krisztus Urunk fej nélkül hagyta titokzatos testét, ami az Egyház céljával és természetével ellenkezik.

Ime mindez, — és még sok más adatot sorolhatnék fel — ami a harmadik század vége előtt bizonyítja a római pápa elsőségét. Később pedig az egyetemes zsinatok napnál világosabbá teszik állításomat. Közmondásossá vált Szent Ágostonnak kijelentése: Róma beszélt, a vitának vége! Hasonló ehhez a kalcedoni egyetemes zsinat püspökeinek megnyilatkozása, akik Róma püspökének, Szent Leónak üzenetét hallva egy szívvel-lélekkel kiáltották: Péter szólott Leó által!

Kevés hitigazság bizonyítható oly sok történeti adattal, mint a római püspök pápasága és ezzel egyetemben az Anyaszentegyház apostoli eredete.

316. Jézus csak egy országot alapított. Neki, a fejnek csak egy titokzatos teste van, melyet az egyetlen Szentlélek éltet. És úgy, amint a tévmentesség által arról gondoskodott, hogy ez a test felfogásában, cselekvésében meg ne tévedjen, hanem rendületlen egységben a jó úton haladjon, amint a Szentlélek kegyelmei által misztikus testét megszenteli, éppen úgy vigyázott arra, hogy testében ne álljon elő idegbénulás, hogy idegzetében ne történjenek beteges szakadások, hogy kormányservezetében az apostoli idők óta meglegyen a jogfolytonosság, az apostoli eredet. A püspökök testülete az apostoli testületnek, a pápa Szent Péternek az utóda, és ez az utódlás egyszer sem szakadt meg.

317. A római pápa tehát kétségtől a legfőbb tekintélynek, Jézus Krisztusnak földi helytartója, óriási kegyelmek hordozója, aki tévmentességével az emberiség legigazibb tanítója, papi hatalmából kifolyólag a legszentebb kegyelmek osztogatója és legteljesebb királyi hatalma miatt az egész Egyháznak legtekintélyesebb tekintélyelvű kormányzója.

Krisztus misztikus testének tagjai olyan szeretettel vannak iránta, mint ahogy mindenki szereti a maga fejét, úgy engedelmeskedik neki, amint saját értelmünk szavát követjük és olyan hódoló tisztelettel néznek fel rá, amilyennel csak ideális gyermek ideális családban ideális atyját illetheti.

Az Anyaszentegyház katolikus

318. Amikor az isteni Gondviselésről beszélgettünk, akkor arról is szó esett közöttünk, hogy Isten minden ember számára lehetővé tette az üdvösséget.

— Igen, emlékszem. Arról is beszéltünk, hogy a Megváltó sem zárt ki üdvöthozó halálának gyümölcseiből senkit.

— Úgy van! Éppen azért adta Anyaszentegyházának a megbízást, hogy kivétel nélkül minden népet és nemzetet felvegyen kebelébe. Hogyan is mondotta az Olajfák hegyén?

— Elmenvén, tanítsatok minden népet...

— Tehát nemcsak zsidókat vagy rómaiakat, Kis-Ázsia meg Európa lakóit, hanem általában minden népet. A Szentlelket hasonló megbízatással küldte. Legyenek általa az apostolok tanúi Jeruzsálemben, Judeában, Szamariában a föld határáig. (Ap. 1, 8.) A világ vége is csak akkor jön el, ha majd az egész világon hirdetni fogják az Isten országának ezen evangéliumát bizonyságul minden népnek. (Mt. 24, 14.)

319. Ime, az Anyaszentegyház negyedik jellemvonása, mely által minden emberalkotta vallástól különbözik.

A halandó ember korlátolt. Még a legnagyobbak is. Egészen korának, népének, társadalmi osztályának gyermeke. A maga szemével lát, szívével érez, eszével gondolkodik. Nem könnyen érti meg másféle, magától különböző embertársait. Határoltsága ráveri bélyegét minden alkotására, az általa szerkesztett vallásokra is.

Minden emberi vallásalapító érzi tudásának véges voltát. Nem is meri magáról állítani, hogy amit tanít, egyedül az igaz és éppen ezért csak az általa kijelölt úton érhető el az örök üdvösség. Az Anyaszentegyház azonban felemelt fejvel hirdeti ezt, mert vele van a Szentlélek, az igazság lelke, aki éppen a legfontosabb életkérdésekben biztosítja a tévmentességet.

Az eredmény meg is látszik. Amíg az emberek kifőzte vallások híveik véleménykülönbségében különféle árnyalatokra és felekezetekre forgácsolódtak, addig az Anyaszentegyház közel kétezer éve őrzi tanításainak csodálatos, változatlan egységét.

Minden emberi vallásalapító érezte magában a test kísértéseit, bűnös hajlamait. Láta cselekvésének fogyatékoságát, melytől nem tudott szabadulni. Egyikük sem bátorkodott követőinek megígérni, hogy nyomdokába lépve elérik a tökéletességet, az életszentséget. Az Anyaszentegyház azonban kifejezetten tanítja, hogy szent és birtokában van minden eszköznek, mellyel bárkit, ha jóindulatú, megszentelhet. Állítását bőségesen igazolták a tények: az Egyház, az életszentségnek iskolája, milliókat tett kiváló szentekké.

Egyetlen vallásalapító sem tudott felekezetének egy kézben összefutó kormányzatot adni, mert egyik sem érzett magában ehhez való királyi hatalmat, mégha mindjárt több országnak királya volt is. Valamennyi emberi eredetű vallásfelekezet tehát

csak lazán együttélő tömeg maradt, mely idővel szertehullott, pártokra tagozódott, nemzeti és faji szempontok szerint felekezetekre aprózódott. Jézus Egyházának élén ezzel szemben ott áll a királyi hatalommal felruházott pápa, az egység és megdönthetetlen szilárdság kösziklaalapja.

Végül egyetlen emberi vallásalapító sem merte állítani, hogy tanítása minden ember számára való. Hogy az kielégíti az egyetemek legtudósabb bölcseinek mélyenlátását éppen úgy, mint a szegény tanulatlan falusi asszony gyermeki szívét. Hogy abban erőt talál a szenvedő a kereszttviseléshez és a sors kegyeltje az alamiznaosztásra. Hogy az képes buzgóságra serkenteni az északi országok higgadt lakosságát és lefékezni a délvidék tüzesvérű fiainak szenvedélyét. Olyan tanítást hirdetni, melyet jóhírnék, evangéliumnak nevez fiatal és öreg, férfi és nő, európai és afrikai, a huszadik század gyermeke és az első századbéli, csak az tudott, aki valamennyinek szívét-lelkét egyformán ismeri ... és ki az?

— Isten!

320. — Úgy bizony! Nem is alapított általános, azaz minden ember számára való, görög szóval *katolikus* Egyházat más, mint akihez mindenkinek egyformán köze van: azaz Isten. Egyedül Jézus Krisztus, a második isteni Személy mondhatta tanítványainak: Elmenvén az egész világra, hirdessétek az evangéliumot minden teremtménynek (Mk. 16, 15.), egyedül Jézus tanítványai fogadták meg ezt a parancsot és egyedül Jézus tanításában talál édes megnyugvást műveltségi, népi, történelmi és különönség nélkül minden férfi és nő.

321. — De hiszen protestánsok is vannak mindenfelé?

— Vannak, mint ahogy a szőlőtő alatt is szerteszét fekszenek a lehullott levelek. Amint azonban e sárguló leveleket nem fűzi össze semmi, csak annak

emléke, hogy valamikor régen a nemes töből hajtottak ki, — no meg, hogy a nevük azonos — úgy a protestánsok sem egységesek tanításukban (ma már többszáz felekezetre tagozódtak), ha csak abban nem, hogy kivétel nélkül támadják az Anyaszentegyházat, melynek pedig létüket köszönik, de melyről, sajnos, leszáradtak.

Azonkívül sorold el ama népeket, melyeket a protestánsok kereszténnyé tettek, ama bűnösöket, kiket megtérítettek, azt a hitbuzgóságot, melyet fakasztottak, azokat az erényeket, melyekkel tündökölnék! A protestantizmus nem a maga belső vonzóerejével, meggyőző fényével toborozta híveit. Ők csak az elégedetlen, az Anyaszentegyházban meg nem maradó lázongó elemet fogadták be, vagy még annakidején — a reformáció korában — erőszakkal, sokszor anyagi érdekekkel választottak le Jézus misztikus testéről nagyobb tömegeket. Azért a protestantizmust a katolikus Egyházzal összehasonlítani csak úgy lehet, mint a kiszáradt, korhadásnak indult, letörött ágat a teljes növekedésében és virágpompájában álló fával.

322. — A görögkeletiek?

— Egyszerű, jórészt halódó nemzeti egyházak, melyek közül a legnagyobbak, az orosz felekezetnek gyászos végét napjainkban szemlélhetjük.

323. — A mohamedánok?

— A mohamedánizmus a beduinok és néhány kis műveltségben vagy nomádon élő északafrikai néptörzs meg dél- és nyugatázsiai nép vallása, mely elterjedését fegyveres erőszaknak köszöni. Tanításai sokkal üresebbek, semhogy belőlük nagyobb kultúra kisarjadhatott volna. Nagyműveltségű vagy hidegebb vérmérsékletű népeket nem tudott meghódítani.

324. — A buddhisták?

— Számptalan változatuk van vidékek, tartományok, népek és kasztok szerint. Általában az

álmodozó, elmosódott, bizonytalan értelmű és tartalmú gondolatokat kedvelő délázsiai népek vallása, mely akkor vesztí majd el tömegesen követőit, amikor e népek között a huszadik század reális műveltsége általánossá válik.

325. — És a zsidók?

— Apró maroknyi nemzet, mely görcsösen ragaszkodik nemzeti vallásához.

— Hogyan lehetséges az, hogy vallásuk valamikor igaz volt, most meg helytelenné lett?

— Az a vallás, melyet a zsidók *ma* követnek, sohasem volt — mint igaz vallás — gyakorlatban. Hol van ma hajdan oly fényes templomuk, melyből az égő áldozatok füstje szüntelen ég felé száll? Hol az a szentély, melyet évente minden férfinak meg kell látogatni? Hol vannak a leviták, a papság? Hol a főpapjuk, a szinédrium, a főtanács? Pedig mindez az ószövetség lényegéhez tartozott!

326. Az ószövetségi zsidók vallása tanaiban kibővítve, erkölcsi felfogásában megneemesedve, az újszövetségi kegyelemeszközök által kimélyítve, új szertartásokkal feldíszítve tovább él a katolikus Anyaszentegyházban. Amit pedig a zsidók megtartottak és ma még vallanak, talán leginkább a meg-növekedett állat által levedlett és elhagyott bőrhöz volna hasonlítható, vagy ahhoz az országhoz, ha ugyan van ilyen, ahol még ma is a Stephenson által 140 év előtt szerkesztett primitív gőzmozdonnyal utaznak és még hozzá téves váltóállítással.

327. — Hát az üdv hadserege?

— Meg a theosophisták, adventisták, baptisták, nazarénusok stb. száz apró, tulajdonképen a protestantizmusból kivált felekezet, egyszerű, naív emberek próbálkozása, minden komoly tudományos alap nélkül, amiért átlagműveltségénél nem kell több, hogy a tanaikban rejlő ellentmondásokat és képte-

lenségeket felfedezzük. Nem való az ilyesmi modern embernek!

328. Általános, görög szóval katolikus, azaz minden ember számára való vallást csak az alapíthatott, aki felette áll ama kicsinyes korlátoknak, melyeket népiség, fajiság, osztályérdek, családi származás, kasztok vagy hasonlók vonnak ember és ember közé, aki egyformán teremtetve mindenkiné, aki kivétel nélkül mindenkiért ontotta véré, aki mindenki számára nyitotta meg az eget, aki senkit sem zárt ki a megszentelődés lehetőségéből: vagyis — *Jézus Krisztus.*

329. Én vagyok az út, az igazság és az élet. Senki sem jut el az Atyához másképp, mint én általam (Ján. 14, 6.), mondotta az Üdvözítő. Másszóval, nincsen más út, mely valóban az örök hazába vezet, mint amelyet Jézus jelölt ki: ez pedig az ő országa és ennek az országnak az evangéliuma. Így is mondhatnám: Csak egyetlen testben lüktet természetfölötti élet, Jézus titokzatos testében, melyet a Szentlélek éltet. Éppen ezért mindenkiné, aki biztosan el akar jutni az örök életbe, ehhez a testhez kell tartoznia, Isten fogadott fiává, a Szentlélek templomává kell lennie, ismét csak Jézus szavai szerint: Aki hiszen és megkeresztelkedik, üdvözül, aki pedig nem hiszen, elkárhozik. (Mk. 16, 16.)

330. — Minden másvallású elkárhozik?

— Vigyázz Jézus szavaira! Ő nem azt mondta, hogy minden katolikus üdvözül, de azt sem, hogy minden másvallású elkárhozik. Mert bár sajnálatos, de mégis csak tény, hogy sokan vannak az Anyaszentegyházban, Jézus testének *holt* tagjai. Ezek habár lelkükön viselik Isten fogadott fiainak a keresztségben elnyert eltörölhetetlen bélyegét, mégis kiölték magukból vétkükkel a kegyelmet, a természetfölötti istenfiúi életet. Ezért ha bánat nélkül éri őket a halál, az örök kárhozatba temet-

keznek. Másrészt találunk a másvallásúak között nem kis számmal tiszteletreméltó egyéneket, akik elkárhozását vakmerő és kegyetlen dolog volna feltételezni.

331. Jézus, az igazságos bíró, az örök üdvösséget a hithez fűzte, mint Szent Jakab apostol bő magyarázatából megtudjuk: az eleven hithez, a cselekvő hithez, mert a hit is, ha cselekedetei nincsenek, holt önmagában. (Jak. 2, 17.)

— Kinek van eleven hite?

— Aki készségesen elfogadja igaznak mindazt, amit Istenről hitelreméltó egyénektől hall. Tehát jól vigyázz! Nem amit magának kiki kigondol. Azokról, akik a maguk szájaíze szerint csinálják meg vallásukat, itt nincsen szó. Az ilyenek *nem hisznek*, hanem legjobb esetben *vélekednek*, bizonyos vallásos véleményt hordoznak magukban. A hit sohasem a magunk véleményének elfogadása. Az mindig *tekintélyen alapszik* és hallásból, olvasásból, mástól szerzett értesülésből ered. Elhisszük, amit mondanak! Miért? Mert az illetőt hitelreméltónak ismerjük el. Tehát aki így hisz és azután igyekszik híven teljesíteni mindazt, amit Isten akaratának megismert, annak van eleven hite.

— De ha ellentétes dolgokat mondanak neki?

332. — Az eleven hit majd sarkallja, hogy utána vizsgálódjék. Azt keresse és kutassa, kinek van igaza?

— És ha nem bírja megállapítani?

— Akkor azt követi, ami előtte legjobbnak látszik, amit leghihetőbbnek ítelt. Ezáltal pedig már az Anyaszentegyházhoz tartozik, amint mondani szoktuk: az *Anyaszentegyház lelkéhez*.

— Miért?

— Mert az ilyen jóakarató ember, ha megtudná, hogy Isten a keresztséget kívánja tőle, vagy ha abban már részesült, azt, hogy az Anyaszentegy-

ház tagjává legyen, habozás nélkül megtenné. Az ilyennek jóakarata, készséges, őszinte, hinni vágyó lelke, egész belső beállitottsága, mely barátságos Istennel szemben és szolgálatkész szent akaratának bármely megnyilatkozására, meghozza neki a megszentelő kegyelmet, és ezért üdvözl az úgynevezett *vágykeresztiség* révén.

Ebből azonban azt is láthatod, hogy aki eljut Isten boldogító látására, bárki legyen az, bármely felekezethez is tartozzék, az *Anyaszentegyház által* üdvözl.

Jézus érdemeinek gyümölcsét, kegyelmeit, tanításait, tanítói, papi, királyi hatalmát csakis az Anyaszentegyházra bízta, mely így egyedüli és kizárólagos letéteményese lett e lelki javaknak, öröke a mennyország kulcsainak, ama igazságoknak, melyek megmutatják nekünk az életre vezető utat. Nincsen is üdvösség senki más által, mint Jézus által. Mert más név nem is adatott az embereknek az ég alatt, melyben üdvözlünk kellene. (Ap. 4, 12.)

333. Az Anyaszentegyház papjaival az egész világon találkozhatsz, mert mindenkinek egyformán hirdetik Jézus evangéliumát. Hogy sokan nem hisznek? És a papokból gúnyt űznek? Jézus azt mondta egykor apostolainak és személyükben földi országa mindenkori előjáróinak: Aki titeket hallgat, engem hallgat, és aki titeket megvet, engem vet meg; aki pedig engem vet meg, azt veti meg, aki engem küldött. (Lk. 10, 16.) Hogy aztán miképen akar üdvözl az, aki Istent megveti, arról gondolkozzék az illető maga.

A keresztség

334. Bizonyára jártál már virágoskertben. Illatosan nyíló rózsafák, szegfűvel szegélyezett ágyak között, míg lépteid csikorgását elitta az utakra gereblyézett lágy homok. Elnézted a fürtös tamariszkusokat, magadba szívtad a hársfák lehelletét, elméláztál a madárcák csattogó dalán, fürödtél a napsugár arany fényében . . .

Mennyi szépség! Szépség az összhatásban; szépség a részletekben . . . És — ami a legérdekesebb — az összhatás magában nem is létezik: mert a kert, mint ilyen gyűjtőfogalom, virágok, bokrok, illat és madárdal összegezik azt.

Lehet hiba az egyes szirmokban, aránytalanság az ágakban, elszáradt a levelek között, akad madár mely nem énekel, de mindez az összbenyomás szépségét nem zavarja, a kert az elsorolt fogyatékokkal akár tündérkert is lehet.

Valami hasonlót látunk Jézus Egyházában. Összhatást, tömegbenyomást, kertszépséget. Mert az Anyaszentegyház is csak gyűjtőfogalom, hívek és papok, püspökök meg a pápa összegezik. Van benne hibátlan és fogyatékos, szent és bűnös, erősen hívő és ingatag vagy éppen hitevesztett, az összhatás mégis elragadó, egyedülálló, páratlan a világtörténelemben: az Anyaszentegyház egységes, szent, apostoli és általános.

A Szentlélek egyénenként működik. Mindig egyesek lelkét élteti, szépíti, alakítja. Nem találunk katolikust, ki egységes vagy általános volna. Kifejezetten szent is csak kevés él a földön, címe szerint apostoli meg egyedül a Szentséges Atya, de azért az Anyaszentegyházat teljes értelmében illeti a fent megadott négy jelző.

Az előzőekben foglalkoztunk velük külön-külön, mint összhatással: az Anyaszentegyháznak, Krisztus országának, vagy hogy a hasonlatnál ma-

radjak, Jézus virágoskertjének szépségével. A következőkben azt vizsgáljuk majd, hogy mit művel a Szentlélek az egyes emberben, tekintet nélkül az összességre, miképen növeli, öntözi, ápolja Krisztus országának polgárait, Jézus kertjének virágait.

335. A legelső, amit a Szentlélek az emberlekekben végez az újraszületés. Mit is kezdhetne az, aki még nem él?

Isten országához csak megnemesedett egyedek tartozhatnak, akik eltörölhetetlenül lelkükbe préselve viselik Isten fogadott fiainak faji jellegét. Ebbe a szent fajba pedig bele kell születni, mint akármelyik más népcsaládba, a faji jelleg nem szerezhető meg másképp.

A szóbanforgó újjaszületésnek szükségét Nikodémus előtt fejtegette Jézus, ott Jeruzsálemben, azon a csendes éjtszakán. Az írástudó nehezen értette meg, miképen láthasson valaki másodszor napvilágot, ha már megöregedett? Jézus megmagyarázta neki, hogy annak módja a víz és a Szentlélek. (V. ö. Ján. 3, 5.)

— Hogyan is függhet össze e kettő?

— Maguktól nem is tartoznak egybe, csak Jézus rendelkezése adott közük kapcsolatát, amikor megparancsolta apostolainak, hogy a hívőket kereszteljék meg az Atya, Fiú és Szentlélek nevében. (Mt. 28, 20.) Krisztus Urunk e rendelkezése adott létet az első és legszükségesebb szentségnek, a keresztségnek...

*

336. — Miben különböznek a szentségek a szentelményektől?

— Legelőször abban, hogy az előbbieket Jézus rendelte, az utóbbiakat az Anyaszentegyház. Továbbá a szentségek lelkiéletünk alakításának fontos kellékei, a szentelmények csak mellékesen, mintegy díszítőleg hatnak. Szentségekre az Anyaszent-

egyház életének feltétlenül szüksége van, a szentelményekről ezt nem állíthatjuk. A szentségek száma nem változik, a szentelményeké nem állandó. Stb. másban is.

337. A szentségek közül, mint jeleztem a keresztség a legszükségesebb. Mert az az új életet adja: a természetfölöttit, Isten fogadott fiait, mely nélkül a mennyei Atya előtt csak cselédsorsban vagyunk, páriák az értelmes teremtmények világában, kik az örök pusztulás örvénye felé sodródnak, a kárhozatba, ahonnan nincsen szabadulás. Azért mindenkinek, aki nem akar elveszni, újra kell születnie. Kell! És e szükség törvénye alól nincs kivétel. Ne is maradjon tehát senki keresztleetlen.

— Ez az oka, hogy mindenki keresztelhet?

— Ez!

— Miért viszik akkor mégis templomba a kisgyermeket?

338. — Mert e szentség rendszerinti kiszolgáltatója a püspök, illetőleg felszentelt megbízottja a plébános, és helyettese a káplán, akik az újjászületés szentségét több szentelmény kíséretében, azaz ünnepélyesen szolgáltatják ki. Rendkívüli esetben a szerpapok is megtehetik ezt, de felszenteletlen hívő soha.

— De ha mindenki keresztelhet?

— Szükség esetén! Ha nincsen elérhető közelben pap vagy a halál fenyeget! Akkor is csak egyszerűen, a víz alkalmazása és az igék kimondása által.

339. — Bárki? Asszony is, gyermek is, zsidó is?

— Ők is. Csak legyen meg a szándékuk hozzá. Ne komédiázzanak, hanem akarják azt kiszolgáltatni, amit Jézus az újjászületésre rendelt és tartsák be a kívánt feltételeket, használjanak hozzá természetes vizet és mondják ki közben az előírt igéket: Megkeresztellek az Atya, Fiú és Szentlélek nevében.

340. A víz és e mondat által jut kifejezésre mindaz, ami a keresztségben az emberrel történik. A víz érzékelteti az újjászületés fürdőjét, melybe a régi, a bűnös ember lépett, hogy abban meghaljon (V. ö. Róm. 6, 4.): és új életre kelve kiszálljon belőle az ártatlan, akit a mennyei Atya, egyszülött fiának, Megváltónknak érdemei folytán örökbe fogad, aminek végrehajtója a Szentlélek.

Mert a keresztség, mint arra már utaltam, nem pusztán külső szertartás, hanem a Szentlélek tevékenysége folytán mélyreható, hogy úgymondjam lélekbevágó változásokat idéz elő: letöröl a lélekről minden szennyet, eredeti és személyes bűnt, az értük járó örök és összes ideigtartó büntetéssel együtt, hogy ugyanakkor a megszentelő kegyelem közlése által Isten fogadott fiaivá tegyen.

— Mi a megszentelő kegyelem?

— Természetéről sokat vitáztak a tudósok. Szent Pál szerint általa az ember új teremtménnyé lesz (Gal. 6, 15.), Szent Péter részesedésnek nevezi Isten természetéből. (Pét. II. 1, 4.) Mindenesetre olyasvalami, ami által lelkünk magasabbrendűvé válik: szolgasorsúból égi herceggé, földi célúból mennyei életre meghívottá. Hogy mit hoz még magával a megszentelő kegyelem, arról már beszélgettünk.

341. — A vágykeresztség is előidézi mindezt?

— Eltörli az eredeti meg személyes bűnöket, a kegyelem állapotába is helyez, de az Anyaszentegyháznak már csak lelkéhez fűz és bár az örök büntetéstől mentesít, az ideigtartóktól nem szabadít meg egészen. Ennél erőteljesebb hatása van a vérkeresztségnek, amennyiben az összes ideigtartó büntetéstől is megszabadít.

— Kik részesülnek benne?

— Azok a kereszteleetlenek, akik a katolikus hitért vagy valamely keresztény erényért hősiestürellemmel elviselik a halált vagy olyan kínzást, mely rendszerint halállal szokott végződni.

342. — Benne van ez a Szentírásban?

— Jézus szavaira támaszkodva tanítja az Anyaszentegyház. Ismerjük a Megváltó ígérését: Ha valaki szeret engem az én beszédemet megtartja — és ez a vágykeresztséghoz szükséges lelkület; — és Atyám is szeretni fogja Öt, és hozzája megyünk és lakóhelyet veszünk nála (Ján. 14, 23.), — ami a megszentelő kegyelem által történik.

Más alkalommal pedig: Aki elveszti életét én-értem, — a vértanúságban is megtörténik — megtalálja azt, — azaz üdvözü. (Mt. 10, 39.)

343. — Vértanúság és vérkeresztség mindegy?

— Tulajdonképen igen. Vértanúnak azonban inkább a hitükért életüket adó keresztényeket nevezzük, míg vérkeresztségről a még meg nem keresztelteknél beszélünk.

— Eltörölhetetlen jelet nyom a lélekbe?

— Ezt sem a vágy-, sem a vérkeresztség nem eredményezi. Azért mindkettő után megmarad a vízkeresztség kötelezettsége.

— De hiszen a vérkeresztségbe belehalnak!

— Legtöbbször igen. De akárhányszor meg- esett, hogy a halálra kínzott és kínzói által már holt- nak vélt vértanút gondos ápolás helyreállított. Az ilyeneket utólag megkeresztelték, hogy teljes jogú tagjai lehessenek az Anyaszentegyháznak.

— Addig talán csak pártoló tagok voltak?

344. — Hasonlatod nem éppen rossz, habár azt nem szoktuk használni. Helyesebben mondjuk, hogy akik a vágy-, illetőleg a vérkeresztségben részesültek, az Anyaszentegyháznak csak *lelkéhez* tartoznak. Az ilyenek, ha a kegyelmi állapotot elvesztették, e hoz- zártartozásuk megszakadt. Ebből is láthatod, hogy mennyivel szorosabban köt Jézus titokzatos testé- hez a vízkeresztség. Ez az az élő víz, melyről az Udvözítő a szamariai asszonynak beszélt, melyben ha egyszer valaki részesült, meg nem szomjazik többé és élővíz folyói fakadnak majd belőle. (V. ö. Ján. 4, 10. és 7, 38.)

Mit ér azonban a forrás, ha nem meritünk vizéből? Hogy adjon jó módot a leggazdagabb bányá, ha kezünket nem nyújtjuk ki kincsei után? A keresetségből fakadó kegyelmek lelki gazdagságát is csak azok észlelik magukban, akik komolyan, kitar-tóan igyekeznek a Szentlélekkel együttműködni, kiművelni mindazt, amit a Vigasztaló lelkükbe sugárzott.

A szentgyónás

345. A keresztségbn újjászületett lelket könnyen érheti hajótörés: vétkezni emberi dolog. Aki pedig a bűnök tengerébe esett, azt az örök elmerülés veszélye fenyegeti. Isten irgalma nem késett. Mentő-deszkát vetett a végromlás hullámaival küzdőnek, az irgalom szentségét, a szentgyónást.

— Már annyiszor hallottam, hogy a gyónás a papok találmánya!

— Felületes beszéd! A gyóntatás igen fárad-ságos és nagy felelősséggel járó munka. Embernek soha eszébe nem juthatott, hogy ilyen terhet magára vegyen. Egyébként Szent János világosan elbeszéli, miképen rendelte Krisztus Urunk e szentséget.

Többször olvassuk a Szentírásban, hogy Jézus bűnöket bocsátott. (Lk. 5, 20; 7, 47.) Ezt a hatalmat ruházta át apostolaira. Nagyon jól tudta a Megváltó, hogy mekkora lelki teher a bűn, — a tékozló fiúról mondott példabeszédében (Lk. 15, 11—24.) ő maga festett megrázó képet a bűnös nyomoráról. Irgalma, isteni jó Szíve, nem nézhette segítség nélkül fogadott fiainak e mindennél nagyobb baját. Föltáma-dásának örömnapján tehát első intézkedésével lehet-ségessé tette számunkra először a lelki és mint ennek következményét, a majdani dicsőséges testi feltámadást.

Mikor pedig este lőn, — olvassuk az evangé-

liumban — azon a napon, a hét első napján, és az ajtók be voltak zárva ott, hol a tanítványok egybe valának gyűlve a zsidóktól való félelem miatt, eljőve Jézus, megállta középen, és mondá nekik: Békesség nektek! És midőn ezt mondta, megmutatá nekik kezeit és oldalát. Örvendének tehát a tanítványok, látván az Urat. Mondá azért nekik ismét: Békesség nektek! Amint engem küldött az Atya, én is úgy küldelek titeket. Ezeket mondván rájuk lehelt és mondá nekik: Vegyétek a Szentlelket. Akiknek megbocsátjátok bűneiket, megbocsáttatnak nekik; és akiknek megtartjátok, meg vannak tartva. (Ján. 20, 19—23.)

Idézett szavaival az Udvözítő felhatalmazta tanítványait a bűnbocsátásra és ezóta megnyerhetjük az Anyaszentegyházban minden bűnnek bocsáztatását. Hogyha tehát a gyónás a papok találmánya, akkor azt a legszentebb főpap, Jézus Krisztus találta ki, hogy azzal lelkünknek használjon és örökké tartó örömeinket biztosítsa.

346. — Azt olvastam valahol a Szentírásban, hogy némely bűn meg nem bocsátható. (Mt. 12, 31.)

— Igen, a Szentlélek elleni bűnökről mondja Jézus, hogy nem bocsáttatnak meg. Ennek oka azonban nem a bűnbocsátó hatalom korlátoltsága, hanem a bűnös maga. Mert aki a Szentlélek ellen vét, annak lelkülete úgy eldurvul, a bűnbe annyira bele-rögződik, hogy nem is keresi a megbékülést Istennel. Ha azonban valami rendkívüli módon mégis megtérne, bűnbánatot tartana és gyónna, e bűnei is minden további nélkül feloldozásban részesülnének.

347. — De határozottan állította valaki, hogy némely bűnt a papok nem bocsáthatnak meg.

— Igen! Vannak úgynevezett fenntartott esetek. Egyes súlyosabb vétkeket, helyesebben az elkövetésükért járó kiközösítés alóli feloldást — hogy

ezáltal is visszaretentsék a híveket — az egyházi főelőjárók maguknak tartanak fent. Ilyen kiközösítésbe esnek például a hittagadók vagy párbajozók.

— Mit tegyen, aki ilyet elkövetett?

— Akármelyik papnál gyónhat, de nem kap mindjárt feloldozást. A lelkiatya megmondja neki, hogy bűne a szentatyának fenntartott kiközösítés. Ezért felszólítja a vétkest, hogy bizonyos idő múlva térjen vissza. Addigra megfolyamodja az illető részére Rómából a feloldozást. Midőn aztán a gyónó másodszor jön és a feloldozáshoz szükséges felhatalmazás megérkezett, azt a lelkiatyától akadálytalanul megkapja.

348. — Miért van az, hogy a papok bár fel vannak szentelve, mégsem adhatnak a kiközösítés alól feloldozást?

— Mert ahhoz nem papi, hanem királyi hatalmukra van szükségük, úgynevezett joghatóságra, mely nem terjed ki mindenre. Amikor az Anyaszentegyházról beszéltünk, szóba került Jézus hármas, tanítói, papi és királyi hatalma, melyet apostolaira átruházott. A felszentelés kinek-kinek csak a papi hatalmat adja. A pusztá képességet, hogy bűnöket bocsásson. A királyi hatalomból való részesedés ettől függetlenül, megbízatás által történik: olyféleképen, mint a jogászt, bár sikeresen túlesett a bírói vizsgán, csak a kinevezés hatalmazza fel, hogy ítélkezzék. E nélkül csak képesítéssel rendelkezik.

A király vagy kormányhatalom a kinevezés vagy megbízatás által adja a *joghatóságot*, mely nélkül a bíró is, a pap is csak magánszemély. Nincsenek alattvalói; nincsen hatásköre: végzései ezért érvénytelenek. Az alattvalókat és a reájuk kiterjedő hatáskört a főhatóság szabja meg. Akire, amire vonatkozólag nem ad joghatóságot, arra nézve sem a bíró, sem a pap nem intézkedhetik. Ez az oka,

hogyan éppen csak felszentelt pap még nem gyón-tathat. Szüksége van joghatóságra, melyet attól a püspöktől kap, akinek egyházmegyéjéhez tartozik. Miután azt megkapta, részesedett a királyi hatalom-ból, de csak azokra vonatkozóan és olyan terjede-lemben, amilyen természetű az elnyert joghatóság. Amely bűn megbocsátását vagy büntetés feloldá-sát püspöke nem engedélyezte, azt az esetet, vagy eseteket — úgy mondjuk — fenntartotta magának, ezért ezek alól az illető nem adhat feloldozást.

Ugyanílyen fenntartással élhet a Szentatya, mint az egész Anyaszentegyházra kiterjedő leg-főbb királyi hatalom birtokosa.

349. A keresztények már a legrégebb idők óta elis-merték az Anyaszentegyház bűnbocsátó hatalmát. A bűnbevallásnak nyomát az Apostolok cselekedeteiben is megtaláljuk. (Ap. 19, 18.) A későbbi évek-ből nem egy emlékünknél van. Pl. Hermas — aki I. Pius pápa (140—155) testvére volt — *Pastor* című köny-vében írja, hogy a keresztség után a bűnbánat-nak van helye, mely által minden bűnnek, még a hitehagyásnak és házasságtörésnek bocsánata is el-nyerhető, de az Egyház vezetése és felügyelete mellett, aki által az élet elnyerhető.

350. A bűnbánat szentségének, vagy mint általában röviden mondani szoktuk, a szentgyónásnak első kelléke a *töredelem*, a magábaszállás. Szépen mondja Jézus a tékozló fiúról: akkor magábaszáll-ván mondá: Hány béres dúskál atyám házában kenyérben, én pedig itt éhen vészek. Fölkelek és atyámhoz megyek, és mondom neki: Atyám! vét-keztem az ég ellen és te ellened; már nem vagyok méltó, hogy fiadnak hívj, csak béreseid közé fogadj be engem. (Lk. 15, 17—19.)

A bűnösnek rá kell eszmélnie tettének gonosz-ságára. Hogy vétke által elfordult a mennyei Atyá-tól. Hogy eltékozolta azt a kegyelemkincset, amit

a keresztségben nyert. Továbbá el kell határoznia, hogy nem marad a bűnben: hanem felkel, Istenhez tér, és felkeresi helyettesét, a papot, hogy megvallja előtte bűnét, hogy általa Istennél bocsánatért folyamodjék.

Természetes, hogy aki erre az elhatározásra jutott, az őszinte lesz. Azt nem vezetik mellékcélok, alakoskodás vagy más efféle. Az nem hallgat el tetteiből semmit, hanem feltárja lelkét úgy, amint van.

351. Abból, amit mondtam, azt is megértheted, hogy a szentgyónás tárgyát a halálos bűnök képezik. Valamennyi. Minden terhelő körülménnyel együtt. Mindaz, ami által szembehelyezkedett a bűnös Istennel, ami megfosztotta őt a megszentelő kegyelemtől, ami kiszakította Isten fogadott fiai sorából és visszaszüllyesztette a szolgasorsba.

Mivel a bocsánatos bűnnek nincsenek ilyen végzetes következményei, senki sem köteles azt meggyónni. És hogy annyian gyónásaikban mégis megemlítik, — sőt halálos vétkük nem lévén, mégis gyakori gyónók — az egyedül az illetők nagyobb lelki tisztaságra irányuló vágyában bírja magyarázatát.

352. — De ha valaki éppen csak egyik bűnét illetőleg száll magába?

— Például?

— Mondjuk sikkasztása miatt. A vasárnap megszenteltségtelenítését azonban nem bánja!

— Akkor magábaszállása nem Istenért történt, hanem természetes okból. Bánata természetes. Az emberek jó véleményének elvesztését, a szégyent vagy anyagi kárt fájlalja, melyet magának betakarított. Az ilyen, mondhatnám, csak állampolgári magábaszállás. Jó ahhoz, hogy az illetőt visszaadja a társadalomnak, de nem elég, hogy újra Isten fogadott fiai közé felemelje.

353. Ez utóbbihoz természetfölötti bánat kell. Bánkódás túlvilági szempontok miatt. Amilyen pl. a fenyegető kárhozat, vagy a megszentelő kegyelem és az örök üdvösség elvesztése. Ezeknél azonban tökéletesebb Isten szeretete. Akinek bánata természetfölötti, annak megtérése teljes. Az visszamegy Istenhez, Isten akaratahoz. E lépés pedig nem tűr válogatást, mivel egyetlen halálos bűn is elszakít a mennyei Atyától.

354. — Tudok valakit, aki még sohasem érzett bánatot.

— A természetfölötti bánatnál a szívbeli érzés nem szükséges. Lelki folyamat az, mely egészen a lélekben játszódik le. A bűnös *értelmével elítéli* azt, amit tett. Megállapítja magáról, hogy vétkezett, most azonban bánja vétkét. Miért? Mert... itt jön tisztába azzal a természetfölötti szemponttal, mely őt a magábaszállásra bírta. És mert értelmével elítéli tettét, azért *akarataival elfordul* tőle, másszóval elhatározza, hogy szakít a bűnnel és erre vonatkozóan minden szükséges intézkedést megtesz. Tőle telhetőleg elkerüli a bűnalkalmakat, hátat fordít büntársainak stb. Ebben áll az erősfogadás, mely nélkül nem teljes, következőleg eredménytelen a bánat.

Az értelem kárhóztató ítélete cselekedetünkről a bánat; akaratunk elfordulása az erősfogadás. Sem egyik, sem másik nem érzelem, hanem lelki megnyilatkozás. Senkit se lepjen meg tehát, ha azokat nem érzi. Mindazonáltal megeshetik, hogy valakiben a szóbanforgó lelki megmozdulások olyan erősek, hogy testében érezhetővé, sőt kifelé is láthatókká lesznek: a bánkódó szomorkodik, szemébe könnyek gyűlnek, szívéből fájdalmas sóhajok törnek elő... és hasonlók. A bánat ilyen foka jó, ha megvan, de nem szükséges.

355. A rövidlátó önszeretet, mely csak a jelen percek rövid, hamar szertefoszló örömei után nyúl,

elfordít Istentől. A távolba néző, az örökkévalóságot fürkésző, el nem múltó gyönyörök után vágyódó pedig hozzávezet. Mégis, aki csak önmagából indul ki, ha mindjárt természetfölötti is az az önérdék, mely a magábaszállásra bírta, nem jut a kegyelem állapotába a feloldozás előtt. Akit azonban az önzetlen istenszeretet mozgat, aki bánja vétkeit, de nem önmaga miatt, hanem mert azokkal a végtelenül jó Szentháromságot megbántotta, azt szeretete azonnal odafűzi Istenhez, azt a Mindenható késedelem nélkül fiai közé fogadja, azaz részesíti a megszentelő kegyelemben. Ezt az önzetlen szeretettől hevített bánatot nevezzük *tökéletes bánatnak*.

Amikor az Üdvözítő az utolsó vacsorán azt állította, hogy aki szereti őt, azt Atyja is szeretni fogja, és hozzája mennek és lakást vesznek nála (v. ö. Ján. 14, 21. 24.), a tökéletes szeretetről és hatásairól beszélt. Mert Isten nem lakozhatik bűnös lélekben. Aki tehát önzetlenül, tiszta szívből szeret, annak ez a szeretet megtisztítja lelkét annyira, hogy a Szentháromság személyei odajöhetnek és lakást vehetnek nála.

356. — Vágykeresztség és tökéletes bánat mind-egy?

— Csakúgy, mint vérkeresztség és vértanúság.

— A tökéletes bánat nem teszi fölöslegessé a gyónást?

— Két okból nem. Először sohasem lehetünk biztosak a felől, hogy szeretetünk valóban önzetlenül tiszta. Az ember keze, mégha szent is, önmaga felé hajlik. Másodszor gyónás nélkül nem volna nyugtunk, mert hiányoznék biztosítéka annak, hogy a kegyelem birtokába jutottunk.

357. — De ha valaki egészen biztos felőle, hogy tökéletes a bánata?

— Akkor sem mentesült a gyónás kötelezettsége alól. Krisztus Urunk Egyházának hatalmat adott

a bűnök megbocsátására, illetőleg megtartására. Másszóval a bűnökből valami *mindaddig meg van tartva*, míg alóluk feloldozást nem kaptunk. Ez Jézus intézkedése. Nem is lehet tökéletes bánata annak, aki e rendelkezésnek nem veti magát alá. Azért a tökéletes bánat mindig magával hozza azt az elhatározást, hogy adandó alkalommal meggyónunk.

— Ha aztán mégsem akarnánk gyónni?

— A tökéletes bánattal eltörölt vétkek nem térnének vissza, de elhatározásunkkal újabb súlyos bűnre tennénk szert.

358. Hogy a bűnös e veszélytől magát mentesítse, legjobban teszi, ha az első kínálkozó alkalmat a gyónáshoz felhasználja. Ezt annál inkább megteheti, mert a gyóntató papot a legszigorúbb titoktartás kötelezi, mely alól semmiféle ok sem menti fel őt, még ha az mindjárt országos érdek volna, vagy bárki életének megmentése. Ugyanis mindezeknél fontosabb a gyónás szentségébe vetett bizalomnak épsége, mert attól százmilliók lelki üdve függ.

359. A gyóntató, miután a bűnös vallomását meghallotta, őszinte magábaszállásáról, természetfölötti bánatáról meggyőződött és fenntartott esetről nincs szó, megadja a feloldozást. Én téged feloldozlak az Atya, Fiú és Szentlélek nevében. Amint szavai elhangzottak letörli Isten a gyónó lelkéről a bűnket. Oly tökéletesen, hogy azok ítélőszéke előtt soha többé szóba nem kerülnek, bármit tenne is azután.

Aki ekképen ártatlanná vált, azt a mennyei Atya visszafogadja fiai közé. A Szentlélek újra beleönti a természetfölötti életet, mely által a keresztségben Krisztus misztikus testének tagjává lett, mindama kegyelmekkel együtt, melyek cselekvését bűnbeesése előtt irányították, megérdemesítették. Begyógyítja lelkén a bűnkozta sebeket és hozzáadja az éppen felvett szentség kegyelmi többletét,

mintegy jogot, bőségebb segítő kegyelmekre, hogy általuk erősödve elkövetett vétkeiért eleget teheszen és azokat a jövőben eredményesebben kerülhesse.

— Többet kap tehát, mint amennyit elveszített?

— Úgy van! Isten bőkezűségének nincsen határa. A tékozló fiát atyja — Jézus példabeszédében — több csókkal, gyűrűvel, gazdagabb ruhával fogadta, mint amilyennel útjára engedte, mert nagy öröm az, ha az elveszett gyermek visszatér, ha a halott lélek feltámad.

Isten fogadott fiát természetesen nem sujthatja örök büntetéssel. Azért a jól végzett gyónás a kárhozattól is megszabadít és a bánat mértéke szerint az ideigtartó büntetések egy részétől is.

360. — És akinek halálos bűne nem volt?

— Abban a szentgyónás a meglévő kegyelemkincset növeli. Gyarapítja erejét a jóra, szorosabban fűzi Istenhez, megadja a megbánt bocsánatos bűnök bocsánatát és csökkenti az értük járó ideigtartó büntetéseket.

— A *megbánt* bocsánatos bűnei bocsánatát?

— Igen! Mert meg nem bánt bűnöket Isten nem bocsát meg és ha a gyónó legalább egy bocsánatos bűnét meg nem bánja, gyónása érvénytelen.

361. A feloldozással kapcsolatban valami elégtételt ró ki még a gyóntató a bűnbánóra és azután Isten nevében elbocsátja őt.

— Ha a szentgyónásnak olyan nagy a szentségi ereje, miért kell mégis elégtételt végezni?

— A Szentírásban több példát találunk rá, hogy Isten a bűnt megbocsátotta, de némi ideigtartó büntetést a vétkesnek meghagyott. (V. ö. Kir. II. 12, 13—14; Móz. IV. 20, 12; Bölcs. 10, 2. és Móz. I. 3, 17. stb.) Így történik a gyónásnál is.

A legősbibb időkig visszanyúló hagyomány bizonyítja, hogy az Anyaszentegyház a bűnbánókat feloldozta, de sokszor igen súlyos, néha több évig tartó elégtételt mért ki rájuk. Hogy miért? A bűnbocsánatot Isten irgalmának köszönhetjük, az elégtétellel igazságosságának tartozunk. Nem mintha cselekedeteinkkel teljes értékű elégtételt nyújthatnánk, — ezzel senki sem áztatja magát — hanem hogy vezeklésünkkel kimutassuk megtérésünk őszinte voltát, amennyiben alázattal vállaljuk tetteink Istentől ránk mért következményeit, továbbá hogy a jövőre visszariadjunk bűneink megismétlésétől.

— Annak a néhány imának volna ilyen hatása?

— A mindennapi apró bűnökért velük arányban álló elégtételt szoktunk adni, elég gyakran búcsúimákat. Akinek azonban súlyos bűnei vannak, kivált ha szokásosan visszaesik, annak megfelelően nagyobb penitenciát kell végeznie, ami kifejtí az általam említett hatásokat.

362. — Mit értek búcsúima alatt?

— Olyan imát, mely által az Anyaszentegyház a már megbocsátott bűnök után járó ideigtartó büntetést részben vagy egészen elengedi a szentgyónástól függetlenül.

— Hogyan van ehhez hatalma?

— Több hitigazságból következik az.

Beszéltünk már Krisztus misztikus testéről. A szentek egyességével kapcsolatban említettem, hogy nemcsak a fő meg a tagok, hanem az utóbbiak is szorosan összefüggnek és egymáson segíthetnek. Azt is megbeszéltük már, hogy Krisztus eleget tett az egész világ bűneiért, de nem „*éppen csak hogy*”, hanem túlaradó, kimeríthetetlen bőségben. Hasonlóan a szentek is jóval több elégtételt végeztek, mint amennyire keresztségük és szentgyónásaik után maguknak még szükségük volt. Krisztus és a

szentek fölös érdemeiből tevődik össze az Anyaszentegyház lelki kincse, amelyből a szentek egyessége miatt, papi és királyi hatalmánál fogva, híveinek szabadon osztogathat. Amikor ezt teszi, búcsút engedélyez, vagyis Krisztus és a szentek elégtételére tekintettel, elengedi bűnbánói köteles elégtételét.

Már az ókeresztény századokban szokásban volt, hogy az Anyaszentegyház bűnbánóknak a rájuk kirótt elégtételt könnyebbre változtatta vagy egyszerűen elengedte. Amikor a büntetést teljesen elengedi, akkor teljes búcsúban részesít, ha azonban csak időhöz, napokhoz, évekhez kötött búcsút engedélyez, akkor az ideigtartó büntetést csak részben engedi el.

363. — Aki teljes búcsúban részesült, az nem kerül a tisztítóhelyre?

— Ha valóban elnyerte, feltéve, hogy akkor meghal, nem kerül oda. Teljes búcsút nyerni azonban nem olyan könnyű.

— Mi áll útjában?

— Rendszerint a bűnös hajlamok és szokások. Aki csak egyhez is ragaszkodik, — természetesen csak bocsánatos bűnökről lehet szó — annak előbb a tisztítóhelyre kell jutni, hogy e vonzalmától megszabaduljon, mivel a mennyországba semmi bűnös sem juthat.

364. — És aki csak részleges búcsúban részesül? Például 300 napiban?

— Annak annyi ideigtartó büntetést enged el az Egyház, mint amennyitől megszabadult volna, ha a régi szigorú egyházfegyelmi szabályok szerint háromszáz napig vezekel.

Mert tudnod kell, hogy az első századokban, amikor az eldurvult pogány erkölcsöket kellett meg-nemesíteni, az Anyaszentegyház a visszaeső bűnösökre igen kemény vezekléseket mért. Hosszú ideig,

300, 500 napig, sőt 7 évig tartó bőjtöt, szűrös vezeklő ruha viselését, ostromozásokat és mást, továbbá a vezeklés idejére kizárta őket a templomból, melynek csak előcsarnokában tartózkodhattak.

Később a keresztény életmód megszilárdulásával e büntetések enyhítette és bizonyos imákat tett azokkal egyértékűvé. Ezek a búcsúimák, melyek végén olvashatjuk, hogy hány napi vezekléssel egyértékűek.

Aki ilyen imát végez, annak Isten az ideigtartó büntetésekből annyit enged el, amennyit elengedne, ha a régi szabályok szerint a megadott ideig vezekelné.

— Mennyi az?

— Nem tudjuk. De bizonyos, hogy az illető töredelmes lelkületétől, őszinte javulási szándékától meg Isten irgalmától függ.

Az Oltáriszentség

365. Visszatért tékozló fiának atyja — mint Jézus a példabeszédben mondja — ünnepi lakomát készített. A szentatyák ősrégi idők óta az Oltáriszentségre magyarázzák a példázat e részét. Arra az ünnepi asztalra, melyet Jézus titokzatos testének megtisztult lelkű tagjai számára terített; e valóban Istenhez méltó vendégségre.

Soha ember ehhez foghatót ki nem talált, ki nem találhatott!

— Miért?

— Mert elérhetetlenül messze esik minden emberi elgondolástól. Vagy el bírnád például képzelní, hogy teszem, valamely gazda, úgy szeresse kertjének — mondjuk — hangyáit, hogy saját testével táplálja azokat? . . . De még mást mondok! Halottál valaha olyan atyáról, aki éhező gyermekeinek önmaga testéből adott falatokat? Azt nem egyszer

olvashatjuk a történelemben, hogy végső nyomorba jutott szülők felfalták tulajdon gyermekeiket, de olyan szülői szeretetet még nem látott e világ, mely önmagát adta fiainak eledelül.

Az emberek elgondolása szerint Isten mérhetetlenül nagy úr, végtelenül nagy és hatalmas, aki megérthetetlen magasságban áll és él az ember fölött. Elképzelésünknek sokkal inkább megfelelné, hogy ez a nagy Isten a maga jóltartására alkotja az embereket, semhogy piciny, gyarló, bűnös teremtményeit önnön testével táplálja, vérével itassa.

Soha ember magától nem jött volna e gondolatra. Sőt még ma is, amikor pedig már csaknem kétezer éve közöttünk van az Oltáriszentség és számos csoda bizonyítja valóságát, hányan nem tudnak hinni! Képtelenség, lehetetlenség, mondják, hogy Isten — a nagy Isten — ilyen tegyen, a kicsiny ember kedvéért!

Nagyon jól tudta Jézus, hogy isteni Szívének ezt az ajándékát nehezen értik majd meg az emberek. Éppen ezért nem közölte azt csak úgy váratlanul, egyszerűen, hanem gondosan, fokozatosan készítette elő e csodálatos titokra tanítványait.

366. Először két csodát művelt. Megszaporította a kenyeret. Öt árpakenyérrel és két hallal jól tartotta a sokaságot. Világossá, mindenki számára érthetővé tette, hogy hatalmában áll *csodálatos kenyeret* adni.

A kenyérszaporítás hatásáról röviden jegyzi meg az apostol: Az emberek pedig látván a jelt, melyet Jézus cselekedett, mondták, hogy ez bizonynyal az a próféta, ki e világra jöendő. Azért észrevévén Jézus, hogy készülnek jönni és megragadni őt, hogy királlyá tegyék, ismét a hegyre meneküle maga egyedül. (Ján. 6, 14—15.) Ez volt az első csoda.

A második mindjárt utána következett. A tanítványok hiába várták vissza a hegyről Mesterüket: csak nem jött. Azért maguk vágtak neki a tónak, hogy hazatérjenek Kafarnaumba. Már későre járt

az idő és besötétedett. A tavon vagy amint a környékbeliek nevezték, a tengeren, szélvihar kerekedett. E sötét, viharos éjjel közeledett felénk Jézus: járva a hullámokon. Nem süllyedt le. Teste súlytalanná lett. Csodálatossá tette azt. — A csodálatos test és a csodálatos kenyér! Ez volt az előkészítés első foka.

Kafarnaumban nagy tömeg várta őket. A tó nem túl nagy. Akiknek csónakjuk nem volt, az éjtszaka óráiban gyalog is oda kerülhettek. Jézus beszédet intézett a néphez, melyet az előző nap csodájához fűzött.

„Bizony, bizony mondom nektek, kerestek engem... mivel ettetek a kenyérből és jóllaktatok. Fáradozzatok, de nem olyan eledelért, mely veszendő, hanem azért, mely megmarad az örök életre, melyet majd az Emberfia ad nektek...”

Mondák tehát neki: Mit tegyünk, hogy istenes cselekedeteket műveljünk? Felelé Jézus és mondá nekik: Ez az istenes cselekedet, hogy higgyetek abban, kit a mennyei Atya küldött...”

Jézus tehát hitet kért hallgatóitól. Ebben állott az előkészítés második foka. A zsidók viszont előbb még több csodát vártak tőle, hogy általuk égi küldetését jobban bizonyítsa. Mózesre hivatkoznak, aki égi kenyeret adott. Most is ilyen kellene. Akkor szívesen elfogadnák uruknak Jézust! Kenyérkirálynak. Enni naponta jóllakásig, munka és izzadság nélkül! Ez kellene!

„Nem Mózes adott nektek kenyeret az égből, felelte Jézus, hanem az én Atyám ad nektek igazi mennyei kenyeret. Mert Isten kenyeze az, mely mennyből szállott le és életet ad a világnak.”

Az Udvozító fokozatosan mind többet mond!

„Mondák azért neki: Uram, mindenkor add nekünk ezt a kenyeret. Mondá tehát nekik Jézus: Én vagyok az élet kenyeze; aki énhozzám jön, nem fog éhezni, és aki énbenem hiszen, soha nem szomjúhozik... Aki hisz énbenem, örök élete legyen.

Én vagyok az élet kenyere. Atyáitok mannát ettek a pusztában és meghaltak. Ez a mennyből szálló kenyér, hogy aki abból eszik, meg ne haljon."

A zsidók már észrevették, hogy valami egészen rendkívüli, csodálatos dologról van szó, zúgolódva hallgatták e beszédet. Nem bírták megérteni, hogy miképpen nevezheti magát Jézus élő kenyérnek, mely a mennyből szállott alá. „Nemde ez Jézus, József fia, kinek ismerjük atyját és anyját? Hogyan mondja tehát ez, hogy mennyből szállottam alá?"

Jézus hallja e beszédet, látja az izgalmat, melyet szavai előidéztek, azért még világosabban beszél: „Én vagyok az élő kenyér, mely mennyből szállott alá. Ha valaki e kenyérből eszik, örökké él; és a kenyér, melyet majd én adok, az én testem a világ életéért." Ez már senkit sem hagyott kétségben gondolatai felől.

„Vitakozának azért a zsidók egymás között, mondván: Hogyan adhatja ez nekünk az ő testét eledelül? Mondá tehát nekik Jézus: Bizony, bizony mondom nektek: Ha nem eszitek az Emberfia testét és nem isszátok az ő véré, nem leszen élet tibenetek. Aki eszi az én testemet, és issza az én véretem, annak örök élete vagyon; és én feltámasztom őt az utolsó napon. Mert az én testem bizonynyal étel, és az én vérem bizonynyal ital. Aki eszi az én testemet és issza az én véretem, énbennem marad és én őbenne. Amint engem küldött az élő Atya és én én élek az Atya által, — (gondolj arra az örök születésre, melyről az Ige születése alkalmából beszélünk) — úgy, aki eszik engem, az is él én általam. Ez az a kenyér, mely az égből szállott alá. Nem úgy, mint atyáitok, mannát ettek és meghaltak; aki e kenyeret eszi, örökké élni fog..."

Sokan tanítványai közül ezeket hallván, mondák: „Kemény beszéd ez, ki hallgathatja azt?" — Hallod! Egészen úgy beszéltek, mint napjaink hitetlenjei! — „Tudván pedig Jézus magában, hogy e miatt zúgolódnak tanítványai, mondá nekik: Ez

titeket megbotránkoztat? Hátha majd látjátok az Emberfiát fölmenni oda, hol azelőtt volt? A szellem az, ami éltet, a test nem használ semmit; az ígék, melyeket én szólottam nektek, azok szellem és élet. De vannak közületek némelyek, kik nem hisznek...

Ettől fogva sokan visszavonulának az ő tanítványai közül és már nem járnak vala vele..." Jézus teste mint étel, vére mint ital — az élő kenyérről való tanítás — több volt, mint amennyit araszos, földi dolgokhoz szokott, csakis ilyesmit értékelő, ezek körül forgó agyvelejük, túlságosan pici emberi értelmük elbírt. „Mondá azért Jézus a tizenkettőnek: Csak nem akartok ti is elmenni? Felelé neki Simon Péter: Uram! kihez mennénk? Az örök élet ígéi nálad vannak. És mi hittük és megismertük, hogy te vagy Krisztus, az Isten Fia.” (V. ö. Ján. 6, 1—70.)

Szent Péter válaszában benne van minden. Te Isten Fia vagy! Az út, igazság és az élet! Aki nem csalhatsz és nem csalódhatol. Ha azt mondd, hogy saját testedet adod eledelül, véredet italul, mert magad vagy az igazi égből szállott kenyér, mely hivatva van nekünk örök életet adni, — mi elhiszszük azt!

367. Amit Jézus megígért, amire jóelőre előkészítette apostolait, amiről bizonyára máskor is beszélt velük, azt körülbelül egy évvel a kafarnaumi beszéd után, az utolsó vacsorán valóra váltotta.

Midőn pedig vacsoráltak, — olvassuk a Szentírásban — vevé Jézus a kenyeret, megáldá, megszegé és tanítványainak adá, mondván: Vegyétek és egyétek, ez az én testem... mely értetek adatik... És vevén a kelyhet, hálát ada, és nekik adá, mondván: Igyatok ebből mindnyájan, mert ez az én vérem, az újszövetségé, mely sokakért kiontatik a bűnök bocsánatára... Szent Lukács még hozzáteszi Jézus parancsát: Ezt cselekedjétek az én emlékezetemre. (V. ö. Mt. 26, 26—28. és Lk. 22, 19—20.)

Az apostolok szó nélkül fogadták Mesterük

szavait, intézkedését. Tudták már, miről van szó. Tudták, hogy Jézus kezében átváltozott a kenyér és a bor. Az előbbi szent testévé, az utóbbi vérévé. Igazzá lett, amit Kafarnaumban megígért, világossá, hogy miképpen élő kenyér Ő, mely mennyből szállott alá.

368. Jézus mennybemenetelét követőleg — miután tanítványai látták az Emberfiát fölmenni oda, hol azelőtt volt — az első keresztények házakba gyűlekeztek, talán az utolsó vacsoráéhoz hasonló nagyobb termekbe, és ott végezték a kenyérszegést és a szív egyszerűségével vették magukhoz az eledelt. (V. ö. Ap. 2, 46.) Oltáriszentséggel ünnepelték Krisztus emlékét.

369. Valószínűleg 57-ben, tehát Jézus halála után mintegy 24—25 évre írta Szent Pál a korintusiakhoz első levelét. Ebben az Oltáriszentségre vonatkozólag igen tanulságos oktatást ad.

Úgy szólok hozzátok, — írja a 10. fejezetben — mint értelmes emberekhez: ítéljétek meg magatok, amit mondok. Az áldás kelyhe, melyet megáldunk, nemde Krisztus vérében való részesülés-e? És a kenyér, melyet megtörünk, nemde az Úr testében való részesülés-e? Mert egy kenyér, egy test — Krisztus titokzatos teste — vagyunk sokan, mindnyájan, kik egy kenyérben részesülünk. (Kor. I. 10, 14—17.) Egy kenyeret, Krisztus testét esszük mindannyian, tanítja az apostol, mely által valósággal egy testté: Krisztus misztikus testének tagjaivá forunk össze. (Gondolhatsz még a szőlőtőre, mely vesszőit táplálja.) . . . Mert én az Úrtól vettem, amit közöltem is veletek, hogy az Úr Jézus azon az éjtszakán, amelyen elárultatott, vevé a kenyeret, és hálát adván, megtöré és mondá: Vegyétek és egyétek, ez az én testem, mely értetek adatik; ezt cselekedjétek az én emlékezetemre. Hasonlóképen a kelyhet is, miután megvacsorált: Ez a kehely az újszövetség az én véremben; ezt cselekedjétek, vala-

hányszor isszátok, az én emlékezetemre. Mert valahányszor *ezt* a kenyeret eszitek, és *ezt* a kelyhet isszátok, az Úr halálát hirdetitek, míg el nem jő. (A világ végén t. i.) Aki tehát méltatlanul eszi *ezt* a kenyeret vagy issza az Úr kelyhét, vétkezik az Úr teste és vére ellen. Tehát vizsgálja meg magát az ember, és úgy egyék *ebből* a kenyérből és igyék *ebből* a kehelyből; mert aki méltatlanul eszik és iszik, ítéletet eszik és iszik magának, mivel nem különbözteti meg az Úr testét. (Kor. I. 11, 23—30.)

Szent Pál szavai minden kétséget eloszlatnak. Ő egy bizonyos kenyérről és egy bizonyos borról beszél, melyet az Úrtól nyert felhatalmazás alapján adott a korintusi híveknek, azt cselekedvén, amit Jézus az utolsó vacsorán tett. Ám ez a kenyér és bor különbözik minden más ilyenrendű ételtől-italtól, mert aki azt méltatlanul, bűnös lélekkel veszi magához, az vétkezik az Úr teste és vére — *nem* az Úr testének és vérének *emléke*, hanem az Úr teste és vére ellen. Tartsanak tehát előzőleg lelkiismeretvizsgálatot, az apostol szavával élve, ítékezzenek maguk felett, nehogy ítéletet, végzetes bajt, szentségtörést: halálos bünt, és azzal az Úr büntetését egyék és igyák maguknak, a közönséges kenyértől meg nem különböztetvén az Úr testét.

A korintusi hívek közül sokan szentségtörő módon áldoztak. Ezért van köztetek — írja nekik Szent Pál — sok beteg és erőtlen, és alusznak (meghaltak) sokan. Ha ellenben önmagunkat megítélnők, bizonyára nem ítéltetnénk meg. Midőn pedig megítéltetünk, az Úr fenyít meg minket, hogy ne kárhozzunk el ezzel a világgal. (Kor. I. 11, 30—32.)

Hogy értékeled a Szentírás közlését? Elég világosan tudtunkra adja az Oltáriszentség tanát? Ugye, hogy igen! E szent lapokról csak a rosszakarátú ember nem érti meg, hogy az Oltáriszentség semmi más, mint Jézus Krisztus valóságos szent teste és vére a kenyér és bor külső színe alatt.

370. — De mégis! Hogyan lehetséges ez?

— Kérdésed a hittudósokat is sokat foglalkoztatja. Az a vélemény alakult ki közöttük, hogy a kenyér és bor lényege helyébe Jézus szent testének és vérének lényege lép. Röviden azt mondjuk: a kenyér és bor *átlényegül*, de külső látszatát, színét, ízét, alakját, szóval mindazt, ami érzékeink alá esik, megtartja. Innen van, hogy az átlényegülés után sem látunk semmi változást az ostyán és a boron.

— De olyan kis helyen!

— Emlékszel még a megdicsőült test tulajdonságaira? Azt beszéltük akkor, hogy az átszellemül. A szellemet pedig nem korlátozza a kiterjedés. Jézus az Oltáriszentségben megdicsőült testével van jelen, melyet nem korlátoz a kiterjedés. Azonkívül gondolj az előzőleg megbeszélt csodákra. Az Üdvözítő bemutatta, hogy módjában áll csodálatos kenyeret adni. Megszaporítani azt, ami kevés. Módjában áll testét kivonni a fizika törvényei alól. Járt a vízen. Ahogy a keveset sokká, testét súlytalanná, úgy a nagyot kicsivé is teheti a nélkül, hogy felosztaná. Ha ezt tudjuk, könnyebben elképzeljük, hogy miképpen tartózkodik Jézus a maga egész nagyságában, egészen és osztatlanul minden ostyában, sőt minden ostya minden morzsájában. Éppen ahogy kis helyen teljes egészében, úgy lehet jelen a világon mindenfelé létező millió és millió ostyában és borban.

— És azért a mennyországban is jelen van?

— Ott is, amint az utolsó vacsorán is, sértetlen maradt, miközben a kezében tartotta az átváltozott kenyeret.

— Nagyítóval sem venni észre semmit?

— A legfinomabb műszerekkel sem. A kémia és fizika még nem tudott behatolni a testek belsejébe. Csak külső megjelenési formáikat kutatja. Sőt még a külső felépítésből, az atomszerkezethől is igen keveset tudunk és azért bár szeretnők, lényegében mégsem mondhatunk többet Jézus csodálatos jelenlétéről, mint amennyit elmondtam.

371. — Csak kenyeret lehet átváltoztatni?

— Kenyeret és bort. Máshoz nem adott Jézus felhatalmazást. Azonban a kenyér sem lehet akár-milyen. Mivel Jézus búzakenyeret változtatott át, azért az Anyaszentegyház is mindig csak ezt használta.

— Azt hallottam, hogy a görög katolikusok másfélét használnak.

— Ők csak annyiban térnek el a latin szertartásúaktól, hogy kovászos kenyeret használnak. Kovászos vagy kovásztalan volta pedig lényegében nem változtatja meg a kenyeret.

Amint meg van állapítva a búzakenyér, úgy meg van határozva a szőlőbor is. Hogyha tehát az érvényesen felszentelt pap kezébe veszi a búzakenyeret és azzal a szándékkal, hogy azt átváltoztassa, elmondja fölötte Jézus szavait: Ez az én testem, akkor az átlényegült az Udvözítő szent testévé. Ugyanilyen feltételek mellett lényegül át a szőlőbor Jézus szent vérévé, ha elmondja fölötte e szavakat: Ez az én vérem. Az egyszer átváltozott kenyérben és borban pedig addig marad jelen Jézus, míg a színek meg nem változnak.

372. — Miért kevernek a borba kis vizet?

— Ennek jelképes értelme van, de nem lényeges dolog. Ha elmaradna, a szentmise érvényét nem csorbítaná.

— Miért teszik akkor?

— Mert a hagyomány szerint Jézus is így tett. Jelezni akarta ezáltal, amit később a keresztség alatt Szent János figyelt meg, hogy oldalából vér és víz folyt ki. (V. ö. Ján. 19, 34.)

373. — Honnan tudjuk, hogy elég az egy szín alatti áldozás?

— A manna, mely mint az Oltáriszentség és szentáldozás előképe hullott az égből, csak egy szín alatt esett. Azután Jézus is egy szín alatt áldoztatta

meg az emmauszi tanítványokat. (Lk. 24, 30.) És végül a szent hagyományok is erre tanítanak. Mert bár az első századokban inkább két szín alatt áldoztak, az egy szín alatti áldozásra elég sok példát találunk. Az üldözések viharaiban, a folytonos halálveszedelem miatt, az Oltáriszentséget a hívek maguknál tarthatták, de mindig csak egy szín, a kenyér színe alatt. Betegyekhez, börtönökbe csak ezt vitték, mert jól tudták, hogy a megdicsőült Jézus, aki a kenyér és bor színe alatt rejtőzik, fel nem osztható. Feltámadásakor örökre egyesült lelke, teste, vére, éppen úgy, mint megtestesülésekor istensége és embersége.

Ez a magyarázata, hogy akik egy szín alatt áldoznak, az egész Jézust veszik magukhoz, és lelkük semmivel sem rövidül meg a két szín alatt áldozókkal szemben.

374. — Melyek a szentáldozás kegyelmei?

— Az első a megszentelő kegyelemnek, a bennünk levő természetfölötti életnek növekedése. Jézus az isteni eledelt titokzatos testének élő tagjai, Isten fogadott fiai számára rendelte. Az Udvözítőt csak természetfölötti életet élő lélek veheti magához... De ki is hallott róla valaha, hogy táplálni akarták azt, aki meghalt? Márpedig az Oltáriszentség táplálék, lelki eledel, mely hivatva van életet fenntartani. Aki pedig lelkileg él, abban már megvan a megszentelő kegyelem, melyet a szentáldozás erősít, gyarapít, növel.

Jézus szavai: Aki eszi az én testemet és issza a véretem, az énbennem marad és én őbenne! — ugyancsak kegyelmet jelentenek. A szentáldozás szorosabban Jézushoz fűz, és minél gyakrabban veszi valaki magához az égi kenyeret, kapcsolata Jézus Krisztussal annál szorosabbá lesz.

Aki eszik, az szervezetébe felveszi, magába nemesíti, személyének méltóságával áthatja az aszimilált táplálékot. Az Oltáriszentség azonban nem

válik mibennünk emberivé, hanem minket alakít át Krisztusba, minket tesz mindinkább krisztusivá. Természetes, hogy ez az istenszeretet és buzgóság növekedésével jár: természetfölötti ösztöneink és erényképességeink tevékenységének erősödésével.

Aki e kenyérből eszik, mondotta még Jézus, az örökké él. A szentáldozás, mint arról már szó volt, megerősít a jóban. Ez a megerősödés a méltó szentáldozások számával arányban nagyobbodik. Az örök élet reménye pedig annál jogosultabb, minél inkább erősödött meg valaki a jóban. Ily összefüggésben záloga a szentáldozás az örök életnek, és minél gyakoribb, annál biztosabb záloga.

A szentáldozás magával hozza a mindennapi bocsánatos bűnök eltörlését és az értük járó büntetések egy részének elengedését, mert elégtételi értéke van. Ez az oka, hogy a mindennapi méltó szentáldozással igen tisztán tarthatjuk lelkünket.

Egészen különös lelki édességben részesít, mely kivételesen testileg is érezhető. Csodálatos vonzóerővel bír, amiről a gyakran áldozók beszélhetnének, akiknél e szentség felvétele szinte élet-szükségletté vált, annyira, hogy még nagy fáradság, és jelentékeny kényelmetlenségek sem tartják vissza őket az Úr asztalától.

A megnövekedett istenszeretet magával hozza a felebaráti szeretet gyarapodását. A szentáldozás kibékíti az ellenségeket, egyengeti a kölcsönös megértést, záloga a békének, a dicsőséges feltámadásnak, mert Jézus maga mondta, hogy aki eszi az ő testét és issza az ő véré, annak örök élete vagyon és ő feltámasztja az illetőt az utolsó napon. Mind ezért, aki biztosan Istenhez akar jutni, ne kíméljen fáradságot, hogy megtanuljon méltóan áldozni, és járuljon nagy szorgalommal, őszinte igyekvéssel, buzgón, lehetőleg mindennap az Úr asztalához.

A szentmise

375. — Miért kívánja az Anyaszentegyház, hogy szentmisét hallgassunk?

— Mert a mennyei Atyánk akarja, hogy a legfőbb istentiszteleten, az áldozaton résztvegyünk.

— Miért parancsolja ezt?

— Mert ha résztveszünk az áldozaton, tanúságát adjuk, hogy Istent teremtő Urunknak elismerjük.

— Hogyan van ez?

— Isten ugyebár a mi legfőbb Urunk, Teremtőnk és Alkotónk, akitől életünk és mindenünk függ. Amíg akarja, élünk, amíg fenntart, létezünk. Ha egyszer úgy akarná és fenntartását visszavonná, nemcsak halálfiak lennénk azonnal, hanem a szó legteljesebb értelmében megszűnnénk létezni: megsemmisülnénk.

Eme legfőbb urasága miatt *hódolattal* tartozunk Istennek. De nem akármilyenel, ... talán olyannal, mint az államfőnek, ... hanem a legteljesebb hódolattal, akkorával, mely felettünk lévő teljes hatalmát elismeri és kifejezi.

Amikor Istennek meghódolunk, akkor *imádjuk* Őt. Az imádás tehát egyenlő a legmélyebb meghódolással. Ezzel viszont csak Annak tartozunk, aki minket a semmiből létrehozott és akitől következőleg a legteljesebben, egészen a megsemmisülés végső határáig függünk. Ez az oka, hogy csak Istent imádhathatjuk.

Tehetjük ezt belsőleg, amikor értelmünk és akaratunk hódol meg előtte ...

— Mit mondunk ilyenkor?

— Szavakkal nehéz kifejezni. Inkább átgondolni, átérezni lehet. Tőlünk telhetőleg átgondoljuk, átérezzük, mit jelent az, hogy Isten a mi Teremtőnk meg fenntartónk és ezzel a lelkülettel borulunk le előtte, hogy Őt hűségünkről biztosítsuk. Ez a belső imádás. Ennek helyét és idejét nem határozta meg

Isten. Egyedül tőlünk függ. Minél többször tesszük, annál jobb. (V. ö. Ján. 4, 21—24.)

376. Belső hódolatunkat kifelé is kifejezhetjük...

— Térdhajtással?

— Az nem jelenti a hódolat legmélyebb fokát.

— Akkor hát mivel?

— *Áldozattal!* — Gondolj most először az őszövétségi áldozatokra. Az embert, történelem előtti idők óta, belső vallásos ösztöne vitte rá, hogy Teremtője uraságát, legfőbb, mindenhez való tulajdonjogát külsőleg is elismerje, hogy Istennek, hogy úgy mondjam, *adózzék*. Ezt azáltal tette, hogy a saját tulajdonát képező tárgyakból azt, ami hibátlan, szép és jó volt, Istennek adta, azaz kivonta az emberek használatából, elpusztította, elégette.

Az elpusztítás azonban még többet jelentett. Érzékeltette Isten abszolút hatalmát *élet és létezés felett*. Mivel a mindenséget Ő hozta semmiből létre, módjában állt azt ismét semmivé tenni. Az áldozatot bemutató ezt önmagára vonatkozólag is elismerhette. Az áldozati tárgyat ilyenkor saját személyének képviselőjével ruházta fel és Isten előtt önmaga helyett rontotta le, égette el.

377. A mexikói emberáldozatoknál ez történt?

— Emberkézből emberáldozatot sohasem fogadott el Isten. Mert, mint előbb mondtam, Istennek áldozni kiki csak saját tulajdonából tudott és tud. Az emberi élet tulajdonjogát azonban Isten magának tartotta fent.

Ugyanez okból nem tekinthetjük áldozatnak azt, aki pl. hivatásának lett hősi halottja; valamely eszmének, vallásnak vértanúja; vagy nagyszerű emberbaráti cselekedetének esett áldozatul. Az ilyen önfeláldozás a felebaráti szeretet hősi cselekedete, lehet áldozat a haza oltárán, de Isten nem fogadja el, mint a maga legfőbb uraságának elismerését, mert ez valóban nem nyilatkozik meg az elsoroltakban.

378. — De hisz Jézus is saját életét áldozta oda a kereszten?

— Igen! Ő megtehetette ezt, mert Istenember létére ura az életnek, a saját magáénak is, amit leginkább feltámadásával bizonyított. De minden más embernek csak az értelmetlen teremtmények fölött adott a Teremtő rendelkezési jogot, azért csak ezek köréből választhatták áldozataikhoz a tárgyakat.

379. A szerint, hogy mit akart a bemutató áldozatával kifejezni, áldozata különféle jelleget nyert. Ha a kapott jótéteményekért végezte, hálaadó áldozatot mutatott be; ha vétkeiért akart eleget tenni, engesztelő jelleggel bírt áldozata; ha egyedül csak hódolatát akarta kifejezni, áldozata imádó áldozattá lett. Azt hiszem, már felviláglott előtted, hogy mi az áldozat?

380. Egyről azonban még nem szóltam. Az adómenyniséget és fizetésének módozatait sohasem az alattvalók szabják meg, hanem az államfő. Hogy mit és miképpen fogadjon el áldozatul, egyedül Istenen múltott, a legfőbb Úron. És Isten meghatározta az áldozatok anyagát, meg a szertartásait: a mózesi törvényhozás tetemes részét ez alkotja. (V. ö. Mózes III. könyvével.) A Teremtő úgy kívánta, hogy az áldozatot csak a törvényes papság mutathassa be, az előírt helyen és módon. Ettől fogva minden más áldozat nélkülözi a szentesítést; bemutatójának semmi biztosítéka sincsen a felől, hogy Isten az azzal kifejezett hódolatot elfogadja. Ezzel az áldozat nyilvános istentiszteleti ténykedéssé lett, melyet Isten az embertől elvár.

— Miért várja el?

— Mert Teremtőnknek a természet rendje szerint hódolattal tartozunk, aminek nyilvánosan kifejezést kell adnunk.

— De hisz Mózes előtt akárki mutathatott be áldozatot?

— Az éppen Mózes előtt volt. Az áldozat pedig

mindenkor lépést tartott a vallási élet fejlettségével. Az ószövetség jókora haladást jelent a pátriárkai állapottal szemben, mely utóbbi magasabbrendű volt, mint az ősemler vallási kultusza. Az ószövetségi viszont sokkal elmarad az új mögött, melynek éppen ezért áldozata is lényegesen tökéletesebb. Úgy aránylanak, mint árnyéka az Udvöztőhöz. Jézus az ószövetségben előrevetette árnyékát, mely addig jó volt, míg Ő maga, isteni fényvel a földön meg nem jelent.

381. Az ószövetség áldozataiban csak annyi tartalom volt, amennyit az egyesek jámborsága belevitt. Az oktan állatok, élettelen tárgyak önmagukban, Isten előtt nem bírnak valódi aranyértékkel: mint adópénz, hogy úgy mondjam, közönséges papírbankók, melyre az emberek írták fel a valutát. Az *újszövetség áldozata* ennél végtelenszer több. Valódi arany. Mert az Oltáriszentség Isten előtt is tartalmaz. Értékét nem a hívek ájtatossága adja, de gonoszsága le sem ronthatja, abban ugyanis valóssággal Jézus Krisztus van jelen, az Atya egyszülött szerelmes fia.

Ő az, aki magát láthatatlanul, a kenyér és bor külső színe alatt feláldozza.

Mint az egész emberiség feje teszi ezt. Mindenkiért.

Áldozata nem jelképes. Nem a maga képviselőjében rontja le bakok vagy borjak életét, hanem önmaga feláldozásával ismeri el az Atya abszolút hatalmát és uralmát az egész emberiség felett, hogy Őt annak bűneiért megengesztelje. (V. ö. Zsid. 9, 11—14.)

382. — Honnan tudjuk ezt?

— Hogy Krisztus Urunk a kereszten önmagát hozta áldozatul?

— Nem, hanem hogy a szentmise áldozat?

— Jézus maga mondta az utolsó vacsorán, amikor az első szentmiseáldozatot sajátkezőleg be-

mutatta. Ez az én testem, mely értetek adatik, ez az én vérem, az újszövetségé, mely értetek és sokakért kiontatik a bűnök bocsánatára. (V. ö. Mt. 26, 26—28; Mk. 14, 22—24; Lk. 22, 19—30; Kor. I. 11, 23—29.)

Az ószövetségi vér áldozati vér volt. Ime ezt olvassuk a Szentírásban: Erre Mózes, a Sinai hegyénél, vevé a vért és ráhinté a népre és mondá: Ez annak a szövetségnek a vére, amelyet az Úr veletek... megkötött. (Móz. II. 24, 8.) — Ha Jézus szerint az ő vére újszövetségi vér, akkor az is áldozati vér. Különben nem használná ezt a hasonlatot. Azonkívül testet másokért adni, vért értük kiontani magában is áldozatot jelentő kifejezések.

Jézusról, mint örök főpapról, aki kenyeret és bort mutat be áldozatul már Dávid, a királyi próféta beszélt: „Megesküdött az Úr és nem bánja meg, — énekli a 190. zsoltárban — pap vagy te — t. i. a Messiás, akiről az egész ének szól — mindörökké Melkizedek rendje szerint.” Melkizedekről pedig egyedül kenyér- és boráldozatát jegyezte fel a Szentírás. (V. ö. Mózs. I. 14, 18; Zsolt. 109, 4; Zsid. 5, 1—6.)

A Jézus által bemutatott tiszta eledeláldozatról Malakiás prófétánál is olvashatunk. Maga az Úr mondotta neki, hogy népének vétkei miatt nem kedvesek szemében az egészen elégő meg eledeláldozatok. Gondoskodik Ő magának tiszta eledeláldozatról, melyet nemcsak egy helyen, Jeruzsálemben, hanem az egész világon mindenfelé bemutatnak nevének. (Mal. 1, 10—11.)

383. — De hiszen a szentmisében Jézus nem hal meg! Miképen lehet mégis áldozat?

— Attól függ, hogy mit értesz halál alatt. Ha egyenlőnek veszed azt az elmúlással, akkor való igaz, hogy Jézus a szentmisében nem hal meg, nem pusztul el. De elpusztulással egyértékű emberhalál nincs. Ha ember meghal, az nem jelenti az illető elpusztulását, hanem csak ideiglenes feloszlását.

— Miért ideiglenes?

— Mert a világ végén mindenki feltámad. Csak addig, tehát ideiglenesen vált el egymástól test és lélek, a lélek azonban magában tovább él. Így pl. előállana emberhalál akkor is, ha elválna egymástól valakinél a test meg a vér. Mégha lelke mindkettővel egyesülésben maradna is, azt mondanók róla, hogy meghalt az illető. Jézussal a szentmisében ilyesvalami történik.

A miséző pap szavainak hatására a kenyér átlényegül Krisztus testévé, a bor viszont vérévé. Vagyis a pap szavai abba az állapotba hozzák Öt, melyben a kereszten függött: a fára szegezetten szent teste, a porba hullottan szent vére: különváltan egymástól test és vér. Ez az áldozat. Ahányszor valahol szentmisét mondanak, vagyis átváltoztatják a kenyeret és bort Jézus szent testévé és vérévé, megismétlődik a keresztdáldozat.

— Nem értem ezt!

— Miért?

— Mert Jézus maga mondta, hogy Ő élő kenyér! Az Oltáriszentség tehát nem lehet a halott Jézus!

— Egészen igazad van. Megbeszéltük egyszer, hogy Jézus teste, a kereszten és vére a porban imálandó maradt, még emberi lelkének távozása után is, mert azzal egyesülésben maradt a Második Isteni Személy: *az isteni élet*. Az Oltáriszentségben a feltámadt Jézus van jelen. A feltámadás után pedig nincs többé feloszlás: ezért most nemcsak az isteni élet marad meg a kenyér színe alatt rejtőző Jézus testében és a bor színe alatt szent vérében, hanem emberi lelke, *emberi élete* is.

Mikor a pap kimondja a kenyér fölött azt a hatalmas szót: Ez az én testem, abban a pillanatban megtörténik az átlényegülés. A kenyér lényege megszűnik és helyébe lép Jézus szent teste, de a feltámadt, a megdicsőült Jézusé, akiben örökre és elválaszthatatlan egyesülésben van az istenség az emberiséggel, az emberi test a lélekkel, a test a vérrel. Így

tehát bár a pap csak Jézus testévé változtatja át a kenyeret, abban mégis jelen van az egész Jézus osztatlanul, mert a test magával hozza azt.

Hasonló az eset a borral, mely az átváltoztató szavak erejénél fogva csak Jézus szent vérévé lényegült át, de a feltámadás után a szent vérrel együtt jelenik meg a bor színe alatt az egész Jézus, úgy amint apostolai előtt, ama örömteli vasárnapon este, a zárt ajtók mögött megjelent.

Vagyis, hogy kérdésedre feleljek, amint akkor, ott a kereszten, Jézus szent teste különváltan szent vértől minden életjel nélkül felfeszítve függött, habár *titkos életet, isteni életet rejtett magában*, úgy a szentmisében is kétfelé választva a kenyér és bor külső színe alatt, minden életjel nélkül feláldozva van jelen, habár titkos életét, *istenemberi életét* magában hordozza.

384. — És aki a szentmisén résztvesz, az külsőleg is imádja Istent?

— Úgy van!

— De hiszen semmiképen sem ismeri el uralmát vagy hatalmát önmaga felett, amint az az ószövetségi áldozatoknál történt?

— Tévedsz! Mert elismeri. Azzal a pusztá tény-nyel, hogy a szentmisén, Jézus áldozatán megjele-nik. — Még akkor is, ha semmit sem ért a szent cselekményből. — Mert *értelme meghódol* a hit, *akarata* az engedelmes megjelenés által. Aki pedig tisztában van az eucharisztikus áldozat lényegével, az igyekszik a szentmise alatt mindjobban azonosítani magát Jézus lelkiületével, hogy azt tegye, amit a Megváltó, amikor áldozatát bemutatta.

385. — Mit tett?

— Felajánlotta magát a mennyei Atyának egészen. Mindenét: idejét, tehetségeit, egészségét, ere-jét, testét, lelkét, vérét az utolsó csöppjéig. Azután elfogadott mennyei Atyja kezéből minden szenved-

dést és gyötrelmet, végzést és elhatározást, ami áldozatát teljessé tette.

386. — És ha valaki hálaadó áldozatot akarna bemutatni?

— A szentmise éppen úgy, mint Jézus keresztségű áldozata végtelen értékénél fogva minden emberi érzést és kívánságot a leghűségesebben tolmácsolhat.

Hálaadás lehet, mert Jézus Szívét Atyja iránt kimeríthetetlen hálaérzés töltötte be mindazért a jóért, amit az emberiségnek adott és nincsen Istennek akkora adománya, melyért a miseáldozat bemutatása túlbőséges köszönet ne volna.

Könyörgés lehet, mert Jézus áldozata által minden elérhető. Nincs ugyanis égen-földön olyan érték, mely annál nagyobb volna.

Engesztelő lehet, mert Jézus maga mondta, hogy testét-vérét adja a bűnök bocsánatára és még nem termett olyan emberi gonoszság, melyet az isteni irgalom Jézus vérével le ne mosna.

Imádó lehet, mert hol hódolhatunk meg inkább Isten előtt, mint a keresztségben?

Dicsőítő lehet, mert minden lelki nagyságunk az eucharisztikus áldozatból, Jézus Krisztus kereszthalálából ered.

Bemutathatjuk élőkért és holtakért, mert Jézusból, a szőlőtőből titokzatos testének minden tagjába átáramlik életereje;

hívókért és hitetlenekért, az elsőként, hogy hitükben megerősödjenek, az utóbbiakért, hogy megtérjenek, mert Jézus maga jelentette ki keresztségére utalva, hogy ha majd arra felmagasztalják, mindeneket magához vonz. (V. ö. Ján. 12, 32.)

387. Minden szentmise valóságos özönét hozza a kegyelmeknek, melyekben az egész Anyaszentegyház részesül. Inkább akik jelen vannak, kevésbé a távollévők. Különösképen az, aki mondatja és akikért elmondhatja. Legsajátosabban pedig az a pap,

aki bemutatásában Jézusnak, az örök főpapnak, az áldozat tulajdonképeni bemutatójának segédkezik.

Mert ha emlékszel, már ismételten beszéltem Jézus örök főpapságáról. Az újszövetségi áldozat tökéletessége különösképen nyilatkozik meg abban, hogy áldozat és áldozatot bemutató ugyanaz, t. i. Jézus Krisztus, hogy ezért nem képviseli áldozati állat vagy tárgy a bemutató személyét.

A keresztségáldozatot Jézus mutatta be. Akik őt megölték, csak eszközei voltak szándékának. A szentmiseáldozatot is maga Jézus mutatja be, a papnak csak szolgálatát használja fel hozzá. És mert Jézus személye végtelenül tökéletes, azért az az áldozat, melyben saját személyével adózik az emberiség feje, a második Ádám: végtelenül kedves Isten előtt. Jézus végül, az örök főpap, a legszentebb a papok között. Áldozati cselekményében azért soha sincsen hiba vagy kivetni való.

388. Hogyha tehát csodálattal szemléled azt a nagy lelkesedést, mellyel a katolikus Anyaszentegyház az Oltáriszentséget pl. eucharisztikus kongresszusokon ünnepli; — vagy a szent áldozatot, ezer lámpa csillogása közben, ég felé szálló tömjénfüsttől illatos, pazar művészettel épített székesegyházakban, fényes segédlettel bemutatja; — vagy azokat a milliós tömegeket, melyek nap-nap után, de különösen vásár- és ünnepnap a szent áldozaton résztvesznek, meg az Úr asztalához járulnak, — és e közben végiggondolod mindazt, amit az Oltáriszentségről elmondottam — megérted e tömegmozgalom titkos rúgóját.

Szent Pál felkiáltott egyszer: Élek én, pedig már nem én, hanem Krisztus él bennem! (Gal. 2, 20.) ... Szeretnél te is így kiáltani? Akarod, hogy életed fokozatosan mind hasonlóbbá legyen az Istenemberéhez?

Ha igen, úgy élj eucharisztikus életet. Szeresd Jézust az Oltáriszentségben, látogasd szorgalmasan a templomban, végy buzgón részt a szentmiseáldo-

zaton, fogadd minél többször magadhoz Megváltódat az élet kenyerében és elnyered, ami után vágyakozol.

A bérmlás

389. A bölcsöböl felnövekvő emberke sok minden érdekes meg mulatságos dolgot vesz észre maga körül. Az élet mozgását, a világ szépségét. Felfedezéseket tesz. Rájön, hogy mi az édes, a jó, az élvezetes; mi a keserű, a rossz, ami kellemetlen és fájdalmat okoz. Érzései támadnak és vágyai. Akarni kezd. Akaratával azonban csakhamar másokba ütközik. Azt mondják neki, hogy rossz az, amit akar, bűnös és e tapasztalata annyiszor ismétlődik.

Majd barátokkal kerül össze, akik hozzá hasonlóan éreznek és gondolkoznak. Nem úgy, mint a szülők és nevelők, akik különös módon egészen más formában akarják az életet, mint ő, a kis király meg pajtásai. Szövetkeznek tehát és elrejtőznek. Oda, hová a felnőttek szeme el nem hat. Hogy zavartalanul huncutkodhassanak...

De azután belső hangot hall magában. A megmozdult lelkiismeretet, mely nem neki és cimboráinak, hanem nevelőinek ad igazat. Pirongatja! Mert valamit nem helyesen tett. Pedig nem látta senki!... Ime! Mulatni akart és most?... Érzí, hogy rosszat tett!... Hát hogyan? — kérdi végre: — mindig azt nem szabad, amit akarok és mindig az a jó, amit nem kívánok? Miért nincsen megfordítva?

390. A növekvő emberke, ha idáig jutott, ráeszmélt a kísértésekre. Megérezte magában a rosszra hajló természetnek, a romlott barátoknak és gonoszléleknek csábításait. Elkezdődött benne a lelki harc.

Rövidesen sebesüléseket szenved. Talán halálosakat is. A szentgyónás helyrehoz mindent. A szentáldozás édes békével tölti be lelkét, de csak

rövid időre. A csaták a jó és rossz körül tovább tartanak. Sőt! Úgy, amint növekszik és serdül, hevesebbé erősödnek. — Isten fogadott fiából a küzdő Egyház bajnoka lett, Jézus országának katonája. — Elérkezett az ideje, hogy felvértezze lelkét, hogy lovaggá üssék, hogy felvegye a bérmlás szentségét.

391. — Mikor rendelte Krisztus Urunk e szentségét?

— Az alkalmat, sajnos, nem ismerjük. Csak arról tudunk, hogy beszélt róla, a Szentlélekről t. i., aki olyanná válik majd a hívőkben, mint az élővíz forrása. (V. ö. Ján. 7, 38—39.)

A Harmadik Isteni Személy eljövételéről már beszéltem veled és arról a kegyelemáradatról, melyet a lelkekbe önt. Nem sokkal az első pünkösöd után pedig azt olvassuk az apostolokról, hogy kézfeltétel és imádság által közvetítették a Szentlelket. Ime: Mikor pedig az apostolok, kik Jeruzsálemben voltak, meghallották, hogy Szamaria befogadta az Isten ígését, elküldték hozzájuk Pétert és Jánost, kik odajövén imádkoztak értük, hogy elnyerjék a Szentlelket, mert az még egyikükre sem szállott le, hanem csak meg valának kereszttelve az Úr Jézus nevében. Ekkor *rájuk tevék kezüket s azok elnyerék a Szentlelket.* (Ap. 8, 14—17.)

Hasonlót olvasunk Szent Pálról is, aki bejárván a felső tartományokat, Efezusba jött s néhány tanítványra talált. Ezeknek mondá: Vajjon vettétek-e a Szentlelket? Azok azonban felelék neki: De még azt sem hallottuk, hogy van-e Szentlélek. Ő pedig kérdé: Kiben vagytok hát megkeresztelve? Azok felelék: Jánosnak a kereszttségében. Erre Pál azt mondta: János a bűnbánat kereszttségével keresztelte a népet, mondván, hogy abban higgyenek, aki utána jöendő, azaz Jézusban. Ezeket hallván megkeresztelkedének az Úr Jézusnak a nevében. És amidőn Pál *rájuk tette kezeit,* a Szentlélek leszállta rájuk és szólnak vala nyelveken és prófétálnak vala. (Ap. 19, 1—6.)

Ime, az apostolok osztogatták a Szentlelket, a

Vigasztalót, *imádság és kézzel való érintés* által, az igazság Lelkét, akit hívei számára Jézus az Atyától kért, hogy velük legyen mindörökké. (Ján. 14, 16—17.)

392. — A Szentírásban nincs szó a krizmáról?

— Nincs. De már az első századok szent írói megemlékeznek róla. Azonfelül az Anyaszentegyház tévmentes tanító hivatala a bérmáláshoz szükségesnek tartja.

— Miért éppen a krizmát?

— Mert az, mint balzsammal kevert faolaj szépen kifejezi a bérmálás hatásait. Az olaj az erőt és ügyességet, mely által Krisztus harcosai nehezebben legyőzhetőkké válnak; a balzsam az erényeket, melyek a lelki életet az elsekélyesedéstől és romlástól megóvják.

393. — Miért bérmál a püspök?

— Mert e szentséget az első idők óta rendszeresen az apostolok szolgáltatták ki. — Szamariába, mint az előbb szó volt, Pétert és Jánost küldték, bár a híveket Fülöp szerpap keresztelte meg. — Az apostolok utóda pedig a püspöki testület.

— De a görög katolikusoknál egyszerű papok bérmálnak.

— Igen! Pápai felhatalmazással bármely felszentelt pap bérmálhat. A missziós területeken, ahol a keresztények nagy távolságokban elszórtan élnek, ma is a gondozásukra apostoli kormányzókká kinevezett áldozópapok bérmálnak. Magyarországon is találunk rá példát: a pannonhalmi főapát apátsága területén bérmálhat.

— Miért e kivétel?

— Magyarozatát történelmi okokban találod. Régen, a rosszabb közlekedési viszonyok mellett könnyen megeshetett, hogy valahová a püspök csak hosszú idő után juthatott. Hogy ott a hívek ne maradjanak bérmálás nélkül, mindjárt a keresztség után a papok adták fel azt. Az idők folyamán szerzett jogokat azután az Anyaszentegyház nem vonta visz-

sza. De ma általában nem szükséges, hogy a papok béráljanak és illendőbb, hogy a harcossá növekedett, a küzdő Egyház szempontjából *teljes korúvá lett* egyént, a teljes papi hatalommal rendelkező püspök avassa Krisztus lovagjává.

394. — Akiket Szent Pál megkeresztelt, azok, mint olvassuk, szólnak vala nyelveken és prófétálnak vala. Ma nem történnek ilyesmit?

— Az első időkben szükség volt rá, hogy az apostolok tanítását nyilvánvaló csodák és külső elváltozások kövessék, mert az egészen e világra beállított pogányoknál máskülönben nem találnak hitelre. A bérálásban tehát a Szentlélek gyakran adott feltűnő képességeket. Pillanatok alatt megtanított egyeseket különféle nyelveken beszélni, másokat a jövőbe látni, vagy mint olvassuk, prófétálni, ismét mások betegek gyógyításához vagy máshoz nyertek rendkívüli kegyelmet. (V. ö. Kor. I. 12, 8—10.)

Tévedne azonban, aki azt hinné, hogy Jézus ezek miatt rendelte a szóbanforgó szentséget. Istennek ilyen adományai senkit sem tesznek szemében kedvesebbé. Csak olyanok azok, mint a rádióból hallható zene, vagy a villanymágnes vonzóereje. Amint az áramot kikapcsoljuk, vége az elbűvölő muzsikának, a csodálatos mozgó vonzásnak és ami kezünk között visszamaradt, kusza drótoknál, vasagnál, néhány hideg lámpánál nem sokkal több.

A Szentlélek a bérálásban belső értékeket közöl, aminek tulajdonosává válik a lélek, ami cselekedeteit irányítja, nemesíti. Ami nemcsak áram módjára fut végig rajta, hanem természetfölöttivé, örök jutalomra érdemessé változtat minden jót, amit Isten kedvéért tesz.

395. Amikor a püspök bérál, krizmába mártott hüvelykujjával keresztalakban megjelöli a bérálkozó homlokát, miközben e szavakat mondja: Megjelöllek a kereszt jelével és megerősítlek az üdvös-

ség krizmájával az Atya, Fiú és Szentlélek nevében.

Ha a megbérmált a kegyelem állapotában volt, végbement lelkében az, amit a püspök szavai kifejeznek: lelke lovagi lélekké formálódott. Magába vette a bérmálás eltörölhetetlen jelét. Bőségesen ömlött lelkébe a Szentlélek erősítő kegyelme, amiért megerősödött benne a harci készség. Felbátorodott, hogy diadallal harcolja Krisztus harcait.

— És ha nem volt a kegyelem állapotában?

— Akkor csak az eltörölhetetlen jel vésődött lelkébe, melyből mint forrásból — ha egyszer a kegyelem állapotába jutott — felfakadnak a bérmálás kegyelmei.

396. — Mirevaló az eltörölhetetlen jel?

— Krisztus Urunk szavaival felelek kérdésedre: Élőviz folyói fakadnak majd belőle. (Ján. 7, 38.) Leginkább tehát forráshoz hasonlíthatnám, melyből a lélekben folytonosan újabb segítő kegyelmek erednek állapotbeli kötelességei hívebb végzésére.

Beszéltünk már Krisztus országáról. Említettem akkor, hogy abban újra kell születni. Bele kell nemesedni. Magunkba kell fogadni Krisztus polgárainak faji jellegét. Másképen nem lehetünk tagjai.

Mindazokat, akik ez országnak egyszerűen csak polgárai lettek, a vízkeresztségben elnyert keresztségi jelleg jellemzi. Az a jel, melyet a keresztség eltörölhetetlenül a lélekbe nyomott és mely a keresztényi élethez szükséges kegyelmek állandó forrásfője.

Akiket Jézus a keresztények közül többre érdemesített: hogy harcoljanak, hogy megdolgozzanak, megszenvedjenek érte, azokat lovagjai közé lépteti, amikor a bérmálás szentségében lelkükre veri a Krisztus-lovagok harci jellegét.

Akik végül a legtöbbször nyertek hivatást, hogy emberi képességük szerint tökéletesen kövessék Jézust, hogy hozzá idomuljanak a vezérhez, hogy ugyanazt az életet folytassák, melyet ha a földön

élne, ő is követne: azok a felszentelésben papi lelkékké lesznek, részesednek Jézus tanítói, papi meg királyi hatalmából és hogy nehéz hivatalukhoz a szükséges kegyelmek forrását állandóan magukban hordozzák, lelkükbe fogadják az egyházi rend eltörölhetetlen jellegét.

Jézus országát tehát polgárok, katonák és papok alkotják. Mivel pedig Krisztus Király birodalma örök életű, tagjai sajátos jellegüket sem veszítik el soha.

— A kárhozatban sem?

— Ott sem!

— De hisz ott nem tagjai többé Jézus országának?

— Az igaz! Azonban örökre való igaz marad, hogy tagjai voltak és e körülmény szerencsétlenségüket csak növeli.

397. — Miért mondják, hogy a bérálás a Szentlélek szentsége, mikor minden szentségben az Ő kegyelme által gazdagszik lelkünk?

— Ennek oka csak az, hogy a bérálással kapcsolatban idézett elő a Szentlélek az emberekben legfeltűnőbb változásokat. Azonkívül, mert ebben önti lelkünkbe legbőségesebben hétszeres ajándékát, melynek mibenlétét már megbeszéltük.

— Én nem vettem magamban észre a bérálás után változásokat!

— És azt észreveszed, miképpen férfiasodol? A bérálás által elnyert segítő kegyelmek, az általa megnagyobbodott megszentelő kegyelem és mindaz a lelki segítség, melynek az lelkünkben állandó forrása, mint összeredmény, jámbor, istenhű életünkben válik felismerhetővé. Természetesen mindenkinél az illető közreműködésével egyenes arányban.

Amikor megbéráltak, megkaptad az eltörölhetetlen jelben a kitartáshoz szükséges kegyelmek állandó forrását. Rajta tehát, tarts ki következetesen a jóban és akkor majd Krisztus oldalán hőssé erő-

sődöl. Talán élted alkonyán, vagy csak Isten ítélőszéke előtt meglátod aztán, hogy mennyi nagyságot köszönhetsz a Szentlélek szentségének.

Az egyházi rend

398. A Szentlélek az Anyaszentegyházban két letagadhatatlan és egészen páratlan jelenséget hoz létre. Az egyik az Anyaszentegyház egysége, a másik ugyanannak belső szentsége.

Az egység, mint arról már beszéltünk, legcsodálatosabban a hit- és erkölcstanításban mutatkozik; a szentség, nagy tömegek vallásos buzgalmában és nem kevesek jellembeli heroizmusában. E két hatását a Harmadik Isteni Személy nem közvetlenül az egyes hívekbe sugárzott kegyelmével éri el, mintha egyedül Ő tanítana egyformán mindenegyes katolikust külön-külön, mintha minden emberi közreműködés nélkül szentelné meg az egyeseket, hanem mind a tanításban, mind a megszentelésben, egy többszörösen tagozott testületnek, a papságnak szolgálatát veszi igénybe.

Részletesen megbeszéltük már, hogy Jézus Krisztus földi országát nem mint rendezetlen tömeget hagyta hátra, hanem annak Szent Péterben és apostoltársaiban, majd ezek utódaiban, egyszóval a papságban, megfelelően felhatalmazott előljáróságot, kormány szervezetet hagyott hátra: titokzatos testének, mint akkor mondtam, idegzetet adott.

399. Krisztus papsága élethívatus. Még hozzá igen komoly élethívatus, mely rendkívül nagy felelősséggel jár, mert hiszen örök értékek forognak kezén: embermillióknak örök boldogsága. Illett tehát, hogy az Udvözítő eme emberi vállaknak túl nehéz munkakörhöz egészen különleges, a rábízott feladattal arányban álló, állapotbeli kegyelmeket adjon. Hogy pedig a papságra meghívottak e kegyelmek része-

seivé lehessenek, alapította az egyházi rend szentségét.

— Miben állanak a papi kegyelmek?

— Az eltörölhetetlen jelről már beszéltünk. A megszentelő kegyelem egész különös megerősödését nem kell említenem, mert természetes, hogy akik legközelebb állanak Istenhez, azokat a legszorosabb kötelékkel adoptálja, fogadja fiai közé. Egészen sajátos kegyelmekben részesülnek azonban, hogy a szentségeket megfelelően kiszolgáltathassák: bölcseségben a gyóntatáshoz; lelki finomságban a szentmise bemutatásához, az Oltáriszentség gondozásához; lelki erőben, hogy nehézségekben is helytálljanak, pl. az utolsó kenetet a legnehezebb körülmények között is feladhassák. Az egyházi rend kegyelmei közé tartozik továbbá az apostoli buzgalom megerősödése; okosság az igehirdetéshez, az ifjúság és nép neveléséhez; azután még sok-sok lelki indítás a szentebb életre, az imádság és erények szeretetére.

Egy percre se feledd azonban, hogy a pap is csak ember, és azért, ahogy akárki más, ő is vétkezhet. Nála sem hatnak a szentségi kegyelmek kényszerítő erővel. Sőt! Éppen mert a papon annyi örök érték fordul: százak és ezrek üdvössége, — a pokol nem közönséges erővel igyekszik a papokat elbuktatni. Isten szolgálai tehát sokkal több és jóval nehezebb kísértésnek vannak kitéve, mint a világi hívek.

Légy azért mindig megértő a papsággal szemben, és magad részéről tégy meg mindent, amivel anyagi vállaknak is nehéz hivatásukban segítségükre lehetsz: amivel eltávolíthatod útiukból azt, ami kísértő. Mert nemcsak a magad, hanem minden katolikus kereszténynek, sőt az egész emberiségnek közös érdekét szolgálod, ha közreműködöl, hogy a katolikus papság valóban hivatásának magaslatán álljon és egészen Isten akarata, Jézus Szent Szívé-

nek szándéka szerint éljen azzal a hatalommal, melyet az egyházi rend szentségében kapott.

400. Semmi kétség sem fér ugyanis hozzá, hogy Jézus apostolainak papi hatalmat adott. Nem ugyan egyszerre mindet, hanem fokozatosan mindig többet. Az utolsó vacsorán például azt mondta nekik: Ezt cselekedjétek az én emlékezetemre... (Lk. 22, 19.), ami a kenyér és bor átváltoztatásához szükséges képességet jelentette; feltámadása után felhatalmazta őket a bűnök bocsánatára, illetőleg megtartására (Ján. 20, 21—23.); még szenvedése előtt elnyerték tőle a joghatóságot, azaz a királyi hatalmat (Mt. 18, 18.); mennybemenetelekor pedig a megbízást, hogy tanítsák és megkereszteljék a népeket.

— Mikor bízta meg Jézus az apostolokat, hogy papokat szenteljenek?

— Ez is feltámadása után történt, amikor a bűnbocsátó hatalmat adta.

— Benne van ez a Szentírásban?

— Benne! Amint engem küldött az Atya, — olvassuk ott — én is úgy küldelek titeket! — mondta Jézus. Ámde az Atya küldésében benne volt, hogy maga után az apostolokat felhatalmazza és küldje, tehát az apostolok küldetéséhez is hozzátartozott, hogy maguk után másokra ruházzák hatalmukat és küldetésüket.

Az apostolok papi hatalmuk teljes tudatában határozottan, kételkedés nélkül, egyformán cselekszenek: tanítanak, törvényeket hoznak, szentségeket kiszolgáltatatnak; látjuk őket teljes tanító, papi és királyi hatáskörük gyakorlásában.

401. Beszéltünk már róla, hogy miképpen kereszteltek, béráltak, végezték a kenyértörést és hallgatták meg a hívek bűnvallomását. Most néhány példát sorolok fel neked, melyből megláthatod, hogy miképpen szenteltek papokat.

Az első felszentelésről az „Apostolok cselekedeteinek” hatodik fejezetében olvasunk. A hívek

szaporodtával az apostolok nem győzték a munkát. Segítségre szorultak és azért hatalmuk egy részét hét gondosan megválasztott férfiúra bízta, akiket a hagyomány szerpapoknak, görög szóval diákonusoknak nevez. Ezeket, mint az említett helyen olvasuk, az apostolok elé állították, akik imádság közben rájuk tévék kezüket. (Ap. 6, 6.)

Kézzátétel és imádság által szentelte fel Szent Pál többek közt Timóteust, akit a hozzá intézett második levélben arra figyelmeztet, hogy szítsa fel magában az Isten kegyelmét, mely kezének rátétele folytán benne vagyon. (Tim. II. 1, 6.)

Maga Szent Pál is kézzátétel által nyerte el a hatalmat Szent Bertalannal egyetemben, Antiochiában, az Úr különös kívánságára. (Ap. 13, 3.)

402. A katolikus papság lelki hatalmát csak felületes emberek tagadhatják, akik nem néznek a dolgok mélyére. Valóságos bűnbocsátó hatalom nélkül például meg nem érthető az a megkönnyebbülés, amit a jól végzett szentgyónás után a hívek általában éreznek, kivált, ha súlyos bűnök terhétől szabadultak. Sőt akárhány hitelent megtérített az a pusztá tény, hogy gyónt és utána lelkének felszabadulása miatt örvendhetett. Megmagyarázhatatlan továbbá papi hatalom nélkül az Oltáriszentség bámulatos hatása a világra: a szentmisének, szentáldozásnak vonzóereje. Teljesen érthetetlen nélküle az Anyaszentegyháznak előbb említett letagadhatatlan egysége, hősies szentsége. Azért, aki gondolkodik és nyitott szemmel nézi az életet, nem tagadhatja, hogy a katolikus papság igen észrevehető lelki hatalommal rendelkezik, melyet az egyházi rend szentségében nyer és melyhez hasonlót semmiféle más emberi testületnél sem találunk.

403. — Ki lehet pappá?

— Az a férfi vagy ifjú, akit Isten meghív. Az apostolokat is Jézus hívta: Jöjjetek utánam, mondotta nekik, emberek halászaivá teszek titeket. (Mk.

1, 17.) Később még egyszer előhozta e körülményt: Nem ti választottatok engem, — szólt hozzájuk — hanem én választottalak titeket. (Ján. 15, 16.) Szent Pált, Szent Bertalant Isten külön felszólítására szentelték fel. (Ap. 13, 3.) Timóteusról ugyanezt kell gondolnunk. (Tim. I. 4, 14.)

— A hivatás ma is így történik?

— Elég gyakran így! A meghívott érzi magában Isten hívását. Ez azonban a ritkábbik eset. Legtöbbször abban nyilatkozik meg a hivatás, hogy az illető kedvet érez a papi pályára és megvan benne hozzá a rátermettség.

404. — Hogyan van az, hogy csak az egyházi rend szentségét lehet eldarabolni?

— Hogy érted ezt?

— Akit megkeresztelnek, az egészen kereszténnyé lett, aki gyónt, annak minden bűnét megbocsátották, aki áldozott, ha mindjárt egyszín alatt, magához vette az egész Jézust, de aki az egyházi rendben részesül, az csak félig papi!

— Félig? Miért?

— Még tavaly tetszett említeni, hogy csak a püspökök részesülnek a papi hatalom teljében, az áldozópapok és diakonusok annak csak bizonyos részében.

— Ebben igazad van, de ez nem az egyházi rendnek mint egy szentségnek a feldarabolása, hanem inkább ugyanannak fokonzintjének felvétele. Mint előzőleg említettem, Jézus fokozatosan hatalmazta fel apostolait. A papi hatalom tehát nem egy és oszthatatlan, hanem részekből áll, melyek azonban külön-külön is egészek. E részek egyenként is tovább adhatók, aminek természetes következménye, hogy a papi rendnek megfelelően az egyházi rend szentségének is fokozatai vannak. Mint tudod, három: a legalsó a diakonátus, a szerpapság, a középső a preszbiterátus, az áldozópapság, a legfelső az episkopátus, a püspökség.

E fokozatok csak egymásután vehetők fel, kezdve a legalsón, és mindegyikük külön szentelés: külön kézzátétellel, külön szentségi kegyelemmel, külön eltörölhetetlen jellel — Krisztus Urunk rendelése szerint.

405. Az alszerpapság viszont a négy kisebb renddel csak szentelmény, melyet az Anyaszentegyház rendelt, hogy a papi pályára törekvők fokozatosabban, lassabban, nagyobb és alaposabb készület után tegyék meg az utolsó lépést, mellyel magukat örökre és visszavonhatatlanul Isten szolgálatára szentelik. Mert egyetlen szentség felvételére sem kíván az Anyaszentegyház olyan gondos és hosszú ideig tartó készületet, mint az éppen szóbanforgóra.

406. Már Jézus hosszasan készítette elő a tizenkettőt, mint arról annakidején beszélgettünk. Mesterük példáját követték az apostolok. Alaposan megfontolták, hogy a tőle kapott lelki hatalmakat kiknek adják tovább. Például Szent Pál ezt írja Timóteusnak: Kezedet elhamarkodva fel ne tedd senkire, hogy ne legyen részed idegen bűnökben. (Tim. I. 5, 22.) Természetes e körültekintő megfontoltság, ha meggondoljuk, hogy az Anyaszentegyházban mekkora szerepe van a papságnak. Ahol nincsen katolikus papság, ott nincsen Anyaszentegyház. A papság jelentőségével egyenes arányban áll az egyházi rend szentségének fontossága. Éppen ezért ez az egyetlen szentség, melyet sohasem szolgáltathat ki más, mint a püspök, vagyis az, aki a teljes papi hatalomnak birtokosa.

407. Sokan, éretlen emberek, gúnyolják a papságot. Szegények! Ilyeneknek halvány sejtelmük sincs a lelki valóságokról, arról a hatalomról, melynek a papok a részesei, azokról a kegyelmi értékekről, melyeknek közvetítői, arról a boldogságról, melyhez elsegíthetnek. Pedig ha tudnák! Ha nem sajnálnák azt a kis fáradságot, hogy megtudják! Ha igye-

keznének csak egy kicsit hinni! Mily sok örömet találnának éppen az annyit gúnyolt és gyalázott papság által!...

A házasság

408. — Egyik protestáns barátom szerint a Szentírás egyetlen szóval sem említi a házasság szentségi voltát.

— No és? Nem mondtad neki, hogy az Anyaszentegyház sohasem tekintette a Szentírást egyedüli hitforrásnak? Hogy Jézus tanítani és nem írni küldte apostolait?

— De mondtam!

— És mit felelt?

— Hogy az Anyaszentegyház csak akkor folyamodik a hagyományhoz, ha valamely állítását a Szentírásból nem tudja bizonyítani, ami a gyengeség jele.

— Kérdezd meg legközelebb, hogy ők, ha nem a hagyományból, honnan tudják, hogy mely könyvek tartoznak a Szentíráshoz?... Mindazonáltal vizsgáljuk végig, hogy mit mondanak a szent könyvek a házasságról?

409. Legelső lapjairól megtanuljuk, hogy a házasság isteni intézmény. Meg is teremté az Isten az embert — olvassuk ott — a maga képére, az Isten képére teremtette, férfiúnak és asszonynak teremtette. És megáldá őket az Isten és mondá: Szaporodjatok és sokasodjatok és töltsétek be a földet. (Móz. I. 1, 27—28.) Az embert tehát férfiúnak és asszonynak teremtette a Mindenható azzal a céllal, hogy szaporodjék.

Megtudjuk továbbá, hogy a Teremtő a házasságot két ember felbonthatatlan szövetségének szánta. Ádám bordájából, egyik feléből csak egy asszonyt épített, Ádám feleségét, hogy ketten egy

testté legyenek. Azután asszonnyá építé az Úr Isten a bordát, melyet Ádamból kivett, és odavezeté Ádámhoz. Mondá ekkor Ádám: Ez most csont az én csontomból és hús az én húsemből: ezt a férfi feleségének nevezzék, mert a férfiúból véteték. Ez okból hagyja el az ember az atyját s az anyját s ragaszkodik feleségéhez s lesznek ketten egy testté. (Móz. I. 2, 23—24.) Másszóval Isten akarata folytán ketten oly szorosan tartoznak össze, mint egy testnek tagjai.

410. Az Isten szándéka szerinti eszményi állapot azonban, az egy férfiúnak egy nővel való felbontathatlan életszövetsége, a bűnbeesést követőleg nem maradt fenn soká. A vízözön után pátriárkákról, prófétákról, királyokról, tehát Istennek kedves emberekről is azt olvassuk, hogy több feleségük volt. Sőt Mózes törvényei megengedték az elválást. Ha valaki feleséget vesz, — mondja a zsidók nagy törvényírója — s azt a magáévá teszi, de az valami rűt dolog miatt nem talál kedvet a szeme előtt, akkor írjon válólevelet, adja kezébe és bocsássa el házából. (Móz. V. 24, 1.)

Mózes a megengedett válás okául a nő valami rűt tulajdonságát említi, tehát valami kivételes, ritka, súlyos okot. Később a törvénytudók egy része könnyedén bármilyen nemtetszésre magyarázta ezt. Nagy vita keletkezett ebből, melyet Jézus idejében eléje vittek. Megkérdezték tőle: Szabad-e az embernek feleségét elbocsátani akármi okból? Ő meg felelvén, mondá nekik: Nem olvastátok-e, hogy aki az embert kezdetben teremtette, férfiúvá és asszonnyá alkotta őket? — és mondá: Annak okáért az ember elhagyja atyját és anyját és feleségéhez ragaszkodik, és a kettő egy testté lesz. Ennélfogva már nem ketten vannak, hanem egy test. Amit tehát Isten egybekötött, ember el ne válassza. Mondák neki: Miért parancsolta hát Mózes a váláslevél adása mellett az elbocsátást? Felelé nekik: Mert

Mózes a ti szívetek keménysége miatt engedte meg nektek, hogy elbocsássátok feleségeiteket; de kezdettől fogva nem úgy volt. (Mt. 19, 3—8.) Ime, Jézus szavai: amit Isten egybekötött, ember el ne válassza. A válást csak ideiglenesen, az emberek romlottsága miatt nézte el Isten, mert kezdettől fogva nem úgy volt!

411. — És most már nem olyan romlottak az emberek?

— Az ember természete ma is rosszra hajló, de nem annyira, hogy az újszövetség bőséges kegyelmeivel meg ne zabolázhatná. Éppen ezért az isteni Udvözítő visszaállította az eredeti állapotot: egy férfinak csak egy felesége lehet, akitől el ne válják. Azért mondja olyan határozottan: Mindaz, aki elbocsátja feleségét és mást veszen, házasságot tör; és aki férjétől elbocsátott nőt veszen, házasságot tör. (Lk. 16, 18.) Hogy Jézus szavai mit jelentenek, világosan megmagyarázza Szent Pál levele: Azoknak pedig, kik házasságban élnek, nem én parancsolom, hanem az Úr, hogy a feleség férjétől el ne válják, ha pedig elválík, maradjon házasság nélkül, vagy béküljön meg férjével. A férfi se bocsássa el feleségét. (Kor. I. 7, 10—11.)

412. — Miért nem engedi a jó Isten az elválást?

— Mert így kívánja azt a férfiúi és női méltóság! Azután a gyermekek jövője, meg a társadalom rendje. A szerencsétlen ifjúság túlnyomó többsége elvált szülők gyermeke. Rengeteg bűntény, pörösködés, szegénység és nyomor fűződik a családi szentély pusztulásához...

— De ha nem értik meg egymást?

— Az illetők akkor hibáztak, amikor elégséges ismeretség nélkül házasságot kötöttek. A házasság, de kivált a szentségi házasság nem tréfa vagy mulatság, hanem Krisztus misztikus testében egy termékeny, örök értékeket termelő sejt, az állami életben pedig fontos épületkö. Vétkezik Isten, a társadalom

és önmaga ellen, aki könnyelműen házasodik vagy férjhez megy. A vétkes könnyelműséggel kötött házasságot pedig még vétkesebb elválással jóvátenni nem lehet.

Azért, ha a házastársak nem értik meg egymást, ne keressenek más házasságban vigasztalást, hanem forduljanak valami komoly tanácsadóhoz, jó lelkiatyához, aki majd megmondja, miképen találhatják meg egymásban a megtisztult ideált, miképen tehetnek szert kölcsönös nagyrabecsülésre, természetfölötti szeretetre.

Ha pedig a házastársak egyike olyan bűntényt követett el, ami emberileg lehetetlenné teszi az együttlakást, akkor az Anyaszentegyház megengedi a különválást. Nem az elválást! Hanem a különválást. Azonban a különváltan élők egyike sem köthet újból házasságot. (V. ö. Mt. 5, 32.)

413. Természetesen egészen megváltozik a helyzet valamelyik házastárs halálával. A férjes asszonyt — írja Szent Pál a rómaiakhoz — törvény köti az életben levő férjéhez, de felszabadul a férfi törvénye alól, ha a férj meghal. Házasságtörőnek mondják, ha más férfié lesz, amíg a férj él; ha azonban a férj meghalt, szabad lesz férje törvényétől, úgyhogy nem válik házasságtörővé, ha más férfié lesz. (Róm. 7, 2—3.)

414. Ezt az eredeti tisztaságába visszaállított, egy férfinak egy nővel, válást nem ismerő, felbonthatatlan életszövetségét *szentségi* rangra emelte az Üdvözítő. Olvasuk csak, mit ír erről Szent Pál: Az asszonyok engedelmeskedjenek férjüknek, akárcsak az Úrnak, mert a férfi éppúgy feje az asszonynak, mint Krisztus az Egyháznak... (Tehát természetfölötti, szent értelemben. Megszentelt kapcsolat alapján.) Ti férjek szeressétek feleségeket, amikép Krisztus is szeretete az Egyházat és önmagát adta érte a végett, hogy megszentelje... Aki szereti feleségét, az önmagát szereti. Hiszen soha senki sem gyűlöli

a testét, sőt ellenkezőleg, táplálja és ápolja, akárcsak Krisztus az Egyházat... (Krisztus az Egyházat kegyelmeivel táplálja, ami a házastársak között csak akkor válik valósággá, ha kapcsolatuk szentségi. Akkor t. i. egymás számára állandó forrásai újabb állapotbeli kegyelmeknek.) Ezért az ember elhagyja atyját és anyját s ragaszkodik feleségéhez és ketten lesznek egy test. Nagy titok ez; mondom én, Krisztusra és az Egyházra értem. (Ef. 5, 22—32.)

Szent Pál az idézett helyen félreérthetetlen világossággal párhuzamot von az Udvözítőnek Egyházához való titokszerű viszonya és a keresztyén házasság között. Ámde Jézusnak kapcsolata az Egyházhoz kizárólagos, mert csak egy Egyháza van: az Anyaszentegyház, melyhez örök és elszakíthatatlan szeretet fűzi. Továbbá egészen szent e viszony, melyből állandóan megszentelő kegyelem források. Gondolj csak arra, amit Jézus magáról mint szállótóról, meg a Szentlélek küldéséről mondott, vagy amit Jézus titokzatos testéről megbeszéltünk.

A férfinak és nőnek életszövetsége legyen e szerint kizárólagos: azaz egy férfié egy nőhöz. Legyen elszakíthatatlan, mint Krisztus viszonya az Egyházhoz. Legyen titokszerű, megszentelő, olyan, melyből megszentelő kegyelem források, vagyis *szentségi!*

Ime láthatod! Habár a Szentírás nem mondja ki nyílt szavakkal, hogy a házasság szentség, de ez a sorok közül elég világosan kiolvasható.

415. — Miért nem mondja ki nyíltan? Többen hinnenek!

— Hát a többi szentségről kimondja? Se a keresztségről, se a bérmlásról, egyházi rendről, gyónásról, de még az Oltáriszentségről sem mondja, hogy szentség. Nem mondja pedig, mert akkoriban ezt a szót még nem használták. A keresztyének amúgyis és mindenkor tudták, a tévedésmentes tanító hivatal tekintélyére támaszkodva, hogy mely szent cselek-

ményekkel van összekötve a kegyelem, azaz melyek a szentségi szertartások. A tanító Egyház meg ismételtén és a legvilágosabban kihirdette és tanítja, hogy hét szentség van, melyek között a házasságot is felsorolja.

Azután gondold meg jól, hogy mily bőségesen gondoskodott Krisztus Urunk híveiről, titokzatos testének tagjairól. A keresztségből a keresztyény állapothoz forrásoztat kegyelmeket. A bérmlás ugyanezt eredményezi harcosainak. Az egyházi rend viszont a papi feladatkörhöz juttat túláradó természetfölötti segítséget. Feltételezhetjük ezek után az Üdvözítőről, hogy éppen a családi élethez, a gyermeknevelés súlyos terhének könnyítésére ne adott volna állapotbeli kegyelmeket? Ámde ha adott, mint ahogy adott, csak úgy adott, hogy a házasságot emelte szentségi rangra, mert az egyéb állapotbeli kegyelmek is mindig a megfelelő szentségből erednek. Nem maradhat tehát kétségünk a házasság szentségi volta felől.

416. — Melyek a házasság állapotbeli kegyelmei?

— A házastársak nézetei sokszor különbözők. Idővel az emberi gyarlóság jelei is mutatkoznak: testi-lelki fogyatékoságok. Olykor valóban sok okosságra, mértékletességre, igazságosságra meg lelki erőre van szükségük, hogy a béke közöttük fel ne boruljon, vagy ha pillanatnyilag háborúság tört ki, a szeretetből fakadó egyetértés hamarosan mindent helyrehozzon. Hogy tartósan szeretetben élhessenek, ehhez vezetnek elsősorban a házasságnak a kölcsönös megértésre irányuló, keresztyény életből-cseséget, egészséges életszemléletet adó kegyelmei.

Azután a keresztyény gyermeknevelésben segítenek. A nyers emberi szeretet sok mindent adna és megengedne, ami bár pillanatnyilag kedves a gyermeknek, lelkében mégis csak rombol, erénytelenné, elpuhulttá tesz. A keresztyény szülőknek nem egyszer keményeknek kell lenniök, emberileg jó szí-

vük szavát elfojtaniok, csak azért, hogy gyermekekbe gyémántragyogású és keménységű jellemet neveljenek. Ehhez is a házasság kegyelemforrásából merítenek bölcseséget, erőt meg kitartást.

Sok kegyelmet kapnak még ahhoz, hogy egymás lelki értékét meglátva valóban szent szerelem fűzze össze őket, hogy a testiségre hajtó ösztönökön mindenkor uralkodva házasságuk Isten fogadott fiainak életszövetsége és ne méltóságukból kivetkező-zött emberek együttélése legyen.

És végül természetes, hogy a méltóan, azaz a kegyelem állapotában felvett házasság nagymértékben gyarapítja a megszentelő kegyelmet is.

417. — Igaz az, hogy a házasság szentségét nem a pap szolgálhatja ki?

— Igaz! Tudnod kell ugyanis, hogy a házasság szerződés. Életszövetség, melyet szabad férfi köt szabad nővel. A férfi kijelenti elhatározását, hogy a nőé lesz, a nő viszont, hogy férjéé. Tehát nem valami tárgyról szerződnek, hanem saját személyüket illetőleg. E szövetségekötésre mondja Szent Pál, hogy a házastársak egymás törvénye alatt állanak. A szentség mármost akkor jön létre, amikor a házasulandók törvényes formák között szerződésüket megkötik, házasságra vonatkozó elhatározásukat kifejezik. E szentséget a nő a férfitől, ez viszont a nőtől kapja.

418. — Miért kellene a törvényes formák?

— Mert a házassághoz sok fontos érdek fűződik. Elsősorban a férj és feleség jövője, boldogulása, békés élete. Azután gyermekeiké. Örökösödés; a családi név továbbvitele; fizetésbeli meg adókérdések. Egyszóval a társadalomnak sok-sok érdeke, mely mind azt kívánja, hogy a családi életből fakadó jogok és kötelességek szilárd, törvényes alappal birjanak. Épp ez okból határozta meg az Anyaszentegyház a házasulás feltételeit, elsősorban azt, hogy e szentség szempontjából kik szabadok, másszóval

kik között nem áll fenn házassági akadály. Továbbá, hogy ki előtt kell a jegyeseknek házasságkötési szándékukat kijelenteni és ezt milyen alakiságok betartása mellett.

Krisztus Urunk az erkölcsi életre vonatkozó törvényhozó hatalmat és a szentségeket az Anyaszentegyházra bízta. Következőleg senki másnak nincsen joga, hogy a szentségek érvényes föl vételének körülményeit meghatározza. Ebből azt is megértheted, hogy a szentség szempontjából miért érvénytelen a polgári házasság. Hogyha az államhatalom a házasságkötés körül bizonyos felügyeletet gyakorol, azt csak azért teheti, mert a házasságnak polgárjogi következményei vannak. Katolikusok polgári házassága nem lehet egyéb, mint a jegyesek házasságkötési szándékának hivatalos bejelentése az államhatalom képviselője előtt.

— És a protestánsok polgári házassága?

— Azt az Anyaszentegyház elismeri szentségnek, ha mindketten érvényesen meg vannak kereszttelve és bontó akadály nem forog fenn közöttük.

419. — Mit értek bontó akadály alatt?

— Az Anyaszentegyház kétféle házassági akadályt ismer: tiltót és bontót.

I. Akik között tiltó akadály van, azoknak tilos az egybekelés. Ha azonban mégis megesküsznek, házasságuk érvényes, bár rendezetlen, amiért addig nem járulhatnak a szentségekhez, míg a megfelelő felmentéssel házasságukat nem rendezték.

Tiltó akadály a például annak, aki egyszerű fogadalmat tett, hogy szüzességben él, vagy hogy a szerzetesi vagy papi pályára lép. Tiltó akadály az is, ha a házasulandók egyike nem katolikus keresztény. Ilyenek házasságát vegyesházasságnak nevezzük.

Az Anyaszentegyház mindenkor tiltotta a vegyesházasságot, mert az a katolikus fél számára állandó hitbeli veszéllyel jár. Azonkívül a gyerme-

kek katolikus nevelése sincsen biztosítva. Hogyha azonban a nemkatolikus fél államjogilag elismert alakban biztosítékot, reverzálist ad, hogy gyermekeit a katolikus hitben nevelteti, az Anyaszentegyház felmentést ad. Ebben az esetben a vegyesházasságot csakis katolikus templomban köthetik, és ha megkötötték, szentségi házasság jött létre.

420. II. Akik között bontó akadály forog fenn, azok érvényes házasságot nem köthetnek. Ha ezt mégis megteszik, viszonyuk vadházasság.

Bontó akadály például a korhiány. 16 évesnél fiatalabb fiú és 14 évesnél fiatalabb leány házassága érvénytelen.

Bontó akadály van annak, aki nem szabad, mert valakivel már házasságra lépett. Ez az akadály mindaddig fennáll, míg a házastársa él.

Érvénytelen volna a házassága katolikusnak zsidóval, pogánnyal, egyszóval meg nem keresztelt egyénnel.

Nem köthetnek házasságot katolikus papok és ünnepélyes szüzességi fogadalmat tett szerzetesek.

Érvénytelen a házasság, ha a jegyesek egyikét súlyos természetű fenyegetésekkel vagy bántalmazással arra kényszerítik.

Édestestvérek, féltestvérek, első- és másodfokú unokatestvérek, lelki rokonok (keresztapa és keresztleánya), azonkívül első- és másodfokú sógorok között is bontó akadály áll fenn.

Végül nem köthetnek házasságot, akik azért ölték meg előbbi házastársukat, hogy utóbb más házasságot kössenek.

Akik bontó akadállyal keltek egybe, azok házassága érvénytelen. Ha ennek tudatára ébrednek és az akadály olyan természetű, hogy alóla az Anyaszentegyház felmentést adhat, ők viszont házasságukat folytatni akarják, akkor folyamodjanak plébánosuk révén érvényesítésért. Ha azonban nem férnek össze, vagy a bontó akadály alól felmentés

nem adható, kérjék ugyancsak plébánosuk révén házasságuk érvénytelenségének szentszéki kinyilvánítását. Amit ha elnyertek, más személlyel érvényes házasságra léphetnek.

Némely betegség, pl. nagyfokú idegbaj, beszámíthatatlanság vagy más, ami a házasságra alkalmatlanná tesz, is érvényteleníti a házasságot. Helyesen teszik azért a jegyesek, ha házasságuk előtt lelkiismeretes orvossal megvizsgáltatják egymást.

Érvénytelen volna a házasság, ha azt e szentség természetével ellenkező feltétellel kötnék. Például, hogy nem maradnak egész életükön át együtt, másszóval ha csak bizonyos időre kötnék azt; vagy hogy nem fogadják el a gyermekeket, akikkel Isten házastársi örömüket megáldaná.

Érvényteleníti végül a házasságot, ha azt az előírt alakiságok mellőzésével, pl. nem az illetékes plébános, vagy helyettese előtt, vagy nem két tanú jelenlétében kötnék.

421. — Milyen házasság jön létre zsidók között?

— Zsidók és pogányok, azaz meg nem keresztelt emberek úgynevezett természetes házasságot kötnék, mely egy emberpárnak felbonthatatlan élet szövetsége, de kereszteleetlenekről lévén szó, nem szentség.

— Mi lesz, ha egyikük megkeresztelkedik?

— Ha a kereszteleetlenül maradt fél folytatni akarja a házasságot, a kereszténnyé lett szentséghez jut. Ha azonban nem tűrné, hogy a keresztény vállalási kötelességeinek eleget tegyen, utóbbit nem köti tovább a házasság. Az egyházi hatóság engedélyével elválhat és szabadon köthet új házasságot, csak választott házastársa legyen szabad katolikus keresztény. Megteheti ezt, a Szent Pál által kihirdetett kiváltság alapján. (V. ö. Kor. I. 7, 12—16.)

422. — Mi a vadházasság?

— Amikor ketten mind a polgári, mind az egyházi előírások megkerülésével összeállnak. Ez ter-

mészeten bűnös viszony, melyet nem követhet Isten áldása. A belőle származó gyermekek törvénytelenek, akik rendszerint egész életükön át szenvednek a tudat miatt, hogy életüket szüleik bűnös viszonyának köszönhetik.

423. Aki házasságot köt, elhatározóan nagy lépést tett: döntött egész jövője fölött. Ezért okosan, megfontoltan, jegyesének alapos megismerése után kösse meg kiki életszövetségét. E szentség, mint elsoroltam, nagy kegyelmekkel jár. Aki katolikus módon, Isten akaratát keresve, és nem szenvedélyeitől elvakítva vette fel azt, biztosan számíthat arra, hogy házasságában nem talál olyan nehézségre, melyen Isten kegyelmével úrrá ne lehetne. Éppen ezért házassága boldog lesz és a leküzdött megpróbáltatásokkal arányban álló örök értékek, lelki nagyságok melegálya.

A házassággal Istennek nagy céljai vannak. Gondold meg, mennyi nagy ember, nagy szent, nagy erény származott belőle. Minden szentségi házasság nagyságot eredményez, csak ne hanyagolják el a házastársak azokat a kegyelmeket, melyeknek az, — a Szentléleknek, a személyes isteni szeretetnek különösen gyöngéd munkálkodása folytán — forrása.

A szentikenet

424. El van határozva, — írja Szent Pál — hogy az emberek egyszer meghaljanak és utána az ítélet. (Zsid. 9, 27.)

A halált nem kerülheti el senki, a katolikusok sem, Jézus misztikus testének tagjai sem. Megkereszteltek, megbérmáltak, papok és házasok életfolyama egyformán a temetőbe torkollik, mert a próbaidő mindenki számára véget ér, amit követ az

elszámolás és annak eredményétől függőleg a más-világi élet.

Nagy lépés a halál: a percekkel, méterrel, gyertyafénnyel mérhető világból az örökkévaló, végtelen, napfényt is homályba verő valóságokéba. Ezt az utolsó, mindent befejező lépésünket a természet rendje szerint életerőnk elgyengülése, betegség előzi meg. A betegágyon pedig emberi gyarlóságunkat egész súlyával, terhével éreznünk kell. Érzékeink kihagynak. Szemünket bántja a fény. Fülünk eltompultan fogja a hangot. Tagjaink elnehezülnek. Emlékezetünkre homály borul. Értelmünk összekúszálja a gondolatirányítást, akaratunk sem bírja tovább: kiejti a gyeplőket.

Lassan, észrevétlenül belopja magát lelkünkbe a félelem: Mi lesz? Mi következik azután? Mit szól majd Isten életvezetésünkhöz? Megállhatunk-e az örök bíró előtt? Rendbehoztuk-e multunkat? Igazolhatjuk-e cselekedeteinket? Jóvátettük-e vétkeinket? — Végzetesen fontos kérdések! Miattuk gyötörően nehezek az utolsó percek, sőt akárhányszor hosszú órák meg napok, melyek tiszta, hólelkű és liliomos egyének arcára is verítéket, a döbbenet és rettegés kifejezését szorítják!

425. Jézus ismeri az embert és saját tapasztalatából a halálfélelmet. Ismeri az Olajfák hegyének vérrel veritékes éjtszakáját; az angyalt, ki akkor jótékonyan megjelent, hogy megerősítse. Jól tudja, mit jelent a halál szemébe nézni, Isten elé lépni!

És Jézus szerette a betegeket! Ezreken esett meg szíve, ezreket állított talpra, ezreknek hozott vigasztalást. Ő a jóságos Mester, kinek mindenkihez volt kedves szava, ki minden életkor és állapot számára egészen sajátosan odaillő kegyelemosztásra küldi a Szentlelket, éppen csak a betegek nehéz óráira ne rendelt volna erőt adó, meg vigaszt hozó kegyelmeket? Ő, ki hatféle szentségi forrásból termékenyítette és üdítőbbé tette nekünk az életet,

betegségünkre, utolsó perceinkre, melyekben pedig minden eldől: — örök élet vagy halál — ne tartogatott volna egy megnyugtató, édes biztonságot nyújtó, halálverítéket letörő simogatást? Ezt nem tételezhetjük fel Róla, mert ellenkeznek isteni Szívével.

— Mit adott tehát?

— Tévémentes tanítónk, az Anyaszentegyház megfelel rá: az utolsó kenetet.

426. Jézus rendelkezését szépen közli velünk Szent Jakab apostol: Beteg valaki közületek? — kérdi leveleiben. — Hivassa el az Egyház papjait és ezek imádkozzanak fölötte, megkenvén őt olajjal az Úr nevében; és a hitből fakadó imádság megszabadítja a beteget, és az Úr megkönnyebbíti őt, s ha bűnökben van, megbocsáttatnak neki. (Jak. 5, 14—15.)

— Ez a szentkenet szentségére vonatkozik?

— Tán nem?

— Luteránus osztálytársam mondta, hogy nem. Szerinte az első századokban sokan bírták a betegek gyógyításának különös kegyelmét és Szent Jakab ezekhez utasítja a szenvedőket.

— Az általad említett kegyelmekben azonban nemcsak papok részesültek, hanem gyakrabban egyszerű hívek. Miért utasítja akkor az Apostol a betegeket a *papokhoz*? Azután a csodatevésre kiváltságolt lelkek a beteggyógyítást Jézushoz hasonlóan mindenféleképpen végezték, úgy, amint a kegyelem éppen sugallta nekik. Miért mondja akkor Szent Jakab, hogy *olajjal* kenjék meg őt? A beteggyógyítók végül gyógyításaikkal kapcsolatban nem bocsáttak meg bűnöket, amit pedig Jakab apostol a megkenés következményének mond! Mindebből láthatod, hogy barátod állítása téves, és itt a szentkenetről van szó.

427. Krisztus Urunk elsősorban a halállal vívódó lelkeken akart segíteni. *Megkönnyebbíteni!* — mint az Apostol írja. Biztosítani a végső győzelmet. Erre-

való szentséget rendelt tehát, mely megerősíti a lélekben a megszentelő kegyelmet és feljogosítja őt betegsége tartamára az összes szükséges segítő kegyelmekre.

Elűzni kislelkűségét és felsekenteni bizalmát az örök üdvösségben, hogy eltűnjék belőle az ördög belehelte félelem és rettegés.

Szenvedéstől zavart vonásait elsimítani, hogy a megnyugvás kifejezése rajzolódjék arcára. Türelmét kívánta megnövelni, hogy könnyebben viselhesse keresztjét és az azzal járó minden kényelmetlenséget.

Akaratát szilárdabban Isten mellé láncolni, hogy ellenállhasson a gonoszlélek végső rohamának.

— Mitől szabadítja meg a beteget a hitből fakadó imádság?

— Magától a betegségtől, ha az imádság meghallgatásra talál Isten előtt. A betegek szentségét nem ruházta fel Jézus csodatevő erővel. Azért oktan bizakodás volna felvételétől minden esetben gyógyulást várni. Mindazonáltal elég gyakran e hatását is kifejti, de természetesen csak akkor, ha az a beteg lelkének üdvéri válik.

428. — És mi történik, ha a beteg, mire a pap megérkezik, már elveszítette eszméletét?

— A szentkenet akkor is kifejti hatását, de talán még csodálatosabban, mert pótolja a gyónást is.

Az utolsó kenet az élők szentségeihez tartozik. Rendesen tehát nem veheti fel az, akinek lelkét halálos bűn terheli. De mert Jézus a betegeken akart segíteni, akiknek értelmét a szenvedés akárhányszor összekúszálja, emlékezetét elhomályosítja anynyira, hogy nem képesek mindent meggyónni, — hogy az aggodás nyugtalanságától őket megszabadítsa — a szentkenet eltörli a meg nem gyónt bűnököt, még a halálosakat is, feltéve, hogy a beteg megbánta azokat. „És ha bűnökben van, megbocsáttat-

nak neki" — olvassuk Szent Jakab levelében.

Ha pedig semmiképen sem tudna gyónni, a szentkenet egészen pótolja a gyónást a pap imádása szerint: Bocsássa meg neked Isten, amit látással, hallással, beszéddel, tettel stb.-vel vétettél! Mindezekben túl pedig megszabadít az ideigtartó büntetések egy részétől.

— De ha halálos bűne volt?

— Akkor az örök büntetéstől is!

429. — Miért mondja Szent Jakab, hogy hívassa el az Egyház papjait? Régen többen jöttek a beteghez?

— Abból, hogy az Apostol levelében többesszámot használ, nem következik, hogy több papnak kell a beteget meglátogatni. A Szentírás máskor is többesszámban beszél a papokról, amikor pedig nyilvánvaló, hogy egy is elég. Szolgáljon például Jézus utasítása az éppen meggyógyított, vagy amint akkoriban mondták, megtisztult bélpoklosokhoz: Menjetek, mutassátok meg magatokat a *papoknak*, parancsolta az Udvözítő (Lk. 17, 14.), hogy eleget tegyenek Mózes parancsának, mely szerint a beteget, illetőleg gyógyultat vigyék el a *paphoz* (Móz. III. 14, 2.), hogy állapota felől ítéletet mondjon.

A szentkenetet az Anyaszentegyház intézkedése szerint a latin szertartásúaknál csak egy pap adja fel, a keleti szertartásúaknál feladhatja egyszerűen több is. Ez utóbbi azonban nehézkesebb, körülményesebb és a betegre nézve terhesebb.

430. — Igaz, hogy operáció előtt nem lehet felvenni a szentkenetet?

— A beteg állapotától függ. Ha halálveszedelemben van, előtte is feladható, ha azonban csak a műtét után fordult válságosra állapota, akkor előtte nem lett volna érvényes. Mert az utolsó kenetet Krisztus Urunk kifejezetten a halálosan betegek megkönnyítésére rendelte. Tehát nem azoknak, akik bár halálveszedelemben vannak, mint ütközet előtt a katonák, de nem betegek; és azoknak sem, akik

viszont betegek, ha mindjárt gyógyíthatatlanul is, de nincsenek halálveszélyben.

— Mikor áll be a halálveszély?

— Legbiztosabban az orvos adja meg rá a felvilágosítást, de elláttathatja magát a beteg, ha emberileg véve már csak néhány nap, vagy hét van hátra életéből. Fontos szabály azonban, hogy sohase halasszuk e szentség felvételét az utolsó percekre.

— És ha az utolsó kenet után még hónapok multán sem halt meg?

— Attól függ, hogy állapota javult-e? Ha igen, és azután ismét súlyosabbra fordult, feladható még egyszer. Általában szabály legyen, hogy minden halálveszélyben felvehető egyszer.

431. — Akármilyen olajjal feladható?

— Nem! E szentség anyaga a betegek olaja, melyet a püspök nagycsütörtökön szentelt.

— Anyám azt állítja, hogy a szentkenet szükségtelenül izgatja a beteget!

— Aki méltóan veszi fel, azt mindenkor megnyugtatja. Ezért ajándékozott meg vele az Üdvözítő. Jézus sohasem akart gyötörni, kínozni. A szentkenettel sem. Oktalan félelem tehát attól tartani, hogy az a beteg ártalmára lesz.

A halál csak addig félelmetes, míg rendezetlen az életünk. Aki a kegyelem állapotában tudja magát, és a szentkenet éppen e tudathoz segít, arra nézve a halál és az ítélet elveszítette borzalmas voltát, az a másvilágon Jézus karjai közé siet: az örök hazába, a boldogság honába! És ugyan ki fél ettől?

Azért, aki a beteget e szentség felvételétől visszatartja vagy abban akadályozza, valósággal gyötri őt, mert megfosztja lelkének megnyugvásától. Ne is áltassa magát azzal, hogy eljárásában a szeretet vezeti, mert miféle szeretet az, amely az örök boldogságot veszélyezteti?

BEFEJEZÉSÜL

Tisztítóhely

432. Hogyha a szervezet a betegséggel nem tudott megbirkózni, vagy más okból súlyos természetű hiba keletkezett abban, a test a szellemnek használhatatlan eszközzé lett. A lélek ilyenkor elválik tőle: az ember meghal.

A holttest hamarosan tovább bomlik, mert eltávozott belőle az, ami a csodálatosan komplikált szerves molekulákat meg sejteket erejével felépítette és összetartotta. E magasabbrendű erő, az élet-erő nélkül a fizikának és kémiának egyszerű törvényei érvényesülnek: a hihetetlenül bonyolult emberi szervezet elemeire, szimplább vegyületekre bomlik: a test oszlásnak indul. Hogy a felszabaduló gázok és anyagok a környezetet be ne fertőzzék, sietnek a testet eltakarítani, vagy amint közönségesen mondani szokás: eltemetni. A lélek ezalatt megjelent Isten előtt, hogy viselt dolgairól számot adjon.

433. — Néhányan barátaim közül állítják, hogy a lélek a halál után más testben újraszületik.

— Ugyan mivel bizonyítják ezt?

— Többször megesett velük, mondják, amikor addig ismeretlen helyen megfordultak, hogy az a hely vagy vidék a régmúltból ismerősnek rémlett előttük: mintha egyszer, valamikor régen már ott jártak volna. Szerintük ez meg is történt: lelkük előző életében, amire most, bár homályosan, visszaemlékeznek.

— Nem mondtad nekik, hogy ez eléggé különös és hihetetlen?

— Nem! Miért volna hihetetlen?

— Lásd, én még nem vagyok öregember. Gyermekkoram óta csak negyven év telt el és ez alatt a negyven év alatt úgy megváltoztak minden téren a viszonyok, hogy alig ismertem rá ifjúságom környezetére, mikor vagy harminc év múltán történetesen oda visszakerültem. Ha barátaid valamikor régen már éltek, nem találhatják ismerősnek a meglátott helyet vagy vidéket, mert alig félszázad alatt minden megváltozott. Erdőket kivágtak vagy telepítettek, mocsarakat lecsapoltak, meg gátakat építettek, egészen új községek, városrészek, házsorok meg utcák keletkeztek. A vasút, autó, repülés, rádió és a világháború a felismerhetetlenségig megváltoztatt mindent.

— Hát akkor hogyan lehetséges, hogy visszaemlékeznek?

— Gyermekkori emlékeiből támadt fel az eszmetársítás révén valami. Olyasmi, amit hatodik életévük előtt láttak. Ami akkor fejletlen memóriájuk miatt emlékezetükből kiesett és most valami hasonló dolog, házak vagy vidék láttára felelevenedett. A lélekvándorlás vagy reinkarnáció mese. Regényidea. Isten a kinyilatkoztatásban semmit sem mond róla, ellenkezőleg, határozottan kijelenti, hogy a halállal az ember számára a próbaidő véget ér.

— De azt mondják, hogy a reinkarnáció a lélek megtisztulása miatt szükséges.

— És így gondolkozó barátaid most komolyan igyekeznek megtisztulni? Azt mondják talán: Isten tudja hányadszor élek már és még mindig nem jutottam a mennyországba! Legfőbb ideje szentté lennem, hogy végre üdvözüljek! Így beszélnek?

— Ezt nem mondják! Inkább azt, hogy a megtisztulásra még ráérnek elkövetkezendő valamelyik életükben!

— Ebből magad is megítélheted, hogy milyen

szellemű emberek áltatják magukat a lélekvándorlással. Olyanok, akik bűntudat és lelkiismeretfurdalás nélkül élvezni akarják az életet. Akiknek eszé ágában sincsen a megtisztulás, amit bőségesen megtalálnának itt a földön a szentgyónás és a többi szentség, a másvilágon a tisztítóhely által. A reinkarnáció tehát egészen fölösleges. Mert aki első élete folyamán nem akart megtisztulni, az száz későbbi folyamán sem biztos, hogy akar, amivel kijátszhatná Istent és büntetlenül akár az örökkévalóságon át vétkezhetnék. A Teremtő pedig nagyobb és szentebb Úr annál, semhogy vele, bárki legyen is az, olcsó tréfát űzhessen.

434. Maga Jézus mondja: Nekem annak műveit kell cselekednem, ki engem küldött, míg nappal vagyon; eljön az éjtszaka, midőn senki sem munkálkodhatik. (Ján. 9, 4.) A nappal az élet, az éjtszaka a halál. A halál után nincsen több idő a munkára, az érdemszerzésre. Jézus nem beszélhetne így, ha volna még egy, esetleg több földi élet, ha volna reinkarnáció.

Szépen mondja Bölcs Salamon: Amit kezed megtehet, vidd véghez serényen, mert sem cselekvés, sem tervezgetés, sem bölcsesség, sem tudás nincsen az alvilágban, ahová sietsz! (Préd. 9, 10.) Világosabb Szent Pál: Mert mindnyájunknak meg kell jelennünk Krisztus ítélőszéke előtt, hogy kiki elvegye díját, amint jót vagy gonoszat cselekedett testében. (Kor. II. 5, 10.)

A Szentírással teljes összhangban tanítja a szent hagyomány és a tévmentes Anyaszentegyház, hogy a halálal végetért az érdemszerzés ideje. Utána következik az ítélet. El van határozva, mint Szent Pál a zsidókhoz írja, hogy az emberek egyszer meghaljanak és utána az ítélet. (Zsid. 9, 27.)

435. — Igaz az, hogy az Úr Jézus ítélőszéke előtt a lélekkel együtt megjelenik az ördög, mint vádló és az őrangyal a védő szerepében?

— Ez csak színes, költői elgondolás. A lélek-

ítéletnél nincsen tárgyalásra szükség. Véd- meg vád-
beszédekre. A halál után az első pillantással, melyet
a lélek önmagára vet, tisztába jött sorsával. Azon-
nal látja magán, hogy a kegyelem állapotában van-e
vagy sem. Ha igen, üdvözült, ha nem, elkárhozott.
Azt is azonnal megismeri, hogy a megszentelő ke-
gyelem mellett milyen bűnök, rendezetlen hajlamok
vagy még el nem szenvedett büntetés terheli lelkét.
Ekkor Isten megvilágosítja, ami által tudatára ébred
annak, hogy milyen természetű és mennyi ideig
tartó büntetések várnak reá a tisztítóhelyen. Ez az
ítélet.

A haláltól, jobban mondva az azt követő ítélet-
től vagy mondjuk felébredéstől csak a gonoszok
félnek. Reájuk vonatkozik a Zsoltáros szava: Ret-
tentő haláluk lesz a bűnösöknek, s akik gyűlölik az
igazat, megbűnhődnek (Zsolt. 33, 22.), mert rettene-
tes az élő Isten kezébe esni! (Zsid. 10, 31.)

A jóknak ezzel szemben nincs mit félni. Öreá-
juk mindenképen öröm vár. Ha egészen büntelenek
és büntetést nem érdemelnek, azonnal eljutnak az
örök boldogság honába, ahol már nem teremtmé-
nyeiben tükröződve, vagy homályosan a hit sze-
mével, hanem színről-színre láthatják Istent. (V. ö.
Kor. I. 13, 12.)

Hogyha pedig még bocsánatos bűnök, vagy
ideigtartó büntetés szennyezi lelküket, akkor ugyan
a tisztítóhelyre sietnek, ahol hosszabb-rövidebb
ideig tartó szenvedés vár reájuk, de nem minden
öröm nélkül.

436. — Hogyan van az, hogy az Anyaszentegyház
tanítja a tisztítóhely létét, mikor Jézus sohasem
beszélt róla?

— A tisztítóhelyben való hit régi. Már az
ószövetségben, évszázadokkal Jézus előtt megtalál-
juk azt. Szép példa erre a hős hadvezérnek, Makka-
beus Júdásnak esete, aki miután futásba kergette
seregével Gorgiásnak katonáit, hozzákezdett, hogy

eltemesse az elesetteket. Ekkor a jámniai bálványok fogadalmi tárgyait találták a megöltek alsóruhája alatt, pedig ilyenektől a törvény eltiltja a zsidókat. Erre mindnyájuk előtt világossá lett, hogy ezért kellett elesniök . . . Majd imára tértek és azt kérték, hogy feledésbe menjen az elkövetett bűn. A hős Júdás pedig intette a népet, hogy óvakodjék a bűntől . . . Majd gyűjtést rendezett és tizenkétezer ezüstdrachmát küldött Jeruzsálembe, hogy áldozatot mutassanak be a megholtak bűneiért, mert helyesen és jámborul gondolkodott a feltámadásról. (Ha nem remélte volna ugyanis, hogy az elesettek fel fognak támadni, felesleges és hiábavaló dolognak látszott volna imádkozni a halottakért.) Tekintetbe vette továbbá azt is, hogy azokra, akik jámborul hűnytak el, igen nagy jutalom vár. Szent és üdvös gondolat tehát a halottakért imádkozni, hogy a bűnöktől feloldassanak. (Mak. II. 12, 40—46.)

A Szentírás idézett helye világosan megismer-tet a Júdás korabeli zsidók hitével. Hitték a lélek életét a test halála után. Hitték, hogy az elköltözött lélek nem tud segíteni magán, tehát bűnei miatt az életben maradottak, a még érdemeket szerezni tudók imáira, áldozataira szorúlnak, vagyis nincsen reinkarnáció, hanem a másvilágon van valami hely, ahol addig tartózkodnak, míg megtisztulnak. Másszóval hittek a tisztítóhelyben.

— Én úgy értem az idézett helyet, hogy az imádságot a feltámadás miatt végeztette Júdás!

— Igen, a dicsőséges feltámadás miatt.

— Ha nem remélte volna ugyanis, hogy az elesettek fel fognak támadni, felesleges és hiábavaló dolognak látszott volna imádkozni a halottakért, — mondja a Szentírás. Én ezt úgy értem, ha lenne ugyan túlvilági élet, de nem lenne feltámadás, hiábavaló volna imádkozni!

— Egyre megy! A feltámadás a túlvilági élet-sorson nem változtat. Azután túlvilági életet feltámadás nélkül sohasem tanított a Szentírás. Az

egész ószövetségen át mindig együtt hitték a kettőt. Éppen ezért Jézus sem beszélt a halál utáni megtisztulás helyéről és a feltámadásról *mint új tanításról*. Erre vonatkozó szavaiban nem találtak hallgatói feljegyzésreméltót: újat. Ezért a körülményből, hogy az újszövetségi Szentírás nem mond semmit a tisztítóhelyről, nem következik, hogy az nincsen. Elég, úntig elég, ha a sugalmazott Szentírás egyszer beszél róla, vagy a tévedéstől mentes Anyaszentegyház tanítja. Ámde mindkettő tény!

Végül értelmünkkel is belátjuk a tisztítóhely szükségét: mert igen sok olyan ember hal meg, aki sokkal jobb volt, semhogy elkárhozzék, viszont nem ismertük őket annyira hibátlanoknak, hogy azonnal a mennyországba juthatnának. Szükségük van ezért megtisztulásra, aminek emberi méltóságukat tekintve, legmegfelelőbb a tisztítóhely.

437. — Nem jobb a reinkarnáció? Az bizonyára nem olyan fájdalmas.

— Ha emberben születik újra a lélek, újból vétkezhetik, tehát még tetézi lelkének szennyét, a helyett, hogy megtisztulna. Ha pedig állatban vagy növényben jelenik meg a földön, öntudatlan, erkölcsileg tehát nem beszámítható és ezért minden, ami éri, értéktelen, érdemtelen: az erkölcsi rendben semmi.

438. — Azt tetszett említeni, hogy a lélek az ítélet után siet a tisztítóhelyre. Miért tenné ezt? Nem fél a szenvedésektől?

— Genuai Szent Katalint érdemesítette a jó Isten, hogy a szenvedő lelkek sorsára vonatkozó több dolgot megláthasson. Látomásait szépen írta le könyvében. A VIII. fejezetben mondja, hogy a mennyország nincsen zárva! Aki akar, beléphet. Mert Isten maga a legtisztább Irgalom, aki kitárt karokkal vár minket, hogy az örök dicsőség honába felvegyen. Ámde, írja, azt is látom, hogy Isten minden elképzelésünkön túl szent. Ezért a lélek, mely

a tökéletlenségnek bár csak legkisebb szálkáját észleli magában, inkább óhajtana akár ezer poklon keresztülmenni, mint ilyen folttal szennyezve Isten előtt megjelenni. Így hát amint tudatára ébred, hogy a tisztítóhely célja e lélekfoltok eltüntetése, abba beleveti magát, és Isten nagy irgalmasságának minősíti, hogy ott gátlásaitól megszabadulhat.

439. — Mi által tisztulnak meg ott a lelkek?

— Először az Isten utáni vágy okozta szenvedés által. Mert a tisztítóhelynek kétségkívül legnagyobb büntetése, hogy a lelkek nem láthatják Istent, akihez pedig nagy szeretettel vonzódnak, aki után akarattuk minden erejével vágyódnak.

— E szenvedés hasonlít a pokol legnagyobb kínjához?

— Jól mondod, hogy hasonlít. Mert igaz, hogy csak hasonlít. Az elkárhozottak sem láthatják Istent, de azzal a rettenetes tudattal, hogy e legnagyobb jót örökre elvesztették, amiért a kétségbeesés gyötri őket; a tisztítóhelyen pedig biztos a lelkek reménye, hogy Istenhez juthatnak és ez szenvedéseik közben nagy, minden földi vigasznál mérhetetlenül nagyobb édességgel és örömmel tölti be őket.

Isten nélkülözésén túl még érezhető, fájdalmat okozó, — mint a szentek és hittudósok általában mondják — valami tűzhöz hasonlítható körülmény miatt is szenvednek.

— Nem biztos az, hogy a tisztítóhelyen tűz van?

— Az Anyaszentegyház erre vonatkozóan semmit sem tanít határozottan. Így biztosat nem tudunk. A legáltalánosabb felfogás a tűz.

— Egyezik ez a pokol tüzevel?

— Attól egészen bizonyosan különbözik. Először azért, hogy a kárhozat tüze sötét. A tisztítóhelyen azonban a lelkekben tündöklő megszentelő kegyelem fénye elvesz minden gyötrő sötétséget. Azonkívül a pokol tüze éget, de nem tisztít. A tisztítóhely tüze tisztít.

títóhelyen ezzel szemben a lelkek nagy öröme szolgál, hogy fokozatosan szépülni, tökéletesedni látják magukat.

Az örök tűzben borzasztóan hat az elkárhozottakra a gonoszok gyülekezete. A tisztítóhelyen csupa kedves, szent lélek van együtt, akiknek társasága folytonosan újabb örömök oka.

440. Örülnek ott a lelkek a földön élők imáinak, az általunk értük elmondott szentmiseáldozatoknak és felajánlott egyéb jócselekedeteknek, mert mindez közelebb hozza őket Istenhez, örök boldogságuk tárgyához.

Örülnek végre annak is, hogy soraikat ritkulni látják. Őket ugyanis az önzetlen szeretet köti össze és azért valahányszor egy lélek égbe száll közülük, valamennyi visszamaradt gondolataiban átéli az üdvözültség első pillanatainak gyönyörét.

441. — Mi az oka, hogy a szegény lelkek nem segíthetnek magukon?

— Nem segíthetnek, mert csak elégtétellel tehetnék azt, t. i. eleget téve bűneikért. Az elégtétel azonban jutalomra érdemes cselekedetekben, azaz érdemekben áll. Márpedig a halál után lezárul az érdemszerzés ideje. Maguk részéről ezért nem tehetnek mást, mint hogy elszenvedik tartozásukat.

Jézus mondta, hogy boldogok az irgalmas szívűek, mert irgalmasságot nyernek. Legyünk ezért irgalmasok, és tegyünk annyi jót a szenvedő lelkekkel, amennyi csak rajtunk áll. Akkor bizton remélhetjük, hogy rajtunk is meg fognak könyörülni.

A világ vége

442. Már csak néhány nap választotta el Jézust a kereszthaláltól. Jóságos Szívének kimondhatatlanul fájt, hogy annyi fáradsága, csodája, tanítása oly kevés eredménnyel járt.

Jeruzsálem! Jeruzsálem! — tört elő lelkéből a fájdalmas kiáltás — mely megölel a prófétákat és megkövezed azokat, kik hozzád küldettek; hányszor akartam egybegyűjteni fiaidat, mint ahogy a tyúk egybegyűjti csibéit szárnyai alá, és te nem akartad! Ime, pusztán hagyatik nektek a ti házatok. (Mt. 23, 37—38.) És kijövén Jézus a templomból, továbbmegy vala. (Mt. 24, 1.)

Tanítványainak fülébe visszacsengett, mint rettenetes fenyegetés, Mesterük szava: Ime, pusztán hagyatik nektek a ti házatok! Azért, amint kiértek a városból és a templom egész nagyságában kibontakozott tekintetük előtt, nemzeti büszkeséggel eltelve léptek hozzá, hogy felhívják figyelmét, mint hitték, a mindennel dacolni képes építményekre. Ő pedig felelvén mondá: Látjátok mindezeket? Bizony mondom nektek, nem marad itt kő kövön, mely le nem rontatnék. Majd mikor az Olajfák hegyére ért, lepihent és az évezredes jövő homályát is átvágó isteni tekintetével párhuzamot vont Jeruzsálem pusztulása és a világ vége között. Elevenen, meg-rázóan beszélt e katasztrófákról. Tanítványai lelkük mélyéig megrendülve hallgatták. Mesterük szavai halálosan komoly hatással voltak rájuk. Maguk között, és később a hívek előtt igen gyakran meg-emlékeztek róluk, szóban és írásban.

Szent Péter például így írt: Eljön pedig az Úr napja, — olyan észrevétlenül — mint a tolvaj; akkor az egek nagy robajjal elmúlnak, az elemek a hőség-től elolvadnak, a föld pedig s a rajta lévő alkotmányok összeégnek. Ha tehát mindezek el fognak pusztulni, milyennek kell lennetek a szent életben és ájtatosságban, kik várjátok és epedve óhajtjátok az Úr napjának eljövételét, mely által az egek megégve szétfoszlanak és az elemek a tűz hevétől elolvadnak? Mi pedig új eget és új földet várunk az Ő ígérete szerint, melyekben igazság lakozik. (Pét. II. 3, 10—12.)

443. — Mikor lesz ez?

— Ezt az apostolok is szerették volna tudni, de Jézus azt felelte nekik: ... azt a napot és órát senki sem tudja, még a mennybéli angyalok sem, hanem egyedül csak az Atya. (Mt. 24, 36.)

Mindazonáltal a közelgő végnek lesznek jelei, akárcsak a beköszöntő nyárnak. A fügefáról vegyéttek a példát, mondta Jézus tanítványainak. Mikor ága már gyöngé és levelei kihajtottak, tudjátok, hogy közel van a nyár. Azonképen ti is, midőn mindezeket látjátok, tudjátok meg, hogy közel van az ajtóban. (Mt. 24, 32—33.) Mi azt mondanánk: Küszöbünk előtt a veszedelem!

444. — Elmondta Jézus a világvég előjeleit?

— El! Hallani fogtok majd háborúkat és harci híreket; — kezdte szavait — vigyázatok, hogy meg ne rémüljete; mert azoknak meg kell lenni; de ez még nem a vég. Mert nemzet nemzet ellen támad és ország ország ellen; és lesznek dögvészek, éhségek és földindulások itt is, ott is. Mindez pedig a gyötrelmek kezdete.

Másik jele lesz a közelgő végnek: ha majd az egész világon hirdetni fogják az ország ezen evangéliumát, bizonyoságul minden népnek; és akkor jön el a vég. (Mt. 24, 14.) A világ vége előtt tehát mindenkinek módjában áll megtudni az örök élet ígét, mert egyetlen olyan ország vagy vidék sem lesz, ahol azt ne hirdetnék.

További jel lesz a zsidóság megtérése, mely akkor következik be, amikor a pogányság egyetemlegesen már belépett az Egyházba. Ezt világosan tanítja és szépen megokolja Szent Pál a rómaiakhoz írt levelében. (V. ö. Róm. 11, 25—32.)

Megelőzi a világ végét nagy tömegek vallási közönye. Amint pedig Noé napjaiban volt, úgy lesz az Emberfiának eljövetelkor is — oktat minket Jézus. — Mert valamilyen a vízözön előtti napokban ettek és ittak, házasodtak és férjhez men-

tek, mindaddig a napig, melyben Noé bement a bárkába és nem vették észre, míg el nem jött a vízözön és elragadta mindnyájukat: úgy leszen az Emberfiának eljövetele is. (Mt. 24, 37—39.)

Előidézik e vallási tespedést hamis krisztusok és hamis próféták, kiknek felleptére jóelőre figyelmeztetett az Udvözítő. Akkor, ha valaki mondja nektek: Ime, itt a Krisztus, — t. i. a világreformátor vagy világszabadító — vagy amott, ne higgyétek. Mert támadnak hamis krisztusok és hamis próféták; és nagy jeleket és csodákat tesznek, hogy tévedésbe ejtsék, ha lehet még a választottakat is. Ime, eleve megmondtam nektek. (Mt. 24, 23—25.)

445. E hamis próféták és világszabadítók tevékenységének lesz eredménye a nagy hitehagyás, ami könnyűvé teszi Jézus utolsó és legnagyobb ellenfelének — akit a Szentírás Antikrisztusnak nevez — működését. (V. ö. Ján. I. 2, 18.) Szent Pál így jellemzi a nagy istenkáromlót: Ő a bűn embere, a kárhozat fia, aki ellenszegül és föléje emeli magát mindannak, amit Istennek, avagy isteni tiszteletre méltónak monddunk, úgyannyira, hogy az Isten templomában ül és úgy mutatja magát, mintha az Isten volna. (V. ö. Tessz. II. 2, 3—4.)

Csodákat is tesz majd: még azt is, hogy tűz szálljon le az égből az emberek szeme láttára. (Jel. 13, 13.)

— Miképen lesz az Antikrisztusnak csodatevő ereje?

— Amit ő véghezvisz, nem lesz a szó igazi értelmében csoda, mert csak a természet erőit és az emberek találmányait használja fel, hogy bámulatba ejtő dolgokat műveljen általuk. Jézus figyelmeztet, hogy ne higgyünk neki. Mert valamint a villámlás napkeleten támad és látszik napnyugatig, úgy leszen az Emberfiának eljövetele is. (Mt. 24, 27.) Olyan nyilvánvaló lesz az isteni Udvözítő második megjelenése a földön, amint felismerhető a sötét égen végig-

cikázó villám . . . És jelek lesznek a napban és holdban és csillagokban; és a földön a népek kétségbeesett rettegése a tenger zúgása és háborgása miatt; és megdermednek az emberek azok félelmétől és várásától, mik a földkerekségre jövendők. (Lk. 21, 25—26.) Mindjárt pedig ama napok szorongatása után a nap elsötétedik, a hold nem ad viágosságot, a csillagok lehullanak az égről és az eget erői megrendülnek. (Mt. 24, 29.)

— Hogy értsük ezt?

— Közelebbit nem mondott Jézus. De a mai csillagászati műveltségünk segítségével azt képzelhetjük, hogy valami nagy, sötét kozmikus felhőbe ütközik naprendszerünk.

446. — Mi a kozmikus felhő?

— A világűrben helyenkint nagy tömegekben elterülő sötét, porszerű anyagot nevezzük így. De azért ne képzelj magadnak valamit, ami az utcák porához hasonlít! Mert a kozmikus port óriási meteor-rajok alkotják, melyekben akárhányszor több kilométer átmérőjű szemek is előfordulnak. Hogy ilyen meteor-felhők vannak, ma már nem kétséges. Képzeljük, hogy egyikükbe ütköznék naprendszerünk. Egyszerre megváltoznék minden körülöttünk. Meteor-zápor, az egész eget lángbaborító csillaghullás következne, ami valószínűleg hamarosan lángra lobbantaná a föld egész felszínét, majd sűrű füst burkolná körül égitestünket, ami elsötétítené még a Napot is. A tenger vészes hullámszába jönne és forróvá váltan kilépne medréből. Hasonló jelenségek következnének be a Napban és a többi bolygón. Egykettőre megváltoznának a súlyviszonyok, illetőleg az égítetek tömege a szerint, hogy melyik bolygóra, vagy akár magába a Napba, milyen tömegű meteorok estek. Ezzel felbomlana az az egyensúly, mely most naprendszerünkben érvényesül. Lehet, hogy Napunk bolygóit magához rántaná, de azt is elképzelhetjük, hogy azok elszakadnának tőle, hogy

elszóródjanak a világűrben. Ilyen körülmények között aztán nem maradhat a földön élet.

447. Akkor majd — mondja Jézus — feltűnik az Emberfiának jele — a kereszt — az égen; és jajveszékelni fognak a föld minden népei, és meglátják az Emberfiát, amint jön az ég felhőiben, nagy hatalommal és fönséggel. És elküldi angyalait nagy harsonszóval, és egybegyűjtik az ő választottait a négy szél felől, — ma azt mondanánk: a négy világtáj felől — az egek egyik végétől a másik határáig. (Mt. 24, 30—31.)

Hirtelenül, egy szempillantás alatt, írja Szent Pál, a végső harsonaszóra; mert megszólal a harsona és a halottak feltámadnak... (Kor. I. 15, 52.)

Ez lesz az az óra, melyben Krisztus Urunk szerrint mindnyájan, kik a sírokban vannak, jók és gonoszak egyaránt, meghallják az Isten Fia szavát és eljönnek, akik jót cselekedtek, az élet feltámadására, akik pedig gonoszat cselekedtek, az ítélet feltámadására. (V. ö. Ján. I. 5, 28—29.)

448. — Hogyan támadnak fel a holtak, mikor a legtöbbnek teste régóta széteszlott, szétszóródott és más testnek alkatrésze lett?

— Kérdésedre Szent Pál szavaival felelek. Aki meg tudja tenni, — mondja a nagy apostol — hogy mindenegyes elvetett mag először elrothadjon és azután kalászbaszökve hatvanszorosan, sőt százszorosan új életre keljen, Az az elpusztult és szétszóródott emberi testet, ha éppen akarná, akár százszorosan is helyreállíthatná. A feltámadás Isten végtelen hatalmának és szabadakarátának ténye lesz és egész bizonyosan nem a legnagyobb csoda a Mindenható alkotásai között. (V. ö. Kor. I. 15, 35—41.)

— Milyen lesz a feltámadt test?

— Szépen beszél nekünk róla Szent Pál, habár csak a jók feltámadását írja le. Ezek teste, mint a korintusi hívekhez írja, hasonlóan a földbe vetett maghoz, elvettetik romlandóságban, feltámad romol-

hatatlanságban. Elvettetik nemtelenségben, feltámad dicsőségben. Elvettetik gyöngeségben, feltámad erőben. Elvettetik érzéki test, feltámad szellemi test. (Kor. I. 15, 42—44.) Ez ugyanaz a négy tulajdonság, mellyel Jézus dicsőségesen feltámadt teste is rendelkezett.

— És milyen lesz az elkárhozottaké?

— A gonoszok feltámadt testét a Szentírás nem mondja el. A romolhatatlanság azonban rájuk is vonatkozik, mert az ő testük sem bomlik fel többé. Továbbá bizonyosnak látszik, hogy amint a jók lelkének minden szépsége láthatóvá lesz testükön, úgy a gonoszok, a pokolból magukkal hozott minden ocsmányságukat közlik majd testükkel, gyalázatukra.

449. — Mi történik majd azokkal, akiket a világ vége életben talál?

— Ők nem halnak meg, hanem jó, illetőleg gonosz voltak szerint átalakulnak. Halljad csak, mit mond erre vonatkozóan Szent Pál: Hirtelenül, egy szempillantás alatt, a végső harsonaszóra; mert megszólal a harsona, és a halottak feltámadnak a romolhatatlanságban és mi — t. i. a még életbenlévők, a meghagyottak (v. ö. Tessz. I. 4, 16.) — elváltozunk. Mert ennek a romlandó testnek romolhatatlanságba kell öltöznie, és ennek a halandó testnek halhatatlanságba kell öltöznie. (Kor. I. 15, 52—53.) Az ily módon megdicsőültek — az életbenmaradottak és feltámadottak egyaránt — elragadtatnak a felhőkön Krisztus elé a levegőégbe. (Tessz. I. 4, 17.)

Az Emberfia ekkor beül fölségének királyi székébe. És összegyűjtenek eléje minden nemzeteket, és elválasztja őket egymástól, miként a pásztor elválasztja a juhokat a bakoktól. És a juhokat jobbjára állítja, a bakokat pedig baloldalára, hogy megtartsa az utolsó ítéletet.

450. — Miért van erre szükség?

— Ez lesz a nagy szembesítés. A legteljesebb igazságszolgáltatás. Itt kerülnek szemtől-szembe a

gonoszok a jókkal. A fősvény gazdagok a lelki szegényekkel; a gőgös erőszakosak a megvetett szelíd-
ekkel; a kacagva vétkezők a bűneiket siratókkal; akik a földi javakat keresték, hogy azokban dőzsölhessenek, azokkal, akik éheztek és szomjúhozták az igazságot; a kegyetlenek és irgalmas szívűek; a szemérmetlenek és tiszta szívűek; a gyilkosok és háborús uszítók, meg a béke apostolai; az Egyház üldözői és Krisztus vértanúi; a gúnyolódók és kigúnyoltak, hogy mindenki előtt nyilvánvalóvá legyen, ki mit tett, és ennek megfelelően, kit milyen sorsban részesített Isten végtelen igazságossága.

— De hisz ezt mindenki tudja már a különítéletből!

— A maga sorsát igen; a jók azonkívül látják az üdvözültekét, a gonoszok az elkárhozottakét, de kölcsönösen csak itt látják meg sorsukat és nézhetnek egyszer még egymás szemébe.

Akkor majd így szól Krisztus Király azoknak, akik jobbra felől lesznek: Jöjjetek Atyám áldottai, vegyétek birtokba a világ kezdetétől nektek készített országot. Mert éheztem és ennem adtatok; szomjúhoztam és innom adtatok, idegen voltam és befogadtatok engem, mezítelen és felruháztatok engem, beteg voltam és meglátogattatok engem, fogságban voltam és eljöttetek hozzám.

Erre felelik neki az igazak, mondván: Uram! mikor láttunk téged éhezni és tápláltunk téged? Szomjúhozni és italt adtunk neked? Mikor láttunk idegenül, hogy befogadtunk volna? Vagy mezítelenül, hogy felruháztunk volna téged? Vagy mikor láttunk téged betegen vagy fogságban, hogy hozzád mentünk volna?

És feleletül a Király azt mondja nekik: Bizony mondom nektek, amit egynek e legkisebb atyámfiai közül cselekedtetek, nekem cselekedtetek.

— A többi jót, amit tettek, nem sorolja fel?

— Nem! Egyedül amit a főparancsolat szellemében tettek. Mert akit felebarátjával szemben az

istenszeretetből fakadó emberszeretet mozgat, az minden más parancsot is megtartott. Viszont, aki önzően csak magára gondolt és hidegen ment el embertársa baja mellett, az sok más gonoszsággal is terhelte lelkét. Azért is így fog szólni azokhoz, akik balfelől lesznek:

Távozzatok tőlem, átkozottak, az örök tűzre, mely az ördögnek készített és az ő angyalainak. Mert éheztem és nem adtatok ennem, szomjúhoztam és nem adtatok nekem italt, idegen voltam és nem fogadtatok be engem, mezítelen és nem ruháztatok engem, beteg és fogságban voltam és nem látogattatok meg engem.

Erre azok is felelik neki, mondván: Uram! mikor láttunk téged éhezni vagy szomjúhozni, idegenül vagy mezítelenül, betegen vagy fogságban, és nem szolgáltunk néked?

Akkor majd megfelel nekik, mondván: Bizony, mondom nektek, amit nem cselekedtetek egynek e legkisebbek közül, nekem sem cselekedtétek.

Az utolsó ítéleten tehát nyilvánvalóvá lesz, hogy minden irgalmasság és minden kegyetlenség vagy részvétnélküliség, mely részünkről embertársunkat érte, Isten szemében annyit ér, mintha Őt magát érné.

És a gonoszok örök büntetésbe mennek, az igazak pedig örök életbe. (Mt. 25, 31—46.) A világ pedig tűzben megtisztulva újjá alakul, hogy ne létezzék benne többé vétek, hanem csak szeretet meg igazság. (V. ö. Pét. II. 3, 10—12.)

T á r g y m u t a t ó

Antikrisztus 445.
 átlényegülés 370.
 Bánat
 természetes 352.
 természetfölötti 353—354.
 tökéletes 355.
 búcsú 362—364.
 buddhizmus 324.
 Egyedül üdvözítő Egyház
 330—332.
 elégtétel 361.
 eltörölhetetlen jel 259, 396.
 erényképességek 262.
 Éva teremtése 113.
 Faj
 fejlődése 109.
 legnemesebb 214, 219.
 faji vallás 14, 18.
 feltámadás 448.
 fenntartott esetek 347.
 Gehenna 87.
 görög keletiek 322.
 gyónás
 papok találománya 345.
 mit kell meggyónni 351.
 Halál — 432.
 félelem 424.
 veszedelem 430.
 házaselet 296.
 házasság
 akadályai 419—420.
 felbonthatatlan 409—413.
 szentség 414—415.
 természetes 421.
 vad 422.

hierarchia egyházi 216—224.
 hit 2, 207, 384.
 hitetlenség 33.
 Isten
 báránya 168, 225.
 boldog 49—50.
 ereje 56.
 felismerhető 30.
 jó 58, 64, 120.
 magától való 35.
 mindenható 56.
 mindenkinek ad elégséges
 kegyelmet 264—265.
 mindentudó 39.
 mindenütt jelen van 37.
 szabad 57.
 szellem 40.
 szent 64.
 szép 63.
 változatlan 36.
 végzései 137.
 Jézus
 csodái 185, 200—201.
 Egyháza 208—224.
 ember 163.
 imádandó 235—236, 238,
 248.
 Isten 182—207. (186, 188,
 193, 195—197.)
 jellemje 182—193.
 király 197.
 pap 196.
 tanító 195.
 testvérei 176—177.

- jogfolytonosság az Egyházban 309—310, 316.
 joghatóság 348.
 Kegyelem
 élő valóság 267—269.
 megszentelő 119, 257—266, 340.
 segítő 260.
 szükséges 254, 255.
 keresztség 213. és 334—344.
 kinyilatkoztatás 29.
 királyi hatalom 304.
 egyházi 305—310.
 kisdetek pitvara 136.
 különítélet 435.
 Lélek 114.
 halhatatlan 1. mennyország és pokol.
 vándorlás 433—437.
 lelki szegénység 293.
 Majomember 115.
 megszállottság 83.
 Nagykilenced 250.
 Ősember 116—118.
 ősnemződés 104.
 Papi hatalom 402.
 hivatás 399.
 pápa elsősege 314—315.
 Péter utóda 314—317.
 Péter elsősege 219—224.
 Rómában 312—315.
 Predestináció 264.
 protestánsok 321.
 pokol tornáca 234.
 Reincarnatio 433—437.
 Sugalmazás 284.
 Szentáldozás 373—374.
 egy szín alatt 373.
 szenthagyomány 282.
 szentek egyessége 302.
 szentelmények 336.
 Szentírás 283.
 Szentlélek ajándékai 263.
 szentségek 336.
 Szeplőnélküli fogantatás 172.
 szociális rend 24.
 Tanítói hivatal 272.
 társadalmi bajok okai 148.
 tekintélyelvűség az Egyházban 216, 271—273, 285—286, 317.
 test megdicsőülése 242, 448.
 tévmentesség 273.
 hordozói 273—279.
 tárgya 278—279.
 tisztaság szüzi 295.
 Utolsó ítélet 447—450.
 Vágykeresztség 332, 341.
 vallási statisztika 13.
 vallásan 1—9.
 vérkeresztség 341.
 vértanúság 343.
 Zsidóság 182—183, 187, 189, 325—326.

Szentírási könyvek jegyzéke

Mózes I—V. könyve	rövidítve: Móz. I—V.
Józsue könyve	" Józ.
Birák könyve	" Bir.
Ruth könyve	" Ruth
Királyok I—IV. könyve	" Kir. I—IV.
Krónikák I—II. könyve	" Krón. I—II.
Ezdrás I., II. könyve	" Ezdr. I., II.
Tóbiás könyve	" Tób.
Judit könyve	" Jud.
Eszter könyve	" Eszt.
Jób könyve	" Jób
Zsoltárok könyve	" Zsolt.
Példabeszédek könyve	" Péld.
Prédikátor könyve	" Préd.
Énekek éneke	" Én.
Bölcsesség könyve	" Bölcs.
Jézus Sirák fiának könyve	" Jéz.
Izaiás jóvendölése	" Iz.
Jeremiás jóvendölése	" Jer.
Jeremiás siralmi	" Sir.
Baruk jóvendölése	" Bar.
Ezekiel jóvendölése	" Ez.
Dániel jóvendölése	" Dán.
Ózeás jóvendölése	" Óz.
Jóel jóvendölése	" Jóel
Ámos jóvendölése	" Ám.
Abdiás jóvendölése	" Abd.
Jónás jóvendölése	" Jón.
Mikeás jóvendölése	" Mik.
Náhum jóvendölése	" Náh.
Habakuk jóvendölése	" Hab.
Szofóniás jóvendölése	" Szof.
Aggeus jóvendölése	" Agg.
Zakariás jóvendölése	" Zak.
Malakiás jóvendölése	" Mal.

Makkabeusok I., II. könyve . . .	rövidítve:	Makk. I., II.
Szent Máté evangéliuma . . .	"	Mt.
Szent Márk evangéliuma . . .	"	Mk.
Szent Lukács evangéliuma . . .	"	Lk.
Szent János evangéliuma . . .	"	Ján.
Apostolok cselekedetei . . .	"	Ap.
Szent Pál apostol levelei:		
Rómaiakhoz	"	Róm.
Korintusiakhoz I., II.	"	Kor. I., II.
Galatákhoz	"	Gal.
Efesusiakhoz	"	Ef.
Filippiekhez	"	Fil.
Kolosszeiekhez	"	Kol.
Tesszalonikaiakhoz I., II.	"	Tesz. I., II.
Timóteushoz I., II.	"	Tim. I., II.
Titushoz	"	Tit.
Filemonhoz	"	File.
Zsidókhoz	"	Zsid.
Szent Jakab levele	"	Jak.
Szent Péter apostol I., II. levele	"	Pét. I., II.
Szent János apostol I., II., III. levele	"	Ján. I., II., III.
Szent Júdás apostol levele	"	Júd.

A rövidítésekben a név után következő római szám jelenti az idézett könyv számát; az utána következő arabs szám (utána vesszővel) jelenti az idézett könyv fejezet-számát; az utolsó szám (utána ponttal) jelenti az idézett fejezet versének számát. Tehát pl. Móz. I. 3, 5. Mózes első könyvében a harmadik fejezetnek az ötödik verse.

T a r t a l o m

A hittan	3
A vallás	8

I. RÉSZ. BESZÉLGETÉSEK A TEREMTŐRŐL

Van-e Isten?	17
Isten létének bizonyítékai	22
Milyen az Isten?	27
A Szentháromság	34
A teremtés	38
A mennyország	47
Az angyalok	53
A pokol	60
A látható világ teremtése	67
Az első emberpár	76
Összüleink bűnbeesése	83
A Gondviselés	96

II. RÉSZ. BESZÉLGETÉSEK A MEGVÁLTÓRÓL

Jézus születése	107
Szűz Mária	115
Jézus zsidó?	121
Jézus szocialista?	128
Jézus istenített ember?	135
Jézus országa	140
A megváltás	147
A feltámadás	154
Jézus Szíve	159

III. RÉSZ. BESZÉLGETÉSEK A MEGSZENTELŐRŐL

A Szentlélek eljövele és kegyelme	169
Az Anyaszentegyház egységes	179
Az Anyaszentegyház szent	187
Az Anyaszentegyház apostoli	196
Az Anyaszentegyház katolikus	203
A kerestség	211
A szentgyónás	216
Az Oltáriszentség	227
A szentmise	238
A bérálás	247
Az egyházi rend	253
A házasság	259
A szentkenet	269

BEFEJEZÉSÜL

Tisztítóhely	275
A világ vége	282

